

1. Le plat j. u. D.

curieux & rare 8/-

8/—

Thaler Leyer 26
Savanarole 36

Mencke (Johann Burkhard)

Muntus fuld tezibi.

JO. BURCH. MENCKENII
DE
CHARLATANERIA ERUDITORUM
DECLAMATIONES
DUÆ,
CUM
NOTIS VARIORUM.

ACCESSIT
EPISTOLA
SEBASTIANI STADELII
AD
JANUM PHILOMUSUM
DE CIRCUMFORANEA LITERATORUM VANITATE.

EDITIO QVINTA.

CUI ADDITÆ SUNT NOTÆ INTERPRETIS GALLICI ET QUAEDAM ALIAE.

AMSTELODAMI.

M DCC XLVII.

AD

VIRUM INCOMPARABILEM

CHRYSOSTOMUM MATANASIUM,

CRITICORUM h. t. PRINCIPEM.

QVoi dono lepidam novam hanc opellam,
Nugis ψευδοσόφων ineptiisque
Conditam? Tibi, docte Matanasi,
Parens optime dulcium leporum,
Censor candide, fautor & chorage
Phœbi, qui ausus es elegante vena
Doctum doctius explicare carmen.
Quare habe tibi, quicquid hoc opellæ &
Qualecunque. Quod, o benigne Lector,
Fronte suscipe, si me amas, serena.

NOMINA COMMENTATORVM.

CHAR. i. e.	CHARISTIUS, i. e. *J. G. Walch.*
CRIS.	CRISPINUS, i. e. *J. G. Krause.*
KEND.	KENDALIRIUS, i. e. *Idem.*
DROM.	DROMADIUS, i. e. *G. S. Wagner.*
Q. MAR.	QUADUS MARCOMANNUS, i. e. *G. Tilgner.*
THEM.	THEMISTIUS, i. e. *Idem.*
SAL.	SALICETUS, i. e. *C. Schœttgen.*
SAM.	SAMOSCIUS, i. e. *J. J. Mascou.*
SCRIB.	SCRIBANIUS, i. e. *J. D. Schreber.*
SER.	SERENUS, i. e. *J. G. Rabener.*
TRIVULT.	TRIVULTIUS, i. e. *F. W. Schütze.*
VAND.	VANDOSALVUS al. FANDOSALVUS, i. e. *Autor.*
M.	MENCKENIUS, *Autor.*
I. HALL.	INTERPRES HALLENS. GERM.
I. GALL.	INTERPRES GALLUS.

LECTO-

LECTORI SALUT.

Cum abhinc biennio & quod excurrit in suavissimo amicorum consortio de eruditis sermo incideret, qui varias artes atque technas, ad comparandam famam, plausumque concitandum, comminiscuntur, Vir quidam paulo amœnioris ingenii, postquam Carolum Patinum Charlataneriam *quintam, seu potius primam constituisse Medicinæ partem, narrasset, multum utique præstigiarum in universa re literaria deprehendi judicabat, dignamque rem eam arbitrabatur, quæ uberiori oratione diduceretur. Itaque cum mihi mox deinde*

in publica Magistrorum panegyri verba facienda essent, & eo ipso tempore de jucundo themate eligendo circumspicerem, alacri animo spartam illam in me suscepi, cumque omnia absolvi eadem oratione non possent, quæ reliqua fuere, in proximam occasionem rejeci, quam nactus sum anno superiore. Itaque conflatæ sunt duæ Oratiunculæ, altera A. 1713 *d.* 9 *Februar. altera A.* 1715 *d.* 14 *Febr. recitata, quas ut protruderem in lucem, partim Virorum, quos veneror, autoritas, partim quorundam importunæ preces perfecere: quodsi enim meo arbitrio agendum fuisset, hæc sane nequaquam erant proditura, quæ ne mihi quidem ipsi satisfaciunt, tantum abest, ut aliis sperem ad palatum futura. Quod vero barbaro* Charlataneriæ *vocabulo inscripsi Declamationes meas,*

meas, exemplo non caret, cum & alii de pædantiſmo ſeu pædanteria literaria, de galantiſmo item literario & ſimilibus nonnihil fuerint commentati, &, quantum ad ipſum Charlataneriæ *vocabulum, Patinus, ut dixi, præiverit. Latinius utique* Circulatoriam * *dicere poteram, cum vox illa ex Hetruſco* ciarlare, *quod eſt circulare ſeu*

* *Charlatan* reddi Latine per *Planum* & *Circulatorem*, patet ex libello, cui tit. *Bienſeance de la converſation entre les hommes:* Latine verſus eſt hic liber per Jeſuitas Muſſi-Pontanos, Pariſiis 1628 in 24, ubi cap. 7 Documento 34 in Ed. Gall. ſic legitur: *Eſtans en compagnie, voire meſme de ceux de ta condition, ne fais du* CHARLATAN, *mais parle avec meſure &c.* Latine ita: *In communi etiam tuorum æqualium congreſſione ne blatera ut planus & circulator, ſed loquere modeſte &c.* Jam quid per *planum* boni autores intelligant, apparet ex Horatii L. 7 Ep. 17 v. 57 ſeq. it. Petronio c. 99 p. 418 *Unde Plani, unde levatores* &c. ubi not. Erhardini. vid. Athenæus L. 14 c. 1 f. m. 616. A. Gellius L. 16 c. 7 p. 395. Barclajus Euphorm. p. 205 Ed. Hakiana: *Quippe nos planos & intentos in rapinam arbitrabantur*; p. 141 *quod in me, quisquis ille planus cogitaſſet*; pag. 116 *tanquam invaſores nocturni, quod majorem vim fœde planorum imaginem ſumunt.* DROM.

ſeu decipere, deſcendat, unde Ciarlatano *ſeu* Cerretano, *circulator, & Gallicum* Charlatan, *quod veteres* Ciarlatan *ſcripſere* *. *Ceterum nemo me exiſtimaverit optimas ſcientias, in quibus ridiculum quidpiam annotavi, contemnere, nam & criſin ſanam probo, hiſtorias profiteor, poeſin à pueris amavi, ſuſpicio Mathematicos acutos, peritos Medicos, JCtos prudentes, Theologos pietate & doctrina conſpicuos, ac reliquos omnes, qui in ornandis bonarum artium ſtudiis operam haud inutilem collocant. Id tantum propoſitum mihi fuit, ut docerem, quo fuco, quibus præſtigiis nonnulli ad alli-*

* Ita exiſtimat Menagius *Origini della lingua Ital.* p. 170, quamvis idem non diſſimulet pag. 164 *Cerretano* ab oppido Umbriæ Cæreto nonnullis derivari, quod *Cæretani totum orbem vano quodam ac turpi ſuperſtitionum genere ludificantes, continuo peregrinentur, familia domi relicta.* M.

*alliciendos incautos utantur, & quantum ubique ſit in diſciplinis inane. Qua in re ut antea Eraſmum quoque, Agrippam, Naudæum, Lilienthalium *, aliosque laboraſſe conſtat, ita me illorum nonnunquam veſtigia legiſſe, neutiquam diffiteor: addidi tamen non pauca, & addi longe plura poterant, niſi ad temporis, quod oratiunculis his deſtinatum erat, menſuram redigenda omnia fuiſſent. Adjeci ultimo loco bina Programmata, his ipſis Declamationibus publice præmiſſa, tum quod a re noſtra non eſſent prorſus aliena, tum ne Typographo adverſarer, qui paullum augeri libelli molem cupiebat, cujus arbitrio cetera*

* Eraſmus ſcil. in *encomio Moriæ*, Agrippa in libris *de vanitate ſcientiarum*, Naudæus in opuſculo, quod inſcripſit *Inſtruction à la France ſur la verité de l'hiſtoire des Freres de la Roze-croix*, & Mich. Lilienthalius in opuſculo de *Machiavelliſmo literario*. M.

ra quoque, quæ ad ornatum spectare visa sunt, fuere relinquenda. His itaque, benevole Lector, utere, fruere; vale.

PHÆDRUS L. III FAB. ÆSOP.

Suspicione si quis errabit sua,
Et rapiat ad se, quod est commune omnium,
Stulte nudabit animi conscientiam:
Huic excusatum me velim nihilominus:
Neque enim notare singulos mens est mihi,
Verum ipsam vitam & mores hominum ostendere.

DECLAMATIO I.

Magnifice Academiæ RECTOR,
Reverendisſimi Capituli Martisburgenſis Legate ſplendidisſime,
Spectatisſime Domine Procancellarie,
Auditores ceteri, Viri gravisſimi, Juvenes optimi.

VEtuſtiſſima inter Græcos Romanosque ac gentes alias conſuetudo fuit, Auditores, ut omnium oculis repræſentarentur in theatro, quæcunque ſive ſuperiorum temporum memoria, ſive præſens ætas & communis hominum vivendi ratio, læta aut triſtia, ſuppeditaret. Quæ cum initio ideo inſtituta eſſent, ut, quemadmodum ſermone & ſcriptis, ita & geſtu ipſo velut in viva quadam rerum humanarum tabula ad virtutem amplectendam invitarentur mortales, ſucceſſu temporis, cum

lucri ingens cupiditas accessisset, ita degenerarunt, ut non æque nunc mores populi spectent mimi & fabularum actores, verum id curent tantummodo, qua ratione risus & cachinnos strepitusque ac plausus e spectatoribus elicere, aut si tristior fuerit materia, molliores animi affectus ciere oculisque lacrymas excutere valeant. Cumque adeo è plausu populi de virtute ac pulcritudine dramatis judicium vulgo fieri consueverit, ita ut unius sæpe vel paucorum spectatorum plausus universa multitudo insano pruritu sequeretur, quidam eo processerunt, ut ære conduxerint, qui frequenter applauderent actoribus in scena, aliisque exemplo suo præirent. Uti enim optima quandoque dramata infelicissimam experta sortem, ac quovis subsannationum genere exagitata sunt & explosa, ita non raro vidimus, vel insulsissimas fabulas suos habuisse admiratores plausoresque, ut exclamandum utique fuerit cum Horatio:

Insanos oculos & gaudia vana!

Rymer of Tragedy pag. 8 seq.

Ecquis ineptior vel indoctior fuit Joanne de la Serre Gallo? at ille quoties de Thoma

De la Serre, Gallo) Fallitur Autor, ex sequenti enim adnotatione patebit, eum de Johanne Puget de la Serre mentionem injicere voluisse. I. GALL. Resp. testis ad-

ma Moro tragœdiam repræſentaret, præſente Richelio Cardinale, lacrymæ huic heroi ex oculis cecidere, quaſi puero. Idem vero Richelius, quanti Vir ingenii, quam acutus & perſpicax! in Petri Cornelii, ingenioſiſſimi Poetæ, tragœdia, *le Cid* dicta, quæ alios omnes ita faſcinabat, ut publico judicio cunctis veterum & recentiorum tragœdiis longiſſime anteponeretur, nihil ſe videre fatebatur, quod magnopere placeret, autorque erat Academiæ Francicæ, ut tragœdiam acri cenſuræ ſubjiceret: quan- Peliſſon Hiſt. de l' Acad. Franc.

A 2 quam

ductus *Rymer*, qui eum *de Serres* & non *de la Serre* nominat. *Aut.*

De Thoma Moro.] Ita inſcribitur Tragœdia quædam a Joanne de la Serre conſcripta. Thomas Morus illuſtris admodum Sec. XVI vir, Angliæ Cancellarius, capite truncabatur, quod tempori cedere & in divortium ab Henrico VIII Angliæ rege factum conſentire nollet. vid. Stapleton. in Vit. Mori. I. GALL.

Le Cid *dicta.*] Sorellus in Bibliotheca Gallica p. 206 ſeq. veram cauſam prodit, ob quam Richelio drama iſtud, *le Cid* dictum, minus placuerit; alterum vero, quod inſcribitur *l' Amour tyrannique*, ejusdem vatis, magis arriſerit. SCRIB.

Adnotationis hujus Autor fallitur. Tragœdia enim *L'amour tyrannique* dicta *Scuderium* autorem agnoſcit. De cetero notiſſimum eſt, hunc omnium primum contra Drama *Cid* dictum calamum ſtrinxiſſe, epicriſi ſua ſub *obſervationum* nomine edita, qua 1 ſibi ipſi ſatisfacere, 2 Cardinali *Richelio* placere conabatur. I. GALL.

Cenſuræ ſubjiceret] Ferunt, Cardinalem *Richelium* indignatum eſſe, quod Tragœdia *le Cid* dicta omnibus, quæ eo tempore prodierant, immo ſuis etiam dramatibus, quæ fictitiis ſub nominibus in ſcenam produci curaverat, an-

quam pulcre causam suam egit Cornelius, supersedere se posse ratus apologia pro eo dramate conscribenda, quod, si vel vicesies repræsentetur, vidisse neminem pœniteret. Etenim mira res est plausus, &, ut in dramate persistamus, difficulter admodum cognoscitur, utrum plus valeat ad conciliandum plausum spectati cujusdam [illegible] viri,

teponeretur, eaque propter omnem movisse lapidem, ut illa quoque Cornelii fabula plausu, quem adepta erat, destitueretur. Quare ex omnibus Clientibus suis, quorum cum in aula tum in urbe satis magnus erat numerus, agmen ingens formabat iis adversum, qui drama *le Cid* calculo suo probabant. Academiam quoque auctoritate sua movebat, ut rigidiori disquisitioni drama memoratum subjiceret, justamque ejus epicrisin conderet, nihil obstantibus rationibus, quas ne hanc in se susciperent operam, allegabant detrectantes id negotium Academici. Parebat tandem Academia, & per quinque mensium spatium censuræ conficiendæ adeo intenta erat, quasi de salute reipublicæ ageretur; Cardinale interim, quem difficillima tum negotia, Galliam omnemque Europam concernentia, premebant, tanto temporis spatio sententiam neutiquam mutante, nec a proposito suo vel minimum recedente. Hinc *Boileau Sat. IX v.* 231 *seq.*

En vain contre le Cid un Ministre se ligue,
Tout Paris a pour Chimene les yeux de Rodrigue.
L' Academie en corps a beau le censurer;
Le Public revolté s' obstine à l' admirer.

Accedit, quod non civitas tantum, verum aula quoque Chimenam illam in Dramate repræsentatam tanti faceret, quanti Rodericus amator ejus eandem in ipso dramate fecerat. Ortum exinde traxit proverbium: *Beau comme le Cid.* Nonnemo (*S. Evremont*, ni fallor,) dixit: pulcherrimum omnium dramatum modernorum *le Cid* esse, sed & censuram sive epicrisin omnium doctissimam non nisi eam esse, quæ in idem Drama conscripta est. I. Gall.

viri, atque adeo ipsius Principis, autoritas, an inconditæ plebis judicium & favor. Meministis Auditores, quod Macrobius refert de summo Principe Julio Cæsare, eum, etsi maxime faveret Laberio, cum Publio Syro in scena contendenti, quem nimirum quingentis millibus invitaverat Romam, non potuisse tamen prohibere, quo minus populus favorem in Publium verteret, eo- Saturn. Lib. II. C. 7.

Plebis judicium & favor.] Nimirum solus
Munera nunc edit Vulgus, qui pollice verso
Quemlibet occidit populariter. Juv. Sat. III.

Neque tamen id nudius tertius demum obtinuisse, luculentus pariter & expertus testis est, præter Græcos, Oratori nostro laudatos, ipse Terentius. Huic enim etsi, Afranio judice,

non similem dices quempiam;

Hecyra tamen ejusdem, quæ Scipionibus quidem (at quantis arbitris!) ita se probaverat, ut Valgius eam non minus ac reliquas quinque ipsi Africano Victori tribuere fategerit, bis nihilosecius populo displicuit, & vix tertiis tandem Megalensibus admissa est. THEM.

Facillimum hic esset, varia ex recentioribus exempla adjicere. Pauci sane dantur Poetæ dramatici, quibus hoc non usu venerit. *Molerius* ipse non statim suis dramatibus populi gratiam sibi conciliavit, uti vitæ ejus scriptor testatur. Quænam, quæso, hujus rei ratio fuit? Opera eruditorum Theatralia a reliquis multum differunt in eo, quod plausum quandoque obtinent, antea contempta, cum contra alia quævis eruditorum opera, semel spreta, continuo evilescant. Nullus fere provocationi locus est a judicio illo, quod ab orbe erudito semel latum est. Loquor hic de sententia tantum damnatoria; non enim nescio, multos sæpe libros, primo quidem cum applausu exceptos; tempore autem exiguum eorundem pretium detegente, ad institores relegatos esse. Qua de re Boileau Sat. IX, v. 33 seq.

que his Laberium verbis fuiſſe allocutum:

Favente tibi me victus es, Laberi, a Syro.

Nec ignoravit lepidiſſimus Gallorum Molerius, quantum etiam vulgo placuiſſe juvet, quippe qui Comœdias ſuas, antequam producerentur in theatrum, pediſſequæ prælegebat, & quæ minus illi arriderent, diligen-

La Vie de Moliere p. 68.

- *Combien d'Ecrivains d'abord ſi bien reçus*
Sont de ce fol Eſpoir honteuſement deçus!
Combien pour quelques mois, ont vu fleuris leur Livre,
Dont les vers en paquet ſe vendent à la livre. I. GALL.

Erat tempus, quo unus placebat Cicero, nec eruditus habebatur, qui eum non ad ſuperſtitionem usque exprimeret ſuis ſcriptis. Sed jam plus ſatis deferbuit impetus iſte. VAND.

Vulgo placuiſſe.] Nec populi plauſus tamen ſecurus ſemper de pretio operis ſcenici ſponſor eſt. Dudum obſervatum eſt, vulgus ſæpius peſſima quævis in iisdem probaſſe, præferendo ut plurimum eâ, quæ fidem excedunt, mediocribus; copiam rerum paucitati & delectui; ludicra tandem ſeriis & ſolidioribus. *vid. Baillet Jug. des Savans.* T. I p. 76 ſeq. Quamobrem non male Horat. ne judicia plebis moraremur, vetuit Sat. IX l. I:

- *Neque te ut miretur turba, labores.*

Idem ſentit *de la Motte* in reſponſione ad undecimam Boilavii animadverſionem ad Longinum factam. Conferantur imprimis ea, quæ dicta ſunt ab eo in quatuor verſiculos illos Poetæ cel. *Corneille:*

Pleurez, Pleurez, mes yeux, & fondez vous en eau &c. qui tamen diu admirationi fuerant omnibus. Interim tamen negari nequit, dari quædam ſcripta prorſus a judicio plebis & feminarum præſertim pendentia. Malebranchius egregias hujus rei rationes ſuppeditavit. *Vid. Recherch. de la Ver. T. I L. II p.* II *Ch.* I. GALL.

Prælegebat.] Minus accurate locutus eſſe videtur Ora-

ligenter emendabat. Quanquam multum & valuit aliquando ipsius Regis Ludovici XIV judicium: nam cum idem Molerius anno superioris sæculi septuagesimo drama, quod *Civem Nobilem* vocat, prima vice exhibuisset in theatro, Rege tacente, plerique alii frigidius judicabant, at, simulatque Rex iterum repræsentatum præstantissimum pronuntiasset, nemo erat, qui velut ad nutum ipsius continuo non applauserit ambabus manibus. Ita & e diversa parte unius quandoque importunus jocus optimis dramatibus nocuit: quod de Coriolano Tragœdia exquisitissima ab Abbate Gallo Abeille paucis abhinc annis composita, constat. Nam cum is, qui personam induerat Coriolani, in hanc sententiam so-

Ib. pag. 166 seq.

Le Bourgeois Gentil-homme.

Piec. Fugit. d' Hist. & de Litt. An. 1704 P. III p. 544.

tor noster. Non omnia dramata suæ ancillæ prælegebat Molerius, immo ne integra quidem, si Grimareto fides habenda est, in margine citato. *On sait même*, inquit in vita Moleriana p. 68, *que lorsqu'il vouloit, que quelque scene prit le Peuple des Spectateurs comme les autres, il la lisoit à sa Servante, pour voir si elle en feroit touchée.* Non igitur nisi scenas quasdam prælegebat servæ, immo ejusmodi tantum scenas, quas populi genio accommodatas esse volebat. *C'est ainsi que Mr. de Malherbe & Mr. de l' Etoile avoient coutume de lire à leurs Servantes les Ouvrages qu'ils avoient composez, avant que de les mettre au jour ... pour connoitre s'ils etoient remplis d'une certaine beauté qui se fait sentir aux personnes les plus grossieres* &c. I. GALL.

rorem eſſet allocutus * : *num meminiſti, Soror, Regis, Parentis quondam noſtri?* e turba ſpectantium neſcio quis feſtivus homo exclamabat ** : *per meam fidem, ſi non meminerit, nec ego ſatis memini;* ex quo tanta ſubito inter ſpectatores orta obmurmuratio, ut nunquam poſthac in ſcenam prodiret miſer Coriolanus, quin deriſiones omnium ac ſibilos in ſe provocaret. Longus hic exſpatiandi campus foret, ſi per omnia veterum & noſtri ævi theatra vagari liberet. Ipſe Æſchylus, vir magni ingenii, cum Tragœdias populo dederit nonaginta, vix vicies octies, vel, ut alii ajunt, decies ter viciſſe memoratur, ceſſitque is tandem Sophocli, quamvis longe

Pope-Bloundt Cenſ. Erud. p. 5.

Athen. L. VIII p. 374.

* *Vos ſouvient il,* (quidam legunt, *S'il m'en ſouvient*) *ma Soeur, du feu Roy noſtre Pere?*

** *Ma foy, s'il n'en ſouvient, il ne m'en ſouvient guere.*

Provocaret.] Aſſeveravit mihi non nemo, fabulam hanc ab otioſo quodam excogitatam eſſe. I. GALL.

Sophocli.] Certum eſt, non niſi ex novitatis amore prælatum eſſe Sophoclem Æſchylo; verum conſtat etiam, meruiſſe eum ſucceſſu temporis hanc palmam mature ſatis ſibi tributam. Conſcripſit nimirum plurima inſignis prorſus elegantiæ dramata, multumque auxit Tragœdiarum decus, præterea quoque ordine accurato judicioque omnes deceſſores ſuos multum ſuperavit. Huc apprime faciunt ſequentes verſiculi:

Sophocle enfin donnant l' effort à ſon genie,
Accrût encor la pompe, augmenta l' harmonie,
Intereſſa le Choeur dans toute l' action,
Des vers trop raboteux polit l' expreſſion,

ge ætate juniori, & indignabundus ad posteritatis judicium provocans, relictis Athenis in Siciliam emigravit inglorius. Pindarus, quem ne imitari quidem quisquam poterat, teste Horatio, cum auditores Thebanos nactus esset indoctos, quinquies carmine se superatum vidit a Corinna, quam *porcam* vocabat, ad proverbium *sus Minervam* alludens. Et sæpius conquestus est nostra etiam ætate tersissimus inter An- Plut. in Cim. pag. 483. Ælian. var. Hist. l. 13 c. 25.

 glos

Lui donna chez les Grecs cette hauteur divine,
Ou jamais n'atteignit la foiblesse latine.
Boil. l' art. poet. Chant. III.

Hac ratione satis vindicavit vulgi judicia Sophocles, posteritas autem elusit spem ab Æschylo conceptam, qua se aliquando prælatum iri arbitratus fuerat. Interim eadem prorsus fata experta sunt utriusque Autoris Tragœdiæ; siquidem pleræque periere. *Vid. le Fevre les Vies des Poetes Grecs.* I. GALL.

Corinna.] Egregie tamen docta fuit elegantissimosque versus composuit Femina hæc. Ceterum *Fontenellius*, nostri sæculi Pindarus, multo humanior est veteri illo. Nec ipsi quidem Corinna sua defuit, a qua vinceretur. Tantum autem abfuit ab illorum Poetarum moribus, qui laudibus satiari nequeunt virginemque vel maxime amabilem invidis oculis adspiciunt, quam primum eandem calamo inclarescere viderint; ut potius gloriæ sibi duxerit *Deshoulieriæ* nobili feminæ prærogativam concedere, nec de victoria cum eadem contendere voluerit. Immo constat, eum data opera quædam ex suis neglectiora paullo relicturum fuisse, si quid forte æmulæ huic suæ ad elegantiam carminis defuisset, nimirum ut teneri huic Musæ tam gloriosæ victoriæ voluptatem relinqueret. Vid. *Hist. des Ouvr. des Sav. Sept.* 1681 *Art. XIV p.* 132, 133. I. GALL.

glos Poeta, Joannes Drydenius, ea ipſa dramata, quæ Viris in hac arte exercitatiſſimis prælecta placuiſſent, poſtquam in ſcenam ducta fuiſſent, plauſores admodum paucos vel nullos inveniſſe. Nec deeſſent aliorum exempla, qui cum leges theatri haberent perſpectiſſimas, plauſum tamen extorquere ſpectatoribus nequaquam potuerunt. Quod cum animadverterent rudiores quidam dramatum auctores, nihil prius aut antiquius habuerunt, quam ut riſum

Opp. P. I p. 515, P. II pag. 329.

Paucos vel nullos inveniſſe:] Neque vero hæc Comico ſaltem in ſpectaculis accidere ſolent: quin plurimi homines in amplo hoc mundi Theatro mox hilarem induunt ludicramve perſonam, mox triſtiore larva tecti incedunt. Vulgus utique judicandi libertatem ſibi vindicat: hic vero quum maximam hominum partem conſtituat, & ingenio tamen atque judicio, ad probe cenſendum neceſſario, deſtituatur, cauſa per ſe manifeſta eſt, quare illa, quæ ſolidum crepant & eruditiſſimorum quorumvis aſſenſum merentur, paucioribus placere conſueverint. Quicunque ſtentorea voce gaudet, aut lingua maxime volubili inſtructus eſt, primas tenet inter Theologos: qui clamando reliquos ſuperare & promptiſſime fabulari novit, JCtorum Anteſignanus, Philoſophorum præſtantiſſimus ſalutatur: & ille tandem Medicorum eſt experientiſſimus, qui circumforaneas agyrtarum grandiloquentias optime imitari didicit. Libri eruditiores negliguntur; quippe qui ſtupidæ aut ſemi-doctæ plebis captum tranſcendunt. Lexica quærimus, Diaria, ſcripta in Ana deſinentia, & neſcio quæ lepida commenta alia: Curioſum ſcilicet eſt ſeculum noſtrum & novitatis avidum; ſed genio ſimul indulgens, quodque breviori via erudiri cupit. Rident interim prudentiores, dum certi ſunt, eodem ſucceſſu ex his tricis doctrinam peti, quo in morionum faſciculis remedia ſanitatis quærimus. I. HALL.

risum sollicitarent, adeo ut Castelvetrus suo tempore ipsam Salvatoris nostri sanctissimam passionem tam absurde atque indecenter testetur Romæ repræsentatam, ut, qui spectarent, in liberrimos cachinnos effunderentur. Quem Italorum morem [illegible] imitati

Rymer of Trag. p. 53.

Sanctissimam passionem &c.] Simili plane impio ausu, quo eandem S. Passionem versibus ludicris, (Galli *Burlesque* vocant) petulantissime descripsit homo ingeniose nequam; ut Autor est personatus Naudæi Mascurat in Apologia pro Mazarino Cardin. p. 172. THEM.

Italorum.] Non adeo recens est hic scurrilium in orbe erudito amor, quicquid in contrarium objecerit vir quidam non mediocriter litteratus, hoc argumento innixus, quod non exstent hujus farinæ opuscula nisi a paucis retro sæculis. Ast si, quid sentiam, libere profiteri liceat, parum firmo argumento uti videtur. Nonne æque probabile est, periisse scripta ista, quam nunquam composita esse? Tantus profecto præstantium librorum numerus interiit, ut prorsus mirum non sit, pessimos quosque sævitiæ temporum ferendæ pares non fuisse. Fortasse post quadringentorum aut quingentorum annorum decursum dubitabunt aliqui, num nostro sæculo cognitum fuerit ridiculum hoc stili genus, quod *burlesque* vocari solet. Immo, licet vatem agere nolim, prædicere tamen facile ausim, ætatem non latura esse vilia ejusmodi scripta, qualia sunt *Ovide en belle humeur*; *Virgile travêtû en vers burlesque* cet. Conservabit fortasse *Scarronii* cujusdam nomen historia, ob deformen corporis sui staturam, ingensque nomen, quod vidua ejus consecuta est. Quod autem ineptiis ejus parcitura sit temporis violentia, quodve nepotes nostri benigne excepturi sint tria ista notissima scripta comica, quibus *Balzacius* favorem posterorum experere visus est; id sane ut credam, adduci prorsus non possum. *Vid. Entret. de Balzac p.* 372. Inscribuntur autem scripta hæc: *Les Avantures de la Souris*; *La Requête de Scarron au Cardinal, & la Requête des dictionaires à l' academie, par Menage.* Nec negari tamen potest, ea-

imitati videntur Germani noſtri, qui nullas ſe conſequi laudes poſſe credunt, niſi ſcurrilia frequenter immiſceant, quæ infimæ plebi ac fæci hominum riſum clamoresque excutiant, eoque moriones & geſticulatores immittunt in ſcenam, qui quicquid inficetum ſpurcumque ac fœdum in buccam

dem facile præſtantiſſima eſſe eorum, quæ in hoc genere exſtant. Ariſtoteles hoc ſcripturæ genus inter flores retulit Rhetoricos, *cap. V Rhet.* Cicero autem in arte Oratoria inſignem ejusmodi ſententiarum copiam ſuppeditavit, quæ pro argutiis cum venditarentur, nihil tamen minus re vera quam argute dicta erant. Tenerrimus, quo poſteros noſtros amore proſequor, affectus, ſpesque certiſſima, fore ut vel noſtro exemplo prudentiores facti, vitia ſæculi noſtri corrigant, in ſententia mea me confirmant. Quis vero neget, inter veteres quoque exſtitiſſe, qui ingenii portentis, acuminibus, vocabulorum luſibus, ſimilibusque ingeniorum maleſanorum monſtris delectati fuerint, quibusque ſcurrile ſcribendi genus (*Burlesque*) cognitum fuerit. *Longinus* profecto & *Quinctilianus* non vanam ineliminando hoc quisquiliarum Studio operam poſuerunt (unde ſaltim patet, infecta fuiſſe hac peſte eorum tempora) quæ ſubinde rurſum rediit, magnasque in erudito orbe ſtrages edidit. Sed forſitan olim penitus ceſſatura eſt lues hæc contagioſa. Fatendum interim, nunquam tanto plauſu apud antiquos exceptum fuiſſe hiſtrionicum ſcribendi genus, quanto noſtris id temporibus excipi videmus. Perſuaſus etiam ſum, nullum integrum opus eo ſtilo conſcriptum olim eſſe a quoquam, quum ſatis haberent ſcriptores illi, interſperſiſſe ſubinde libris ſuis falſas argutias, æquivoca, acumina verborumque luſus; & quod maxime notari velim, nunquam eos exiſtimo religionis ſuæ myſteria ſtilo ridiculo involviſſe, quod noſtro ſæculo factum eſſe conſtat. De ſolo hic Theatro loquor: novi enim Lucianum aliosque neutiquam peperciſſe ſuæ ætatis religionibus. I. GALL.

buccam venerit, impudentiſſime effutiunt. Ita vero allici ſpectatorum numerum, quæſtumque augeri ac nomen comparari poſſe arbitrantur, non ignari, quantum ſit hominum dementiorum, qui cum decipi cupiant, digniſſimi ſunt qui decipiantur. Sed quid moror hæc theatra, quæ ad fallendos paucos, eosque inficetos & ineptos, excitata ſunt: ipſe orbis univerſus theatrum eſt, in quo hiſtrionum quodammodo partes ſibi ſumunt, qui famam gloriamque & communem mortalium plauſum ſumma animi ſollicitudine ſectantur. De Carolo Patino memorant, quod, cum Baſileæ apud Doctorem Medicum divertens ex ejus forte filio, Medicinæ Candidato, quæſiviſſet, quot partes tradantur Medicinæ, isque e communi ſententia quatuor, *Phyſiologicam*, *Pathologicam*, *Semeioticam* & *Therapevticam* enumeraſſet, addiderit ipſe quintam, quam omnium primam vocabat, *Charlataneriam* nempe, quam ſi quis ſatis non perdidiciſſet, eum Medici nomine prorſus judicabat indignum. Nec inepte Patinus cenſuit; nam ut agyrtas taceam & circulatores, qui in pulpitis & theatris per fora & compita viasque publicas miſeræ plebi imponunt, nugasque ac nubem pro

Juno-

Junone vendunt, quotusquisque eſt hodie Medicorum, qui non κρατιστοχειρουργήματα ſua ubique jactet, vividos nimirum latices, olea incombuſta, hieras hermeticas, panaceiam, mumiam magneticam, aurum potabile, pulveres vipereos gemmatos, beſoardicos, theriacales eſſentias, tincturas, & id genus remedia alia ſexcenta, quæ novis nominibus, Arabicis dicam an Abracadabracis, involvunt. Enim vero non in

Jactet.] Vocabulo Græco utitur Orator noſter ex tribus aliis compoſito, quod *excellentisſimas manuum operationes* ſignificat. Elegantem in linguis Græca & Latina ſonum edunt voces ejusmodi, ex pluribus aliis compactæ; ſi debito in loco adhibeantur. Gallica quoque lingua quondam id genus vocabula admittebat, hodie vero res aliter ſe habet. Conf. ea quæ *Coſtæus* de *Theſauro chryſochryſide* ex Comœdia captivorum Plautina dixit, cujus interpretationem Gallicam ille dedit præſtantiſſimam. I. Gall.

Abracadabracis.] Notiſſimum eſt, ſuperſtitioſos huic voci virtutem magicam tribuiſſe, ad pellendos morbos facientem, ſi ſequenti ratione ſchedulæ inſcripta amuleti ad inſtar collo appenſa fuerit:

a b r a c a d a b r a
a b r a c a d a b r
a b r a c a d a b
a b r a c a d a
a b r a c a d
a b r a c a
a b r a c
a b r a
a b r
a b
a

I. Gall.

in Medicis tantum quæſiveris Charlataneriam, quin potius ubique ſe prodit inter eruditos, qui ſe Diis proximos eſſe arbitrantur, ſi plauſum, quem non minus quam vitalem auram ſtudioſe captant, fuerint conſecuti. Qua de re cum pauca verba ad vos facere conſtituerim, Auditores, oro vos quæſoque, ut animis benevolentiſſimis linguisque faveatis.

Quemadmodum circulatores ſua plerumque privilegia & diplomata jactare ſolent, titulosque adſciſcunt miros & portento-

Charlataneriam.] Cum fines Charlataneriæ non videantur ſatis definiti, non abs re erit, ſi hic diſcrimen Charlataneriæ, Pædantiſmi, Galantiſmi, Machiavelliſmi litterarii adjiciatur. Charlataneria cum Pædantiſmo & Machiavelliſmo conjuncta eſt, ita ut omnis Charlataneria ſapiat ſpeciem Pædantiſmi, & Machiavelliſmi, licet non omnis Pædantiſmus & Machiavelliſmus ſpeciem Charlataneriæ. Charlataneriæ proprium eſt: Mundus vult decipi; in cujus ſtudio *judicium* magis corruptum eſt, quam *voluntas*. Pædantiſmus autem, qui vetuſtati addictus eſt, & in rebus nullius uſus verſatur, prodit eosdem cum intellectus, tum voluntatis morbos. vid. Ferrarii Orig. linguæ Italic. p. 226. Clericum Parrhas. Tom. I p. 250. Huberum Or. de pædantiſmo. CHAR.

Conſecuti.] Ita Horatius de ſe ipſo ſatis glorioſe cecinit:

Me doctarum hedera præmia frontium
Dîs miſcent ſuperis - - -

& paullo poſt:

Quodſi me lyricis vatibus inſeras,
Sublimi feriam ſidera vertice.

Lib. I Od. I. I. GALL.

tentoſos, ita in Orbe erudito univerſo non pauci deprehenduntur, qui novis honorum titulis decus præcipuum ac famam quærunt. Nota ſunt in Hiſpania Archi-Coſmographorum, Archi-Hiſtoriographorum, Archi-Mathematicorum nomina, quibus ſi qui fuerint a Rege decorati, ii demum in ſtudiis illis, in Hiſtoria, Matheſi aliisque, principatum gerere exiſtimantur. Quis Italorum neſcit Academias, quæ raris ac ridendis nominibus celebrari ſe geſtiunt, quales ſunt Argonautæ, Seraphici, elevati, inflammati, Olympici, Parthenici, Inthronati, tum & obſcuri, immaturi, infœcundi, obſtinati, offuſcati, otioſi, ſomnolenti, inhabiles, phantaſtici. Quin ipſa etiam nomi-

Inhabiles, phantaſtici &c.] De his ac ſimilibus perlepidis Italorum Societatibus confer Morhofium L. 1 cap. 14. Polyh. Struvium Introd. C. X & in Supplem. pag. 153. Reimannum P. 1 Hiſt. Lit. L. 1 p. 107 ſeq. Eadem ſcilicet ſunt horum Collegiorum in rem Literariam merita, quæ fuerunt olim ſociorum Cæſianorum, Carpophororum, Phonaſcorum, Diſquirentium etiam, Scrutantium, Pythagoræorum & reliquorum, de quibus omnibus vere dicas illud Fabulatoris:

Mons parturibat - - -
Eratque in terris maxima exſpectatio.
At ille murem peperit. Hoc dictum eſt Tibi,
Qui, magna cum minaris, extricas nihil.

Phædrus L. IV, 22. Optarem interim, ut licuiſſet Chriſt. Junckero Commentarium abſolvere, quem nos de ſocietatibus his Literariis exſpectare juſſit. I. HALL.

nomina ex Italis aliqui mutare consueve- Naudé
runt, tempore imprimis Pauli II Pontificis, Mascurat
quo p. 79, 83 seq.

Paucæ dantur in Italia Civitates, in qua non societas quædam ridiculo prorsus, immo parum honorifico nomine insignis, inveniatur. In Germania quoque hujus generis aliqua exstat; in Anglia autem nihil simile novi. Suppono enim, academias non esse illas societates, quas Spectator *Coteries* vocat, *Tom. I p.* 52 *p.* 86, 152, 194, 371 *cet.* Nec in Gallia quicquam horum mihi innotuit, ubi Academia quæ *la Françoise* audit, adeo modesta fuit, ut constanter rejecerit tributa sibi nomina *Academie des beaux esprits*, *Academie d' Eloquence*, *Academie eminente*: Quare historicus ejus observat: *qu'au choix du Nom qu'elle a pris, Nom qui n'a rien de superbe ni d'etrange, elle a temoignée peutêtre moins de galanterie; mais peutêtre aussi plus de jugement & plus de solidité que les Academies de delà des Monts, qui se sont piquées d'en prendre ou de misterieux ou de bizarres, tels qu'on les prendroit en un Carousel ou en une Masquerade, comme si ces exercices de l' Esprit etoient plûtôt des debauches & des Jeux que des Occupations serieuses.* vid. *Hist. de l' Acad. Fr. T. II.* Ut autem ostendam, quam ridicula fuerint nomina hæc, duo exempla suffecerint. Primum nobis *Academia degli Intronati* Senæ instituta suppeditabit. *Intronati* idem sonat ac stupidum vel hebetis ingenii esse, & in origine sua spectatum hominem indicat, qui fulmine tactus est mentisque usum amisit. Secundum autem *Academia della Crusca* suggerit Florentiæ orta, quæ Dictionario Linguæ Italicæ edito inclaruit, & exemplum eo ipso Academiæ Gallicæ præivit in Vocabulario suo magno adornando. *vid. Monconys premier Voyage d' Italie, Naudé dialogue de Mascurat, Pelisson Histoire de l' Academie Franc. Crusca* sermone Italico *furfur* denotat, sive omne illud quod ex farina probe cribrata residuum est. Num, quæso, cura Academiæ hujus indefessa, qua linguæ suæ puritatem restituebant, convenientiori vocabulo exprimi potuisset? I. GALL.

Nomina mutare consueverunt] Plerique, ut eruditum nescio quid sonarent & eruditionis eorum, qui ea gere-

quo Majoragius aliique, exemplo Pomponii Læti, abjectis nominibus, quæ nova ipsis vide-

bant, opinionem quandam in animis legentium excitarent. Fuerunt, quibus non nisi Græca nomina ad palatum essent; inter quos mihi semper ridiculus maxime visus est Medicus ille, qui pro nomine Gallico *Sans Malice*, Akakian vocari se voluit. Alii levi immutatione nomini suo gratiorem dare sonum conati sunt, ut qui pro Petro Pierii, pro Perezio Petreji, pro Voutio Vulteji & similia nomina adscivere. De Balsacio Gallo refert Sorellus in libello *de la Connoiss. des bons livr.* c. 2 p. 28, eum, spreto Guezii, quod a parentibus acceperat, nomine, a prædio, quod possidebat, cognomen mutuasse, majore in pretio scripta sua penes lectores fore existimantem, si ex nobilissima familia Balzaciorum *d' Entragues* prognatus crederetur.

Menagius tamen *Antibaillet p. 3 seq.* has accusationes Balzacio intentatas ceu calumnias refellit. I. GALL.

Vide de nominum mutatione præter alios notiores, Anonymum in Rabi *Bibl. Librorum novorum Belgica an.* 1694 *mense Majo & Junio pag.* 1528 *seq.* KEND.

Eo usque processit perversa hominum phantasia, ut pretium rei cujusvis pro grato ingratove nominis ejus sono metiretur. Sola nomina sæpius vel felices vel infelices reddiderunt multos. Facile esset infinita hanc in rem proferre exempla, cum recentiora tum antiquiora. Observasse jam sufficiat, morbum hunc omnibus sæculis, vitæ generibus populisque communem esse, siquidem Reges, Principes, Imperatores, Papas, Hebræos, Græcos, Romanos eodem infectos videmus. En singulare prorsus exemplum, unde intelligere simul licet, quantum commodi gratioris soni nomen adferre queat, quod ex scripto *des Accordii* mutuaturus sum, licet forte Lectores mei tanti autoris testimonium in re tantilla vix exspectaverint. *L' allusion,* inquit, *du mot* Regillianus *lui servit tant que sans autre occasion il fut elû Empereur, l'un de ceux qui est nommé entre les trente Tyrans: En la vie duquel Trebellius Pollio dit, qu'apres la mort de* Ingenuus *les Soldats étans à table & devisans, à qui il falloit donner l' Empire, un nommé Valerianus commensa de dire: d' ou vient*

videbantur, vetera illa Romana revocabant. Sed ut ad titulos redeamus, non ſunt tacendi hic duumviri, Julius Cæſar Scaliger

 & Ga-

ce mot Regillianus? *A* Rego, *repondit un Soldat. Puis un certain, qui avoit autrefois étudié en Grammaire, éplûcha ainſi*, Rex, Regis, Regi, Regillianus. *Tellement qu'un autre ſuivit & dit:* Ergo nos regere poteſt & rex eſſe. *Surquoi tout les Soldats, par une acclamation militaire l'eleurent Empereur. Deſorte que l'on voit par là, que ce n'eſt pas ſans raiſon que Platon en ſon Cratyle dit, qu'on ſe doit etudier de donner aux Perſonnes de beaux noms &c. vid. Bigarrures des alluſions Chap. XI.* I. GALL.

Ita multa e contra Heroum Græcorum nomina ignota nobis manſiſſe, ſunt qui arbitrantur, quod illorum in carmine Græco rationem non commode habere poſſet Homerus. Nec hoc loco prætermittendum, quod de *Gilb. Burneto*, Epiſc. celebratiſſimo, narratur. Scripſerat is ſub auſpiciis Regni Wilhelmi III libellum, quo ejus in Angliam jura defendit, inter alia id quoque, quamvis haud acriter, urgens, quod bello ſibi obnoxiam reddiderit. De hoc cum in Parliamento quæſtio agitaretur, & quidam alludendo ad nomen *Burnet*, primum vel muſſitando dicerent: *Burnet*; *burn it*; mox una voce omnes *burn it*, *burn it* clamabant, quo factum, ut publice liber igne cremaretur. VAND.

Vetera illa Romana] Huc pertinent membra Societatis Abbreviatorum Romanæ. Ex. gr. Philippus Geminianus, de quo Jovius in *Elog. n.* 40 p 96, adſumſit nomen Callimachi; Jacobus Pontanus Joviani; Jacobus Sannazarius Actii Sinceri. Vide plura apud Platin *Vit. Pont. Rom. Vita Paulli II p.* 331, Ariſium *Cremona litter. T. I p.* 312, Struvium *Act. Lit. Faſcic. IV p.* 1. Ferrarium *Opp.* a *Cl. Fabricio ed. p.* 110, 11 *&* Stempelium *de Societ. Abbrev. p.* 4. CHAR.

Jul. Cæſ. Scaliger] Is variis locis multa de ſe prædicat, e g. Epiſtola quadam ad Augerium Ferrerium p 256 edit. 1600, 8, ſpeciatim de familiæ ſuæ ſplendore eadem Epiſtola p. 257, item Oratione in luctu Audecti Cæſaris filii p. 323. CHAR.

& Gaſparus Scioppius. Ille enim e Principum Veronenſium de Scala ſanguine ſe ortum, reſponſis prudentum in Academiis pluribus ambitioſe corrogatis, docebat, Criticum-

Multa Scaligero objecta fuerunt: dicacitas, iracundia & imprimis immodicæ laudes, quibus ſe ipſum extulit. Nihilo minus tamen inventi ſunt viri magni, qui elogiorum horum elogia fecerunt. *vid. Entret. de Balzac p.* 91 *ſeq.* Tam cupidus nimirum gloriæ, & inclareſcendi avidus quaſi fuit, ut ne a mendaciis quidem, quo ambitioni ſuæ ſatisfaceret, abſtineret. vid. not ſeq. I. GALL.

Ambitioſe corrogatis docebat] Tam perverſo quidem inclareſcendi pruritu, ut Scioppius adverſarius, in hoc ejus de Vita Parentis & gente Scaligera ſcripto, vix octo phyliras exſuperante, ultra 499 impoſturas detexerit. Conf. *Naudæi Maſcurat p. m.* 24. Intelligunt quippe hi boni Viri, quam pulchrum ſit digito monſtrari & dicier hic eſt:

Vir mactus omni laude, ſeculi decus,
Princeps ſenator literariæ rei,
Cui Phœbus ipſe aſſurgit, & faſces ſuos
Submittit omnis Eruditorum chorus.

THEM.

Valde diſſentiunt eruditi in Genealogia Scaligeri tradenda inque ſtemmate ejus a Principibus Veronenſibus derivando. Et quod maxime mirandum, quivis eorum ſententiam ſuam pro opinione ubique hodie recepta venditat. *Tous ceux*, inquit *Teisſier*, *qui ont parlé ſans paſſion de la Genealogie de Scaliger, ont tombé d' accord, qu'il etoit deſcendu de l' illuſtre Famille des Scaligers, Princes de Verone.* En contradictoriam in terminis: *Jules Ceſar Scaliger*, Baelius inquit in Dict. art. Verone, *ſe diſoit iſſu de cette maiſon* --- *Peu de gens croient aujourdhui, qu'il fut bien fondé.* Eadem fere ac Baelius ratione, ea de re loquitur Arnaldus: *Scioppius*, inquit, *fut paſſer pour une fable ſa prétendue naiſſance des Princes de Verone; en quoi les perſonnes les plus judicieuſes conviennent maintenant qu'il avoit raiſon.* vid. moral pratiq. T. III p. 25. Tandem omittendum non eſt, quod *La Motte le Vayer* de 499 impoſturis ſcripſit, quorum in animadverſione præ-

ticumque ſe, Poetam, Medicum & Philoſophum venditabat: hic vero, nobili pariter proſapia juratis teſtibus aſſerta, hoc vulgo elogio conſpiciebatur: *C. Scioppius, Patricius Romanus, Eques S. Petri, Conſiliarius Imperatoris, Regis Hiſpaniarum & Archiducis Auſtriæ, Comes Palatinus & Comes de Claravalle.* Prætermitto exempla eorum, qui ut multo inferiores Scaligero & Scioppio fuerunt doctrina, ita id unice ſpectarunt, ut longam oſtentarent titulorum ſeriem, quod id plurimum valere exiſtimarent ad conciliandam eruditionis opinionem. Et ſæpe utique miratus ſum patrum noſtrorum ambitionem, quippe qui Illuſtrium, Excellentiſſimorum, Clariſſimorum, Spectabilium compellationes, olim Principibus tantum Regibusque ac Senatoribus Romanis conceſſas, in Scholam transtulerunt. Videas hodie, ut loquitur vir elegantis ingenii, multos vocari velle *Clariſſimos*, qui extra mœnia Civitatis prorſus ſunt incogniti; *Magnificos*, quos urget res anguſta domi; *Conſultiſſimos*, quibus parum

Mabillon de Re Diplom. Lib. II. Spanhem. de uſu Num. pag. 605. Lilienthal de Mach. Litter. p. 152.

cedenti mentio facta eſt, nimirum *qu' une Accuſation ſi etendue & ſi pleine d' animoſité ſe detruit elle même.* vid. *Teiſſier* p. 150. I. GALL.

parum aut nihil consilii; *Excellentissimos*, quos vel tyro antecelleret scientia. Enimvero cum olim Carolus Magnus, Romanorum Imperator, in inscriptione Libri, quem de *Imaginibus* contra Græcos scripsisse traditur, *Viri Excellentissimi & Spectabilis* elogio mactetur; ecquis est hodie inter Doctores umbraticos, cui idem (quandoquidem usus est vocabulorum tyrannus) jure

Excellentissimos] Ita olim Francorum Reges compellati sunt. Exstat enim in Codice Carolino Epistola XLII, *Dominis nobilissimis atque excellentissimis filiis Carolo & Carolomanno Regibus Francorum* a Paulo Papa inscripta, teste Mabillonio de Re dipl. L. II c. 6 § 7. Idemque testatur c 1 l. 4 § 12, eo titulo jam antea Reges Longobardorum fuisse salutatos. Ita enim Rotharis Rex, qui primus leges scriptas promulgavit, in edicto Papiæ An. DCXLIII publicato: *Ego in Dei nomine Rotharis Rex, Vir excellentissimus.* CHAR.

Dicet fortasse aliquis, simplicitatem hanc utique laude dignam fuisse temporibus *Joannis de Vert* in Gallia; verum sine ratione. Inveniuntur enim ejus rei exempla & eo quo vivimus, sæculo. Ne tamen modestiam superstitum hic lædamus, sufficit adduxisse exemplum Regis Galliæ, qui 700 annis post supra memoratos & in proxima adnotatione memorandos vixit, Francisci I nimirum, qui quum magnificis ampullatisque titulis integras implere potuisset paginas, primarium se Regni sui nobilem (*le premier Gentil homme de son Royaume*) dicere satis habuit. I. GALL.

Spectabilis] Prostat opus opera *Eli Phili.* seu Eliæ Philyræ h e. Io Tilii editum in Gallia 1549, hoc titulo: *Opus Inlustrissimi, & Excellentissimi, seu Spectabilis Viri, Caroli Magni, nutu Dei, Regis Francorum &c. contra Synodum, quæ in partibus Græciæ pro adorandis imaginibus stolide sive arroganter gesta est.* M.

jure optimo maximo non competat: ut insanire propemodum videantur hoc tempore, qui apud nos, ut Bullialdus quondam inter Polonos, Excellentiæ compellationem non admiserit. Quin & eo processit

Bullialdus] *Monf. Boullaud Math. etant en Pologne, comme on le traitoit souvent d' Excellence, vint à s'en facher, disant qu'il ne meritoit pas ce nom là. Quelqu'un alors luy repliqua, qu'il ne devoit pas s'en facher, qu'en Pologne on le donnoit à tout le monde.* v. Colom. Mel. Hist. pag. 13. M.

Excellentiæ] Pulcre de hoc titulo lusit Professor quidam ad alterum his versiculis:

Excellentia Claritasque vestra!
Quod deridicule mihi tibique
Dant nomen titulotenus Studentes,
Instar iridis æstimare par est;
Formosissimus arcus ille picta
Gemmat luce coloribusque pulcris,
At mendax sine rebus est imago.

quos e Seldeno *de titulis honorum* refert Tenzelius Colloqu. Menstr. An. 1697 p. 761. In Rosini Lentilii Miscellaneis Medico-Practicis pag. 608 seq. habetur Theodori Caroli D. & Physici Leomontani in Ducatu Würtenbergico ad Parochum quendam Medicastrum Epistola, in qua hic *Urinosæ Claritatis* nomine aliquoties compellatur. SCRIB.

Excellentiæ compellationem non admiserit] T. C. literatorum nostra ætate non postremus, Excellentiæ titulum majorem in modum affectare, ab omnibus qui ipsum compellarunt, narratur. Audiamus Severini a Clamoribus (h. e. Ernesti Martini Plarrii) verba ex Epistola *de vita, studiis & moribus* T. C. Amst. 1706 impressam pag. 4: *Risum tene, quæso, si tibi dixero, hunc ab extraneis sese adeuntibus excellentis viri titulum, tanquam summo jure sibi debitum, poscere, quum sterquilinio quam homini sit similior? Mihi sane, quum consueto apud nos Domini nomine illum salutassem, regessit protinus: Comitem nescio*

ceſſit ſub ipſis inſtauratæ eruditionis initiis honorum cupiditas, ſeu titulomania, ut non deeſſent, qui Bartolum JCtum, velut alterum cultioris Orbis caput, invictiſſi-
mum

quem ſe acceſſiſſe, qui variis de rebus ſecum fecerit ſermonem, dixeritque inter alia: Crede mihi, Vir Excellentiſſime, (*Eur. Excellentz kan mir glauben* &c.) *ut moneret, hac neque alia ratione ferre ſe exterorum adloquium.* SAL.

Titulomania] Nihil enim multos Semi-Eruditorum magis titillat, quam ſi per titulos novi quaſi homines fiunt, & futilia ipſorum Schediaſmata perpetuum profundæ eruditionis Echo reſonant. Sic bene ille in pago Ludi-Moderator, cum nemo alius dignis titulis eum ornare vellet, de ſe ipſo prædicare noverat: *Ego ſum Rector, Con-Rector, Cantor, & omnia tresque, & ſic re vera, Omnia in omnibus* Cum quo (ut Charletanos Politicos aliosque nugivendulos taceamus) conferri meretur ſcholæ cujusdam oppidanæ Rector, iconem ſuam ſequenti titulo ornans, neſcio, an onerans: *A. P. Cæſarea & Imperiali autoritate, Artium Liberal. Doctor & Poeta Laureatus, Societatis Germanicæ Archivarius, Lycei N. Director ſupremus, Scholarum Germanicarum Inſpector, Collegarum Gymnaſii Senior, & puerorum chori currentis Ephorus &c. &c.* I. HALL.

Invictiſſimum] Adeant, quibus talia legiſſe volupe eſt, Fichardum in vitis JCtorum, & riſum creberrime movebunt inepta præconia, quibus primos Juris interpretes ornatos deprehendent. Sic Azo *Fons legum, Vas electionis, Numen Jure-Conſultorum & Tuba veritatis*; Joh. Andreæ, *Archi-Doctor immortalitate dignus, Tuba Juris Canonici,*

Rabbi Doctorum, Lux, Cenſor, normaque morum;

Baldus *Juris utriusque Monarcha divinus, qui omnia ſcivit*, alii aliter, ſed æque ſtolide, ſæpius blaſpheme, cognominati fuerunt. Non minus bilem movent Fortunatus, quem *Scholaſticiſſimum*, Ryckelius, quem *Doctorem Ecſtaticum*, Haleſius, quem *Irrefragabilem*, & Alanus ille, qui tria, qui ſeptem, qui ſcibile noverat omne, quem *Univerſalem* appellarunt. Conf. Beyeri Spec. III Notit. Aut.

mum vocarent. Taceo Scholaſticorum elogia Doctoris Angelici, Seraphici, ſubtilis, illuminati, mirabilis, univerſalis, fundatiſſimi, reſolutiſſimi, quæ totidem Scholæ Doctoribus κατ' ἐξοχὴν fuere conceſſa. Illud vero perridiculum, quod de M. Jo-

 anne

jurid. p. 38 & de Scholaſticis Baillet T. I c. 13, quod integrum de titulorum præjudiciis tractat. THEM.

Idem Elogium Alphonſo Toſtato Epiſcopo Avilenſi datum etiam eſt.

Hic ſtupor mundi, qui ſcibile diſcutit omne.

I. GALL.

Taceo] Nec minus tamen huc pertinent, qui cum forte unum alterumve ediderint opuſculum, *Principis eruditorum* nomen vel ambitioſius affectant, vel acclamari ſibi impune patiuntur. Quibus tamen metuendum, ne idem eveniat, quod Tibicini illi, cui *Principis* nomen erat, apud Phædrum Lib. V Fab. 7, qui, cum Chorum ipſo intrante verba occinere audiviſſet:

Lætare, incolumis Roma, ſalvo Principe,

ſibi eum honorem deferri ſtulte arbitrabatur. Poſſet & hoc loco eorum tangi ambitio, qui titulos inanes nullo alio lucro redimunt, quam ut alios ſe doctiores prudentioresque longis paraſangis antecedant: ſed ad hos ſpectant verba, quibus Jupiter apud eundem Lib IV Fab. 35 hircos indignantes, quod capellæ barbam impetraſſent, ſolatur:

Sinite illas gloria vana frui:
Et uſurpare veſtri ornatum muneris,
Pares dum non ſint veſtræ fortitudinis. SER.

Scholæ Doctoribus] De horum titulis multa deprehenduntur apud Tribechovium *de Doctoribus Schol. Lib. IV*, Mollerum *Homonymoſcopia Sect. III Cap. V p.* 878 & Baillet *Jug. des Sav. T.* I. CHAR.

De M. Joh. Segero] Mihi eadem fabula relata eſt de *M. Joh. Peiskero*, Poeta itidem coronato, & Scholæ Wittenberg. Rectore, & quidem ab illo, qui ſemetipſum imaginem hanc poſſidere prætendebat. Verum quicquid ſit

--- mutato nomine de Te
Fabula narratur. I. HALL.

anne Segero *, Poeta Laureato & Ludi oppidani Wittenbergensis Rectore, a viris fide dignis relatum accepi. Curaverat is in tabula ænea depingi Christum crucifixum, quem Segerus ille sub cruce stans Laconice compellabat verbis ex ore ipsius emissis: *Domine Jesu, amas me?* Ad quæ Salvator cum amplissima honoris præfatione de cruce respondebat: *Clarissime, pereximie, nec non doctissime, Domine Mag. Segere, Poeta Laureate Cæsaree, & Scholæ Vitebergensis Rector dignissime, ego amo te.*

Neque

* Is natus Gryphiswaldiæ 1582 a Reimaro Seltrecht JCto & Com. Pal. ob facultatem scribendorum versuum Laurea donatus est, deinde Vitembergæ Con-Rector, paulo post Phil. Magister ac demum Rector factus scholæ oppidanæ, scripsit Lexicon Quadrilingue, Orationes & Poemata, & in ipsa schola, dum officio suo fungitur, forti apoplexia correptus, altero post die decessit 1637 die 14 Mart. Conf. *Buchneri Dissert. Acad.* CCCXIV p. 387. M.

Ego amo Te]

Quis neget, huic socium quem possis jungere, dignum,

imo terque quaterque, dignum esse Rabulam, amici album sequenti Inscriptione (& properante quidem calamo) locupletantem: *In singularem Domini Possessoris honorem propria manu sua hæc addere non gravatus est ejusdem Patronus & Fautor benevolentissimus: Tit. plen. Dnus P. N. J. U. Licentiandus & Practicus per integrum triennium longe meritissimus, Advocatus juratus, Patronus causarum ordinarius, & omnium tam Actorum, quam respective Reorum defensor promtissimus, accerrimusque, p. t. quatuor proxime adjacentium prædiorum constitutus magistratus supremus & judiciorum ibidem administrator primarius. Dextra pennaque festinante, ob bina fatalia hoc ipso die ob-*

Neque vero inficiandum, multum omnino ad fallendos imperitos & indoctos referre, quo quid titulo quave appellatione veniat, quod illi non ignorant, qui vel libellos emittunt in publicum, quibus opus est suspensa hedera, vel ad lectiones aut declamationes publicas populum invitant. Nam ut a declamatoribus faciam initium, omne tulisse punctum sibi persuadent, qui materiam selegerint raram auribusque dignam. Quo pertinet illud, quo de Alano de Insulis refertur, qui cum se de Trinitatis mysterio publice verba facturum divulgasset, incredibilem hominum multitudinem concitaverat, quorum curiositatem castigaturus, ascendit quidem in suggestum, verum cum pauca verba protulisset, *sufficiat vobis*, dixit, *vidisse Alanum*, ac protinus iterum descendens omnium exspectationem fefellit. Atque hinc excogitatum apud nos Pansophorum vocabulum videtur

Sartor. Cistertio Bis tert. tit. 20 p. 559.

servanda. N--- A. post genitum humani generis gaudium MDCXCI die 3 Quintilis. &c. THEM.

Pansophorum] De his graviter queritur Cl. Lilienthal in Machiavellismo Litter. p. 96, his plane verbis: *Inter ineptos gloriæ, per promissa multa, caupones numerantur, qui in Academiis Collegia Pansophica more pessimo indicunt. Hanc Pansophiam profiteri, & sub splendido ejusmodi titulo juventutem decipere numisque defraudare, plurimis admodum solemne est: sed solemnis simul est insania.*

tur ab his, qui ut quæstum faciant, omnes Philosophiæ aditus, omnes recessus se reclusuros jactitant, cum vix tamen emarci- [illegible] dam

Quantus enim, quæso, furor, ipsius Dei, qui solus scit omnia, invadere jura? Quanta stultitia, docere aliquid velle, quod in rerum natura non datur? quam misera etiam ista est Pansophia, quæ ultra sex ad summum disciplinarum circulum non extenditur? Profecto, aut me omnia fallunt, aut nimis stupida oportet fuisse ingenia Philosophorum antiquorum & recentiorum, qui ferme omnem ætatem sapientiæ dederunt, quam nostris juvenibus a Pansophis illis datum est emetiri unius anni tempore. Publica coerceri lege hominum ille furor, *ex judicio Morhofii Polyh. T. I L.* 1 *C.* 1 § 24 deberet: siquidem his Magistris potentissima ad ignorantiam via sternitur, omnis solida doctrina evertitur, in cathedras, in forum cruda studia propelluntur, pro Philosophis jejuni & strigosi terminorum nomenclatores, pro Mercuriis stipites & trunci ubique in seculi nostri infamiam triumphant. M. [illegible]

Omnes aditus se reclusuros jactitant] Memorandi hic etiam, qui eruditos ad velitationes literarias de quovis argumento invitant. Quo in genere jactantiæ nescio an quisquam superarit Franciscum a S. Augustino Macedum, virum equidem omnibus ingenii dotibus ad miraculum instructum, maximum tamen simul, si quis alius, Thrasonem literarium. Is Romæ anno 1658 per triduum, & paulo post Venetiis per integros octo dies ad solvendas, quæ sibi a quocunque eruditorum ex omni scientiarum ambitu proponi possent, difficultates, se obtulit; sicuti testatur Gregorius Leti *Italiæ imperantis L.* 3 *c.* 3. In mentem venit hic Lullistarum & Kuhlmanni inprimis, qui quemlibet de quavis re vel extemporalia carmina fundere, vel copiose, ornate, promte, ad stuporem usque differere; imo stupidos etiam & omnium rerum ignaros unico scripto suo docturum spopondit, libros doctos, novos, utiles, omni rerum scientia plenos levissima opera edere. Vid. ejus *Prodromus Quinquenni mirabilis*. CHRIS.

Memorari hic quoque poterat Petrus de Montmaur, de quo supra, ex ipsius quidem Biographi ejus nuperrimi

dam quandam ac elumbem Philoſophiæ partem ſatis abſolvant & exhauriant. Plura dicturus eram ne iis, qui ſpecioſis nomini-

de Sallengre conſilio, cujus verba huc transſcribemus. Ita vero ille: *Je ne ſaurois paſſer ſous ſilence un trait propre à faire connoitre ſa* forſenterie, *s'il faut ainſi dire. On ſait que les Profeſſeurs ſont tenus de faire des leçons publiques. Montmaur avoit negligé pendant long-tems ſon devoir à cet égard, mais à la fin craignant qu'on lui ôtât ſa Chaire, il fit afficher qu'il expliqueroit publiquement HESYCHIUS Grammairien Grec. Il promettoit dans cet affiche des choſes magnifiques en termes extrémement pompeux, qu'on nommeroit en Latin* ſesquipedalia verba, bullatæ nugæ. *La voici toute entiere. Si on fait une ſecond edition des ſavantes Diſſertations que M. MENCKE vient de publier ſur la Charlatanerie des gens de Lettres*, de Charlataneria eruditorum, *on pourra fort bien y faire entrer noſtre Montmaur.*

Cum Deo *PETRUS de MONTMAUR*, Græcarum Literarum Regius Profeſſor, Heſychii recondita eruditione refertas Gloſſas viſendas, fruendas proponet, lectiſſimis parenchireſibus earundem præſtantiam patefaciet; Autorem eximium non fuiſſe alienum a Chriſtianis pietatis noſtræ ſacris, præfationis epicheremate demonſtrabit; arduis vocibus explanationem aſſeret, vetuſtis novitatem, novis auctoritatem, obſoletis nitorem, obſcuris lucem, faſtiditis gratiam, dubiis fidem, in omnibus vero Deum quæret & in Deo omnia, quo digna (ipſo faciente) proferentur, ne quid piis cogitationibus, his præſertim ſacris ſtatis ceremoniis & eſuralibus feriis, pereat. Τὰ καλὰ ἔξω. Die Martis hora 7 antemeridiana, in Auditorio Franciæ novo.

Remarquez qu'il deſtine pour ſes leçons une heure où presque tout le monde dort, ſavoir à ſept heure du matin. Auſſi n'avoit il presque pas d'Auditeurs, & on l'appelloit par deriſion la Voix de celui qui crie au deſert. *V. Hiſt. de Pierre de Montmaur Preface pag.* 71 *ſeq.* VAND.

minibus Auditores ad ſcholas ſuas pertrahunt & allectant, niſi verendum mihi eſſet, ne

Pertrahunt & allectant] Quales ſunt qui ſe viam monſtraturos ad obeundum Conſiliarii intimi munus, vel arcana ſtatuum intima reſeraturum, vel artem diteſcendi gratis docturos ſpondent, non minus interim ad Grammaticos Logicosque curſus parati, ut ſimiles videri poſſint illi, qui in celebri Academia publice valvis hanc ſchedulam affixerat: *Quisquis opus habeat Ephoro morum & doctrinæ, vel Secretario, vel Præceptore, vel Famulo, vel Servulo, mea utitor opera.* VAND.

Ecquis Dominum emere cupit? Sic Diogenes in foro publico clamabat, ubi venum expoſitus erat a Piratis, qui eum ceperant inque ſervitutem ſuam redegerant. Quumque adſtantium quisquam, *Quam artem doctus eſſet*, interrogaret, ſtatim reſpondit: *Hominibus imperare novi.* *Roſeli*, celebris ille *Roſeli*, qui itineribus ſuis per univerſum inclaruit orbem, cujus & vita in Hollandia typis vulgata eſt, *Roſeli* ille, inquam, qui adhuc (A. 1716) in vivis eſt, Hagæ Comitum celebratiſſimam incolens Tabernam *Caffeariam*; verbo, omnium circumforaneorum ſui generis facile princeps, majus quid fecit illo, quod in obſervatione præcedenti relatum eſt. Offerebat quippe prolixas ſatis literas petitorias magiſtratui Ultrajectino, rogabatque, ut vel Profeſſor Linguarum Orientalium & Occidentalium, vivarum & mortuarum, Mathematum, Philoſophiæ, Hiſtoriarum, immo ipſius etiam Theologiæ, ſi placeret, conſtitueretur; vel ut ſaltem præparatio venditioque libera potionis, quam *Caffe* vocant, ſibi permitteretur. Quo obtinebat, ut ultimæ petitioni annueret Magiſtratus. I. GALL.

Multum vero imprimis ad faſcinandos Auditores memoria valet, promta ac præſens, ſive eam naturæ beneficio acceperis, ſive arte aliqua, quam multi jactant, comparaveris. Memini, cum in Fr. Academia ſtudiis operam navarem, Profeſſorem quendam extra ordinem ſæpiſſime in ſuis lectionibus hiſtoricis ad variarum gentium Commentarios, Gallorum imprimis, provocaſſe atque integras paginas promte recitaſſe, quod dum faceret, ipſum librum Auditoribus cum ſtricto gladio porrigebat, conti-

ne aliqui minus æquo animo laturi ſint, artes ſuas fraudesque tam maniſeſte prodi.

Venio

nuo, *confodite me*, inquiens, *ſi vel verbulo erraverim.* Idem nunquam niſi gratis prælegebat, & ſi quis pretium offerret, eum torvo vultu intuens acriter increpabat, quod ſuam doctrinam ære penſari poſſe crederet. VAND.

Annotationis hujus Autor Profeſſorem hunc non indicavit; verum oculatum ſe hujus hiſtoriæ teſtem fuiſſe adſeverat. Neſcio an non Juſtus Lipſius hic fortaſſe intelligendus ſit: invenio enim in elogio ejus (*Teisſier T. II Add. p.* 389 *Ed. Ultraj.* 1696) hiſtoriam quandam huic valde ſimilem. Non alia certe differentia occurrit, quam quod ibidem de ſolis Taciti annalibus, hic autem in adnotatione de omnium regionum & Galliæ præſertim hiſtoricis ſermo ſit. Memoriæ quippe infixerat Lipſius Annales Taciti; ſpondebatque, ſe ad verbum recitare poſſe omnia loca operis hujus deſiderata, conſentiens quoque, ut ſtricto pugione adſiſteret ſibi aliquis, eumque corpori ſuo immitteret, ſi vel verbulo ab autore ſuo diſceſſurus eſſet. I. GALL.

Tam maniſeſte prodi] Mundus ſcilicet opinionibus regitur, & decipi vult. Vix Cajus Mſcta ſua ex centum libris corroſa & aliquot menſuræ pondo excedentia Auditoribus balbutiente lingua prælegere novit, qui nihilominus eosdem thraſonicis Programmatibus allicere conatur. Atque, ſi hæ forſan piæ fraudes ſucceſſu careant, emiſſarios ſubornat & coryphæos, qui corrupta vina commendent aliis & tantum non pro Falerno obtrudant. Alius ex reliquorum contemtu ſibi gloriam parare audet. Mevius nova inventa crepat, & methodos recens a ſe excogitatas ubique extollit. Verum quis omnes tot Circulatorum machinationes recenſeat? I. HALL.

Citius ille:

Myrmecum populos numeret, Libyæque cicadas.

Redit hac occaſione in memoriam ille ſeptem Artium Magiſter, qui uno impetu XXI Collegia quotidie habenda ex valvulis intimarat, a Conticinio lecturus usque ad mediæ noctis inclinationem. Idem tres reliquas horas aptiſſimo conſilio diſtribuens, unam prandio, alteram cœnæ, tertiam denique, partim ſomno, partim reliquis negotiis

Venio ad librorum titulos, in quibus nihil magis quam fidem desideres: nam cum magnifice plerique instructi sint & nihil non promittant insolitum ac magnum, sæpissime

(præparationi imprimis ad tot Collegia) assignaverat. Quid vero, sic hoc non est plurimum vitæ tempus Auditorum commodo consecrare velle? Sic excusandus est vir diligentissimus, sit aut cum Cantero horas ad clepsydram diviserit, aut cum seniore Vossio ipsum etiam Schraderum non ultra alterum horæ quadrantem confabulari secum passus fuerit. Q. MARC.

Ad librorum titulos.] Cicero orationes contra Antonium appellavit inepte *Philippicas*, ut eo nomine Demostheneas imitaretur, quas ille in Philippum, Macedoniæ regem habuerat, vid. Appianus IV Civil. f. 306. Coloniæ anno MDII editum Lexicon Werdeni sub titulo: *Gemma gemmarum:* quis vero existimaret, titulum hunc indicare lexicon? vide du Cangium præf. gloss. med. Latin. n. 51 p. 41. Prodiit quoque Martini Crusii *corona anni*, quæ expositiones evangeliorum & epistolarum e concionibus Theol. Tubingensium Græco idiomate consignatas complectitur. vid. Gœtzii Principem Græce doctum pag. 40. Huc illi quoque pertinent, qui nomina veterum autorum libris suis attribuunt, e. g. Petri Berthault Florus Francicus Paris 1630. Sylvii Florus Anglicus Lugd. Bat. 1651. Joachimi Pastorii Florus Polonicus Ged 1670. Jo. Nadangi Florus Hungaricus Amst. 1663. Viti Beringii Florus Danicus. Gellii Noctes Atticæ titulum præbuerunt aliis libris, Noctibus Theologicis, Christianis, Genialibus, Solitariis, Africanis, Brixianis, Parisinis, Romanis. Sorellius libro *de la Connoissance de bons livres pag. 4 seq.* Machiavellismum hic subodoratur. CHAR.

Insolitum ac magnum] Valentinus Weigelius *Capturam* suam *auream* fastuosissima inscriptione commendavit, *quod ad res omnes sine ullo errore agnoscendas multis doctissimis incognita quidem &c.* Saldenus L. II de libris c. 3, quod agit de *eruditorum thrasonismo*, hic evolvendus p. 312. Contra vanitatem titulorum in libris gravi-

pissime deludunt corvos hiantes. Jucunda sunt admodum, quæ de Græcis C. Plinius Secundus refert, ubi *Inscriptionis*, inquit, *apud Græcos mira felicitas:* κηρίον *inscripsere, quod volebant intelligi favum: alii* κέρας ἀμαλθείας, *quod Copiæ cornu, ut vel Lactis gallinacei sperare possis in volumine haustum. Jam Musæ,* πανδέκται, ἐγχειρίδιον, λειμὼν, πίναξ, σχέδιον *inscriptiones, propter quas vadimonium deseri possit. At cum intraveris, Dii Deæque, quam nihil in medio invenies.* Hactenus

Nat. Hist. L. I p. 8 seq.

ter declamat Dan Bartolus, cujus verba citat Spizelius in Literato felici p. 423. SCRIB.

Lactis Gallinacei.] Curiosa sunt, & lectu dignissima, quæ elegantis Vir ingenii, Naudæus, occasione Distichi:

Afflua divitiis, omni virtute redundans.
Gallinæ, *ut fertur*, lac *reperire queas.*

ad hunc Plinii locum monet, in cit. Patroni sui Apol. p. 123, 124. THEM.

Quam nihil in medio invenies.] Jo. Riderus, Pastor primo prope Londinum, deinde Episcopus Ladensis in Hybernia, Lexicon emisit Anglico Latinum, cui Bibliothecæ nomen indidit quem propterea sequenti Epigrammate perstrinxit Martialis Britannus, Joh. OWENUS:

Quid sibi ridendi vult Bibliotheca Rideri?
Unus enim non est Bibliotheca liber.
Verborum cum theca sit hæc, non theca librorum,
Lexicon hoc dici Dictiotheca potest. CRIS.

Ad observationem hanc, bona cum autoris ejus venia, animadvertere liceat, hoc epigrammate minimum non meruisse *Owenum* Martialis Britannici nomen. Quid enim exhibet nisi lusum vocabulorum satis puerilem, &

nus Plinius. Quemadmodum vero hunc morem ipsi paulo post Romani, eodem teste, imitati sunt, ita nostros homines facetissimos titulos excogitasse, mirum nemini videbitur. Hinc tot videas antiquitatum ac elegantioris Latinitatis Thesauros, quos cum evolves, pro thesauris carbones inveneris; tot Philosophiæ ac reliquarum scientiarum Nucleos absque nucleo, arenam sine calce; tot sales & facetias, in quibus ne micam quidem salis inveneris; tot denique Atlantes & Theatra historica, de quibus merito exclames Catullianum illud:

Annales Volusi, cacata charta!

Taceo tot claves aureas, methodos regias, gradus

ad classem falsarum argutiarum & Quotlibetorum merito relegandum? I. Gall.

Taceo tot claves &c.] Spissum enim Volumen his & similibus stultitiæ exemplis repleri posset. Quot quæso Curiosissimi, quot Fundamentales, Peculiares, Elegantissimi & (sit venia verbo) Galantissimi Tituli quotidie oculos nostros feriunt. Illud vero iis artibus efficitur, ut simpliciores ad pecuniam dilapidandam perducantur; maxime, cum hoc plerumque sit librorum fatum, ut quo pejores sint, eo plures reperiant emptores, eo quod paucissimi dignoscere queant, quid solidum crepet? Vapulant ob hanc moriam imprimis Germani nostri Patino in Libello Gallico *L' Esprit* dicto p. 188. Referendi autem & huc sunt illi, qui titulos suos ab aliis mutuantur: scripserunt e. g. aliqui celebriores Viri *Pericula*; quidni Caji charta idem nomen in fronte gerat? quot Calendaria, Memorias, scripta in Ana desinentia, Introductionesve numeramus? nec dubium est, quin imposterum plaustra Cautelarum

gradus ad Parnassum, Oceanos macro-micro-cosmicos, clypeos veritatis, fortalitia scien- Baillet Jug. T. I C. 13.

simus habituri. Novi certe homuncionem, qui simile quid jam tentavit. At at

O Imitatores servum pecus! ut mihi sæpe
Bilem, sæpe jocum vestri movere tumultus!

I. HALL.

Insignem inter hos libros fœcundos locum merentur Acta Eruditorum Lipsiensia, ad quorum exemplum tot Acta literaria, latina, germanica, Semi-erudita & nescio quibus aliis Epithetis onerata prodierunt, ut idem prope de illis, quod de Aristippo olim dici queat, quem nimirum

--- *omnis decuit status & color & res.*

Conf. Baillet *Tom. I. des Jugem. cap.* 13 *pag.* 534. *seqq.* THEM.

Macro-micro-cosmicos.] Non ignoro Bailletum (p. 531 T. I Judiciorum) ob hanc Epigraphen insultasse celeberrimi nominis Medico, qui eadem *Notitiam suam de discrimine inter motum aquarum & sanguinis* insigniverat. At enim vero, si libere, quod res poscit, dicendum est, maliti ose hic egit censor, aut imperite. Novimus omnes, hominem antiquitus Microcosmum dici, & quoad structuram internam cum ampla Mundi terraquei machina conferri: hac comparatione semel admissa, quid convenientius cum Oceano & qui in illum devolvuntur, fluviis componi possit, quam circumflua corpore toto sanguinis massa, ego quidem nihil invenio, nihilque aliud suo hoc judicio egisse mihi videtur Bailletus, quam ut suam in elegantiis Physicis ignorantiam prodiderit. Potiori forsan jure circa *Anatomiam aquæ* hæsitabunt Critici rugosi, quam Sancassanus Med. Patavinus nuper publicavit. Conf. Nova Litt. Lips. An. I N. XLIV p. 350.

Addi posset contra *Bailletum*, librum, cujus ipsi rubrum tantopere displicuit, nempe *Oceanus macro micro-cosmicus*, nihil adeo singulare vel nimis affectatum habere, quippe eruditis scriptum non feminis, nec vulgo. Omnes autem rationes hæ conjunctim licet sumtæ fuerint, non probant mea saltem opinione, parum intellexisse Bailletum elegantias physicas, vel idiotam eum fuisse, aut viti-

ſcientiarum, inventaria cerebri humani, & libros alios ſexcentos, quibus, ut emptores allicerent, ex ſplendido tituli ornatu hede-

litigatorem. Immo adſeverare auſim, paucos admodum reperiri, qui non rubrum illud quæſitum nimis, conſarcinatum Thraſonicumque judicent. Ita legimus *Jug. des Sav.* T. I p. 531: *Ainſi tant que j'ignorerai ce que veut dire l'Ocean Macro-microcoſmique, je ne me ſentirai peutêtre pas preſſé de le voir & ſi je conſultois un Grammairien pour m'expliquer ce Titre, il auroit raiſon de me renvojer à un Geographe, & celui la à un Phyſicien, ſans que les uns & les autres s'aviſaſſent de m'adreſſer à un Medecin, pour me dire que ce Titre ſignifie le raport qu'il y a entre le mouvement des Eaux & celui du Sang.* I. GALL.

Et libros alios ſexcentos] Videas hic etiam, Lulliſtas ſtultitia reliquos longe poſt ſe relinquere ſuosque vocum inanium catalogos titulis magnificis *Artis artium*, *Artis univerſalis*, *Artis magnæ ſciendi*, *ſcribendi*, *differendi*, *Operis operum*, *Phari Scientiarum*, *Viæ regiæ ad omnes ſcientias & artes*, ſexcentisque aliis inſignire. Hos inter Claudius Clemens Venetiis 1651 emiſit *Prodromum Scientiarum artiumque*; quo ſpecioſo ſub emblemate quis credat, non niſi Logices præcepta exhiberi? Commode huc etiam referas hunc operis a Savanarola quodam promiſſi titulum: *Orbis Literarius Univerſus, exhibens Materias & Scriptores in omni Scientiarum & artium genere, quocunque idiomate ab initio rei literariæ usque ad præſens, expreſſis ut plurimum anno, loco & forma editionis librorum & in eos Commentariis, Notis &c. Opus ex mundi totius Bibliothecis præcipuis concinnatum, ordine Indicis generalis materiarum alphabetici diſpoſitum & characteribus linguarum Hebraicæ, Chaldaicæ, Syriacæ, Græcæ, Arabicæ, Perſicæ, Armeniacæ, Germanicæ, Æthiopicæ, Ægyptiacæ, nonnunquam elaboratum, Italis, Gallis, Hiſpanis, Boëmis, Pannoniis, Anglis, Belgis & cæteris exterarum Nationum Scriptoribus plerumque Latino, interdum vernaculo ſermone appoſitis. Autore P. D.* Raphaele Savanarola, *Patavino ex Clericis Regularibus vulgo Theatinis S. Theol. Profeſſore.* KEND.

hedera ſuſpenditur. Nonnulli titulos multis allegoriis ac figuris rhetoricis exornant, ſeu potius involvunt, ut, quid propinare Lectoribus velint, vix poſſis, omni licet ingenii vi adhibita, divinare. Quis enim in

C 3 Johan-

Judæorum quoque Magiſtri mirifice ſibi grandioribus titulis placent, quos plerumque ex ſacris Litteris depromunt. Nos ſaltem unum adducimus librum ritualem, qui jura & conſuetudines Hebræorum complectitur. Ejus titulus eſt כל בו, kol bo, *omnia in eo.* Vide Buxtorfii Biblioth. Rabbin. p. 98. SAL.

Hedera ſuſpenditur.] Spectat huc etiam Ludimagiſter ille Hudſtadii, oppido ignobili, niſi quod ſuum mercatu claret, qui cum obſervaſſet, libros in Uſum Delphini excuſos avide conquiri, & magno æſtimari, in titulo Rudimentorum Grammaticæ (*Donatum* vocant) quæ per tabulas edebat, hæc verba addiderat; *in Uſum Delphinorum Hudſtadenſium.* VAND.

Ingenii vi adhibita, divinare.] Hi illi ſunt, quorum titulis non Lectore opus eſt, ſed Apolline, quique cum Anonymo Gallo *Stomachationem boni publici* vocant paucas plagulas, in quibus cenſus regius exponitur: qui cum Pſeudonymo Hiſpano, Miſcellanea ſua philologica L Capitibus diſtincta, *Pentacontarchum* inſcribunt, *ſive quinquaginta militum ductorem, ſtipendiis* Ramirezii de Prado *conductum, cujus auſpiciis varia in omni Literarum ditione monſtra profligantur, abdita panduntur, latebræ ac tenebræ perveſtigantur & illuſtrantur*: qui demum cum Jacchetto Italo, *Iconologiam Salvatoris & Kariologiam Præcurſoris* ſcribere malunt, quam diſquiſitionem de Imagine Chriſti ad Abgarum miſſi &c. Adeat, qui centena talia cupit, Thyſium Comment. ad A. Gelii Præf. N. A. Salmaſ. Exerc. ad Solin. & qui fuſiſſimus eſt, Bailletum L. I. cap. 13 integro. Addimus ex noſtris Johannem Mylium, Rhythmologum germanum, precationes ſuas titulo *geiſtreicher lebendiger Hertzens-Funcken und kräfftiger Stücke des beſten Kirchen-Weyrauchs* exornantem; itemque pium illum, qui Parentationes binas, facta

Alegambe Bibl. S.J. p.459 460.

Johannis Haji *Triumpho veritatis, ordinati evangelii quadriga invectæ, Sanctorum Patrum exercitu stipatæ*, qui Duaci anno superioris seculi nono prodiit, Harmoniam quandam Evangelistarum quæsiverit? Aut quid permovit Medicum Lipsiensem, qui ante complures annos hunc libello suo titulum fecerat: *Jus publicum, hoc est, theses Medicæ de dolore capitis?*

Naudé Hist. des Fr. de R. C. p. 96 seq.

Quid memorem *Fratrum Roseæ Crucis Famam escanziam reducem, buccinam jubilæi ultimi, Evæ hyperboleæ prænuntiam, Montium Europæ cacumina suo clangore ferientem, inter colles & convalles Araba resonantem?* Quid *Amphitheatrum Sapientiæ æternæ solius veræ, Christiano-Cabalisticum, divino-Magicum, nec non Physico-Chymicum, tertriunum Catholicum, instructore Henrico Cunrath &c.* aliaque titulorum portenta, de quibus idem dixeris,

aptissima ad Defunctorum nomen allusione, alteram *Temonem* inscripsit *ad sydera tendentem*, alteram *Follem spiritualem vento consolatorio turgidum, acrophysio S. Scripturæ armatum, manuque Samaritani applicatum.* Sancta simplicitas! Cui vero mederi nostrum non est: scilicet:

Curentur dubii Medicis majoribus ægri.

THEM.

Titulorum portenta] Pertinent huc quoque hybridorum & trilinguium Titulorum Architecti, nec non ii, qui inscriptiones Latinas, quanquam tritissimas, addita versione vernacula illustrare solent; quod quidem in Disputa-

xeris, quod de Cumæa Sibylla Virgilius Æn. 6.
Poeta:

Horrendas canit ambages, antroque remugit
Obscuris falsa involvens.

Quandoquidem vero de libris dicere cœpimus, non possumus hoc loco eos prætermittere, qui se beatos imprimis existimant,

tionibus Juridicis hucusque imprimis obtinuit: quanquam & aliis Eruditis lepidum inventum non displicuisse, copiosa specimina testantur. Prostant ubique in tabernis, qui *de Sutoribus eruditis*, vulgo *von gelehrten Schustern*, de *doctis Nicolais*, *von gelehrten Nickeln*, & nescio de quibus aliis egregia atque erudita Schediasmata, vulgo: *hübsche gelehrte Tractätgen*, conscripserunt. Neque ii prætermittendi, qui methodo Socratica usi, plus uno sæpe Titulo quærunt,

Quam vel mille libris tibi solvere posset Homerus.

Quale est illud: *Le* Quare *heretique repondu & refuté par le* Quia *catholique.* Non minus ac *El-Porqué* sive *le Pourquoi?* Ribadeneiræ, apud Bailletum d. l. p. 524. Et Germanica illa: *wer hat das Kalb ins Auge geschlagen? wie viel hat denn das* Interim *verborgene Tücken hinter ihm?* nuperumque Jesuitæ, *wie kommts denn, daß nichts kommt?* Cui posteriori condigne opposuit magnus Theologus Nostras suum: *Hier kommt etwas.* Aptandum quippe erat patellæ operculum. THEM.

Obscuris falsa involvens.] Nunquam igitur nigrum ex rubro judicare solitus, Binelli potius consilium sequor, quod Gualdus in vita ejusd. p. 334 exponit. Plurimi certe Lippenii, Bolduani, Draudii, aliorumque errores ex titulis perperam intellectis orti sunt. Copiosa vero inexplicabilium Titulorum exempla suppeditant Hebræorum, Italorum & Hispanorum scripta: quanquam ea apud Gallos etiam Nostratesque non raro prostant. I. HALL.

mant, si nullum facile mensem, annum nullum abire patiantur, quin ex fœcundissimo ingenio aliquid promant novi, vehementerque commoventur, quando fœtus suos, quos tantopere amant ac fovent, in Doctorum ephemeridibus prætermissos vel saltim

Nullum facile mensem] Apprime huc quadrat, quod de Alphonso Tostato Andr. Schottus Bibl. Hispan. T. II p. 207 refert, si numerus dierum, quos vivendo superavit, cum scriptis ejus componatur, cuilibet diei, a nativitate ad obitum ipsius, tria amplius folia tribui posse. Similiter de Felice Lopez de Vega Carpio affirmat Nic. Antonius in Bibl. Hispan. quodsi eadem ratione computes, singulis vitæ ipsius diebus quinque ampliora ex scriptis ejus folia convenire. Sed volupe fuerit cognoscere, qua ratione tot tantaque sub manu nascantur volumina. Eam aperit nobis Joach. Fortius Ringelbergius libello de Ratione studii c. 24, ubi ita instruit Polygraphum: *Dic chalcographis, parent sese, librum te dare velle excudendum, etiamsi ne paginam quidem paraveris. Tum facile totam voluminis speciem animo concipere, inde singulas partes leviter in comœdiarum argumenti modum describere: denique quotidie, quantum illis satis erit, absolvere poteris. Quum sic inceperis aliquid, perficere debes, velis nolis.* Hæc Fortius, ipse artificio hoc in libris suis conscribendis nunquam non usus. Idem de se ipso paulo ante scripserat: *Si vita dabitur mediocriter longa, in animo est opuscula millena (idque summa, quantum in nobis fuerit, adhibita cura Latini sermonis) ante mortem conscribere: quorum corpori universo inde titulus erit Chilias. Nec prius desistere certum est, quam isthæc, quæ dixi, perfecero, nisi mors invitum opprimat. Ex hoc numero libellos nuper undeviginti absolvimus, speramusque, nos brevi ad centum, hoc est decimam Chiliados partem perventuros.* CRIS.

Multi sibi persuadent eruditissimum esse illum, qui magnum librorum numerum luci publicæ exponit, quos delineatos vide, si vis, in *Quinct. L. I C. VIII.* I. GALL.

ſaltim non omnes ſat multis elogiis ornatos ac impenſius viderint Lectoribus commendatos. *Nimirum*, ut utamur verbis Viri eruditi, *in fœcundo vivimus ſæculo, quo, ut non nemo lepide pronuntiavit*, Eunuchi gignunt & mulæ pariunt, *id eſt, ubi ſcribendi iſte prurigo multos adeo corripuit, ut ſibi perſuadeant, orbi erudito ingenti detrimento futurum, ſi cogitationes ſuas, quibus mire ſibi placent, privatorum parietum carceribus includant. Adeoque ſingulis fere menſibus concipientes, ſe ipſos, nemine urgente, præcipitant, cœcosque catulos pariendo in hoc ſolum gloriantur, nullis ſibi doloribus enixos fœtus conſtitiſſe: in hoc unice intenti, ut in officinis librariis chartarum ſuarum fæces, in Catalogis vero librorum nomina ſua infauſta conſpiciantur.* Quin & eo proceſſit effrenis quorundam ambitio, ut, cum toties tabernis librariis ſcripta ſua nequicquam obtuliſſent, immenſos ſumtus evulgandis illis facerent, Ulyſſem Aldrovandum imitati, qui centena millia totumque adeo patrimonium in editione ſuorum

Lilienthal de Machiaveli Litter. §4.

L'Eſprit de Patin.

 Ope-

Patrimonium in editione ſuorum operum abſumpſit] D. J. in recenſione noſtri operis (*vid. Journal. Liter.* 1715 *T. VII p.* 163) addit exemplum aliud: *M. de Marolles*,

Operum absumpsit, quæ publicis Bibliothecis, ut liberalitatis suæ æque ac doctrinæ exstaret monumentum, gratis inseruit.

Præterea fertilissimi Scriptores illi, quo magis per ora volitent eruditorum, nullam facile lucubratiunculam aut declamatiunculam emittunt, quin excellentis cujusdam Viri nomen præponant, sive quod famam, quam

Abbé de Villeloin, faisoit imprimer d'ordinaire ses Ouvrages a ses propres fraix: & même pour pouvoir imprimer ses Ouvrages, il etoit souvent reduit à vendre ses Livres; c'est ce qu'il fut obligé à faire en imprimant sa traduction d'Athenée. VAND.

Gratis inseruit.] Vanitas hæc in memoriam mihi revocat illum, qui linguæ suæ beneficio dives factus (eloquentissimus enim erat) maximam facultatum suarum partem statuæ aureæ fundendæ impendebat, quam sibi ipsi consecratam in Delphico Apollinis Templo ponebat, æternum vanitatis suæ monumentum posteris relicturus. *Entret. de Balzac p.* 88. I. GALL.

Nomen præponant] Novum hodie genus inclarescendi invaluit, per epistolam nempe a Viro magni nominis libro præmissam. Cujusmodi hominem digne non ita pridem excepit Vir quidam celeberrimus, qui cum precibus ejus fatigatus tandem voti eum damnaret, id sibi statuit epistolæ argumentum, ut salse traduceret homines molestissimos, qui Præfationes hujusmodi viris doctis extorquent. Longe liberaliorem hoc in negotio se gessit non nemo, qui auctore invito &, quod rem ipsam ob loci, ubi liber imprimebatur, distantiam impedire non posset, graviter saltem indignante, Diatriben lucubrationibus ejus præmisit commendatoriam, eamque, ut obiter id addam, Viro inscripsit in orbe literato longe celeberrimo, qui ad libri nominisque ignoti conspectum quæsiisse fertur:

Qualis & unde genus, qui sint tibi, Jane, penates?
atque miratus esse dicitur, se homini tam familiarem esse. KEND.

quam avidiſſime aucupantur, illorum commendatione conſequi ſe poſſe ſperent, ſive quod, ut Apion quondam Grammaticus, quem Tiberius Cæſar *cymbalum mundi* vocabat, immortalitati donari a ſe credant, ad quos aliquid compoſuerunt. Hi ſunt illi, qui dum donant ſuos libellos Mæcenatibus, tantum abeſt ut donent, ut potius immenſo pretio vendant, chartaceis quippe munuſculis iſtis munera aurea, torques, uniones captantes. Itaque diligenter expiſcantur, quos omnium gratiſſimos habituri

Plin. H. N. L. I p. 10.

Compoſuerunt.] *Si gloriam magnitudinemque famæ quæris; nihil prorſus magis eo facere poteſt, quam quas ad te dare ſoleo litteras.* Sic Epicurus ad quemdam palmarium Regni adminiſtrum. Seneca id teſtatur additque: *Quod amico ſuo promittebat Epicurus, idem ego tibi promitto, Lucille. Eſt mihi apud poſteros fides & auctoritas, immortaliaque facere poſſum nomina eorum, quorum libuerit.* Entret. de Balz. p. 89. Græco, Romanoque Gallum etiam jungamus non minus arrogantem, verum minus eruditum: *Quand la Serre adreſſoit un livre à quelqu'un, il lui diſoit hardiment: Ca dedi, Monſieur, je vous immortaliſe, cela merite quelque reconnoiſſance. vid. Richelet.* I. Gall.

Vendant] Georgius Cœleſtinus ſurripuit Chytræo hiſtoriam Auguſtanæ Confeſſionis, ut nova dedicatione præfixa, captaret munus. Idem Senatui Argentoratenſi remiſit pecuniam, quæ pro eleganti, ut putabat, dedicatione nimis ei exigua videbatur. Vid. *Obſerv. Halenſ. præf. Tom. III p.* 18. Scarronus, ſatyrarum celebris auctor, librum quendam cani ſuo minori dedicavit. In additionibus ad Obſerv. Halenſ. p. 289 dicitur: *Dedicatio librorum eſt ſpecies mendicandi, mendicare vero non pertinet ad eruditionem.* Char.

turi ſint inſcriptionum ſuarum remuneratores, quod in Franciſco Hotomanno patuit, qui obſervationes ſuas dedicaturus erat Juſto Reubero, ſi centum ab eo Joachimicos præmii loco acciperet; verum is quidem tanti emere laudum ſuarum, quarum erat alioquin appetentiſſimus, cantilenas noluit. Quidam &, ubi haud ſatis ſpem ipſorum impleverint ii, quibus ſcripta ſua conſecrarunt, mox priores titulos reſecant, novosque patronos quærunt, quorum marſupiis inſidientur. Qua in re, niſi me omnia

Epiſt. Hotom. 164.

Alioquin appetentiſſimus.] Poſtulaverat enim jam antea Reuberus ab Hottomanno, ut ſe publico Elogio mactaret. Conf. Epiſtola Hottomanni CLXXXI. Ejusmodi animalculum gloripetum erat & ipſe Cicero, qui Epiſt. 12 L. V familiarium, his verbis Luceium Hiſtoricum compellat: *ut me ornes, poſtulo, rogo etiam vehementer, ut ornes mea vehementius etiam, quam fortaſſe ſentis, & in eo leges hiſtoriæ negligas, amorique noſtro plusculum etiam, quam concedit veritas, largiare.* I HALL.

Quorum marſupiis inſidientur.] Vel plures ſimul dedicationes diverſis operum ſuorum exemplis præfigunt, ſpe lucri certiore; quamvis enim unus alterve patulas fauces non expleverit, reliqui tamen larga manu ſua non deerunt. Junioribus forte ſcriptoribus, aut quibus res anguſta domi eſt, piæ hæ fraudes condonari poſſunt; at vero, quando viri ætate pariter & dignitate graves idem perpetrant, tum res eſt putida. De Georgio Cœleſtino Præpoſito Berolinenſi refertur, quod auſus fuerit ſuffuratam a ſe Chytræo A. C. hiſtoriam Senatui Argentoratenſi inſcribere; cui tamen poſtmodum Cœleſtinus donum, quod in grati animi ſignum transmiſerant Senatores, velut exſpectatione ſua longe inferius, indignabundus remiſit. Vid. Fechtius in Suppl. Hiſt. Sec. XVI p. 593 ſqq.

omnia fallunt, Puteanus quoque humani aliquid passus est, qui cum *Historiam Insubri-*

Ipse etiam David Chytræus Regi Daniæ, dedicationem suam non largiter satis remuneranti, succenset in Epist. p. 222 seqq. Recentiora exempla suppeterent, nisi odiosa illa essent, nobisque metuenda esset horum Virorum indignatio. I. HALL.

Adde tamen, si placet, Theod. Gazam nobilem ac eruditum Italiæ hospitem: qui Æmoniæ patriæ dilectis pulsus ab oris, cum Antistiti Romano *Aristotelis historiam animalium* in Latium deductam, veteri clientum more dicasset, jamque eandem in codice magni pretii eleganter descriptam ipsemet illi obtulisset; hic, quanti ornatus libri constaret? quæsiit, & quos eam in rem factos fuisse sumtus audierat, reddi jussit illi, qui amplissimo & Pontificis munificentia vere digno præmio se affectum iri putarat. Itaque Gaza, auro, quod acceperat, protinus in Tiberim abjecto: *Effugere hinc*, inquit, *lubet, postquam optimæ segetes in olfactu præpinguibus Asinis sordescant.* Atque adeo satius duxit in Calabriæ latebris se occultare, quam Romæ diutius, ubi litteræ de gradu dejicerentur, versari: ut ex Volaterrano, Vossio aliisque concinne refert Vir doctus in altera de Exul. Græcis dissertatione. Alius æque pudendum laboris sui præmium aquis mersurus, *periit*, clamabat, *opera*, *pereant & nummi.* Adde denique magnum Erasmum, qui graviter in Epistolis de petulanti Typographi sphalmate conqueritur, propter quod indignationem Sereniss. Fœminæ incurrens dolendam magni præmii, quod pro dedicatione exspectaverat, jacturam fecit. Sed audiamus ipsum Erasmum, tristem casum Curio suo verbis, quæ sequuntur, narrantem: *Cum in Vidua mea* (agnoscis Titulum libri) *quam Sereniss. Hungariæ Reginæ dedicaveram, ad laudem cujusdam sanctissimæ fœminæ, inter alia liberalitatem ejus in pauperes referrem, hæc verba subjunxi: atque mente illa usam eam semper fuisse, quæ talem fœminam deceret. Scelestus vero Typographus, animadvertens sibi vindictæ occasionem oblatam esse* (erat enim noster in ære ejus) *ex mente illa, mentula fecit &c.* Tam vero indigne id tulit Vir optimus,

ſubricam Philippo Wilhelmo primum, Principi Arauſionenſi, inſcripſiſſet, mox eam, præmiſſo *Hiſtoriæ Barbaricæ* titulo, Philippo IV Regi Hiſpaniarum conſecravit.

Eraſmus, ut trecentis aureis ignominiam hanc redimere maluiſſet. Quoniam nempe

Non omnes ſapiunt, videntque magnam
Matronæ quoque m - - lam libenter.

Priap. VII. Carm.

Ceterum omnes illos alienæ munificentiæ captatores in ruborem conjicere poteſt claſſicus Criticorum ſui temporis, Petrus Victorius, qui neque ullum (verba ſunt Imperialis in *Muſ. Ital. p. m.* 158) emeriti lucri commodum ſibi cordi eſſe tunc oſtendit, cum bis aureorum milia ſibi a nobili quodam presbytero oblata, ut Rhetoricæ volumen typis recuſum, ejus inſcriberet nomini, conſtantiſſime rejecit. Q. MARC.

Regi Hiſpan. conſecravit.] Idem jure facere poterat notus Alchymiſta, qui Leoni X P. M. Librum offerens ſecretiſſima (quod jactabat) Chryſopœiæ arcana revelantem, & magna hujus ſui muneris præmia exſpectans, nil niſi ſaccum recepit a ſanctiſſimo Patre, quo ſcilicet aurum, facile a ſe, tanto artifice, parandum, reconderet. I. HALL.

Nec felicior fuit Criticus apud Boccalinum, qui Apollini errorum, ex alterius ſcripto collectorum, Catalogum exhibens, appludarum acervum tanti laboris mercedem tulit. THEM.

Non ſatis capio, quorſum reſpiciat præcedentis notæ auctor. Probe novi, ex omnibus Boccalini libellis nullum plus gloriæ auctori ſuo peperiſſe, quam qui inſcribitur *Ragguagli di Parnaſſo*, quique varias in linguas translatus prodiit. Quodſi Annotator ad genus mortis reſpicere forte voluit, quo Boccalinus obiit, ſciendum eſt, eum ob librum ſuum *Pietra del Paragone Politico*, quo aulam Hiſpanicam laceſſebat, a quatuor prædonibus oppreſſum, & ſacculis arena repletis vapulantem occidiſſe; non autem ob dedicatum Apollini errorum alienorum catalogum. I. GALL.

vit. Alii, ut Thomas Fullerus, celebratiſſimus Hiſtoricus Anglus, Libros ſuos plurimis voluminibus partiuntur, ſingulisque ſingulos præponunt Principes aut Optimates, a quibus lucelli quippiam aucupantur. Et quis credat, deprehendi etiam, qui ſibi ipſis fœtus proprios plenis titulis inſcribunt? quod de H. R. memoratur, qui cum *Hiſtoriam belli Dithmarſici* ſub Chriſtiani Cilicii nomine conſcripſiſſet, eam nemini rectius quam ſibi ipſi dedicandam judicavit: ut taceam Andream Schottum, qui, quam ipſe collegerat *Italiam illuſtratam*, a typographo Andrea Cambierio inſcribi ſibi paſſus eſt.

Nichol-ſon Engl. Hiſtoric. Libr. T. II pag. 91.

Moller. Intr. in Hiſtor. Cimbr. p. 630.

At

Nimirum ita concepta erat nota ſuperior in præcedenti editione, ut facile Gallus ille Interpres longe alium, quam quem intendit ejus autor, ſenſum inde caperet. Nunc, ubi eam paulo accuratius expreſſimus, cenſura ſua ſuperſedere poterit.

Dedicandum judicavit] Simile plane quid refert Menagius in Anti-Bailletto T. I art. 72 de Morino, qui ſub ficto Vincentii Panurgi titulo An. 1654 Pariſiis excudi curavit *Epiſtolam de tribus Impoſtoribus ad Clariſſ. Virum Johannem Baptiſtam Morin, Doctorem Medicum, atque Regium Matheſeos Profeſſorem Pariſiis.* THEM.

Inſcribi ſibi paſſus eſt.] Alii non quod pueri in faba ſe reperiſſe exiſtimant, dum libellos ſuos ſive ipſi Deo, ſeu SS. Trinitati, ſeu Eccleſiæ demum militanti, Patriæ, omnibusve piis inſcribunt. Alii eosdem Apollini, alii Muſis, imo quidam ipſis adverſariis ſuis conſecrarunt, quod ultimum fecerunt Sociniani in Catechiſmo ſuo Cracovienſi. Verum quam multum ineſt humanis rebus inane! I. HALL.

Encom. Mor. p. 91. At nihil, ut Erasmus meus loquitur, omnium ſuavius, quam cum ipſi inter ſeſe eruditi mutua talione laudant, ac mirantur, pag. 96. viciſſimque ſcabunt, cum mutuis epiſtolis, carminibus, encomiis ſeſe extollunt, ſtulti ſtultos, indoctos indocti. Hic illius ſuffragio diſcedit Alcæus, ille hujus Callimachus;

H. D. Geographiam Sacram ſeu Eccleſiaſticam Lipſ. 1704 vernaculo ſermone editam tribus ſummis atque unicis Principibus hæreditariis in cœlo & terra inſcripſit. CHRISTO nempe, FRIDERICO AUGUSTO, Principi Electorali Saxoniæ, & MAURITIO WILHELMO, provinciarum Saxo-Cizenſium hæredi, atque his ſingulis plenis quidem titulis, in quibus Chriſtus *Imperator* coronatus cœleſtium exercituum, electus *Rex* Zionis, *ſemper Auguſtus* Chriſtianæ Eccleſiæ, *Pontifex Maximus* & *Archi-Epiſcopus* animarum, *Elector* veritatis, *Archi Dux* gloriæ, *Dux* vitæ, *Princeps* pacis, *Eques* Portæ inferni, *Triumphator* mortis, *Dominus hæreditarius* gentium, *Dominus* juſtitiæ, & Patri cœleſti a ſanctioribus *Conſiliis*, additis tribus &c. &c. &c. ſalutatur. VAND.

Hic illius ſuffragio diſcedit Alcæus &c.] Horatius Ep. II, 2, 99:

Diſcedo Alcæus puncto illius, ille meo quovis
Quis niſi Callimachus? SAM.

Occaſione laudum fidicularum & modum excedentium, quibus aliqui ſe invicem obruunt, non poſſum non adducere partem quandam comœdiæ Molerianæ *les femmes ſavantes* appellatæ, ubi autor alicubi Poetas duos, ingenii fœcundioris gloriam aucupantes, introducit, mutuis ſe elogiis cumulantes ob ſcientiam ſuam operave a ſe edita. Alteri eorum *Triſſotin*, alteri *Vadus* nomen indidit.

T. Vos Vers ont des beautez que n'ont pas tous les autres.
V. Les graces & Venus regnent dans tous les Votres.
T. Vous avez le tour libre, & le beau choix des mots.
V. On voit par tout chez vous l' Ithos & le Pathos.

chus; ille huic eſt M. Tullio ſuperior, hic illi Platone doctior. Et memini, e noſtratibus aliquem, ad capeſſendum in obſcuro oppidulo Pædagogi munus evocatum, cum alium laudatorem non inveniret, carmine proprio Marte elaborato ſibimet ipſi applauſiſſe, ſimulque Philureæ noſtræ, quod tam charum caput amitteret, graviter indoluiſſe.

T. Nous avons vûs de vous des Eglogues d'un ſtile,
Qui paſſe en doux attraits Theocrite & Virgile.
V. Vos Odes ont un air noble, galant & doux,
Qui laiſſe de bien loin votre Horace apres vous.
T. Eſt il rien d'amoureux comme vos chanſonettes?
V. Peut on rien voir d'egal au Sonnets que vous faites?
T. Rien qui ſoit plus charmant, que vos petits Rondeaux!
V. Rien de ſi plein d'eſprit, que tout vos Madrigaux!
T. Aux Balades, ſur tout, vous êtes admirable.
V. Et dans les bouts-rimez je vous trouve adorable.
T. Si la France pouvoit connoitre votre prix!
V. Si le Siecle rendoit juſtice aux Beaux Eſprits!
T. En Caroſſe doré vous iriez par les rües.
V. On verroit le public vous dreſſer des Statües. &c.

I. GALL.

Alium laudatorem non inveniret] Huc pertinet Poeta ille Græcus, neſcio quis, qui aves loquaciores docuerat, ut per orbem decantarent, non eſſe meliorem Poetam, quam quidem N. qui ipſos aliquanto tempore aluerat. SAL.

Pſaphon iniquo animo ferens contemtum gentilium ſuorum multas aves has tres voces græcas edocebat: Μέγας Θεὸς Ψάφων. Sic inſtitutas eas, avolare permiſit, cumque pluribus in locis diſtincte ſatis hoc pronunciarent, Dei instar in pretio haberi cœpit, unde & proverbium invaluit: *Pſaphonis aves.* I. GALL.

luisse. Nec desunt forte, qui & scriptis suis plena laudis & commendationis carmina plurima, velut a Viris eximiis sponte & ultro congesta, præmittunt, quæ vel [illegible] compo-

Graviter indoluisse] Cui vero non dictus est Hylas? Jacobus inquam Vogelius, qui de sese ipso sic satis magnifice censet:

Deutschland hat zwar einen Lutherum,
Aber noch keinen Homerum;
Einen rechtschaffenen Propheten,
Aber noch keinen rechtschaffenen Poëten;
Doch nun thut Gott erwecken frey
Einen VOGEL, der ohne Scheu
Zum teutschen Poëten gekrönet ist,
Von hohen Leuten dieser Frist, &c.

i. e. *Habet quidem Germania suum Lutherum, nondum vero Homerum; habet genuinum Prophetam, nullum genuinum Poëtam; at vero nunc tandem Deus excitat Avem,* (id, puta, nominis erat Vati) *ita animose & suaviter modulantem, ut merito ab Illustribus hujus ævi Personis laurea Poëtica ornatus sit &c.* Absurda hæc sunt, non inficior; interim eo magis dolendum, plurimos etiam majorum Gentium Eruditos vesana hac autophilia & laudum propriarum concupiscentia laborare, adeo quidem, ut charta nos, non exempla deficere possint eorum, qui sibimet ipsis occinere haud erubescunt illud Lucretii:

Nec sine TE pulchrum dias in luminis auras
Exoritur, neque fit lætum, nec amabile quicquam.

THEM.

Indoluisse] Quis enim admiratoribus suis destituitur?

Un sot trouve toujours un plus sot qui l'admire.

Boil. I. GALL.

Ultro congesta] Pulcre hunc morem sequeris, dicam? an rides, Mathanasi, qui libello tuo *le Chef d'œuvre d'un inconnu &c.* non modo tot Theologorum *approbationes*; verum & Bernardi Francisci Rudolphi Astreolidis Elephantii, artium secretarum Magistri & Scholæ Utopianæ Conrectoris, tum Chilperici Asiatidis aliorumque Carmi-

composuerunt ipsi, vel servis suis aut clientibus extorserunt; Carolum V quodammodo Rom. Imperatorem imitati, qui, quo majorem ageret in Hispania triumphum, præter ea quæ Protestantibus debellatis eripuerat tormenta bellica, longe plura conflari in Germania, insignibusque Hassorum & Saxonum ornari, jusserat.

Contra hæc nonnunquam & antagonistam quærunt novi libellorum artifices, cujus æmulatione famam augeant, nihilque magis illos pungit, quam cum minime punguntur. Itaque *solertissimas nugas*, ut Seneca loquitur, quæ vix somnianti in mentem venerint, comminiscuntur, ut novi aliquid invenisse videantur, cunctaque, quæ rationi ipsisque sensibus conveniunt, magna impudentia oppugnant, non alio profecto fine, quam ut illustrem adversarium nanciscantur, cum quo bellissime depugnent. Quod cum ne sic quidem impetraverint, in propria viscera ineptissime sæviunt; quod de Garopolo Poeta constat, qui carminis sui de Carolo M. censuram ipse acerrimam vulgavit.

Ep. 117 L. 12.

D 2 Perin-

na Græca, Latina, Anglica, Gallica, Belgica, longo ordine præposuisti. M.

Censuram ipse vulgavit] Addit hic D. J. *Journal Liter.* 1715. *Tom. VII pag.* 164. in recensione nostri operis:

Perinde & illorum ridenda temeritas, qui cum vident Virum magni nominis eximium quippiam prodidiſſe, illud (tametſi ſit impar congreſſus Achilli) protinus velut e ſpecula adoriuntur, modisque omnibus lacerant & ſugillant, quod, ſi is pugnam non detrectaverit, ſe quoque ſperant nonnihil famæ & exiſtimationis conſecuturos in Republica literaria. Enimvero hi plerumque operam & oleum perdunt,

Grimaret, Auteur de la Vie de Moliére, a publié une foible critique de cette même vie, afin d' avoir occaſion d' y répondre. VAND.

Virum magni nominis] Huc pertinent elegantia verba Paganini Gaudentii in Obſtetrice litterar. diſp VII pag. 67: *Hæreant ſemper in luto ignorantiæ, in humilibus ſordibus inſcitiæ, qui contemtim de præſtantiſſimis ſentiunt, loquunturque viris. Vaniſſimi enim non homines, ſed ſemihomines, & homunciones, patientes neſcio quid imaginoſi, videntur ſibi in excelſa ſedere ſede, atque altiſſimo cacumine, ſublimique templo conſpicere, ut deſpiciant ingentes animas, conſenſu ſeculorum in faſtigio doctrinæ præſtantiæ collocatos.* CHAR.

Modis omnibus lacerant] Oſcus Rhetor Senecæ natus dicitur ad contumelias omnium ingeniis inurendas in Præfat. ad Controverſ. L. V p. m. 233. Antipater Sidonius, Stoicus Philoſophus, dictus fuit καλαμοβόας, propterea quod ſuo calamo Carneadem male excepit. vid. le Vayer Tom. XIV p. m. 308. SCRIB.

Dictus ita, non quod cum violentia ſcripſiſſet, ſed quod linguam haberet difficilem, eoque ſcripto animi ſenſa potius exprimere conſuevit & ſtylo quidem ſatis decoro & eleganti. Igitur loco Antipatris famoſus ille Zoilus poni poſſet, atque ita animadverſioni ſua conſtabit veritas. I. GALL.

dunt, cum nemo ſit literatiorum hominum tam parum ſui memor, quin inſania ſua frui patiatur inficetos illos & inſulſos. Quam in rem unicum producam Caſparum Zieglerum, qui primus omnium in Hugonis Grotii libros de Jure Belli & Pacis commentatus, adverſarium nactus eſſet Henricum Henninges, qui & ipſe ſola æmulatione ac famæ cupiditate ductus notulas in Grotium ediderat, in quibus ſubinde noſtrum carpit & traducit, tum vero Ziegleruss, *iſte* inquiebat, *obſcurus homo ex me gloriam quærit: imprudentiſſimus ſim mortalium, ſi illius votis velificaturus, Zieglerum patiar cum puſillo iſto gladiatore committi.*

Ceterum cum alios ſuarum laudum cantores non invenerint homines miſerrimi, magna verborum pompa ſuam ipſi erudi-

 tionem

Magna verborum pompa] Lucanus opus ſuum Pharſaliarum IX, 983 ipſe ita prædicat:

Invidia ſacræ Cæſar ne tangere famæ,
Nam ſi quid Latiis fas eſt promittere Muſis.
Quantum Smyrnæi (intelligit Homerum) *durabunt vatis honores,*
Venturi me Teque legent, Pharſalia noſtra
Vivet & a nullo tenebris damnabitur ævo.

quem Lucani tumorem reprehendit J. Cæſar Scaliger & Cauſſinus III, 10 de eloquentia ſacra & profana. CHAR.

Non autem ſolus Lucanus hujus vitii reus eſt: nullus fere Poeta dubitavit coronas ſibi ſuis nectere manibus, cu-

tionem extollunt, prorſus circulatoribus ſimiles, qui ſuas panaceas cunctis morbis mederi

juscunque nationis aut temporis fuerint. Immo jure hoc fecerunt, ſi fides habenda eſt Menagio, *vid. Antibaillet T. II Art. CXXXVII.* Elogia nimirum, quibus Poetæ ſe ipſos extollunt, Enthuſiaſmi fructus ſunt, qui eos ob læſas modeſtiæ & decori leges ſatis excuſat. Quid autem de Philoſopho vel Grammatico ſentiendum eſt in hoc negotio, quos ſemper tranquillo animo eſſe par eſt? I. GALL.

Thomas Hobbeſius ſcribit Epiſtola dedicator. element. philoſophiæ ſect. I, quod aſtronomia ſua incrementa debeat Copernico; phyſica Galilæo Galilæi; medicina Guilielmo Harvæo; philoſophia vero civilis non antiquior ſit, quam liber ſuus *de Cive.* Jo. Wowerius ambitioni maxime deditus fuit: qui veritus, ne nominis & meritorum ſuorum laudes oblivione ſepelirentur, LX thaleros teſtamento illis conſtituit, qui orationibus ſuis panegyricis memoriam ſuam immortalitati eſſent conſecraturi: plura exempla habet Reimannus in Critica de Dictionario Bælii p. 68. D. Jo. Ker, Anglus, dedicavit librum ſuum, Obſervationes de lingua Latina, Reginæ Angliæ Annæ, qua in dedicatione dicit, non minimam felicitatis illius Reginæ partem eſſe, quod liber iſte ipſa imperante ſit editus in lucem. Joannes Jovianus Pontanus hoc ſibi elogium compoſuit:

Sum etenim Jovianus Pontanus,
Quem amaverunt bonæ Muſæ,
Suſpexerunt viri probi,
Honeſtaverunt Reges, Domini. CHAR.

Suam ipſi eruditionem extollunt] Quos inter referendus Carolus Molinæus, de quo Balſacius: *Charles du Moulin Avocat a mis à la tête des pluſieurs conſultations imprimées:* Ego qui nemini cedo, & qui a nemine doceri poſſum. v. *Entretiens de* Balzac. *p.* 94. SER.

Idem Balſacius *Entret. p.* 89 e Photii Bibliotheca meminit Græci cujusdam, qui vitam Alexandri M. ſcribens, ſe rerum geſtarum hujus gloriam ſcribendo æquaturum, fuerit gloriatus, & alterum ſe fore in charta Alexandrum &c. Ibidem ex eodem Photio ridet cujusdam Græci veaniam, qui cum novem Epiſtolas confeciſſet & tres Ora-

mederi ac annos Neſtoreos &, quandam quaſi ἀγηρασίαν conciliare, rudi plebeculæ perſuadent. In his exercitum ducit Gorgias Leontinus, qui maxima animi elatione ex omnibus, ut traditur, auſus eſt in conventu poſcere, qua de re quisque vel-

tiones ſcripſiſſet, illis Muſarum, his Gratiarum dederit titulum, tanquam Dearum quidam Parens. Inter Judæos inprimis jactatores plurimos invenias, qualis fuit R. Jochanan B. Saccai, qui in libro מסכת סיפרים c. 16 f. 13 ita loquitur: ſi omnes cœli eſſent cortices, & omnes arbores calami, & totum mare atramentum, non ſufficerent ad ſcribendam meam ſapientiam. SCRIB.

Exercitum ducit } Stupeo, medius fidius! quoties Charlataneriæ Claverianæ recordor. De hoc enim Jac. Claverio, homine Italo, refert Erythræus Pinac. I n. 3, ipſum nummos trivialibus puerulis, cum variis bellariorum generibus diſtribuiſſe, quibus nimirum illi pellecti laudes ejusdem verſiculis ſuis celebrarent. Quin eo usque ſtoliditatis progreſſus eſt, ut puerilia hæc carmina una cum reliquis vel ab ipſo conſcriptis, vel ab aliis emendicatis ſui Elogiis, duobus Tomis in lucem edere non dubitaret. Nimirum, ut Phædrus L. I Fab. 2

Virtutis expers, verbis jactans gloriam
Ignotos fallit; nobis eſt deriſui.

I. HALL.

In contraria omnia ibat Vir modeſtiſſimus, Chriſt. ab Uttenheim, Antiſtes Baſileenſis. Hujus enim Statuta Synodi Baſileenſis cum propter additam elegantem ad Clerum Orationem plurimorum carminibus panegyricis celebrarentur, ille hæc ſui Eulogia ſubſequente Tetraſticho deprecari conatus eſt:

Parcite Pierides nobis adſcribere laudes;
Laus virtutis opus: nos mala multa premunt.
Exigua eſt nobis Virtus, nec labe caremus.
Plangite nos, celebrent Carmina veſtra Deum.

Referente id Paravicino, Cent. tertia ſingul. N. 82.

Q. MAR.

Erythr. Pin. n. 38. let audire; quem imitatus est Jacobus Mazonius, qui ad omnia, quæ quis percontaretur, copiose respondebat ex tempore, nec ullam rem defendisse visus est, quam non probarit, nullam oppugnavit, quam non everterit. Sed omnium instar hic erit Franciscus Philelphus, qui alicubi magnificentius de se loquitur in Episto-

Copiose respondebat ex tempore] Recordamur hic eorum, qui omni occasioni, qua ostentare doctrinam suam possint, avidissime insidiantur, & cum in corona sedent Virorum eruditissimorum, continuo aliis ogganniunt, quasi ilia sibi rumpi timerent, nisi suas nugas, a re licet, de qua sermo est, alienissimas, propalaverint. Itaque identidem reliquos interpellant, & veluti rem admodum ingeniosam narraturi ad arrigendas aures sedulo hortantur. Quo in censu fuit Medicus ille Parisiensis T - - de quo Patinus : *Quand il se trouve en consultation avec moi, il ne manque pas de me prier de le laisser parler, promettant toujours de belles choses sur le sujet. Je m'en donne quelquefois le plaisir, quand les affaires ne me pressent point trop. Au reste vous jugez bien, quel plaisir, ou plûtôt quelle mortification que d'entendre un homme qui fait le beau parleur; cette affectation suffit pour faire bientot repentir les Auditeurs de leur complaisante attention. Il y a quelque temps qu'il étoit question d'une fievre continuë avec de grandes douleurs de tête, il me conta merveilles du syllogisme, du diaphragme & des qualitez de la ciguë. La peste soit du conteur de fariboles, dis je en moimême, il s'agit bien d'une dissertation etrangere, quand la disposition du Malade presse. Il n'en faisoit jamais d'autre, & vous eussiez pensé, que cet homme tout herissé de Grec & de Latin, venoit faire plutôt une leçon à de jeunes Medecins, que donner son avis dans une consultation en forme. On peut dire de lui ce qu'un certain Proconsul dit injustement à S. Paul dans les Actes des Apôtres :* Votre grand savoir vous met hors de sens. V. *L'Esprit de* Guy Patin *p.* 52. VAND.

Epiſtolis: *Unum Philelphus audet affirmare, vel inſaniente Candido*, (hoc nomen erat adverſario) *neminem eſſe hac tempeſtate, nec fuiſſe unquam apud Latinos, quantum conſtet ex omni hominum memoria, qui præter ſe unum idem unus tenuerit,* L. XVI Ep. 34.

 exer-

Idem unus tenuerit] Nunc quidem in ampliſſimum ſuperbiæ eruditæ campum exſpatiari non vacat, vix tamen mihi ipſi tempero, quin breviſſimis huc transſcribam, quæ de Salmaſio narrat Colomeſius p. 317 his verbis: *Meſſieurs Gaulmin, Saumaiſe & Mauſſac ſe recontrans un jour à la Bibliotheque Royale; le premier dit aux deux autres: je penſe que nous pourrions bien tous trois tenir teſte à tous les Scavans de l' Europe. A quoi M. de Saumaiſe repondit: Joignez à tout ce qu'il y a de Savans au monde, & vous & M. de Mauſſac, je vous tiendray teſte moy ſeul.* Huc usque Colomeſius. Parum vero abeſt, quin mea hic faciam, quæ de Caſaubono olim cecinit Vir eruditus:

Ilias in genibus, ſpumat manus una Lebetem,
Una veru verſat, tres agit ille Viros.

Sed mitto Alaſtorem, lubensque Paracelſum, Thurmejum, Cardanum, Barthium, alios, ſileo: e quibus alter ille, Thurmejus inquam, blaſpheme jactavit, ſe ſolo improbante, totam Chriſti legem annihilari poſſe; ſi quidem vera ſunt, quæ tradidit de eo Matthæus Paris in Hiſtor. Anglic. ad Paravicinum in Singularibus pag. 4. THEM.

Lectori fortaſſe ingratum non erit, legere hic ipſa Thurmeji verba, quave occaſione eadem protulerit, noſſe: addi enim hoc utique meretur. Theſes nimirum de Verbi incarnatione publice defendens ſe ipſum ſuperaſſe cenſebatur, omniumque meritus erat applauſum. Ita autem eo ipſo intumuit arrogantia ejus, ut pleno ore exclamaret: *Jeſule, Jeſule*, ſive Gallice: *Petit Jeſus! Petit Jeſus! combien de bonnes raiſons n'ai je allegué pour ſoutenir tes Droits; mais par combien de raiſons meilleures, & plus fortes, ne pourrois-je pas les anneantir, ſi je voulois l' en-*

exercueritque & Græcam pariter & Latinam orationem, in omni dicendi genere & prosa & versu. Tu si quem habeas alterum, memora. Quid taces homo miserrime? Multum vero hi ad conciliandam famam facere arbitrantur, si eruditis aliis persuaserint, quasi plurima de rebus minime tritis volumina parata habeant, quæ, si justum incredibilis operæ pretium statuatur, confestim typis mandari possent. Ut nihil dicam de Johanne Bourdelotio & Marco Meibomio, quorum ille in Notis ad Heliodorum subinde provocat ad libros suos, quos nunquam in lucem prodiisse constat, hic vero, cum Amstelodami viveret, grandissima volumina monstrabat adven-

treprendre? Ceterum Thurmejus omnium, quæ sciverat, postea oblitus, immo adeo stupidus factus est, ut ne alphabeti quidem literas quasdam capere amplius posset; quare de ipso dictum est: *Quantum cecidisti de cœlo, Lucifer!* I. Gall.

Si eruditis aliis persuaserint] Splendidi hujusmodi Thrasonis meminit etiam Erasmus *Adagiorum p.* 637, ubi, *Vix hæc scribens*, inquit, *a risu tempero, cum recordor Calliphanis cujusdam, quem olim cognovi, cum in familia Charissimi Patris, Henrici Bergensis, Episcopi Cameracini, versarer, sed nomini parcetur propter convictum domesticum. Is permulta volumina concinnabat exornabatque, sed chartis inanibus, nisi quod in fronte videre erat magnificos quosdam titulos, velut Carminum, Orationum, Epistolarum. Singulis præscriptum erat hominis tergeminum nomen, ut qui titulos forte legissent, crederent eruditum, & in literis multa magnaque molientem.* Kend.

ventantibus, quæ, ſi digno pretio redimantur (immenſum autem ſtatuerat) haud ultra inviſurus eſſet eruditis; nemo facile ſuperavit faſtum Franciſci Crucimanii, qui, edita ad Henricum III Galliæ Regem Epiſtola *, parata ſibi jactat octingenta volumina, de cunctis rebus, quæ humanæ ſcientiæ ambitu comprehenduntur, ſua manu exarata, ac centum pluteis diſpoſita, quæ ſe traditurum omnia Regi ſpondet, ſi vel pro ſingulis pluteis ducenti Joachimici ſibi numerentur, viliſſimum ſcilicet pro theſauris immenſis pretium.

Atque hi intra promiſſa tantum ſubſtiterunt: longe vero ineptior mihi videtur Nicolaus Riccardius, Januenſis, qui cum aſſiduam multorum annorum operam ſtudium- Erythr. Pin. n.22.

* Exſtat illa, cum ipſa plutei delineatione, ſub finem ejus Bibliothecæ Gallicæ. Conf. & Baillet Jug. Tom. I p. 439. M.

Octingenta Volumina] Vincentium Marinerium commemorat Nic. Antonius Bibl. Hiſp. T. II publico promiſiſſe, quæ ipſe elaboraverit, Volumina quinquaginta de argumentis graviſſimis, præter verſus quos effuderit ultra 38000. Cumque promiſſori liberaliſſimo fidem adhibere ſe poſſe negarent tantum non omnes, ipſe datis ad ſingulos literis, perſuadere ipſis conabatur, vera eſſe quæ prædicaverat, amplos titulorum catalogos adjiciens. Quodſi vero ſic etiam dubitare aliquem videret, ad exemplum Triſmegiſti provocabat, temporis quod lucubrationibus ſuis inſumſerat, rationem exponebat, chartæ foliorum, quæ Commentationibus ſuis impleverat, numerum inibat. KEND.

diumque ſe collocaſſe jactaret in refellendis, quæ contra ſacrum Concilium in celebri vulgatoque libro ſcripta eſſent, cumque eximium aliquod opus exſpectaretur, vix tandem prodidit paucas quasdam plagulas, ut montibus parturientibus ſimilis haberetur, qui murem ridiculum eſſet enixus. Et conſtat de Johanne Capellano, Viro alioquin pereruditο, quod cum penſionem annuam nactus eſſet ab Henrico Aurelianenſi Principe, ut de celebratiſſima Galliæ viragine, quam Puellam vulgo Aurelianenſem vocant, heroicum quoddam carmen, ad exemplum Homeri aut Virgilii, Gallico idiomate conderet, atque is, quod diutius frueretur Ducis munificentia, annos plurimos impendiſſet huic labori, vulgato tandem frigidiſſimo poemate, quod *Puellam* * inſcripſit, tantum abeſt, ut ingenti, quam de ſe concitaverat, exſpectationi reſponderit, ut potius plerorumque in ſe ſcommata provocaverit, quos inter

* *La Pucelle d' Orleans.* Menagiana P. I p. 15 ſeq.

Theſauris immenſis pretium] Multo magis igitur inæſtimabilis fuit ille Fratrum roſeæ Crucis liber, de quo præter alias impoſturas jactabant: *omnia ex illo uno diſci poſſe, quæcunque in reliquis libris quibuscunque editis usque huc, vel impoſterum edendis aut ſcribendis junctim leguntur*, &c. vid. Naudæus in Inſtruct. ad Galliam de Fratr. roſeæ Crucis p. 35. J. HALL.

inter aliquis hoc in Puellam epigrammate lusit : Conf.P.II p. 41.

Illa Capellani dudum exspectata Puella
Post longa in lucem tempora prodit anus.

Quem in censum, quoniam de iis dictum est hactenus, qui pridem vita functi sunt, nescio num referri etiam debeat e Soc. Jesu

Prodit anus] Exstat hujus Epigrammatis in Gallicam linguam versio, Autore Menagio :

Cette Pucelle pretendue
De l'heureux Poete Chapelain,
Depuis si long tems attendue,
Paroit de sa derniere main,
Mais si vieille deja qu'elle en est meconnûe.

Nescio an sequens anonymi cujusdam elegantius sit :

Nous attendions de Chapelain
Une Pucelle
Jeune & belle;
Vingt ans à la former il perdit son latin;
Et de sa main
Il sort enfin
Une Vieille sempiternelle.

Quod reliquum est, nihil jucundius occasione Puellæ hujus Aurelianensis prodiit, quam *le Parallele de Chapelain & d'Homere*, liber Matanasio in fine subjectus. Quantum leporis ibi elegantiorisque doctrinæ! Multi ex iis, quos novi, eruditis non Arragoniæ tantum regnum, verum vel pulcherrima ex scriptis suis cum exiguo opere isto permutaturi essent. Interim Autori hactenus latere visum est. Qui conjecturis se valere, ac de stilo ac cogitandi ratione judicium ferre se posse putant, vel V. Cl. *de Crousaz*, vel Cl. *Fontenellium* autorem opusculi esse credunt. Verum neutri horum tribui potest. I. GALL.

At nunc quidem satis constat, verum autorem esse *Paulum de Saint Hyacinthe, alias Themisseul.*

Jesu Johannes Harduinus, eruditæ Galliæ lumen hodie ac decus præcipuum. Is ut multa hactenus edidit scripta cedro dignissima, Plinium imprimis, quo uno labore nominis immortalitatem consecutus est apud omnes, aliquid tamen paradoxi, dubium an animi gratia, an ut ordini suo, quod Crozius aliique suboluisse sibi visi sunt, velificaretur, obtrudere eruditis voluit, istud nimirum quod plerique Scriptores, Græci pariter ac Romani, atque adeo Patres quoque ipsi, ab otiosis hominibus & nescio qua falsariorum conjurata societate fuerint subornati. At cum id sparsim tantum & leviter scriptis suis insinuaverit, quæsitumque nuper admodum ab illo fuisset, ut systema quoddam hypothesium suarum

Quod Crozius aliique] Matur. Veyssier la Croze in *Vindiciis Vet. Script. adv. Harduinum*, Roterod. 1708, & Joh. Sartorius *de Ostracismo Literario*, Gedani 1710, qui posterior Crozio multa debet, ejusque vestigia in plurimis legit; aliique non pauci. Ceterum non vana videtur esse Domini la Croze suspicio, quamvis Patres S. J. eandem omni nisu a se amoliri conati fuerint. Jure etiam in Thrasonum literariorum numerum refertur Harduinus, non solum propter famosam illam Archontii officinam, ad quam hic respicitur; sed etiam ob mirum innovandi in Chronologicis pruritum, aliasque conjecturas nimis longe petitas, quas passim Memoriis Trevoltiensibus inseruit. Quin in ipso Plinio creberrime egregius iste Vir humani quid passus est, ubique non inficienda eruditæ vanitatis criteria immiscens. Conf. de la Croze l. c. I. Hall.

rum proderet latiusque paulo deduceret, quæ hactenus levi modo brachio attigisset, respondisse fertur, se spisso quodam volumine collegisse omnia, de quo sibi tantum ac supremo Numini constet, cæterum nihil ejus rei, quoad vixerit, proditurum *, qua de re quid sperandum sit, nasutioribus dijudicandum relinquimus.

Sed satis de his; ad eos pergo, qui cum ipsi nihil habeant, quod prodant, vel polliceantur, satis tamen se tueri posse putant nomen eruditi, si cunctas suas facultates dilapidantes, quicquid ubique prodeat librorum, quos nec legunt quidem unquam, nec, si legant, intelligunt, avidissime corradant,

* Nimirum per litteras ab Amico mihi relatum est, his plane verbis respondisse Harduinum: *On le trouvera apres ma mort sur un papier grand comme la main, & il n'y a que Dieu & moy, qui le savent.* M.

Avidissime corradant] Equidem sunt contra alii, qui cum ipsi libris non utantur, ad eos ne quidem admittere quenquam audent, nimirum ne quis forte spolia sua aut amicorum vindicet, certe codicem, quantumvis obvium, nullis blanditiis aut technis extorqueri sibi vel ad horulam patiuntur. Vir ille, de quo supra p. 34 Bibliothecæ suæ selectum ac raritatem identidem crepat, sed in communicandis libris parcior est, & si quem obtinueris ab illo, & reddendo gratias illi egeris, *apage*, ait, *cum gratiis tuis, neque enim dignas mihi grates referre potis est, qui libri hujus, tam rari, tam exquisiti, usum a me impetraverit.* Petebat ab illo Vir quidam illustris librum mutuo, ut in eo locum aliquem, quem designabat, evolveret; noster notato loco illo, quem unicum libere legere licebat,

dant, totosque montes & acervos volu-minum congerant, quæ longo ordine vel-ut in armamentariis diſpoſita multoque auro ac purpura diſtincta aliquoties per diem hilari vultu adſpectant, amicisque ac clientibus ſuis identidem ad nauſeam us-que demonſtrant. Imprimis vero cœlum ſe

ceteras libri plagulas ab utraque parte compactas ſigillis obſignabat, ne quicquam Vir ille præter iſtum locum deguſtaret. Poſtea cum liber ille ſolutis nihilominus ſigillis redderetur, tum nuntium intra muſeum pertrahens, gladium illico & ſclopetorum paria diſponit in menſa, & *dicito*, inquit, *hero tuo, hæc ad injuriam; quam intulit & libro & ſigillo meo, delendam me parata habere.* Sed hæc ὡς ἐν παρόδῳ. VAND.

Voluminum congerant] De Hario refert ex Lomaiero Paravicinus, *Cent. III Sing. N.* 70, ipſum Bibliothecam tot voluminibus inſtructam Hagam transtuliſſe, ut populus innumerum librorum numerum miratus, publice profiteretur, ſe nunquam crediſſe vel in orbe terrarum tot codices reperiri; indeque eidem Hario, perpetuum poſt id tempus cognomentum *Johannis de Libris* adhæſit. THEM.

Vid. Bælius in Dict. T. I Art. Fugger. ubi magis adhuc exaggeratur Bibliotheca Fuggeriana; quam Wolfius tot libris, quot cœlum ſtellis nitere, dixit I. GALL.

Ad nauſeam usque demonſtrant] Adduci poſſet Luciani Dialogus adverſus indoctum librorum multorum ſupellectile tumentem, qui exſtat T. II p. m. 751. SCRIB.

De toutes les occupations une des plus vaines c'eſt ſans doute celle de faire une Bibliotheque, pour ne s'en ſervir jamais. Il eſt vrai, que c'eſt un meuble qui pare une chambre de même que les porcellaines, les tables, les peintures, les tapiſſeries. Dorus -- ne lit, & ne lira jamais; mais il a du bien .... Il achete des livres, les fait relier bien proprement, forme une nombreuſe Bibliotheque. A certain jour, à certaine heure, une fois le mois, il fait placer

ſe manibus tetigiſſe ac Diis ſimillimos eſſe putant, cum in codicem quendam veteri manu exaratum inciderint, quem utut exeſos tantum literarum ductus lacerasque chartas oſtendat, ſitque vel centies ab eruditis ſollicito ſtudio collatus, cum ingentibus divitiis & quicquid in rebus humanis eſt delitiarum permutare nolint. Noſtis, Auditores, quod de Fulvio Urſino, antiquitatis æſtumatore maximo, refert Janus Nicius Erythræus. Pervetuſtis codicibus, inquit, quorum multos in ſua bibliotheca habebat, immania pretia faciebat: atque illud accidit perridicule, quod cum die quodam Franciſco Cardinali Toleto Terentii Comœdias oſtendiſſet, easque affirmaſſet ante annos mille fuiſſe conſcriptas, ac Pinac. c. 4.

ſon fauteuil vis à vis de ces beaux livres ; & la il contemple --- Apres quoi il ſe retire toujours ignorant, mais fort ſatisfait d'avoir vû des Livres, &c. v. Refl. mor. Sat. & Com. p. 35 *ſeq.* I. GALL.

Delitiarum permutare] Antonius Becatellus, Panormitanus, An. 1555 prædiolum, quod habebat unicum, vendidiſſe fertur, ut exemplum Titi Livii emeret a Poggio Florentino. CHAR.

Affirmaſſet ante annos M. conſcriptas] Div. Chryſoſtomus in Oratione περὶ κάλλυς refert miram antiquariorum fraudem, qui viliſſimos quosque recentium libros abdere ſoliti ſunt frumento, ut ſitum contraherent, atque ita pro antiquis majori pretio venirent. Vid. Wower, *in Polymathia c.* 6. SCRIB.

ac revera essent antiquæ, sed mire depravatæ atque corruptæ, atque addidisset, nullam esse pecuniam, quæ antiquissimi illius codicis æstimationi par esset; proh Deus! Cardinalis inquit, quid audio? equidem mallem codicem unum quantumvis recens impressum, sed castigatum emendatumque, quam decem alios mendosos & corruptos, quamvis Sibyllæ manu exaratos. Hactenus Erythræus; peropportune profecto & argute omnia.

Sed quoniam de antiquitatum patronis dicere cœpimus, non erit ab hoc loco alienum,

Manu Sibyllæ exaratos] O responsum Cardinalis sapientissimum! utinam id omnibus superstitiosis Codd. Msctorum veneratoribus curæ cordique esset. Certus sum, nullum hodie Codicem monstrari posse, nisi mendis ubique refertum. Quare bene omnino judicavit Manutius in *Commentario ad Ciceronis Lib. V Famil. Ep.* 2: *Nec vero librum ullum tam antiquum esse arbitror, qui omni prorsus vacet mendo.* Eccui enim ignota est Librariorum oscitantia? Quantum gaudium gavisuri essent Critici, si Codicem usquam invenirent Gellii ævo descriptum: atqui Gellius ipse gaudentes eosdem stultitiæ & ovantes insaniæ accusaturus videtur, dum *L. VIII Noct. Attic. c.* 20 expressis verbis, Codices suo jam tempore summe corruptos atque perperam descriptos esse queritur. Criticus certe, qui sanam rationem ducem sequitur, hunque Lydium lapidem examinandis Antiquorum scriptis adhibet, pluris faciendus est, quam alii Correctores Grammaticastri & exesorum Codicum adoratores bene multi. Adi sis Rich. Simonium *Tom. IV Bibliothecæ Criticæ Epist.* 16, & Cl. Heumannum *de Arte Crit.* I. Hall.

enum, illorum notare insaniam, qui nihil laudant, nihil admirantur, nisi quod vetustatem redolet, & dum alios omnes ad mo-

Quod vetustatem redolet] Adrianus Imperator amavit genus dicendi vetustum, Ciceroni Catonem, Virgilio Ennium, Sallustio Cœlium prætulit, vide Spartianum in Adr. c. 16. Vossius epistola ad reginam Christinam, epist. III p. 9 fatetur, *antiquos historicos periisse sine posteritate: ut enim recentiores vincunt plebem, sic a priscis vinci nostros recentiores.* Pomponius Lætus abrogavit nomen suum Petri, quia Romanam civitatem non saperet, & maluit vocari Pomponius, quam Petrus. Freherus *Theatr. P. IV p.* 1427. Idem sibi e salario discipulorum agellum ac domum in quirinali comparavit, ubi non solum natalem Urbis coluit, sed Romulum quoque, urbis Romæ conditorem, publice veneratus est, Vossio teste *lib. III cap.* 8 *de histor. latinis*; adde Sabellic. *vita Læti ad Maurocenum* & Heumannum *de anon. & pseud. pag.* 136, 137. Franc. Redus de Peripatetico quodam narrat, quod ex singulari erga Aristotelem reverentia tubum noluerit inspicere, eo fine, ne fateri cogeretur, Galilæum a Galilæis novas & ab Aristotele nondum visas stellas detexisse. Vide ejusd. *Observ. de viperis tom.* 1, *Ephemerid. nat. curios.* Daceria libro: *des causes de la corruption du gout*, adfirmat, quod sanior gustus proveniat ex cognitione Latinorum, ut & imprimis Græcorum auctorum p. 20. Claudius Belurgerius, homo Gallus, insano amore erga Homerum ferebatur. Eum semper habuit in manibus, totum edidicit, in templa detulit secum & recitavit loco sacrarum precum: pictam quoque a celeberrimo pictore habuit Thersitis imaginem, qualem ipse ex Homero dictaverat, & qua nihil illustrius, nihil magis divinum visu censuit. Imo voluit ipsos Trojæ campos, vetustique Ilii loca, late omnia oculis suis usurpare; hinc abiit in Italiam, conscensaque Venetiis navi in Ægyptum navigavit, inde abiturus in Asiam. Verum Alexandriæ morbus eum oppressit. v. Erythr. *Pinac. I p.* 206. Morhof. *Polyh. Tom. I lib. VII cap.* 2. Gadd. de script. non eccl. *Tom. I pag.* 238: Lipsius ait *Cent. II Miscell. Epist.* 44: *Tres sunt, quos*

rem Sinensium pro monoculis habent, se solos credunt duobus oculis instructos, quoniam non ea tantum, quæ ante pedes sunt, prospiciunt, verum & antiquissimorum temporum faciem exactissime cognitam habent & perspectam. Itaque si vel nummulus aliquis multo situ & ærugine obductus, vel alia quæcunque vetustæ supellectilis particula ad illos deferatur, bone Deus, quanta gaudia, quantæ mox etiam curæ & sollicitudines, ut accurate examinentur omnes apices, ac singula justis commentariorum libris exposita ad posteros transmittantur. Isti nimirum sunt, qui Sibyl-

admirari unice soleo, & qui in hominibus excessisse mihi humanum fastigium videntur, Homerus, Hippocrates, Aristoteles. CHAR.

Transmittantur] Antiquaria & Nummaria scientia sine dubio ex elegantissimis est, quibus ingenia hominum occupari possunt; tot autem Charlatanerias illa parit, ut mirum non sit, Oratorem nostrum risisse eos, qui huic studio se nimis mancipant, tanquam Circulatores grandiloquos. Adjicere præterea potuisset, & eos sæpius, qui vel maxime judicio pollent, in errores prolapsos esse. Sæpius sibi imponi patiuntur; sæpius ipsi nummi, cujus copia ipsis facta est, amore capti, animum suum in sententia quadam obfirmant; præsertim ubi inventionis cujusdam gloriam sibi tribuere possunt. Conjecturas suas instar certissimarum veritatum nobis obtrudunt, & in descriptionibus aut potius elogiis, quibus antiquitatem eorum nobis fingunt, nunquam intermittunt, quin rubiginem nobis ostendant, cujus vivus color, (hac enim opus est imagine) judicio est, metallum optimum esse & maxime selectum: rubiginem inquam illam, quam æris flo-

Sibyllæ folia, carmina Carmentæ, Mæandros Lycophronis, libros Numæ, mysteria aurei velleris, epitaphium Æliæ Læliæ, librosque Ægyptiorum, quos Apulejus dicit *literis ignorabilibus prænotatos*, *nodosisque & in modum rotæ tortuosis, capreolatimque condensis apicibus, a curiositate profanorum munitos*, nullo negotio ac veluti aliud agendo interpretantur. Sed quam facile imponi sibi patiantur hi omnis anti- Lib. II. Metam.

rem vocare solent, χαλκῦ ἄνθ: unde rident idiotas illos, qui tanti pretii crustam pro sordibus habent, nummosque suos poliunt lavantque, ut splendoris aliquid iis reddant: tanquam stultos hortulanos, qui arbores cortice privantes eosdem nutrimento suo privant. Nihil hos homines agere arbitrantur, quam quod gloriosa antiquitatis monumenta destruant; justos contra harum rerum æstimatores rubiginem hanc examinare diligentissime, ne a falsariis decipiantur; qui probe scientes, quanti color hic gratissimus pretii sit, rubiginem incrustare viroremque nummorum rarissimorum imitari conantur. Denique Lectoribus quibusdam non ingratum erit nosse, optimum nummorum colorem esse illum, quem in ceparum genere quodam Gallis *porreau* dicto videmus; nummosque rarissimos, curiosissimos & pretiosissimos eos esse, quibus Augustarum imagines exhibentur. Vid. Dissert. *Otton. Sperlingii* de num. Fur. Sab. Tranquillianæ, conjugis Imper. Gordiani, quæ prod. Amst. 1687. I. GALL.

Sibyllæ folia] Quomodo Hermicus Cajadus, Lusitanus, lapidibus, quibus Sibyllinam vaticinationem inscribi curaverat, defossis aliquandiu & erutis, postmodum eruditis aliis imposuerit, legas apud Rappoltum *in Commentario ad Horatium p.* 611. SCRIB.

Imponi sibi patiantur] Præter Sigonium, qui Consolationem Ciceronis artificiosissime confecit, & Nodotum Gallum, ementito Petronii fragmento celebrem, adulte-

antiquitatis promi condi, teſtes nobis ſunt, ut alios taceam, omni exceptione majores, Atha-

rinorumque Numiſmatum fabricatores, Parmeſanum, Patavinum, Bolducem atque ipſum Golzium, inſignis quoque in his fraudibus artifex fuit Muretus, qui Scaligerum ſuppoſito vetuſti Comici loco (non, ut vulgo dicitur, Epigrammate aliquo) ludens, re detecta hoc diſticho ab indignante illo petitus eſt:

Qui rigidæ flammas evaſerat ante Toloſæ,
Muretus, fumos vendidit ille mihi.

Hæc quidem in vulgus nota ſunt; non æque, quam referemus, altera impoſtura, qua eidem Scaligero (quo ipſo tamen nemo magis intima quæque Critices ſecreta penetraſſe Eruditis creditur) palpum obtruſit idem Muretus; qui, quo emendationem Catulliani cujusdam loci felicius tueretur, verſum ſub Pacuvii nomine allegavit, a ſe confictum, nec usquam alibi reperiendum; hunc itidem Scaliger ut genuinum & Pacuvio dignum fragmentum ſuſpexit. Elegantiora ſunt Iſ. Voſſii verba, quam quæ Lectoribus noſtris invideamus. Ille totam rem, ut geſta eſt, p. 46 Catulli ſui exponit, additque: *Mirum, fraudem hanc non detectam fuiſſe a Scaligero, cui merito ſuſpectæ eſſe debuerant merces ſub quocunque demum titulo e tam doloſa prodeuntes officina; utpote qui adulterinis hujus viri verſibus deceptum ſe fuiſſe, optime noſſet. Sed profecto tanti apud Scaligerum ponderis fuit Mureti facundia, ut bis quoque ab eo paſſus ſit ſe decipi.* Evolv. Morhofius *L. IV C. XI* § 4 *&* *L. VI C. III* § 1 *Polyh.* Add. Menagius *T. I Anti-Bail. Art.* 83, ubi fuſe de Mureto & objecto ipſi a Scaligero crimine agit, multa etiam a Bailleto & aliis ſecus dicta emendat. Præterea adduci hic illi quoque poſſent, qui libros dudum typis divulgatos pro ineditis habuerunt, & quaſi rariſſima Bibliothecarum cimelia literato orbi de novo obtulerunt. Collegit horum aliquot exempla Daumius in Præfat. ad opuſcula nonnulla Hieronymi; idque in ſui ipſius excuſationem, cum eundem errorem circa Palponiſtam Bernh. Geiſtenſis erraverit, quem primum ſe ex Reineſii Biblioth. An. 1660 edidiſſe putabat, jam An. 1501 cura Henr. Quentelii publicatum. E recentioribus plures ad hunc

Athanaſius Kircherus & Jacobus Gronovius. Erant Romæ quidam adoleſcentes laſciviuſculi, qui cum alicubi in urbe brevi excitandum ædificium intellexiſſent, ut Kircheri ingenium tentarent, eodem in loco clam defodi curabant ſcabroſum lapidem, quem miris nonnullis & ad libidinem excogitatis figuris deformaverant. Quid

 fit?

ſcopulum impegerunt, eo difficilius evitandum, quod ipſe celeber. Fabricius & nuper demum doctiſſ. Gallus, Montfauconius, ſibi non ſatis ab eodem cavere potuerit. Agmen claudat ridiculus Richelii Cardinalis lapſus, qui Maurum Terentianum celebrem Grammaticum Comœdiam Terentii eſſe credidit, teſte Motthio Vayerio *Hexam. Ruſt. Dial. I p. m.* 30. THEM.

Teſtes nobis ſunt] Joſ. Scaliger deceptus fuit a Mureto, a quo afficta fuerunt Attio Tragico Trabeæque Comico, quæ a Scaligero habita pro genuinis, ad Varronem de re ruſtica p. 212 edit. 1573, quam fraudem Scaliger ultus eſt noto epigrammate. Vide Bælii *Lexicon* edit. 2 in Trabea & Menagium cap. 83 Anti-Bailleti. Similis fucus Jano Douſæ filio factus ab Hieronymo Groslotio Lysleo notatur in Baudii amoribus p. 463. CHAR.

Ut alios taceam] Nam & huc referri poterat M. Zuerius Boxhornius, qui ſatyram quandam nactus Michaelis Hoſpitalii, eam ceu certiſſimum vetuſti Scriptoris monumentum luculento Commentario illuſtravit. v. Colom. *Partic.* p. 123. M.

Simili errore Th. Crenius *Tom. II. Method.* p. 403 fabulam illam, quæ incipit: *Ranæ paludis incolæ* &c. pro indubio vetuſti Autoris labore habuit, immo Joh. Chriſtoph. Wolfius eandem ſuæ Phædri editioni, quaſi certiſſimum ejus Viri fœtum inſeruit: quæ tamen reapſe ſatyra eſt Jeſuitæ Galli, circa An. 1670 compoſita, cum Ludovicus Rex Belgium poteſtati ſuæ ſubjicere conſtituiſſet. Evolv. Ars Jeſuitarum Metrica p. 274 ed. Vienn. 1703. I. HALL.

ſit? jaciuntur fundamenta novi operis; tollitur lapis, novum vetuſtatis monumentum, ipſa ſui integritate admirandum; quæritur Oedipus; itur ad Kircherum. Is vero, viſo lapide, tripudiare præ gaudio & pedibus terram pulſare, mox circulos, cruces & ſigna ad unum omnia tam concinne, tam appoſite explicare, ut nihil ſupra. Quid Gronovius? Monſtraverat illi Vir politiſſimus (quem vocat) Robertus de Neufville icunculam ligneam, metallifoſſoris Saxonici habitu indutam, quales vulgo pueri apud nos inter pupas & crepundia ſervant. Gronovius, qui nunquam homines metallibajulos & natipellitos viderat, *vetuſtiſſimi*, ut ipſe loquitur, monumenti ſpectaculo admodum lætatus, *ſtatim religioſam in eo memoriam renovari judicabat*, & cum *imagunculam* hanc belliſſime ære cælari curaſſet, interpretabatur

Theſ. Ant. Græc. T. III.

Ut nihil ſupra.] Succurrit alia de eodem Kirchero relatio æque jucunda. Obtulerat illi amicus familiaris chartam bombycinam, quali Chinenſes utuntur, miris characteribus inſignem. His explicandis cum multum operæ & olei impendiſſet bonus Athanaſius, amicus denique impoſtor vani laboris pertæſus, ultro papyrum ſpeculo admovit, ſtatimque Kircherus indigne ſe deceptum deprehendit; cum iſta literis Longobardicis retrorſum pictis ſchedæ inſcripta legeret: *Noli vana ſectari & tempus perdere nugis nihil proficientibus.* THEM.

batur *Sacerdotem Germanum portantem navigium Iſidis* *. Riſum teneatis amici.

* Ita vero inter alia in Theſauro Antiqu. Græc. ſtatuam hanc depingit: *Eſt plane facies efferа & incultam torvitatem præferens, velamentum externum capiti velando fere omne* (agnoſcis mitram metallifoſſoris) *usque ad ipſa ſupercilia abſcondens, ita verſus ſiniſtram tergi partem deſcendens, ut illic commodo loco præbeat aliquid ſpiſſum, cui navicula* (vaſculum ſcilicet æri colligendo paratum) *cujus longior pars ultra tergum eminet, innititur. Veſtis apparet longa, ſed alte cincta ad liberiorem ingreſſum, ita ut poſterior pars* (en natipellem, vulgo *Arsleder*) *in humiliore eſſet in acumen aliquod deſinens. Hic igitur eſt ille tam celebratus, ſi Græce placet,* ΙΕΡΟΦΟΡΟΣ, *ſi Latine, bajulus ceremoniarum ſacra ferens, non ad Muſas, ut caſtus Poeta, ſed ad horrendum ſui luci ſecretum &c.* Ceterum ecquis Sacerdotem Germanum inter Græcas Antiquitates quæſiverit? M.

Verum quidem eſt in Græciam transeundum non fuiſſe, ad ſacerdotem Germanum ibi quærendum; quare autem in Germania quæri non potuerit Sacerdos Germanus, non video. Immo illorum ſacerdotum habitus, qui Iſidis ſacris initiati erant, non ſine omni veriſimilitudine hic inveniri poterit ab eo, qui perpenderit, univerſalem fere fuiſſe cultum hujus Deæ, inque Græcia eidem altaria exſtrui cœpiſſe. Nec probabilitate caret, populos alios cultum ejus a Græcis accipientes, ritus etiam, ceremonias, habitusque ſacerdotales in ſacris ejus ſollemnes, accepiſſe. Quumque in Gallia inventa ſint rudera templorum Deæ memoratæ quondam conſecratorum; quare in Germania monumenta ejusmodi inveniri nequeant, non apparet. I. GALL.

Si icuncula illa fuiſſet re vera antiqua, nec lignea, potuiſſet Criticus ingenioſiſſimus ſuis conjecturis uti, at cum omnes, quibus habitus noſtrorum metallifoſſorum notus eſt, inſpecta figura ſtatim agnoſcant metallifoſſoris icunculam, qua ludere infantuli ſolent, noſtri certa conjectura illam non ſine riſu dimittere potuerunt. AUT.

Et quoniam incidimus in Gronovium, non possumus quin recordemur moris illius non minus ipsi quam Pantocriticis aliis perfamiliaris, ut nihil facile relinquant intactum aut illæsum, verum quoties quisquam aliquid in literis prodit eximium, id continuo allatrent ac carpant, tantum quippe

Nihil relinquant intactum] Quantum ohe! Jacobus noster a Patre Johanne Friderico discrepat, Viro omnium modestissimo, qui adeo ab omni altercatione, maxime cum annos juveniles superasset, alienus fuit, ut ne verbo quidem quenquam offenderit & nec provocatus descenderit in arenam. Etenim juvenis admodum personatum quendam Statii Commentatorem, *Mercurium Frondatorem*, in *Elencho Antidiatribæ* Par. 1640, 12 edito paulo acerbius sale perfricaverat: at hujus Satyræ ita profecto illum postea puduit, ut exemplis, quæ comparare potuit, prope omnibus Vulcano traditis, nullis Celeb. Grævii, quo perfamiliariter utebatur, precibus adduci potuerit, ut ipsi libri illius copiam faceret. VAND.

Allatrent aut carpant] Ejusdem furfuris fuit Mich. Apostolius, cujus animum invidia usque adeo invaserat, ut hac ipsa ad turpissima quævis sese impelli pateretur &c. Conf. S. R. Bœrneri *Dissert. prima de Exul. Græcis.* Idem prope de Politiano refert Jovius in *Elogiis doct. Vir. n.* 29, deque aliis alii. THEM.

Nicanor Grammaticus *Stigmatias* dictus fuit, quod nullum librum dimitteret sine censura. Vid. Vayerius Tom. XIII p. 347. Dabit hujus similes plures Spizelius in Literato felici Commentat. V *de contentionibus Literator.* & Comment. VI *de maledicentia.* Alexander Tassonus optima scripta ex invidia censura vexare consuevit. vid. Morhof. *Polyhistor. Lit. I*, 21 *pag.* 265. De Petro Aretino, qui flagellum Principum dictus fuit, ex facto ipsi epitaphio, v. *Ancillonîana pag.* 186, de Paulo Benio Crassus in *Elogiis P. II p.* 80. Laurentius Valla se in Christum quoque spicula habere professus est; vid. Pontanus *Lib. II de Sermone c.* 18. SCRIB.

quippe decedere rati suis laudibus, quantum optimorum scriptorum divulgatione accedit alienis. Dicite, Auditores, ecquis vixit nostro ævo paulo literatior, in quem ille censuras aut satyras suas non emiserit, etiamsi fuisset vix ullo facinore provocatus? Ceterum adeo ferre non potest eos, qui ab ipso diversa sentiunt, ut, cum aliquando

Ultima proximæ animadversionis verba, in memoriam mihi revocant epitaphium *Aretino* positum hujus argumenti:

Qu'on ne vit jamais Goguenard dangereux
Faire Dieu le sujet d'un badinage afreux.

Lector minus cautus facile in eam delabi posset sententiam, quasi ad laudes Aretini faceret Epitaphium hoc. Meo autem vitio hoc fieri lubens fateor, quum ansam huic interpretationi ipsa rei ambigua expressione dederim. Ut itaque tollatur amphibolia hæc, notandum ex alia prorsus ratione Aretinum de Deo tacuisse, quam illa, cujus Boilavius in versu alleg. Art. Poet. Ch. II meminit. Ferunt enim Italum hunc propterea a jocis de Numine dicendis abstinuisse, quod nullum prorsus agnosceret; Atheus enim habitus est a multis, immo magnus Atheismi Apostolus, si Voetio fides habenda est, vid. Disp. Tom. I p. 206. Quem locum Bælius allegat, prorsus diversa sentiens, Dict. Art. Aretin. Latine ita translatum est Epitaphium illud a nonnemine:

Condit Aretini cineres lapis iste sepultos,
Mortales acro qui sale perfricuit.
Intactus Deus est illi; causamque rogatus,
Hanc dedit; ille, inquit, non mihi notus erat.

I. GALL.

Ab ipso diversa sentiunt] Multos ubique deprehendimus, quos invidia & zelotypia agitat, fastus plus quam hypodidascalicus inflat, atque Antilogophilia risu non indignatione digna effert. Quot horum, proh dolor! &

quando Joachimus Fellerus noſter, edita ſub Franciſci Dermaſii nomine Epiſtola, ejus ſententiam de nece Judæ oppugnaſſet, integris duodecim poſt mortem ejus annis non tantum ipſi Fellero ceu mortuo leoni acerrime inſultaverit, ſed & in innocentiſſimam Academiam imo & urbem Lipſienſem immani modo debacchatus ſit, Lipſienſem appellans argutandi rationem, cum abſonam dicere vult aut inconcinnam *. Atque is plane ſimilis videtur Caſpari Scioppio (quamvis Latini ſermonis elegantia variaque doctrina longe majori) quem *Canem Grammaticum* dictum conſtat, quod non præſtantiſſimos modo ſuæ ætatis viros, Scaligeros, Lipſium, Thuanum, Poſſevinum, Voſſium, Stradam, Caſaubonum, Mornæum laceſſivit, ſed & Phæ-

Bayle D. C. a. *Scioppius.* not. K.

quanta in omni loco exempla proſtant! ſed novi Virum eruditum, qui amplum *de Thraſoniſmo & invidia Eruditorum* Commentarium conſcripſit, multa exquiſitiſſima Charlataneriæ literariæ ſpecimina exhibiturum. I. HALL.

* Ediderat Gronovius An. 1683 *Exercitationes Acad. de pernicie & caſu Judæ*, in *Actis Erud. ejus anni p.* 513, a Frid. Ben. Carpzovio commendatas. Prodiit inde Felleri Epiſtola An. 1687 triennio poſt infelici lapſu exſtincti. Hanc ergo Gronovius, cum alteram Exercitationum ſuarum editionem An. 1702 vulgaret, modeſte adeo, pro more ſuo, refutandam ſuſcepit. Qua de re *Act. Erud. An.* 1703 *p.* 5 merentur conferri. M.

Caſaubonum, Mornæum] If. Caſaubonus ei dictus *Alpha*

Phædrum Thracismi & ipsum Romanæ eloquentiæ patrem Ciceronem Barbarismi postulavit. Hi vero quid aliud tanto conatu, quam plausum quærunt, quem ut prudentioribus nunquam extorquebunt, ita vix etiam apud insipidos quosdam & insulsos homines & talpa cœciores consequentur. Quod notum etiam & pervulgatum est de Claudio Verderio, Gallo, qui paucis plagulis, quibus *Censionis Autorum omnium veterum & recentiorum* titulum fecit,

Morhof. Polyh. T. I L. I p. 191.

Cathedrariorum, & Phil. Mornæus *dignus ob solœcismos naticidio*. M.

Prolixius hæc refert Bælius in Dict. H. C. Art. Sciopp. Remarqu. F. Addere debuit Orator noster, mea saltem sententia, ne principibus quidem pepercisse Scioppium, e. g. Galliæ, Angliæque regibus. Alter quasi Aretinus erat, hoc tantum discrimine, quod Aretini in scribendo protervia pecuniam ipsi acquireret, Scioppii autem acerbitas autori suo mortem minaretur. I. GALL.

Barbarismi postulavit] Palæmonis Grammatici arrogantia fuit tanta, ut Marcum Varronem porcum appellaret, secum & natas & morituras litteras jactaret. Vid. Suetonium *de illustrib. Grammatic. n.* 2; & Quinctil. *I*, 4. Huic adjungere possumus Hieronymum Cardanum, qui postquam satis temere alicubi negasset, se quicquam ab aliis inventum sibi adscribere, cum sufficiant sibi propria, atque de iis conquestus fuisset, qui suppresso nomine, inventa ipsius sibi vindicarent; omnes eos amentes vocavit, qui ne scirent inventa Cardani talia esse, ut a nullo inveniri potuerint, qui non jam fama egregia esset cognitus, ut loquitur Spizelius *de vitiis Litteratorum*, *Comment II p.* 213. CHAR.

Titulum fecit] Integer obesi scripti Titulus sic jacet: *Cl. Verderii in Autores pene omnes, Antiquos potissimum,*

fecit, ne ipsi quidem Antonio, Patri, pepercit, a quo fuerat in Bibliotheca Gallica honorificentissime commemoratus, veteres vero scriptores, atque adeo Tullium quoque, & Maronem, & Flaccum, acerrime perstrinxit, atque in hoc duritatem sermonis, in illis voces barbaras deprehendisse sibi visus est. Taceo Franciscum Robortellum, qui parem ferre non potuit, eoque Alciato, Sigonio, Egnatio, doctissimis

Gaddius de Script. T. II p. 296.

Censio, qua receptissimorum plerorumque Grammaticorum, Poetarum, Historicorum, Dialecticorum, Rhetorum, Oratorum, JCtorum veterum & recentiorum, Mathematicorum, Medicorum & Theologorum errata quædam deprehenduntur. Enimvero totus libellus vix 30 folia replet, & maximam partem ineptiis refertus est &c. I. HALL.

Salse igitur & merito hæc *volatici & ventosi ingenii flabra* perstringit Scioppius in Notis ad hanc censionem; quas integras primæ rar. Libr. Conlectioni inseruit Groschupfius. Q. MAR.

Maronem & Flaccum] Qua ratione Jo. Ciampolus in Virgilium & Horatium invectus sit, doceat Erythræus *Pinacoth. P. II n.* 19. SCRIB.

Poeta erat *Ciamponius* hic, qui contra Virgilium, Horatium & Petrarcham declamando eosque ad tyronum subsellia detrudendo sua poemata illorum scriptis anteponere conatus est. Adde quod magnifice nimis de se suisque meritis sentiens, quosvis alios contemneret, quosvis maledictis lacesseret, & ne Papam quidem nec principem suum, nec consanguineos suos intactos relinqueret. I. GALL.

Franc. Robortellum] Natus ille Utini Fori Julii Urbe, Professorem Eloquentiæ Patavii egit; plura de ejus maledicentia lege apud Gaddium *de Scriptor. T. II p.* 396. Baillet *Jug. T. II P. II p.* 204. Morhof. *L. 6 Polyh, C.* 1 § 11 & in *Casaubonianis p.* 38. I. HALL.

mis viris, dicam scripsit. *Inerat enim illi,* ut Imperialis Vicentinus testatur, *turgida mentis ferocia & effrenis civilis auræ cupiditas, quo nullum in secundis elatiorem, aut in adversis infractiorem invenias.* Taceo item Alexandrum Tassonum & Nicolaum Villanum, Italos, quorum hic Dantem, Petrarcham, Ariostum, Tassum, quorum nominibus totus Parnassi chorus assurgebat, aliosque recentiores, partim ut hebetes, tardos ac rudes, partim ut humiles, inornatos, abjectos, partim ut sine lepore, pondere & arte exsibilavit & explosit,

Erythr. Pin. c. 110 & 111.

Infractiorem invenias] Digna sunt & sequentia Imperialis verba, quæ ex Museo ejusd. Ital. addamus. Sic nimirum ille in Elogio nostri pergit: *Inerat in homine hoc peracris obtrectandi libido, summaque in doctos omnes iniquitas, quos cum pares ferre non posset, continuis proscindebat conviciis*; & post pauca: *Hinc Sigonio semper infensus, ut quem acerrimum sortitus erat æmulum industriæ, laboris, ingenii. Cum Alciato pariter aliisque clarissimis ejus ævi luminibus internecinas prope simultates exercuit. Quo factum, ut semel Venetiis Bapt. Egnatius, optimus ac doctissimus vir, crebris ab eo lacessitus injuriis, educto senili gladio, in eum impetum facere non dubitarit. Nihilo vero ille propterea vel ignavior, vel insulsior, ingenitos nunquam fastus deposuit.* Hæc Italus. De ipso quoque Scaligero Vossius III, 80 *de Idolol.* affirmare non dubitat, eundem heroicas plane ingenii doctrinæque dotes pruritu contradicendi nimio obfuscasse. De Arnaldo vero, celeberrimo Gallo, Clericus in *Epist. Crit. p.* 311: *Ille igitur*, inquit, *vitam in inferendo aut defendendo bello dum absumit, iræ usque adeo addictus fuit, vix ut ullum opus nisi felle tinctum ab eo prodierit.* &c. Conf. *Selecta Hist. Litter. Observ. III.* THEM.

ſit, ille autem ipſius Homeri, cui tantus honor eſt habitus, ut tanquam Deo Smyrnæi delubrum ejus in oppido dedicaverint, quingentas ſententias & eo amplius in unum volumen collectas ſe habere, quas editurus eſſet, ſtulte ridiculas, gloriatus eſt. Iſtud vero libertatem appellant, quam, ſi quæ alia, literaria certe Respublica ſibi vindicat pleniſſimam nulloque limite circumſcriptam, ſcilicet ut impune alios de re minima laceſſere & contumeliis afficere, ac, ut ſolebat Catullianus ille cenſor, vecordem liceat excitare rixam. Nata quondam erat levis inter Laurentium Vallam & Poggium Florentinum de vocum quarundam uſu concertatio, quæ eo tamen paulatim invaluit, ut hic, atrociſſimis in Vallam invectivis editis, eum non modo dementiſſimum omnium, furioſum, fatuum, monſtrum, belluam, impium, detractorem, veſanum, ſed &, quod dictu horrendum, ſcortum Romanum vocaret; atqui is idem Valla tam caſtus ac purus erat, ut, cum aliquando in Grammatici cujusdam veteris

Gadd. de Script. T. II p. 215.

Raynaud. de bon. &

Laurent. Vallam] In Vallam jam olim dictum fuit:

Carpis majores, & quoque, Valla, minores!
Carperis & carpis, ſic tua fata ferunt.

CHAR.

ris explicatione in vocem paulo obſcœniorem incidiſſet, *malo ignorari*, diceret, *quam me docente ſciri.* Quid memorem Petrum Ramum, qui Ariſtotelem, Georgium Trapezuntium, qui Platonem, aut Angelutium & Caſtrum, qui Patritium & Licetum indignis plane modis exceperunt? Quid

malis Libris p. 51.

Naudée Maſcurat p. 423.

Modis exceperunt] Quanta vehementia in Muretum invehitur Saubertus *de Sacrif. CXIX*, ob diverſam Phraſeos *Hoc age* explicationem? Mordax ille Benevenutus Servium, Grammaticum antiquum & optime meritum, beſtialem; Valla Adverſarium ſuum Poggium beſtialiſſimum appellavit; quamvis & Poggius ipſe hoc Elogium ſatis meruerit, cujus maledicentiſſimum os gravi aliquando colapho per Trapezuntium in publica Panegyri caſtigatum eſt Quid? quod ipſe, leniſſimus reliqua, Eraſmus ſibi temperare non quiverit, quin impium eundem Poggium, indoctum & obſcenum Rabulam nuncuparet. *L. IV Ep. 7.* Quomodo ſe invicem exceperunt Scaliger, Cardanus & Petavius, Salmaſius & Grotius, Simon & Voſſius aliique? Non ſecus certe ac lippi ſolent & calones paraſitorumque turba apud Comicum I. HALL.

Adde *Triſſotinum* & *Vadium*, quorum ſupra mentionem feci, qui hac ratione a Poeta introducuntur:

T. *Vous donnez ſottement vos Qualitez aux autres.*
V. *Fort impertinemment vous me donnez les votres.*
T. *Allez petit Grimaut, Barbouilleur de Papier.*
V. *Allez Rimeur de Hale, opprobre du metier.*
T. *Allez fripier d' Ecrits, impudent Plagiaire.*
V. *Allez Cuiſtre ---*

Femmes ſav. Act. III S. III.

Forſitan paucis innotuit hactenus, Molerium riſiſſe ſub nominibus hiſce fictitiis *Cotinum* & *Menagium.* I. GALL.

De Poggio addimus: eidem alapas has a Trapezuntio acceptas objici ab Adverſario Valla in *Invectiva:* verum Poggius ipſe rem totam in ludibrium vertit, *in Philipp.*

Baillet Jug. T. I p. 96.

Quid Jul. Cæſarem Scaligerum, qui contra Eraſmum, ideo quod Ciceronem ſatis admirari non poſſet, tanquam publicum quietis turbatorem, declamavit? Nec ignoratis forte, Auditores, quid inter Ulricum Huberum & Jacobum Perizonium, doctiſſimos Viros, ante annos haud ita multos in Belgio geſtum ſit. Nam cum Perizonius illius hiſtoriam civilem paulo attentius conſideraſſet, & prope mille errorum reum egiſſet autorem, tum Huberus, cum eſſet præterea liberioribus verbis ſubinde laceſ-

ſecunda adverſus eundem Vallam. Dum non colaphis ſaltem, ſed calcibus quoque, fuſtibus & ferro tragœdiam actam, ſeque valde miratum fuiſſe teſtatur, quod ipſe Valla famuli vices in abſtergendis ſauciis adminiſtraturus, non advolaverit &c. Ceterum tanta in hodierna imprimis Litteratorum Democratia duellorum & digladiationum ubertas eſt, ut facilius ſit arenam calculare, quam tot cum applauſu dimicantium recenſum inſtituere. Ex reliquis tamen, qui noſtrum ſeculum illuſtrant, Heroibus, poſt Gronovium Clericumque

Caput extulit unus

P. ** B.*** Vir de togata militia immortaliter meritus, de cujus in his Gymnicis artibus experientia maxima quæque nos exſpectare jubent ſpecimina, quæ ſubinde edidit, non contemnenda. Burmanniana vero, quibus contra incomparabilem Virum inſurgere auſus eſt neſcio quis de plebe pugil, parum movent Virum magnanimum,

Quo non Hectoreor, quo non Rolandior alter.

Tu interim B. L. ex *Itinere ejus in Arcadiam*, ejusque graviſſima in Clericum ſatyra, *le Gazettier menteur* inſcripta, velut ex unguibus leonem hunc agnoſce, mecumque, ſi ſapis, venerare. Q. Mar.

laceſſitus, rem deduxit in forum, eoque, ut erat in agendis cauſis exercitatiſſimus, adverſarium, ut culpam deprecari ac pro illatis injuriis mulctam fiſco inferre juberetur. Sed ohe! quanti inde clamores, quanta jurgia exorta inter Criticos, qui iſta ſeveritate vim inferri libertati litterariæ, & quoniam difficile ſit hoc tempore ſatyram non ſcribere, ignaviam confirmari & attolli, eorum vero, quibus

de meliori luto finxit præcordia Titan,

nobiliſſimum ardorem opprimi querebantur & exſtingui. Certe ut in Romana republica, donec illa libertate frueretur, artes ac bonæ litteræ egregie effloruerunt, quæ contemptæ paulatim ſub Imperatoribus & ad barbariem reductæ ſunt, ita ipſam litterariam Rempublicam, ubi metus ac ſervitus acceſſerint, ſtare neutiquam poſſe, putant.

Stare neutiquam poſſe] Severitas hæc, quæ tot tantosque clamores excitavit inter eruditos, antiqua ſatis eſt. Dudum jam imperantes auctoritatis ſuæ interpoſitione pœnarumque inflictione criticorum quorundam inſolentiam & acerbitatem reſtringere viſi ſunt. *Conf. Jug. des Sav. T. I p. 62 ſeq.* Patebit ex l. c. quid Zoilo evenerit, quidve a Parlamentis Magiſtratibusque civilibus ſæpius hoc in negotio conſtitutum fuerit &c. Fateor interim cum Bælio, quod victum ſe fateatur ille, qui ob diſputationes litterarias Magiſtratus opem implorat &c. Quod ea occaſione dixit Bælius, ubi brachium ſæculare ſe imploraturum minabatur adverſario Scioppius, ſi continuatu-

putant. Et dici quidem vix poteſt, quantum iſtæ eruditorum contentiones tum ad excitanda ingenia, tum ad ornanda litterarum ſtudia valeant: id quod nuper Caroli Boylii maxime & Richardi Bentleji lite patuit, quæ ut ex levi admodum cauſa nata erat, attamen, cum ab utraque parte omnes

rus eſſet diſputationes ſuas. vid. Artic. *Thomas* in dict. Hiſt. Crit. lit. D. Relatum alias accepi ab homine fide digno, non damnatum fuiſſe Perizonium, niſi quod in Politica quadam ſciſſione contrarias ſequutus eſſet partes; ut Arminius quoque &c. I. GALL.

Valeant]

Au Cid perſecuté Cinna doit ſa naiſſance
Et peutetre ta plume aux Cenſeurs de Pyrrhus
Doit les plus nobles traits dont tu peignis Burrhus.
Boileau Epitr. VII à Raccine. I. GALL.

Ex levi admodum cauſa] Nimirum cum Boylius juvenis admodum, ut ſpecimen daret eruditionis, in ea ætate non vulgaris, Phalaridis Epiſtolas cum verſione & notis edere conſtituiſſet & MSptum Codicem petiiſſet e Bibliotheca Regia, quem Bibliothecarius Bentlejus poſt aliquot menſium uſum nondum ſatis collatum repetebat, Boylius in præfatione operis inter alia de illo Codice his verbis loquebatur: *cujus mihi copiam ulteriorem Bibliothecarius pro ſingulari ſua humanitate negavit.* Quibus Bentlejus non leviter offenſus mox Diſſertationem emiſit de Epiſtolis Phalaridis, Themiſtoclis aliorumque, quas omnes pro ſpuriis venditavit, ut nimirum oſtenderet, vix operæ pretium feciſſe Phalaridis Editorem. Qua in re etſi pleroſque eruditos conſentientes haberet, Boylius tamen cum Sociis, ut creditur, aliis Collegii Ædis Chriſti, quod Oxonii eſt, edito elegantiſſimo libro, contrariam ſententiam tuebatur, cui mox iterum Bentlejus Diſſertationibus nonnullis *cultis Ædepol & laborioſis* reſpondit, ita quidem ut Boylius ingenio, Bentlejus vero doctrina viciſſe vulgo perhiberetur. VAND.

omnes ingenii vires intenderentur, fœtus longe elegantiſſimos produxit.

Quandoquidem vero de concertationibus, quæ calamo inſtituuntur, verba fecimus, dicendum quoque hoc loco erit de eo conflictu, qui in Academiis & e cathedra depugnari ſolet. Etenim a longo tempore

E cathedra depugnari] Jo. Picus Mirandulæ Dominus Romæ concluſiones nongentas in omni ſcientiarum genere diſputandas propoſuit, quas per totum Orbem emiſerat. Ne quis autem eorum, quos ad opponendum invitaverat, itineris longitudinem cauſaretur, omnes contra ſe diſputatum venturos ab omni ſumtu liberos præſtare pollicebatur. Vide *Perroniana*.

Notatu dignus eſt hujus diſputationis eventus, unde ſimul patebit, quanta ſit vis ignorantiæ & invidiæ, ſi in eodem homine concurrant. Agebant Mirandulani Comitis Theſes de Dialectica, Theologia, Matheſi, Magia, Cabbala &c. multumque gloriæ ex certamine hoc litterato reportabat Princeps hic eruditus; Impoſſibile autem quum videretur quibusdam, juvenem viginti quatuor annorum tot ſcientiarum peritum eſſe, Magiæ eum accuſabant, Papæque rem denunciantes ſupplicium ejusdem efflagitabant. Toties autem in actione iſta Cabbalæ vocem repetebant, ut judicium aliquis, quid ea ſibi vellet ignorans, de ſenſu ejus quæreret. Cui accuſatorum aliquis, *Autoris cujusdam Satanici nomen eſſe*, reſpondit, *qui contra Chriſtum ſcripſerit.* Quam pulchre hic cum iſto cive Athenienſi, Ariſtidis nimiæ gloriæ infeſto, reſpondiſſet:

Je ne le connois point je l' exile à regrèt,
Mais que ne joüit il de ſa Gloire en ſecret?

Ariſt. Tragi-Com. Act. IV Scen. VII. I. GALL.

Eraſmus quum in Anglia cum Thoma Moro de omnipræſentia Chriſti diſputaret, Morus inter alia dixit: *Crede, quod habes, & revera habes corpus Chriſti.* Abeunti poſtea Eraſmo Morus honoris cauſa equum ſuum com-

pore mos ille ita degeneravit, ut ſæpe de lana caprina, quod ajunt, rebusque viliſſimis ingenti animi contentione ac incredibili verborum ambitu disputetur: quas diſceptationes ipſi etiam veteres *vitilitigia* non incommode dixere. Sic & olim Amaſinius & Rabirius, ipſo Tullio teſte, de rebus ante oculos poſitis acerrime diſputabant,

Acad. Qu. L. I C. 2.

modabat, quo veheretur ad littora maris: Eraſmus vero trajecit equum in Hollandiam, quod quum audiret Morus, litteras ad eum dedit, repetens equum ſuum. Cui Eraſmus hæc verba tantum repoſuit:

Quod mihi dixiſti nuper de corpore Chriſti,
Crede, quod habes, & habes:
Hoc tibi reſcribo tantum de tuo Caballo,
Crede, quod habes, & habes.

Diſputantes, qui vitia colligunt, ſatyrica ratione perſtringit Chariſius ab Amicis epiſt. de pædantiſmo & galantiſmo Latinæ linguæ, quum ait: *hoc intellectus morbo multi Philoſophiæ Magiſtri in Academiis laborant, quippe qui, ne vitam ſilentio tranſigant & ut nomen ſuum commendent immortalitati, id agunt, ut publice diſputantes peccatorum Grammatices accuſent & auditorum oculos in ſe convertant: quumque ſtercora ſua expoſuerint, diſcedunt elati ſpiritu & id cogitatione ſua complectuntur:* Me præſtiti virum, & hunc Magiſtrum Philoſophiæ infamiæ nota adfeci. *Cruenta ſane pugna! prælium æternitatis memoria dignum!* Cicero de officiis lib. I dicit: *rectum eſt, etiam in illis contentionibus, quæ cum inimiciſſimis fiunt, etiamſi nobis indigna audiamus, tamen gravitatem retinere, iracundiam repellere.* VAND.

Alio in loco Cicero: *Laiſſons,* inquit, *aux Grecs cette Coutume malhonnête d' attaquer avec des paroles injurieuſes les Perſonnes, contre les quelles ils diſputent, & de paſſer de la Cenſure de l' Ouvrage à la Satire de l' Auteur.* Non autem Romanus: is enim ſemper ſuæ regulæ memor fuit. L. II de Finib. I. GALL.

tabant; & inter Palæmonem ac Orbilium gravis intercedebat controversia, utrum Æneas, cum in Italiam appulisset, dextro prius, an sinistro pede terram tetigisset; & Maximus orator Zopyrionem Grammaticum vehementissime exagitabat, quod, utra manus Veneris vulnerata sit a Diomede, haud satis haberet exploratum. Deinde sunt, qui Andabatarum more pugnantes, nullam certaminis legem, nullum ordinem admittunt, sed variis artibus eludunt ictus adver-

Balzac le Barbon p. 363.

Conring. Ep. ad H. Meibom.

Andabatarum] Certorum gladiatorum nomen hoc est, qui obligatis pugnare solebant oculis. Allusit ad hunc pugnandi morem Cicero, immo hac voce *Andabatæ* usus est in joco quodam contra Trebatium amicum suum: *Quem antea ne Andabatam quidem de fraudare poteramus*, Epist. Fam. libr. VIII Ep. X. I. GALL.

Variis artibus eludunt] Inter artes conciliandi plausum utique hæc postrema non est, ut in velitationibus publicis spicula habeas parata, quibus risum excites inter auditores. Pulcrum est Attilæ Philosophici vel Flagelli Neo-Magistrorum nomine superbire. Ad quam rem multum imprimis valent instantiæ, quas vocant Logici, lepide excogitatæ, in quibus expedite retorquendis ingenio opus est. Narrant Lipsiæ aliquando Jac. Thomasio vitilitigatorem talem, absurditatem adversæ opinionis demonstraturum, inter scommata objecisse, *id perinde esset ac si dixeris: tute Lepus es & pulpamentum quæris*; at cum is forte medius inter duos assideret, prompte respondebat J. T. *quod ad Leporem attinet, illum quidem in medio relinquamus*; atque ita effusis in maximum cachinnum auditoribus omnis in Adversario vis elusa fuit. Vacabat ibidem Professio Hebr. linguæ, quam cum ambiret Vir Cl. C. Z. thema e Rabbinorum Commentariis producebat in cathedram: accedebat ergo, qui ad idem munus

adverſarii, & quem argumentis non poſſunt, voce ſtentorea & futili ac inani loquacitate vincunt, joculares etiam ſermones & aculeos ſubinde injicientes, quibus riſum eliciant ex Auditoribus. Narrabo vobis, Auditores, rem admodum ridiculam & jucundam, quam in hac ipſa Academia contigiſſe meminerint forte aliqui adhuc e venerandis Senibus noſtris. Acceſſerat ad nos Theologus magnæ famæ & exiſtimationis, præterea tantæ gravitatis, ut ſolo adſpectu omnium animos ſibi devinciret, ſed doctrina mediocri præditus & exigua diſputandi peritia. Itaque cum cathedram aſcendiſſet, nactusque eſſet adverſarium in hac arte exercitatiſſimum, & Pontificiorum, Calvinianorum, Socinianorum, aliorumque, quos fortiſſime debellaverat, trophæis illuſtrem, alto illum ſupercilio deſpiciebat, & in cathedra hinc inde deambulando, cum primum in ipſum telum detorſiſſet adverſarius, ingenti faſtu reſpon-

adſpirabat, quod & obtinuit poſtea, Vir Summe Rev. A. P. ac dubia ſua urgebat maximo niſu, ſed cum ille & fortiter reſponderet & ſubinde pro more ſuo ſcommata injiceret, hæc ita paulatim bilem movebant P-ero, ut filum abrumpens, nullis gratiis, ut moris eſt, actis diſcederet cum verbis: *triumphator abeo:* quibus vix auditis œſtro velut percitus Præſes, hoc eum verſu extemporaneo inſequebatur: *En modo victorem, qui fugitivus abit!* VAND.

espondebat: *Isthunc quidem nodulum vel anis meus* (quem nimirum in cathedra collusorem habebat) *solverit;* cumque eo nisso alterum etiam objiceretur, tum noter, *formidandum*, inquit, *profecto & Herculeum argumentum, ad quod nec ipse Μυριοτεχνίτης quicquam reponat.* Quæ um ille minus recte caperet, quod, ut fieri ecesse est, haberet animum ex tanta teneritate non leviter perturbatum, negaetque se μυριοτεχνίτην: tum noster victoiam habere in manibus cernens, elato maimo cachinno, *ecquis vero*, exclamabat, *lixit, te esse μυριοτεχνίτην?* Quid multa? liscedebat ex ea palæstra inglorius fortissinus pugnator. Tanta vero, Auditores, ris est impudentiæ, etiam in re seria. Quod um animadvertant nonnulli, antequam lescendant in aciem, non secus ac ignavi nilites solent, liberaliori haustu genium provocant, atque ita temulenti, si non penitus obmutuerint, de insigni ac luculenta victoria sibi gratulantur. Ita Dominicum le Flandria ajunt, cum ab Argyrophilo, Græco, Viro singularis doctrinæ ac famæ, palmam reportasset in certamine litterario, solutis omnino centum argumentis, dixisse: *si alterum œnophorum* (nam unum hau-

Gaddius de Script. T. I p. 102.

 serat,

ſerat, antequam certamen ingrederetur) *addidiſſem, totam omnino Græciam confudiſſem.*

Denique egregie circulatores imitantur, qui, ut omnium in ſe oculos convertant, veſtitu utuntur ſplendidiſſimo, aut certe eo qui a communi rerum uſu alienior eſt. Non morabor veteres, Pythagoreos, Stoicos aliosque, qui cum baculum peramque geſtarent, pallioque incederent, ac barbam alerent promiſſam, vultumque torvum ac ſqualidum induerent, qualis palliatus ille & cri-

Totam Græciam confudiſſem] Agricola, celebris Medicus, ex acerrimo conflictu in febrem ardentem incidit, & Azo, illuſtris Sec. XII JCtus, diſputandi fervore abreptus, cultro in Adverſarium irruens, lethale ipſi vulnus inflixit. De Trapezuntio Poggium colaphis objurgante ſupra dictum, & ipſe memini duos Patriæ meæ Eruditos, oborta inter eos de verbo *inquam* controverſia, multiſque præmiſſis convitiis, mutuos tandem ſibi fuſtes in publico vico impegiſſe. Alter nimirum quartæ, alter tertiæ Conjugationis id verbum eſſe contenderat. Næ vero multo his prudentior judicandus eſt Antiochus Sophiſta, qui, quod ſuæ ſibi impotentiæ conſcius, probe ſciret, quam difficile ſit

Perverſæ rabidos naturæ abſcondere motus,

per omne vitæ tempus domi latere maluit, quam in publico comparens, commune incontinentis iracundiæ exemplum allegari. Immo vero prudentiſſimos illos, qui cum Wolfg. Frantzkio cunctis Diſputatoribus in ſingularis exempli vicem commendari merentur; quique, cum reliquos dignitate forte & ſcientia præeant, animi ſimul modeſtia teſtantur, quod

Diverſum ſentire duos de rebus iisdem,
Incolumi liceat ſemper amicitia.

THEM.

& crinitus barbaque prope ad pubem usque porrecta, apud Gellium; tum vero nihil sibi deesse ad dignitatem Philosophi existimabant. Quorum ne sequi morem videretur Aristoteles, quod nemo tam pauper esset & ineptus, qui Philosophum mentiri non auserit, atque illa vestium sordities paulatim risum potius ac despectum quam admirationem concitaret, novam viam ingressus est, & pretiosissimis indutus vestibus & calceamentis, barba præter morem Philosophorum tonsa, digitisque annulis exornatis, id egit, ut vix ipse quoque, si rem accurate perpendimus, a charlataneriæ, quam vocamus, suspicione queat liberari.

N. A. L. IX Cap. 2.

Dignitatem Philosophi] Inter illos, qui decora vestium neglexerunt, noti sunt Caspar Barthius, Jo. Bapt. Bartolus, Hier. Cardanus, Franciscus Petrarcha, & recentiori ætate Henricus Sickius. Demosthenes & Hortensius ob nimias vestium delicias olim reprehensi sunt, vid. Gellium N. A. Lib. 1 cap. 5. Basileensium quidam Professor quum videret, se ab omnibus obviis, nudato capite salutari veste ἑτερομάλλῳ (*Sammet-Peltz*) indutum, quod ante factum non esse observarat, indignabundus, vesti, non sibi, id honoris exhiberi, illam ascia arrepta minutatim concidit. Vide plura exempla in Autoris nostri Dissert. *de eo quod decorum est.* CHAR.

Dictum ab aliquo est hanc in rem:

Croyez m'en sur ma parole,
Ce n'est pas vous, c'est l'Idole,
A qui cet honneur se rend,
Et que la gloire en est düe.
D'un Magistrat ignorant,
C'est la Robbe qu'on salüe.

I. GALL.

Conf. Lienthal. Mach. litt. p. 107.

rari. Ita vero & noſtris temporibus fieri conſuevit, ut vel inani gloriæ cupiditate inflati, magna veſtium pompa ſe efferant eruditi,

Veſtium pompa ſe efferant eruditi] Scilicet:

purpura vendit
Cauſidicum, vendunt amethyſtina: convenit illis,
Et ſtrepitu, & facie majoris vivere cenſus.
**** *Ciceroni nemo ducentos*
Nunc dederit nummos, niſi fulſerit annulus ingens.
** *Ideo conducta Paulus agebat*
Sardonyche, atque ideo pluris, quam Gallus, agebat.

Juv. *Sat. VII.* SAM.

Nec male: eo quippe ſeculo vivimus, quo

Vir bene veſtitus, pro veſtibus eſſe peritus
Creditur a mille, quamvis idiota ſit ille:
Si careat veſte; nec ſit veſtitus honeſte,
Nullius eſt laudis, quamvis ſciat omne quod audis.

V. *Naudé Maſcurat p.* 205. Nota eſt fabula, quam de Hermanno Buſchio, holoſericam veſtem abjiciente, narrant. Prodeat vero hic iterum jam antea in ſcenam vocatus Loritus Glareanus, de quo quidem Rud. Gualterus affirmare non dubitavit; *illum eſſe doctiſſimum omnium ſtultorum, quos ipſe quidem in omni vita ſua eſſet conſpicatus.* Hic Loritus noſter *in patriam Glaronam viſendorum amicorum gratia commeaturus, Tigurum Helvetiæ Metropolin tranſiit, ibique ad Enſem* (caupona eſt, ni fallor, publica) *divertit. Quoniam vero hic quoque neceſſarios quosdam habebat, adire & eos collibitum eſt; ideoque ab Hoſpite petiit, ut togam ſibi quandam commodaret. Quod enim diem totum ſub dio confeciſſet, ſua, quæ pluviis madebat, uti non poterat. Hoſpes igitur, ne Loritum non omni populo deridendum propinaret, ſibi præter amiculum domeſticum quotidianumque, unicum duntaxat eſſe cauſatus eſt, idque, quod crocei coloris ſit, ejus perſonæ minus fortaſſe congruere. Verum Glareanus, nihil hunc colorem quicquam moratus, tunicam confeſtim afferri jubet, eaque indutus, in publicum evolat, amicosque inviſit. Itaque magnus puerorum grex cum novo iſto habitu protectatus, tum ab ipſo etiam hoſpite inſtructus, ingenti cum ſtrepitu atque clamo-*

eruditi, ut videantur homines ad genium ſeculi compoſiti, quos *galant-hommes* lingua Gallica dicimus, vel habitum decentem cum ſqualore permutent, pallio velati ſordido, veſte tecti carbonaria, ac tibialibus incedentes ad ſuras demiſſis, non alia fere de cauſa, quam ut credantur omnem ſuam cogitationem in ſtudia unice defixiſſe. Horum etſi totas phalanges producere queam, vereor tamen, Auditores, ne quid apud vos detrimenti patiatur nomen eruditi, cum tot viros eruditiſſimos tam parum ſui fuiſſe ſtudioſos, intellexeritis. Unum non poſſum prætermittere Jacobum Rohault, rerum naturalium ſcrutatorem pro-

re inſequitur, hocque præconio nobilitat: ecce Dominum Glareanum, cujus Grammaticam diſcimus. *Hunc ad modum Glareanus a pueris & deductus & reductus fuit. Sic quidem ut lippis atque tonſoribus, atque adeo non hominibus tantum ſed & pecudibus ipſe innoteſceret.* Iſta Melander in Joco-ſer. T. I p. 720, qui, poſt alia quædam, pergit: *Cæterum Glareanum domum reverſum hanc in rationem affatus eſt nequam hoſpes: ex ore infantium & lactantium perfeciſti laudem. Quam pulchrum eſt digito monſtrari & dicier, hic eſt. Tantum autem abeſt, ut hæc quidem hoſpitis cavillatio Lorito ſtomachum fecerit, ut potius ſubridens dixerit: ita me profecto pallium hoc tuum civitati huic notum fecit,*

Notior ut jam ſit canibus non Delia noſtris:

ac denique præ ſe tulerit, ſibi non parum ſæpe inter eundum veniſſe in mentem Martialis carmen:

Rideris; multoque magis traduceris, Apher,
Quam nudus medio ſi ſpatiere foro.

THEM.

profundiſſimum, qui pileum frequenti plica deformem portare ſueverat: itaque Molerius, cum Philoſophum umbraticum producere vellet in theatrum, pileum illum mutuatus eo rem deduxit, ut vix eo conſpecto omnes Rohaltum agnoſcerent atque effuſiſſime riderent.

Præterea vero nec deſunt, qui ſemet ipſos data opera deridendos propinant, modo id videantur conſecuti, ut omnium in ore ferantur, velut novum quoddam & inauditum facinus aggreſſi. Quam in rem unus nobis inſtar omnium erit Henricus Loritus Glareanus, Eraſmi familiaris, qui Baſileæ primum Philoſophiam & deinde Friburgi Brisgojæ Hiſtoriam & Poeſin ingenti plauſu publice profeſſus eſt. Nimirum

Pileum frequenti plica] *Einen Hut mit etlichen Krempen*; teſtatur *Grimaret dans la vie de Moliere*, id in dramate *le Bourgeois Gentilhomme* factum eſſe. Conf. Acta Erud. An. 1706 p. 84. M.

Paullo aliter res hæc ſe habet, quam quidem Autor noſter retulit. Rohaltus pileum ſuum non conceſſerat, probe nimirum gnarus, quem in finem a Molerio deſideraretur, ut nimirum in Theatro ſe deridendum propinaret. Alius itaque ſumendus erat huic ſimillimus; certum etiam eſt, obtinuiſſe Comœdum quod optabat, quandoquidem Spectatores continuo pilei Rohaltiani reminiſcebantur. *Moliere*, inquit Grimaretus, *travalloit toujours d' apres nature. Rohault, quoique ſon ami, fut ſon Modéle pour Philoſophe du Bourgeois-Gentilhomme.* Vie de Moliere p. 163. I. Gall.

um magno fuit olim inter Professores Ba- C. Ens Epidorp. L. IV p. 115.
leenses controversia, ecquis Glareano in
Professorum numerum cooptato in publi-
is consessibus locus esset assignandus.
Etenim cum illustris esset Poeta & Com-
nentariis aliquot in lucem editis clarus,
Magistrorum subselliis videbatur superior;
uia vero Doctoralibus insignibus non erat
rnatus, inter ejus ordinis homines non
idebatur admittendus. Itaque bonus Gla-
eanus, vel inter Scholasticos delitescere,
el Magistris extremus adhærere cogeba-
ur. Tulit id quidem molestissime, dis-
imulavit tamen, futurum sperans, ut sibi
onestior aliquando assignaretur locus;
erum, posteaquam rem exitum nullum ha-
ere vidit, rationem aliquam comminisci
nstituit, qua certum inter Professores lo-
um inveniret. Itaque cum Doctores non-
ulli creandi essent, asinum conducit &
onscendit, & in Gymnasium sic invehitur,
& Scholasticorum cœtui immistus, sic asino
nsidens, omnium oculos in se convertit.
Variæ tum erant, pro cujusque ingenio,
pectatorum cogitationes. Erant, qui
ubverebantur, ne homo e mentis potesta-
e exiisset: alii vero risu prope rumpeban-
ur, quoties asinus vel ruderet, vel calci-
traret:

traret: alii denique putabant fieri hoc ab eo, ut Doctorandis medium ostenderet digitum, eorumque insulsitatem perstringeret. Quid multa? cœpit ad extremum ejus scholæ Rector e Glareano ipso percontari, quamobrem jumento isto sic in panegyrin hanc deferri voluerit? Ut, respondit ille, certa mihi sit & stabilis sedes; tot enim nunc menses dubitatis, inter Doctoresne an Magistros mihi locus assignandus sit; quamobrem ut & vobis hunc scrupulum evellam, & mihi ipsi non desim, constitui deinceps huic asino insidere, & ex eo vos audire. Sed mittamus asinum.

Jam restabat, ut singulas scientiarum classes lustraremus, ea advertentes inprimis, quæ passim ad fallendam alliciendamque in Republica litteraria plebem mira ingenii humani perversitas excogitavit; at, cum temporis habenda sit ratio, hæc in aliam panegyrin rejicimus, eoque propius nunc accedimus ad id, quod hujus diei celebritas a nobis exigit. Et quoniam, more ac consuetudine majorum laudabili, publica in hac panegyri a Candidatis Magisterii edi specimina, receptum est, tu primus in hanc scenam prodeas, J. D. S. Philos. & Bon. Art. Licent. ac nomine Na-

tionis

tionis Misnicæ Orationem Latino sermone compositam de pruritu contradicendi, de quo nos quoque paullo ante nonnihil tetigimus, breviter edisseras.

*
* *

Turpitudinem, quam studium ἀνθολκῆς secum trahit, egregie nobis depinxisti, doctissime Domine Candidate, nec quisquam nostrum futurus est, qui tibi contradicendi pruritu agatur. Quin potius omnes ambabus manibus applaudunt, & has tibi cogitationes, hanc mentem perpetuam esse cupiunt.

Ad te nunc convertor, doctissime itidem Philosophiæ & optimarum artium Licentiate, S. B. & quoniam Græca amas inprimis, in quibus illustrandis, cum jampridem eximios tuos labores probaveris Orbi erudito, & nomen quoque apud summos viros consecutus sis, nomine Nationis Saxonicæ, quæ in patria tua per tot sæcula floruit, nunc Græcam Oratiunculam de capessendis honorum gradibus Academicis recita.

*
* *

Σοφῶς, καλῶς, ἀγαθῶς, ita tibi plane applaudo, mi B. quemadmodum veteres

quoque Oratoribus ſuis publice acclamaſſe accepimus. Pergas hac via, quam ingreſſus es, & ut in Homero hactenus & Ariſtophane, ita in Herodoto quoque, quem ſub manibus habes, aliisque Græcis auctoribus ornandis operam porro ſtrenuam ponas, nec unquam tibi credas amicos, qui quoscunque honores mecum impenſe tibi gratulentur, nunquam Mæcenates defuturos, qui novis honoribus & lautiſſimis, quæ mereris, præmiis te cumulent.

At tibi quoque pulcrum eſt aliquid in Græcis conari, politiſſime J. G. G. Philoſophiæ & Bon. Art. Licentiate, qui, cum apud animum tuum perpenderes, quæ triſtia nuper fata experta ſit florentiſſima civitas, de metu graviori propter bella urbiumque incendia, nomine nationis Polonicæ, Græcum nobis carmen decantabis.

* * *

Ohe! jam ſatis eſt querelarum: avertat ſiniſtrum omen Deus immortalis; tibi vero, quoniam de incendiis dixiſti, accendat animum, ut paullatim bonis literis lucem affundas fulgentiſſimam.

Nulla utique ſalus bello, pacem te poſcimus omnes. Itaque Tu, ſolertiſſime L. M. Phil. & Bon. Art. recens create Licentia-

centiate, nomine Nationis Franconicæ, de pacis Trajectinæ fructibus, quod in promptu habes, carmen heroicum Latinum nobis non invideas.

* * *

Auguror, te Poetam olim futurum non publici ſaporis, ſed terſum ſatis atque elegantem. Faxit autem Deus, ut pax læta ac proficua propediem affulgeat, pax optima rerum, quas homini noviſſe datum eſt!

Jam audiendi etiam eſſent reliqui, niſi temporis habenda eſſet ratio; & perſuaſos vos ſatis eſſe puto, Auditores, neminem eſſe ex tota hac Candidatorum corona, qui non paria præſtare valeat. Quin audeo ipſe aſſeverare, vix unquam e Facultate noſtra tot in ſcenam productos fuiſſe Viros juvenes apprime eruditos, quorum aliqui jam publice tuendis theſibus auditoribus eruditionem probarunt, alii non Græcis modo, ſed & Latinis optimæ ætatis autoribus edendis atque illuſtrandis, alii denique hiſtoriæ litterariæ juvandæ ita operam addixerunt, ut nomen in erudito orbe jamdum fuerint conſecuti.

Cum igitur vos, præſentes optimarum Artium Licentiatos, voti veſtri, ut Magiſterii axiomata conſequamini, reddi com-

potes unanimi inclytæ Communitatis Philoſophicæ decreto ſit conſtitutum, agite, antequam, quod mearum nunc eſt partium, abſolvam, eminentiorem hunc, vobis peculiariter paratum, omnes & ſinguli conſcendatis locum.

CATHEDRA.

Ecce, primum in altiore hoc vos collocavi loco cathedraque, non, ut cathedrarios, umbratileſque, ſed ſinceræ doctrinæ Philoſophos, ut intelligatis vos Scholaſticorum cenſu jam eſſe eximendos; veterum nempe Romanorum exemplo, qui militem ſpectatæ virtutis, ad ſe in ſublimius tribunal receptum, coram tota concione laudabant, & imitandum reliquis proponebant.

PILEUS.

Pileos rotundos, violaceoſque vobis impono; pileos, inquam, tanquam ſignum libertatis, non effrenis quidem illius, quam in Republica Literaria nequaquam tolerandam oſtendi, ſed quod emiſſi jam ſitis ex anguſtis ſtudiorum cancellis in campum liberum publice docendi. Rotundos, ut rotunde ad quæſita, quæ vobis incumbunt, & non per ambages & Sophiſtarum more ambigue reſpondeatis, doceatis.

Viola-

Violaceos, qui humilitati proprius color est, ut superbiam deponatis, & non elato, ut illi, quos in Charlataneriæ censum posuimus, animo incedatis.

LIBRI APERTI.

Libros vobis aperio, ut, antequam vos Magistros renuntiem, intelligatis, e quibus profeceritis magistris, eosque diligenter habeatis ante oculos, nec ideo quod ipsi audiatis Magistri, prorsus credatis ex manibus deponendos. Neque tamen existimetis, in omnibus rebus vobis, æque ac tyronibus ad dictionaria sua, ad libros esse recurrendum. Quapropter

LIBRI CLAUSI.

claudo iterum libros, autorque vobis existo, ne vosmet mancipetis aliorum sententiis, & multum quidem aliorum judicio, aliquid & vestro tribuatis, continuo memores illius: amicus Plato, amicus Aristoteles, sed magis amica veritas.

ANNULUS.

Denique hunc annulum vobis induo, quo vos castissimæ virgini Sophiæ desponsatos utique cupio, cui perpetuo vinculo conjuncti, nunquam patiemini vos ullis malevolorum persuasionibus a sapientiæ tramite dimoveri.

His ita peractis nihil superesse videtur, quam ut vobis decretos a Facultate honores solemni actu impertiam.

RENUNCIATIO.

Quod igitur æternus & misericors Deus, Pater Domini nostri JESU Christi, in divini sui nominis gloriam, Ecclesiæ, Reipublicæ Christianæ & Academiæ salutem, vestrumque omnium honorem atque emolumentum bene vertat; Ego Johannes Burch. Menckenius, Lipsiensis, J. U. D. Potentiss. Regis Poloniarum & Electoris Sax. Consiliarius & Historiographus, Historiarum in hac Academia Professor Publicus, Facultatis Phil. Assessor, & hoc tempore Decanus, autoritate plena & potestate, a Spectatissimo Domino Procancellario mihi concessa, Vos optimarum Artium & Philosophiæ Licentiatos, nominatim

* * *

Vos inquam, numero triginta quatuor, omnes & singulos, absentes tanquam præsentes, optimarum Artium & Linguarum Magistros, id est, totius veræ, salutaris & infucatæ Philosophiæ facio, creo Doctores, factos creatosque publica voce renuntio, tribuens vobis plenam potestatem docendi hic & ubique, cum omnibus privilegiis,

legiis, juribus & commodis, quibus Magistrorum ordo, more antiquo & recepta hujus Academiæ consuetudine, uti frui consuevit, & quibus notis distingui eos a reliquis ordinibus Majores nostri voluerunt, in nomine Dei Patris, Dei Filii & Dei Spiritus Sancti, Dei triunius, a quo, in quo, per quem & ad quem sunt omnia, qui est totus, unus, ipse. Amen.

Quoniam vero Magistri præcipuæ partes sitæ sunt in docendo & explicando bonos Autores, ut auditores etiam de hoc possint esse securi, faxis intelligant ii, qua dexteritate tu, J. C. O. Linguarum, Artium & Philosophiæ recens create Magister, qui primus in ordine adstas, nobis jam breviter pensum e libris Philosophi ad Nicomachum explicare possis.

*
* *

Credo de viribus tuis persuasos esse satis Auditores, quare non est ut patientia illorum diutius abutamur.

Nunc, quod unicum nobis restat, & ipsa in Deum & Superos pietas jubet, tu, C.G.B. Philos. Linguarum & Liberal. Artium Magister, felicem huic Actui colophonem decenti gratiarum actione imponas.

DECLAMATIO II.

Magnifice Academiæ RECTOR, Spectatiſſime Fac. Phil. Decane, Viri cæteri excellentiſſimi, Tuque ornatisſima Studioſorum Corona.

Ex quo primus omnium mortalium in maxima rerum præſtantiſſimarum affluentia cœpit nauſeare, cœlumque ipſum petere ſtultitia, ita cunctos implevit rerum novarum ſtudio, ut, quo quis doctior prudentiorque habetur, eo flagrantius inſectetur ea, quæ & mira & ſtupenda & a publico rerum ordine videntur aliena. *Quod intellectu facillimum eſt*, ut Syneſii verbis utar, *deſpicitur*, *prodigioſæ narrationes afferantur*, *oportet*. Nimirum is demum de plauſu ſecurus eſt, qui uti Amphion uniones & gemmas allicere, ut Giges oculis præſentium ſe ſurripere, ut Janus biceps non minus futura quam præterita intueri, & ut Dædalus per aera volitare didicerit, montesque aureos, inſulas errantes, minotauros, chimæras, gryphos ac difficiles nugas alias crepet. Ut nihil dicam de Apollonio,

in Encomio Calv.

onio, Theophrasto, Cardano atque aliis, qui cum essent absurdissimi, suos tamen admiratores invenerunt, non possum quidem præterire Guilielmum Postellum, qui cum somnia sua atque deliramenta de Virgine Veneta, quam matrem suam Johannam appellare consueverat, publice exponeret in Collegio Lombardico, tantam auditorum multitudinem concitavit, ut plurimi, quos haud capiebat spatiosa area, ad fenestras, admotis scalis, adreperent. Quæ

Naudé Instr. sur l' Hist. des Fr. de la Roze-Croix p. 5.

Admotis scalis adreperent] Eousque Postellum fascinavit mulier hæc Itala, ut præter publicas illas prælectiones, librum etiam peculiarem de Virgine Veneta conscripserit, in quo hanc suam Johannam, alteram Mariam Virginem & fœminei sexus Redemptricem laudare non dubitavit. Conatus etiam est, secundum quorundam Auctorum testimonia, Auditoribus suis, magno numero congregatis, persuadere, se a mortuis resuscitatum, perque singulare artificium juvenili vigori restitutum esse: id quod inde facilius quidam crediderunt, quod Postellus Parisiis in Orientem abiens, annosus jam esset & canescens, nunc vero rediens post annos bene multos, nigra barba ornatus, & quasi vegetæ ætatis Vir incederet. Verum fraus statim detecta fuit, cum Postellum nigro pigmento capillos tinxisse innotesceret. Erat alias Vir abstrusæ imaginationis, præstantis ingenii, sed perexigui judicii, quod porro, tot linguas orientales discendo, tantum non penitus corruperat: ita ut jure eum If. Vossius *Hominem non satis sani syncipitis esse* asseruerit in Observ. singul. p. 367. Et quamvis magni a multis fiat ejus notitia linguarum, recte tamen judicasse videtur Scaliger in *Excerptis*, quæ ab ipso nomen gerunt, *prioribus* pag. 125, quod scilicet *nullius linguæ ad unguem fuerit peritus*. Mirum igitur, quod aliquibus nugæ Postelli in tanto fuerint pretio, ut omnia ejus verba velut tot oracula, & ex tri-

Fratres Roseæ Crucis, quanto hominum non obesæ naris plausu fuerint commenti, Vir elegantissimus Gabriel Naudæus luculento ac lepido libello exposuit. Quos porro non fascinavit ars magna Lulliana, e cœlo, si Diis placet, demissa? Enimvero citius utique e tenebris Heracliti lucem, e dubitatione Socratis certam scientiam, & e Dio-

pode dicta apophthegmata suspexerint. Vid. Pope-Blount in *Cens. Aut.* p. 670. Multo sanius de ipso judicium tulit Naudæus in *Instruct. ad Galliam suam de fratr. R. C.* p. 8, ubi & historiam superius allatam exponit; add. Sammarthanus in *Elog. L. III.* I. HALL.

Idem laudatus Scaliger c. l. *vere stultum fuisse*, aperte dicit, quippe alias vivi-comburium non effugisset. Sic Baconi quoque *Vir capite motus & non integræ Phantasiæ* vocatur in Tr. de Long. & brev. Vitæ. Omnem vero miri hominis historiam accuratissime, post Colomesium & Observatores Hallenses, exposuit Autor *Memoriarum litterariarum*, quæ nuper in Belgio edi cœperunt, T. I. Art. 1, qui tamen & ipse elegantem B. Ittigii Exercit. Historico-Theologicam de Gu. Postello ignoravit. Q. MARC.

Fratres Roseæ Crucis] Hi Illuminatorum, Immortalium, Invisibiliumque nominibus passim se jactabant. Ingentes sibi tribuebant laudes, quarum aliquas colligere licet ex scripto, *Avis aux Curieux*, quod aliquando affigi publice curabant, quodque Morerius hac ratione exhibet: *Nous deputez de notre College principal des Freres de la Rose-Croix, faisons sejour visible & invisible dans cette ville &c. Nous enseignons sans livres, ni marques, & parlons les Langues des Païs ou nous voulons être, pour tirer les Hommes nos semblables d'erreur de mort &c.* Tantum famæ hæc hominum colluviis in orbe litterato acquisiverat, ut non pauci Eruditorum eorum sacris initiari desiderarent, quemadmodum de Cartesio tale quid me legisse memini. I. GALL.

Diogenis ſtultitia ſapientiam elicias, quam
x illius logogryphis & thaumaturgicis mi-
am ſalis. Et cum nihil, ut vulgo ferunt,
m abſonum, nihil æque ab omni ratione
emotum excogitari queat, pro quo non
pientum aliquis tanquam pro aris & focis
epugnaverit; ita non minus vere affirma-
erim, neminem unquam exſtitiſſe tam
olidum, tamque inſipidum prorſus & in-
cetum, quin nactus fuerit aſſentatores,
onge, ut par eſt, ſe ipſo ſtultiores. Neque
nim defuere, qui cum Heraclito primum
rincipium, cum Parmenide rerum plura-
tatem, cum Protogene veritatem ipſam
egarunt, aut cum Anaxagora cœlum la-
idem & nivem nigram ſibi perſuaſerunt.
ræterea quamvis unum omnino Deum
Opt. Max. non ſolum res humanas præ-
entes omnes uno obtutu contueri, verum
 ea, quæ futura ſunt, longiſſime proſpi-
ere, ipſa nos doceat religio, multi nihilo-
ninus mortalium futuros rerum eventus
uriosiſſimo oculo rimati ſunt. Non me- Naudé l.
norabo nunc Merlinum Anglum, Joachi- c. p. 6.
num Germanum, Savanarolam Italum, Jo-
annem Pariſienſem, tum Teleſphorum
e Cuzentia, Dandalum, Ruſticanum,
Ubertinum de Caſali, Lolliardum, Noſtra-
damum,

damum, Lichtenbergensem & febriculosos centum alios, quorum quidem somnia haud infimi subsellii Viri eruditi, Arnaldus de Villanova, Cyprianus Leonicenus, & Cusanus Romanæ Ecclesiæ Cardinalis avidissimis auribus excepere; quin potius hominem novum producam, Isaacum Bickers-

De Villanova] Non idem hic est cum *Villanovano*, de quo in *Alcorani & Evangelicorum Concordia* fol. 72 mentio facta est, quemadmodum Naudæus credidit. *Apol. des grands homm. Ch. XIV.* Hic enim qui pro Autore libri de Tribus Impostoribus venditabatur, hominesque generandi in Cucurbita experimentum sumserat (*vid. Naudé l. c. p.* 378) plus quam ducentis ante illum annis vixit, quem nonnemo haud improbabili conjectura pro Michaele Serveto habuit. *Vid. Aut. des Memoires de Litterature.* I. GALL.

Isaacum Bickersstaff] Fictum est nomen, quo autor imprimis etiam inclaruit, cum libellum, *the Tatler* vulgaret, quo mores Anglorum mire perstrinxit, unde in Dedicatione Epistolarum Obscurorum Virorum, Londini 1710, 12 editarum, quæ ad ipsum directa est, elogio *Censoris M. Britanniæ* mactatus est. Enimvero quæ ille, Calendariographi personam induens, prædixerat, ideo tantum vulgaverat, ut horum hominum, quos Angli curiosius sectantur, vanitati illuderet. SAM.

Nulla ætas ab hujus generis prædictionibus vacua fuit, nec illæ deinceps cessaturæ sunt, quantumvis in annalibus diligenter earum vanitas annotaretur, quod ut fieret, Bælius optavit *vid. Dict. H. C. Art. Ottoboni, Rem. F.* Agit hoc in loco de Mediolanensi quodam, qui Pontificis mortem prædixerat, cujus rei eventum totà tum fere Europa anxie exspectabat, ipso prædictionis autore paullo post mortuo. Ceterum Tertullianus augures hos plerumque id spectare observat, ut tumultus excitent ac publicam quietem turbent; saltim eos animum prodere a bono publico alienum. At bona cum Bælii & Tertulliani

ckersstaff, Anglum, qui sive serio, sive ut vesanæ hominum curiositati illuderet, tot portentosas summorum Principum mortes eodem anno annuntiare ausus, non Angliam modo, verum & Orbem universum diu anxium tenuit & sollicitum. Quæ cuncta dum recta lance perpendimus, haud aliter profecto comparata videntur, atque Empiricorum deliria, qui ut miseram plebem illiciant ac fallant, mimos & præstigiatorum omne genus, simiasque & mures alpinos alunt, atque inter hæc jactitantes sua pharmaca, panacæas, emplastra, spectatorum marsupia callidissime emungunt. Jam pridem, ni fallor, intellexistis, Auditores, quorsum mea tendat oratio; nam cum de Charlataneria Eruditorum generatim ex hac ipsa cathedra dicere cœperim abhinc biennio, restabat, ut hoc tempore, quo Procancellarii munus in me delatum video, quæ dicenda supersunt, reliqua paullo distinctius percenserem. Quod dum paro,

venia *Bickersstaffium* & Mediolanensem illum Prophetam horum numero eximere liceat. Ille enim Reginæ suæ Horoscopum non attigit; sique seditiones prædixit, eas non nisi in iis regionibus futuras prædixit, adversus quas justum Anglia bellum gerebat. Hic autem in ipsis fere Ecclesiasticis ditionibus Pontificis mortem prædixit; verum biduo post, obitu suo, animi sui innocentiam confirmavit. *vid. Dict. H. C. Art. Lutorius Rem. A.* I. GALL.

paro; id mihi curandum præcipue intelligo, ne circulatorum, quos rideo, consuetudinem ipsemet amplecti deprehendar, neve in ipso orationis meæ limine nimio ambitu utar, verbisque sesamo, quod ajunt, & papavere sparsis ad arrigendas aures Vos exstimulem, Auditores; nihil enim addo præter veterem formulam: linguis animisque favete.

Prima nobis prodeat Grammaticorum ac Criticorum gens aspera & ferox, qui cum pueros ad virgam obsequentes habuere in scholis, nulli eruditorum parcunt; & in

Gens aspera et ferox] Bene est, si suis hariolationibus addant, ἴσως vel *forte*; sed tum Principatum sibi vindicant, cum his formulis utuntur: *lege meo periculo*; *legere jubeo*; *ita legi debere, quovis pretio ausim contendere*; *nihil videam, si non ita legendum sit*; & ubique, quamvis sensus sole meridiano clareat magis, nebulas obscurissimas, portenta Lectionum, Augiæ stabula, deprehendunt. SER.

Nulli eruditorum parcunt]. Gravis est ea de re querela. Thomas Brown in *Religione Medici P. II Section.* 3 ita loquitur: *Quæ rixæ, quæ prælia Grammaticorum! quoties solummodo, quid Jupiter in Genitivo gignat, contenditur? Quam misere sibi ipsis cerebrum comminuunt, ut Prisciani calvitium tutentur? Si foret in terris, rideret Democritus. Imo de ejusmodi lana caprina etiam a prudentioribus non raro confligitur. Quot vulnera data & accepta sunt? Quanta nominum strages edita? Quoties de ignobili aliqua opinione, aut vili distinctiuncula prælium instituitur? Doctorum quidem togæ sunt, non arma; at linguis utuntur Actii novacula acutioribus, & calami ipsorum ipsis tonitribus longius petunt, longius audiuntur. Ar-*

& in ipſum Orbem Romanum Græciamque univerſam principatum quendam ambitioſe ſibi vindicant. Sive enim Græcus, ſive Latinus Scriptor proponatur, non tam id agunt, ut ſcite & appoſite dicta evolvant ac nitori ſuo reddant, quam ut nodum

chibaliſtæ furorem excipere malo, quam ſævientis calami. Suum huic calculum addit Leo Allatius *de Patria Homeri p.* 108, ita ſcribens: *Ea eſt cenſorum rabies & faſtus, ut, dum autores corrigunt, mentem illius, qui dixerit, non inquirant, ſed quid debuiſſet dicere, & modum illum præſcribant, quem ipſi rectum judicant, non quem autor ille ſervavit. Quare ſuperſtitioſa quadam & lima plus æquo iniqua ita auctorum dicta pertractant, ut in alium cœlum deferant & auctores ipſi, ſi reviviſcerent, propria ſcripta, uti ſibi incognita, deteſtarentur. Ne exemplis rem ſatis notam confundam & Plauti aliorumque Poetarum manes novis queſtibus exturbem, quid intentatum recentiores iſti cenſores argutulis ſententiolis & otioſis ad nequitiam usque correctionibus in uno Tacito reliquerunt? Fere omnia a prima illa facie, & antiquo proſpectu, quo in publicum primum venit, in venuſtiorem, ac placidiorem, ut ipſis placet, immutarunt. Quorum ſtudium ſicuti, ubi opus fuit & lacera ac inverſa auctoris verba remedium poſcebant, eoque præcipue, ſi aliorum codicum auxilio id factum ſit, laudo; ita, ubi ſimilis neceſſitas non urget, ſed ut ingenium oſtentent, ex ingenio corrigunt, & ſupplent, diligentiam vitupero.* SCRIB.

Principatum] At deſpoticum hoc imperium tam ſuave nonnullis exiſtit, ut illud non modo nobilitati ſed & Regnis præferre non dubitaverint. Teſtes hic produco *Dionyſium Halicarnaſſeum*, ex Rege Ludimagiſtrum factum; & *Ferdinandum Nunnez*, qui objicientibus, parum nobilitati Familiæ ipſius convenire, hanc ipſam pueros docendi provinciam, *Perdo equidem*, inquiebat, *apud quosdam vaniſſimum illuſtris Viri titulum; eſt mihi autem viciſſim in multos alios verum aliquod imperium, quo prorſus contentus vivo.* I. GALL.

nodum quærant in ſcirpo, & ad manuſcri-
ptos codices confugiant, variasque lectio-
nes, nullo habito delectu, cumulent; tum
verò

Ad MStos codices confugiant] Sunt certe hodienum Viri κριτικώτατοι bene multi, quos cum Beccatello præ-diolum ſuum pro unico Livii MSto vendidiſſe non pigeat, (vid. Baillet *T. I p.* 546) quibusque Codex longa carie ac ſitu ſqualidus tanti eſt,

Quanti vix Priamus totaque Troja fuit.

Scilicet ultra vulgus ſapiunt hæc SS. Antiquitatis manci-pia, & bene norunt, ex quovis vetuſto Romanorum ſter-core recens aurum colligi poſſe. Iisdem tamen palmam ſuperſtitioſæ ineptiæ, ſi non præripit, certe dubiam red-dit aliud Cuminiſectorum genus, quod omnia mavult ſceleratæ crimina vitæ admittere, quodve

Ædes ſacratas populari, fanaque Divum
Contrectare velit;

quam pati, ut Claſſicus ſuus Autor erroris vel minimi reus poſtuletur. Quo fit, ut miſeri homines per integrum ſæ-pe novendium ungues rodant, donec inveniant, unde *verberabiliſſima* quævis & manifeſta Idoli ſui (antiqui in-quam ſcriptoris) paroramata, invita Minerva, invitis Mu-ſis, neſcio quo fuco obducere, & tantum non pro elegan-tiis impervestigabilibus credulo lectori obtrudere poſſint. Ridet hoc nomine *Maſcuratus Naudæanus* p. 219. Pon-tanum, Mazzovium & Galluccium, quibus Turnebum ego junctum volo & Gruterum. Hi omnes mire inge-nioſi fuerunt in excuſando Mantuani Vatis Anachroni-ſmo, quando ille IV Æneid. v. 366. Palinurum Velinos portus laudantem introduxit, cum tamen Velia tum qui-dem nuſpiam terrarum extiterit. Multo itaque expe-ditius de tota controverſia Servius judicavit, qui optime, *hæc in opere*, inquit, *inemendato miranda non ſunt.* Conf. ſi tanti eſt, A. Gellius *N. A. X*, 16. Quanto fervore hoc noſtro tempore Galli pro Homero ſuo digladientur, omni-bus conſtat, & publica Reipubl. Literariæ Acta loquun-tur. Ex Nummophilis unum addo Adolphum Occo-nem, qui Gordianum argenteum tanti redemerat, quanti poſtmodum fateri puduit; notatus tamen ob id ipſum a

vero urere, secare & nihil a virgula censoria intactum relinquere. Et quanta quæso litigia, quanta bella exoriuntur, si ab istis Hypercriticis & Pantocriticis vel latum unguem discesseris? Neque enim dubium ullum est, quin læsæ majestatis literariæ reum te acturi continuo, & de lana caprina litem intentaturi sint gravissimam. *Itaque ars critica*, ut loquitur nostri temporis Tullius, *quæ discrimen erat veritatis, & temporum, atque falx errorum, nunc seditionum literariarum fomes, ac turbo*

Gravina Orat. III p. 137.

Patino, qui majori fastu, an vanitate? publice testatus fuit, sibi pudori futurum, si rem tantam tantulo pretio coemisset. THEM.

Læsæ majestatis] Observatum est dudum facile irasci, difficulter autem placari posse Grammaticos. Commune hoc ipsis est vitium cum aliis multis & præsertim Theologis. Regiam Majestatem quandam læsam putares, quodsi omnibus eorundem effatis non illico cœca quadam obedientia subscripseris.

Qui meprise Cotin, n'estime point son Roi
Et n' a selon Cotin ni Dieu, ni Foi, ni loi.

I. GALL.

Seditionum literariarum fomes] E veteribus Gellius XIV, 5 producit elegantia exempla. E recentioribus pertinet huc exemplum Manutii & Lambini de scriptura vocis *consumtus*, num sit scribenda *consumptus* an *consumtus*, de quo risu digna habet Boccalinus *Relat. ex Parnasso*; Nizolii & Majoragii, quoniam Majoragius non tantus æstimator erat Ciceronis, ac Nizolius, de qua controversia videatur Jo. Imperialis *Museum historicum* & Freherus in *Theatro P. IV p.* 1455; Siberi ac Decimatoris, vide Mor-

turbo ingeniorum evaſit. Hi nimirum ſunt illi cenſores Catulliani, qui *vecordem ſolent excitare rixam, ut veniant in ora vulgi.* Quos inter exercitum e veteribus ducit Aſinius Pollio, qui & Livio & Salluſtio & ipſi Romanæ eloquentiæ patri Ciceroni ſuos nævos exprobrabat *. Referunt de Franciſco Philelpho, quod, cum de unius vocabuli Græci genuino ſenſu barbam ſtipulatus eſſet cum Timotheo, victor-

que

hoſium *Polyb. litter. IV*, 9, 13; Leon. Aretini & Franciſci Floridi Sabini, de diſcrimine linguæ Romanæ doctæ & plebejæ, vid. pluribus Morhoſium *de Patavinitate Liviana cap. VI.* De Politiano dicit Mornæus de veritate religionis Chriſtianæ: *Politianus Scripturarum lectionem plane rejiciebat. Videamus, quid idem in pretio habuerit: diſputavit, quamdiu vixit, dicendumne eſſet Vergilius an Virgilius, Carthaginenſis, an Carthaginienſis, primus an preimus, & ſi quid otii ab iſtis nugis ſuperfuit, epigramma aliquod Græce compoſuit in Cupidinis aut præpoſteræ Veneris laudem. Grave profecto hominis judicium, dignum, quod præjudicium adferat nobis.* Plura habet Paſchius in *Invent. nov-antiquis p.* 69. CHAR.

Huc referendi ſunt illi, qui ſtudioſe ſolent colligere vitia grammaticalia. Elegans exemplum profert Chariſius ab Amicis Epiſtola de pæd. & galantiſſmo Latinæ linguæ: *de C. C. ab amico quodam mihi e B. hæc ſcripta fuerunt:* cum inviſerem C. multum diſputavit de C. P. deinde varios libros mihi oſtendit, in quorum margine vitia Grammaticalia notaverat, quæ digito mihi monſtrabat, hæc verba adjiciens: *his armis de hoſtibus meis triumphare poſſum, & quum deſtitutus ſum omni ſpe, unicum ſolatium mihi ſunt.* VAND.

* Vide exempla plura ſelectiſſima tum veterum, tum recentiorum, apud Agrippam de vanitate Scient. Cap. III ſub fin. & conf. noſtram Orat. I. M.

que demum evasisset, nullis Timothei precibus adduci potuerit, ut barbæ parceret; discissam utique barbam velut ingens trophæum circumferens in triumpho. Et plerumque sane circa minutias & quisquilias occupantur homines isti, qui & Græcorum morbus fuit, qui *quem numerum remigum Ulysses habuisset? priorne esset scripta Ilias, an Odyssea?* & similes quæstiunculas alias miro conatu agitabant; & Romanis adeo familiaris erat, ut ipse Tiberius Imp. minutiarum illarum usque ad ineptias & derisum studiosus, his plerumque quæstionibus exerceret Grammaticos: *quæ mater Hecubæ? quod Achilli nomen inter virgines fuisset? quid Sirenes cantare sueverint?* & reliqua. Et hinc de re minima vasta sæpe volumina conscripta videas: nam & Nicanor Grammaticus sex libros de puncto Grammatico composuit, & Mes-

Seneca de brev. Vitæ C. 13.

Suetonius in Vita ejus C. 70.

V. Lilienthal de Machiavellismo

In Triumpho] Applausum est triumphanti Victori sequenti Epinicio:

Lis super accentus Græci ratione Philelphum
Timotheumque inter (Græculus ille fuit,)
Orta est: dissidium placet hoc sopire periclo,
Græculus es: barbam victor ut ille ferat.
Di bene, Romanus superavit: & ille coactus
E pacti barbam tradere lege fuit.
Exultas spolio: Græcaque Uxore superbis,
Non est ingenio laus minor ista tuo.

sic Latomus in *Elog. Doct. Viror. Jovii p.* 44. THEM.

literar. p. 115. & Messala Corvinus de litera S, ac Mart. Fogelius de Germanorum litera B, prolixius disseruerunt, ut taceam Agnum Benignum Sanrey, qui de recta nominis Para-

cleti

De Germanorum litera B] De litera Q & ejus pronuntiatione acriter disceptatum in Gallia A. C. 1550, Sorbona sonum patrium in vocibus Latinis defendente, & unum e Sociis retibus suis spoliante, quod veterem pronuntiationem Latinam Gallicæ anteferat, & P Ramo veterem adstruente pronuntiationem, nec approbante illa vocabula *quisquis*, *quenquam*, per *kiskis*, *kankam* efferri. Vid. Zwinger. in *Theatro vitæ hum. L. I f.* 110. SCRIB.

Sorbona utique A. 1550 decreto solemni syllabæ cujusdam Latinæ pronuntiationem determinavit. Verum res mira non est. Nonne & Angliæ Parliamentum quasdam Syllabas Græcas certa ratione pronuntiare jussit? Nonne Tiberius Senatum Romanum unica de voce sollicitum reddebat, ita ut mandati cujusdam non parvi momenti publicatio differenda esset, donec vox commoda inventa, aut ipsa res periphrasi idonea explicata esset? Tandem nonne vidimus Reverendissimos Patres nostros *Wallones* altercantes per integras aliquot Sessiones, an dicendum sit: *räier*, aut *raturer*; an probum sit vocabulum gallicum, *Prechérie*; numque *perdu* idem significet ac *suspendu*. Vid. *L'incertitude des Sciences*, *traduite de l'Anglois Art. III.* it Sueton. *in Vita Tib. Art. LXX.* & *des Memoires Anecdotes de Synodes Wallons An.* 1707. J. GALL.

Alia lis est inter Criticos de Orthographia, utrum scilicet Literæ Q insit vis τοῦ U, quod adeo firmiter sibi persuasit Thomas Gatakerus, ut integrum opus M. Antonini Imp *de rebus suis* ita curaverit imprimi Cantabrigiæ 1652, ut U post Q omitteretur, & v. g. *qi*, *qæ*, *qod* scriberetur, quod quantum offendat Lectorem, quivis facile intelligit. Et Gatakero hæc forte condonanda: at illud vix ferendum, quod Belgæ, cum *Opera* illius *Critica* junctim ederent Trajecti ad Rhenum 1698, eandem rationem in hoc scripto servaverint, in ceteris communem secuti. VAND.

cleti pronuntiatione integrum tractatum scripsit, & alios. Nescio vero, annon & inter inanes lites nostris temporibus referri debeant illæ, quæ Bentlejum & Boylium; Fabrettum & Gronovium, Clericum & Burmannum, & nuper Kusterum & Perizonium, de unica voce *cerno* disputantes,

H 3 exer-

Inanes lites] Occasione Disceptationum nullius momenti, proferam salse dictum aliquod Casauboni, qui, quum prima vice in Sorbonam deduceretur, antequam eadem renovata esset, acciperetque ab aliquo: *Hoc esse nimirum Conclave illud, in quo per quadringentos annos disputatum fuerit*: extemplo regessit: *Quænam vero lites hic compositæ sunt?* vid. Menagiana Tom. I p. 194 Edit. Paris. 1695. I. GALL.

Bohusl. Hassensteinius in Tr. de Mis. hum. p. 31 ita de Grammaticis: *Ediscunt Grammatici historias gentium, & fabulas, occultos Poetarum sensus scrutantur, investigant urbium, montium, fluminumque loca: quærunt, quod nomen Achilli inter mulieres fuerit? quot cados vini Acestes Æneæ donarit? & si quisquam hujusmodi aliquid, quod ceteros latebat, deprehenderit, se quiddam confecisse putant.* Quo pertinet & Juvenalis Satyra VII:

- - - - - Sed vos sævas imponite leges.
Ut præceptori verborum regula constet,
Ut legat historias, auctores noverit omnes,
Tanquam ungues digitosque suos, ut forte rogatus,
Dum petit aut Thermas aut Phœbi balnea, dicat
Nutricem Anchisæ, nomen patriamque novercæ
Anchemori, dicat, quot Acestes vixerit annos,
Quot Siculus Phrygibus vini donaverit urnas.

VAND.

Voce cerno *disputantes*] Videtur quoque Massonius *Historiam* suam *Reipublicæ literariæ criticam* (opus cetera egregium) hujusmodi de lana caprina controversiis nugisque eruditis consecrasse. Testes ejus rei sunt diversæ cum Daceria ejusque Marito, Clerico item, & de Episto-

exercuerunt, quos summos in re literaria viros, nostrique ævi heroes, par erat in re magis ardua laborem posuisse. Sed ut ad Pseudo-Grammaticos revertar, nemo illos expressit luculentius Antonio Bynæo, cujus verba vix temperare mihi possum quin hoc loco repetam. Ita vero ille: Omnis cogitatio & industria horum hominum in levibus & minimi momenti rebus tota versatur. Hi vietas & rancidas tantum observatiunculas proferunt, quasi iis ignoratis Respublica literaria periret; ac in eo disputant: *Virgilius scribendum sit, an Vergilius?* & *Noctium Atticarum autor vocandus Agellius, an Aulus Gellius?* Tales quæstiones hi vani homines & sui ostentatores maximi avide captant & arripiunt, ex tali mustaceo laureolam quærunt, totamque in nugis istiusmodi terunt ætatem.

In Somnio p. 12 13. Conf. Lilienthal. l. c. p. 110.

iis Bælianis, nummisque aliquot, ac minutiis aliis, disceptationes. Neque suspicio abest, nos posthac plura de bellis grammaticalibus nova inibi esse lecturos. Pugnant hi homines pro fama, cumque ambitio erudita sit omnium maxima, præstat omnino vitilitigare, quam latendo cum reliquis ingloriis animalculis, post fata ignorari. I. Hall.

Neque facile quis inficias ibit, huc quoque Jesuitas Gallos referendos esse, quibus memorias Trevoltienses debemus, quibusque rigidissimis Italorum censoribus, celeberr. Fontaninius eo nomine vapulavit, quod duo Capita immediate sequentia eadem vocula *Sed* orsus fuerit. Vid. *Giorn. de Letterati T. XXI Art. II*, ubi plura. Q. Marc.

ætatem. Hos capita & diatribas conscribere videas, si non integra volumina, de antiquis illis næniis: *Homerus, an Hesiodus sit natu major?* & reliqua. Si MStum aliquod nacti fuerint, qualia summo studio undique conquirunt, & e Bibliothecis eruunt, ac in eo vocem aliquam, paulo aliter quam in editis scriptam, repererint, vel literam mutatam, statim corrigunt, & εὔστοχον quam maxime clamant, majoremque gloriam in tam bella inventione collocant, quam si Babylona vel Trojam ipsam expugnassent, ac de literula vel syllaba triumphant.

Si MStum nacti fuerint] In vita Antonii Walæi scribitur p. 614 edit. Batesianæ: *Maximi æstimabat Bibliothecam MSctorum autorum, ad quam illi liber aditus per Virum Clarissimum Janum Gruterum, Conterraneum suum, patuit: verum ad collationem Manuscriptorum cum impressis plane animus non inclinavit. Nimia varietate lectionum alienus sæpe sensus autoribus affingitur: & nisi in locis tantum sit maximi momenti, inglorius prorsus est labor, nec pluris est æstimandus: quam eorum, qui Indices conficiunt.* SCRIB.

Trojam oppugnassent] Ita Heinsius Orat. in funere Josephi Scaligeri *Orat. p.* 40, 41: *Si quis locum unum Nonii aut Festi emendasset, literulam aut syllabam restituisset alibi aut ejecisset, & hunc ludum sine solida cognitione rerum strenue, sed sic ut nihil ageret, lusisset, Trojam expugnasse videbatur; & hos tamen, si Diis placet, Criticos vocabant.* SCRIB.

De literula vel syllaba] Hæc merito applicari possunt ad autores quorundam opusculorum, quæ Lipogrammatica vocantur. Veterum nonnemo hujusmodi aliquid scripsit, in cujus libro primo nullum A, in secundo nul-

umphant, quas jugularunt. Tum quicquid non implet, ut ipsi solent dicere, aures ipsorum, vel non Latinum satis videtur,

lum B & ita porro inveniretur. Recentiorum aliquis in opere satis grandi a certa voce quadam abstinuisse contentus fuit, qua vero quam difficillime carere posse videmur. I. GALL.

Non implet aures eorum] Pertinent huc, quæ vulgus de numero oratorio nugatur, re vera inter ideas otiosæ mentis chimericas referenda: certo enim persuasus sum, quod ii ipsi, qui ubique positionem numericam crepant, quod illi, inquam, ipsi, quid hoc rei sit, nesciant. Neque enim de illa judicium ferri potest, cum res omnis auribus sit permittenda, auditus autem non minus ac gustus variet. Illud, *esse videntur*, vel quæ alia est Ciceronis polysyllabica periodi clausula, non omnibus æque placet; imo forte nec deliberato consilio eandem adhibuit Romanus Orator. I. HALL.

S. Evremontius in Judicio suo de Versionibus V. C. d' Ablancourt, quanam in re Harmonia hæc consistat, nos edocet. *Il faut*, inquit, *admirer la force agreable de son Expression, où il n' y a ni rudesse ni obscurité. Vous n'y trouverez pas un terme à desirer pour la netteté du sens, rien à rejetter, rien de superflu, rien qui nous dégoute. Chaque mot y est mensuré, pour la justesse des Periodes, sans que le stile en paroisse moins naturel; & cependant une Sillabe de plus ou de moins ruineroit, je ne sai quelle Harmonie, qui plait autant à l' Oreille que celle des Vers.* Harmonia igitur ista reale quidquam & positivum est. I. GALL.

Non Latinum satis videtur] Huc pertinent, qui superstitiose colunt Latinam linguam. Ad quam classem refert Charisius in Epistola supra cit. illos, qui de castitate vocis unius acerbe disputant: hoc illustrat exemplo Cellarii, qui de se ipso p. 307 Curarum poster. fateatur: *Hieronymi exemplum, quod Cœlius vel Stephanus in Foro R. allegat, invenire non potui, quanquam integros tomos ejus caussa perlegi*; illos porro, qui de originibus Latinarum dictionum adeo sunt solliciti, quasi ab illis salus reipu-

tur, ſtatim, de mendo ſuſpectum habent, ac ex conjectura illud corrigunt, vel, ſi verum audire velint, corrumpunt, & loca ſana lacerant, diſtrahunt ac pervertunt. Veri librorum carnifices & peſtes, qui auctores urunt, ſecant, mutilant, ac pro ſuo lubitu eorum membra transponunt, & monſtra quædam ex iis conficiunt. Adeo ut jam vere dici poſſit, quod de Homeri exemplaribus olim dictum eſt: auctores multo meliores & emendatiores eſſe, qui minime ſunt emendati. Hactenus Bymæus. Ceterum horum morem callidiſſime æmulatus eſt, quisquis ſub Chryſo-

 ſtomi

blicæ dependeat, quod illuſtrat exemplis Scaligeri, Voſſii, Martinii, Daumii; illos, qui Ciceronem ſolum imitandum commendant, quod probat exemplis Petri Bembi, Chriſtophori Longolii, Marii Nizolii, Pauli Manutii, Lazari Bonamici, qui dicunt; *Se magis velle loqui, ut Cicero, quam eſſe Pontificem Romanorum*; illos, qui in orthographia ſollicite verſentur, huc omnes referas. VAND.

De D. Reunemann dicitur, quod non *ejus*, ſed *eijus*, non *major*, ſed *maijor* ſcripſerit. Vid. Anonymi *Beſchr. der Stadt Erfurt* Lib. I cap. 6. Alexander Burgius obvius in via amicos ſententia aliqua aut verbis ex Ciceronis epiſtolis deſumtis ſalvere juſſit, unde apud eos, qui eum non noſſent, pædagogi ſpeciem non poterat effugere. Vid. Erythræum *Pinac. p.* 119. Andreas Bajanus Grammaticam non in luce hominum, nec in illuſtri quodam loco, ſed in tenebris atque urbis angulis plebem docuit, teſte Erythr. *Pinac. p.* 258. Idem de illo narrat, quod barbaro & ſuperbo faſtidio repudiaverit patriam, atque ex Indo Luſitanum, ex Goano Conimbricenſem ſe dici voluerit. CHAR.

ſtomi Mathanaſii perſona nuper admodum acerbam in Criticos Satyram Gallico ſermone conſcripſit *. Sed

Barlæus Poem.

Cedite, Grammatici, magno quibus ilia faſtu
Inconſulta tument, delapſaque literæ ſede
Sufficit ad bellum, vel iniquum commata minaces
Exacuit calamos & tanti ſcena paratur
Nominis.

Proxime hos conſequuntur illi, qui perſuadere nobis cupiunt, quaſi linguas devo-

* Titulus eſt; *Le Chef d' œuvre d'un Inconnu avec des remarques &c.* A la Haye, 1724, 12. Autor vero *Themiſſeul.* M.

Quaſi linguas devoraverint] Quo pauciores ſunt, qui linguarum ſtudium ſectantur, eo & arrogantiores plerumque deprehenduntur, & cum unam forte alteramve leviter deguſtaverint, omnes ſe perſpectas habere hoc impunius gloriantur, quo rarius ſuam inſcitiam prodi vident. Nam ut de cultu linguæ Sinenſis tantum dicam, memini A. P. catalogum Codicum Sinenſium, qui in Lipſienſi Bibliotheca Senatoria exſtant, conſignandi munus quondam in ſe ſuſcepiſſe, in quo codicem quendam retulit inter Medicos, quem poſt aliquot annos Jobus Ludolfus, linguæ illius, ſi quiſquam alius, ſcientiſſimus, vix inſpectum Hiſtoricum eſſe demonſtrabat. Hic eorum etiam mentio fieri poſſet, qui Albis Studioſorum, vulgo *Stambücher*, Arabicas, Armenicas aut Runicas ſymbolas inferunt, ut ſupra vulgus ſapere videantur, quum re vera præter eam ſententiam nihil omnino aut parum ſapiant. Quem morem riſiſſe videtur idem, quem modo innui, A. P. qui in ultima Albi plagula Arabico charactere adſcribebat verba

devoraverint omnium gentium, eoque ad ſe potiſſimum pertinere volunt illud Apoſtoli: *Gratias ago Deo meo, quod omnium veſtrum linguis loquor.* Ita inter admiranda Fratrum Roſeæ Crucis id quoque celebratum eſt, quod in univerſo terrarum orbe diſperſi, ubique tamen linguam habuerint propemodum vernaculam & usque adeo familiarem, ut in ea nati viderentur atque educati. Guilielmus Poſtel- Naudé hiſt. p.94.

lus

illa ex Joh. X, 8: *omnes, quotquot ante me venerunt, fures ſunt & latrones.* VAND.

De Andrea Müllero conſtat, quod officio ſuo ſe abdicaverit, ut linguis vacaret; nec deſunt tamen, qui *Clavem* ejus *Sinicam*, quam identidem minabatur, ad Bibliothecam promiſſam & *latentem* jure meritoque referant. Et quis Mathanaſio fidem habeat, qui de Maſſonii, cui librum ſuum *Chef d'œuvre d'un inconnu* inſcripſit, ſcientia Sinica magnificentius loquitur. SER.

Omnium veſtrum linguis loquor] Jactabundum aliquem, qui ut πολυγλωττίας laudem conſequeretur, Ebraice, Græce & Latine Albo cujusdam inſcripſerat, ſalſe perſtrinxit Frid. Taubmannus, iſta e Johannis Evangelio adſcribens: hæc ſcripta ſunt Ebraice, Græce & Latine. Vid. *Taubmanniana p.* 211. An laudabile ſit diverſarum gentium idiomata diſcendi ſtudium, diſquirit Arnoldus Geulinck *Saturnal. Quæſtion. XI p. m.* 225. Antonium Walæum, in Vita ejus p. 606 edition. Bates. traditur, exiſtimaſſe, eos, qui nimium ſtudii, nimium operæ linguis impendunt, raro ſolere ſeveriores diſciplinas capere ſolide, & in eas profunde penetrare; ubi addit Autor vitæ hæc: *Linguæ ſuperbæ ſunt, ſolæ coli volunt, nec aliarum ſcientiarum ſervitio diſcentis animum patiuntur occupari; tantum in memoria conſiſtunt, nec ullam cum rebus ſimilitudinem habent, qua eum in ſui notitiam deducant aut initiata cognitio poſſit promoveri.* SCRIB.

lus linguas quindecim, Andreas Thevet viginti octo ita callebat, ut expeditissime loqueretur; at Josephum Scaligerum, qui ne

Expeditissime loqueretur] Petr. Kirstenium, Medicum Hamburgensem, XXVI linguas ex asse calluisse, testatur Inscriptio sepulchralis, apud Bælium *T. II Diction. p.* 1714. Schurmanniam perhibent XIV, Jobum vero Ludolfum, præter vernaculam, XXV exoticorum idiomatum peritissimum fuisse. Vid. Junckerus in *Vita Ludolfi*. Sic quoque J.H. Heideggerus, A. Pfeifferus, A. Acoluthus, magno consensu, ut Viri orientalium occidentaliumque linguarum peritissimi ab omnibus celebrantur. Verum enim vero, si, quod mihi videtur, libere fatendum est, nihil Oratorem nostrum a veritate alienum dixisse arbitror. Postellus nimirum & Thevet (quibuscum tamen, absit, ut laudatos modo celeberrimos viros in unam classem posuisse velim) hi duo inquam, ejusmodi Terræ filii erant, qui verbis sæpenumero sidera pulsaturi, re ipsa ut plurimum parum præstare valebant. I. HALL.

Jos. Scaligerum] Dignus μὰ Δία! Scaliger, qui ob hoc pariter & alia dicta Charlataniκώτατα Reipublicæ Babinensis Syndicus constituatur. Nihil enim profecto hujus Viri jactantia dici potest stolidius, neque arrogantius, neque mendaciloquius, neque argutum minus. THEM.

Du Bartas, Josephi Scaligeri Coætaneus, tantum dicit, eum tredecim linguarum peritum fuisse. Observandum quoque hoc in elogio ejus stiloque poetico, quo laudes defunctorum extollere suevimus, dici. En versus ejus ex *secunda Septimana*, *Babylon* dicta, quos Teisserius quoque in novis supplementis Elogiorum Thuani adduxit. *vid. Art. Jules & Joseph Scaliger* p. 103 Ed. Ber.

- - Scaliger, merveille de notre age,
Le Soleil des Scavans, qui parle savamment,
Hebreu, Gregois, Romain, Espagnol, Alemand,
François, Italien, Nubien, Arabique,
Syriaque, Persan, Anglois, & Chaldaique.

I. GALL.

Insignem quoque inter Circulatores eruditos locum merentur illi Grammatici, qui multo conatu eo tendunt,

ne quidem unicam se ignorare gloriaba-
tur, quam divitem linguarum fuisse existi-
matis, Auditores, si in nostrum orbem qua-
drarent,

ut reliqui eodem, quo ipsi, styli genere utantur; secusque facientes odio plus quam Vatiniano prosequi solent. Miramur certe eadem insania laborasse Josephum Scaligerum, de quo Bælius in *Dict.* testis est, eum in ipso mortis articulo constitutum moribunda jam, sed severa voce professum esse: *id denique se edicere, quod nunquam sibi probatus fuerit Lipsii stylus plus justo concisus.* Miror hoc ultimum ejus plus quam Archi-hypodidascalicum judicium non in tabulas testamenti relatum fuisse; quo scilicet puri sermonis cultores sollicite sibi ab hac Lipsiana brevitate cavere possent. I. HALL.

Non prorsus hunc in locum quadrare videtur adnotatio hæc: Præterea locus ille Bælianus accuratius indicandus fuisset, quandoquidem frustra a me quæsitus est. Inveni tandem alium locum non prorsus illi absimilem, in Art. *Juste Lipse Remarq.* K. *Un savant Humaniste* (verba sunt Bælii, Humanistam vero Paræum fuisse constat ex vita ejus) *raporte que Scaliger prêt à rendre l' Ame, temoigna qu'il abhorroit cette affectation de Stile,* (scil. Justi Lipsii). *Il faloit que la chose lui tint au cœur, puisque même dans cet état là ou des objets infiniment plus important devoient attirer son attention, il voulut aprendre à la Compagnie ce qu'il en pensoit.* Bælius jam dixerat in verbis annotationis hujus præcedentibus, non posse Manutio & Mureto præferri Lipsium, nisi ab iis, qui deteriora sibi ad imitandum proposuerint. *Un Stile,* inquit, *qui va par sauts & par bonds herissé d'epines & d' ellipses à un stile bien lié coulant, & qui developpe toute la pensée.* I. GALL.

Ignorare gloriabatur] An plures igitur Scaliger linguas calluit, quam ultimi illi Ægypti Principes, vel Josephus etiam, Moyses, & Rex denique Salomon: de quibus singulis Judæorum Doctores fabulantur, LXX eosdem linguis locutos fuisse. Leg Gaulmin *de vita & morte Moysis pag.* 312 & Carpzov. *de Sapientia Salomonis.* Quis interim neget, dignissimum fuisse Scaligerum, qui

drarent, quæ de ſeptimi cœli habitatoribus Mahumedes impudentiſſime effutivit, *quorum* nimirum *quisque habebat ſeptingenta millia capitum, & in quolibet capite ſeptingenta millia ora, & in quolibet ore mille ſeptingentas linguas, laudantes Deum ſeptingentis millibus idiomatibus.* Nec deſunt recentiſſima jactatorum horum exempla, de quibus haud immerito dixeris, quod Seleſtadius olim Poeta de Hiſpanis:

Si quantum linguæ, tantundem cordis haberent,
Non foret ætherea tutus in arce Deus.

Jam ut ad Oratores tranſeam, non morabor illos, qui, ut inſamem Sophorum appellationem vitarent, Sophiſtæ vocari maluerunt. Iſti res in aprico poſitas ac cunctis Scriptorum calculis probatas, con-

quiſi-

Synedrii Hieroſolymitani magni Præſes eligeretur? quem nimirum LXXII idiomatibus omnibus Terrarum Nationibus, in totidem Dialectos diviſis, reſponſa dediſſe, autor eſt Maymonides. I. HALL.

Sophiſtæ] De Sophiſtis egregia habet Creſollius in Theatro Rhetorum apud Gronov. *Theſ. Antiqu. Gr. Tomo X* & Kriegkius *de Sophiſtarum eloquentiæ* Jen. 1700, 4. Ceterum eorum, qui res viles laudarunt, multa exempla collegit Caſpar Dornavius in Amphitheatro Sapientiæ Socratico-jocoſeriæ T. I & II. CHAR.

quisitis undique ratiunculis, in dubium vocare audent, Iliumque nunquam captum, aut magnum illum Alexandrum meticulosum, Helenam imbellem ac deformem in thea-

Conquisitis undique ratiunculis] Scitissime de his Vossius *C. I de nat. Rhet. p. 6*: *Alii id nomen, tanquam gloriosum sibi studiose arripiebant, quales Protagoras, Gorgias, Hippias, alii, viri in dicendo præstantes, & doctrinæ suæ caupones. Quam acceptionem ejus nobis aperit M. Tullius II Acad. Quæst. Quis, inquit, fuit hic? num Sophistes? Sic enim appellantur ii, qui ostentationis, aut quæstus causa philosophantur. Ac similiter Seneca epist. XXIX: Illos misi circulatores sophistas, qui philosophiam honestius neglexissent, quam vendunt. Ubi circulatores, h. e.* περιοδευτὰς *appellat, quia ostentationis, aut quæstus causa, Græciam atque Asiam peragrarent.* THEM.

In dubium vocare audent] Hos inter suo merito referendus Autor anonymus, qui A. 1672 librum edidit sub titulo: *La Fatalité de S. Clou*, quo probare voluit, Henricum III nequaquam a Jacobo Clemente fuisse occisum. Vid. *Journal Liter.* 1715 *T. VII p.* 169. VAND.

Deformem] Graves viros utique his in minutiis occupari non decet, juvenes autem quod attinet, non adeo culpari possunt, si in similibus tirocinia scriptionis suæ ponant. Hac enim ratione stili exercitium, meditationis quoque facilitas quædam & habitus acquiritur, ut taceam, multa sæpius majoris momenti capita quasi aliud agentibus sese offerre. Respublica literaria æque ac Respublica Politica, heroes suos habet, viros magnos. Princeps juvenili ardore flagrans pericula contemnit, vitamque ipsam aleæ belli committit. Sapiens autem Imperator non nisi magnis in casibus virtutem demonstrat, animumque formidinis expertem. Ita Heros juvenis literarius, instar illius bellici est, ferocias & nihil non magni tentat: at viri subacti ingenii & graves animo subliniori, profundæque prudentiæ viribus excellunt: qua de re Poeta Gallus Du Bartas *Cantique de la Victoire*:

Il faut qu'un grand Monarque, en sa verte jeunesse,
Fasse une, deux, trois fois preuve de sa Proüesse.

theatrum trahunt: pocula & libidines & quicquid est flagitiorum, multo verborum apparatu commendant; ipsamque stultitiam, febrim quartanam, podagram, calvitiem, asinum, muscam, pulicem, laudibus ad cœlum extollunt. Nam & isti quid aliud agunt, quam ut falsis ac fictitiis rerum imaginibus ludentes gloriolam captent apud illos, qui nihil nisi quod aures blande titillet, admirantur ac genuina artis Rhetoricæ præcepta nunquam degustarunt. Itaque dum phaleras sectantur & figurarum omne genus, & amplificationes afferunt portentosas, ipsum orationis nervum amittunt. Id quod de iis quoque non incongrue dixerim, qui e rhetoricis scholis Christiani Weisii prodeuntes, nihil se-

\- - - - - - -

Mais il doit puis après combattre accortement,
Non tant du Gloire aigu, que de l' Entendement,
Et paissant son esprit d' une agreable peine,
Faire, non du Soldat, aingois du Capitaine.

I. GALL.

Amittunt] *Les Pedans*, inquit de la Bruyère, des Ouvrages d' esprit p. 116, *ne distinguent pas l' Eloquence de la rondeur des periodes.* Verum Longino ita sentiente, *toutes ces mesures des Periodes n'ont qu' une certaine mignardise & un petit agrement, qui n'emeut point l' Ame.* Traité du Subl. Chap. XXXIII.

E scholis C. Weisii prodeuntes] Bene est, quod non de ipso Weisio, sed de quibusdam ejus discipulis hic agat Autor. Nam cum ipse non ignoraret, quæ ad veram & ma-

ſe eximium conari poſſe credunt, niſi vel ſymbolis atque emblematibus, e Picinello, Saavedra vel Petraſancto ſollicite corrogatis, cunctos parietes impleverint, vel ingenioſo quodam numiſmate donaverint auditores ſuos, veluti oculos faſcinaturi aut manus deauraturi eorum, quorum mentibus imponere laborant. Præcipue vero hic de ſaltatione rhetorica & rhetorismo hiſtrionico dicendum nobis videtur: quandoquidem hodie plerosque deprehendimus mira vocis contentione, vultu multiformi, oculo vago & petulanti, jactatis brachiis, ſaltantibus pedibus, laſcivientibus lumbis, ac variis motibus, inverſionibus, circumductionibus, reſupinationibus, ſaltibus, geſticulante toto corpore, animi videlicet mobilitate ipſum ſecum volvente, ad populum proclamare, memores fortaſſis Agr. de Van. Sci. Cap. 21.

ſculam illam eloquentiam requiruntur, pueris interim, rerum ignaris, viam facilem commonſtrare voluit, qua verba facere diſcerent; qua in re cum aliqui artem univerſam conſiſtere exiſtimarent, nihil ſe parere in oratione eximium poſſe putarunt, niſi nummorum inſcriptiones, emblemata, ſymbola venentur. VAND.

Emblematibus] Emblematum nimium uſum bene improbat Morhof. *Polyhiſt.* P. I. L. VI c. 4 p. 292: *Minime omnium placent, qui emblemata velut in ſcenam magno apparatu producunt &c.* SCRIB.

tassis Demosthenis sententiæ, qui (ut est apud Valerium) interrogatus, quidnam esset in dicendo efficacissimum? respondit: hypocrisis; iterum deinde & tertio interrogatus, idem dixit, ac pæne totam dicendi vim huic deberi affirmavit. Equidem haud ignoramus, Socratem, Platonem, Ciceronem, Quintilianum ac Stoicorum

Affirmavit] Palmarius Oratoris scopus est animorum emotio, affectuumque concitatio. Ad eum vero consequendum non sufficit eruditum esse, non sufficit multo scientiarum apparatu auditores cumulare, non sufficit ingeniosissimas politissimasque res in medium proferre: vana hæc sunt omnia & inutilia, nisi hypocrisis hæc Demosthenis, vel Actio Ciceronis, vel Charlataneria hæc Menckenii nostri accesserit. In hoc enim omne Oratoris artificium conspicitur. Eruditio non nisi mediocriter eloquentem, Charlataneria véro Oratorem celeberrimum efficere potest. L. V. H. malum quoddam sibi contraxit, muneris sui difficillimi negotiis nimium invigilando. Inde fit, ut prolixiores periodos uno spiritu recitare non possit. Immo vox ipsa tenuior, & actio minus jam libera minusque fervens facta est. De cetero oratio ejus intellectu facilis, stilus dignus, meditatio accurata, dispositio tandem naturæ rei accommodata esse solet. His non obstantibus Orator hic, voci in Deserto clamanti comparari potest. L. B. S. e contrario in dispositione vastus & confusus, in ratiocinatione vagus, in imaginibus immoderatus, in descriptionibus ad nauseam accuratus est, imitatur denique nulla regula servata. Est autem voce clara & sonora; gestu facili, licet aliquanto liberiori; fervor nunquam eum destituit, animusque ejus nunquam non intrepidus est. Hinc non nisi multo conatu per auditorum catervas ad suggestum pertingit; fama ejus undique spargitur, immo quod principe loco memorandum, dona stipendiaque undiquaque ad eum convolant.

Il est le mieux venté de tous nos beaux esprits.

rum plurimos artem illam admodum utilem Oratori, imo & necessariam existimasse, quatenus nimirum apto quodam corporis gestu, vultus & corporis composita adformatione constat, tum vigore oculorum, pondere vultus, accommodatoque singulis verbis & sententiis sono vocis & efficaci corporis motu ad ea, quæ exprimuntur. Quod cum intelligeret Petrus Francius, artificium jam pridem deperditum quasi postliminio revocare cœpit, & novam quodammodo *eloquentiam* commentus est, quam *externam* vocavit. Itaque adolescentes continuo duxit ad speculum, ut, quomodo & ora & oculos ipsasque manus ad singulas voces componerent, hoc veluti magistro discerent; tum vero novos Roscios prodire in theatrum

v. Specimina Eloqu. externæ & Or. pro Eloqu. in Postbum.

I 2 ac

Non dubito eos, qui Romam, Lutetiam, Londinum vel Hagam Comitum viderunt, satis multos deprehendisse, de quibus mutato nomine hæc narrari possit fabula. I. GALL.

Duxit ad speculum] Idem de celeberrimi nominis Oratore sacro, D. J. F. M. retulerunt amici, qui, quoties coram concione aliqua honoratiore verba facienda essent, toties speculum (quod in hunc usum amplissimum, & ex purissimo crystallo Veneto affabre compositum in Museo custodire solebat) gestuum suorum & παῤῥησίας necessariæ judicem consulebat. THEM.

Roscios] Roscius celebris erat Actor in Scena, cujus Cicero aliquando causam egit. Ita excellebat in arte sua,

ac declamare juſſit orationem quandam Romanæ eloquentiæ patris Ciceronis, ingenti utique Auditorum plauſu, qui ad rem novam, ut ſolet fieri, non leviter commovebantur. Verum tantum abeſt, ut eloquentiam, ut potius affectationis turpiſſimum vitium cum Thraſoniſmo iſto diſcipulis ſuis inſtillaverit Francius, Vir alioquin laude ſua nequaquam fraudandus.

Pergimus ad Hiſtoricos, qui, cum res geſtas ſummorum Principum aut familiarum origines deſcripſere, non minus in Charlataneriæ, quam vocamus, vitium inciderunt. Quidam, ut ad Livii gloriam quam proxime accedant, hiſtoriolas ſuas longis

ut omnes, qui in aliqua re egregii eſſent, Roſcii vocarentur. I. GALL.

Turpiſſimum vitium cum Thraſoniſmo] In *Parrhaſianis p.* 129 dicitur, hodie geſtibus operam dari, ut attentiores fiant auditores; olim Apoſtolos excitaſſe attentionem miraculis & ſanitate vitæ. Ibidem p. 124 quidam in eo ſtudio nimius dicitur *un grand chaſſeur des moulins.* SCRIB.

Nequaquam fraudandus] Addi forte hic poſſent, quæ de Andreæ Bajani oratoria narrat Erythræus Pinacoth. p. 258. Is nimirum pueris oratiunculas ſcripſit, quas in Æde D. Euſtachii die eidem ſacro, ut mos eſt illorum adoleſcentium, haberent, quæ ineptam ac ridiculam pædagogi ſedulitatem & induſtriam declarant, cujusmodi fuit illa, in qua ita verba coagmentantur componunturque, ut ipſa per ſeſe ſe teneant ac ſuſtentent, nec aliquo verborum adminiculo innitantur.

CHAR.

longis atque tædiosis orationibus infer-ciunt, adeo ut barbaris etiam hominibus tribuant ingeniosissimos sermones, id quod in Paulo Æmylio, Gallico Scriptore, plu-res adnotarunt. Alii, quasi de Lectoribus desperent, nisi oculos jucundo spectaculo oblectent, singulas paginas scitissimis figu-ris exornant, & quod ridiculum, pugnas quoque ipsas & velitationes, nullo sæpe ordine gestas, sollicite depingunt; qui non magis mihi sapere videntur ac primi illi librorum figuris distinctorum editores, qui quoties vel urbis alicujus, vel prælii, vel viri aut fœminæ illustrioris meminere,

Singulas paginas scitissimis figuris] Freheri Theatrum ob putidas imagines notat Thomasius in *Colloquiis men-struis P. II p.* 261 *s.* Clarmundum, vitarum scriptorem & mirificum imaginum concinnatorem, personatus Ca-spar Bonifacius in Epistola de Clarmundo, quæ Bibliothe-cæ Halensi inserta est, *P. VII p.* 567.

SCRIB.

Ordine gestas] Quare non immerito Michaelem le Vassor dehortatus est celeberrimus Belli Dux Schomber-gius, ne prælia & pugnantium actiones fusius deduceret, quippe quod ipse, quoties cum hostibus conflixerit, pau-cissima accurate satis observare potuerit. Multo interim felicior est vulgus Scriptorum, qui omnia hæc artificio-sissime exsequitur. Ictus illi præliantium graphice de-pingunt, & globorum abeuntium, redeuntium vias ad amussim delineant. I. HALL.

Vel prælii, vel viri] Similes etiam picturas Ill. Pu-fendorfii Historiæ Caroli Gustavi nulla quidem Autoris culpa insertas adnotamus, quas, ut compendium fieri pos-set sumtuum, præstaret (ut in ceteris tanti Viri libris fa-

eandem nobis tabulam identidem exhibent, id quod in Stumpfii & Dresseri Chronicis, nec non in Pantaleonis Prosopographia aliisque superioris ævi libris plurimis; deprehendimus. Sed & minus meo judicio ferendus Johannes Palatius, qui, ut genio seculi, quo res nummaria florebat, placeret, exsangue & elumbe historiæ suæ corpus opplevit numismatibus, sed adulterinis, ex otioso ipsius cerebello profectis. Alii quo tutius adblandiantur suis Mæcenatibus,

ctum) penitus omissos. Et observarunt aliqui, in ipso Theatro Europæo nonnullas præliorum repræsentationes in diversis Tomis repetitas easdemque picturas præliis diversis fuisse dicatas. VAND.

Hoc Charlataneriæ genus ad Bibliopolas referendum est, qui præterea multis aliis artibus ad lucrum faciendum uti solent. I. GALL.

Placeret] Mediocres animæ a genio seculi vel minimum recedere verentur. At excelsæ mentes, in omnium seculorum mores inquirunt, eos accurate inter se componunt, eliguntque, quod rectæ rationi convenientissimum esse credunt. Ita demum producitur, quod dignum sit posteritate. Ceterum licet ille monetarum gustus nimius esse & vitiosus fieri potest; negari tamen non potest, insignem ejus in explicandis, & detegendis etiam magni momenti factis, usum esse. I. GALL.

Adblandiantur suis Mæcenatibus] Hi sæpenumero, ut cum Naudæo meo loquar, peccant, *non quia judicio carent*, sed *quia moribus ita receptum est*, imo quia, Plutarcho teste, τὸ κέρδος ἡδὺ, καὶ ἀπὸ ψευδῶν ἔῃ. *Lucri scilicet bonus odor ex re qualibet est, cur non & a mendaciis profecti?* Hanc ditescendi & proficiendi artem non ignoravit Jovius, de quo Lipsius L. 1 Polit. in Not. ita: *Judicio ac fide ambiguus, ubi affectus non distrahunt, rectus,*

natibus, & Lectoribus obtrudant fabulas Milesias, nescio quæ archiva, quos codices jactant, & eruta ex obscuris latebris manuscripta; quos inter artifices nequissimos principem locum merentur, e nostris Georgius Rüxnerus, qui, ut familias quorundam nobilium extolleret, ad Magdeburgici codicis, quem nemo vidit, fidem provocabat, & ex Gallis Antonius Varillasius, qui, quoties genio indulget, spissa manuscriptorum nube se tuetur. Taceo falsarios & sycophantas alios, qui integros li- Bibl. des Hist. p. 175.

I 4 bros

ubi illi adsunt, obnoxius. Ad gratiam scilicet se dat & aurem. Laudationum nec causam sæpe habet, nec modum &c. Quid, quod ipse de se jactare solitus fuit, binos sibi calamos esse, aureum alterum, alterum chalybeum, ad inæqualiter tractandos Principes, inæqualibus se beneficiis affecturos &c. conf. Teisserius in ejus elogio. Verum, vix quidem opus est exempla horum hominum a majoribus repetere, cum hodieque omnis terra plena sit pennis manibusque venalibus, & nostri temporis Annales magnam partem *mendacii atque adulationis Gymnasia esse consueverint, ubi*

Uni se atque eidem studio omnes dedere & arti,
Verba dare, ut caute possint pugnare, dolose
Blandiri, certare, bonum simulare virum se,
Insidias facere, ut si hostes sint omnibus omnes.

Lucilius apud Lactantium L. V de Justitia C. IX. Conf. Naudæus in Dial. Masc. p. 75. THEM.

Se tuetur] *Varillasius* historici nomen non meretur. Nihil histrionicum magis magisque ridiculum fuit illa responsione, quam de documentis, quibus in historia sua inniteretur, interrogatus, suppeditavit. *vid. Hist. des Ouvrag. des Savans Sept.* 1687 *p.* 111. Ubi egregium V. C. *Beauvalii* de eo judicium occurrit. Meo quidem judicio

bros nobis dedere, Annium Viterbienſem, qui Beroſi Chaldæi Antiquitates, Inghiramum, hominem Florentinum, qui Antiquitates Etruſcas, Ant. Dominicum Floccum, qui L. Feneſtellæ librum de Magi-
Ib. p. 324. ſtratu & Sacerdotio Romano, Hieronymum Romanum de la Higuera, qui Flavii
p. 225. Lucii Dextri, Marci Maximi, Braulionis & Helecæ, Ant. Lupianum Zapatam, qui Hauberti, & Gregorium de Argaez, qui Liberati Chronica excogitavit: neque ex his quisquam tam bardus fuit aut ineptus, quin ex vetuſtis codicibus accurate omnia deſcripta prædicaret; quin & aliqui, quod de Zapata inprimis fertur, quo facilius fidem invenirent, ſe furto abſtuliſſe codices e Bibliothecis exteris, Lectores ſuos perſuadere conati ſunt, vel nova ſubinde chronica

huic Varillaſio *Maimburgius* ſimillimus eſſe videtur. Stilo nimirum, eruditione, luxuria, fide denique ita alter alterum exprimit, ut nemo magis. Poſſet autem huc etiam Autor Hiſtoriæ Lud. XIV, quæ Amſtel. prodiit, referri. I. GALL.

Chronica excogitarunt] Conf. teſtis omni exceptione major, Nic. Antonius, qui in *Bibl. Hiſp. T. II P. I c.* 8 impoſturas hujus Higueræ, Joan. vero Tamaji de Salazar *T. I p.* 601, & Thomæ Tamaji de Vargas fraudes *T. II p* 252 prolixe expoſuit. Add. Struvii Diſſ. *de doctis Impoſtoribus.* I. HALL.

Confinxerunt] Hos omnes in univerſum aliosque ſimiles impoſturis & impudentia vicit Gallus quidam modernus, cui debemus *les Memoires du Comte de Rochefort,*

nica confinxerunt, quod de Argaezio constat, ut spuriis antea editis autoritatem conciliarent. Verum ut hi onerant Annalibus suis orbem literatum, quos æterna nocte sepultos præstabat, ita sunt alii contra, qui splendidos historiarum libros publice nobis pollicentur, eoque nomen sibi comparant inter historicos primi ordinis, quos tamen, cum diem obierint, ne per somnium quidem ea de re apparet cogitasse. Quo nomine Jo. Franciscum Carrettonium non ineleganter arguit Erythræus, qui cum idoneus esset habitus, cui Societatis suæ annalium confectio demandaretur, non solum statim id, gloriæ & ostentationis causa, divulgavit, verum & iterum iterum- Pinac. C. 63.

 que

les Annales de la Cour de Paris, les Memoires d' Artagnan cet. libellos, in quibus verum falso ita mixtum est, ut admodum idonei sint ad fidem lectoribus extorquendam. I. GALL.

Splendidos historiarum libros publice nobis pollicentur] Ita Sammarthanus *Elogior. L. II p. m.* 61 de Gulielmo Philandro testatur: *Commentationum in Vitruvium Proœmio multa insuper alia reconditioris & insolentioris doctrinæ opera temere pollicitus, tam pulchram lucubrationis gloriam inani tot promissorum exspectatione non mediocriter obscuravit. Quasi enim esset eo famæ nascentis auspicio contentus, pristinam deinceps diligentiam abjecit &c.* SCRIB.

Interim tamen ad Quinctiliani declamationes Commentaria doctissima, aliaque opera quamplurima inedita, elaboravit. Admodum desidiosus erat homo hic, verum judicio valde solido præditus. I. GALL.

que gloriatus eſt, perfecturum ſe, ut omnes intelligerent, neminem eorum, qui viverent, majori, quam ipſum eloquentiæ ceterarumque virtutum inſtructu apparatuque ornatum, ad ſcribendam hiſtoriam acceſſiſſe: ſed tam magnificum dictum, utpote plenum vanitatis ac ſpiritus, tenues abiit in auras, nec adhuc annalia, quæ nemo unquam eſt inſpecturus, apparent. Et noſtis, Auditores, quæ inter noſtros Vir magni nominis de vita Leopoldi M. & inter Batavos de rebus geſtis Wilhelmi III, Regis Magnæ Britanniæ, Hiſtoriographus ejus minatus fuerit, quorum in ſchedis, poſtquam e vita diſceſſere, vix una atque altera lineola, quæ huc faceret, reperta eſt. Quotusquisque eſt porro hiſtoricorum, qui non in ipſo limine omnia ad unam veritatis regulam exactiſſimam redacta liberaliter polliceatur, quos ipſos tamen cum inter ſe

Quæ huc faceret, reperta eſt] Ita tempore Henrici II Regis Galliæ Carolus Paſcal, e Vaſconibus oriundus, multis perſuaſerat, ſe Vitas editurum clarorum Virorum ſui temporis, quo id effecit, ut plurimi, qui in his Elogiis locum ſibi dari optabant, verſiculis eum & epiſtolis honorarent. Factum & inde, ut ad Hiſtoriographi Regii munus vocaretur; atque tum in Delphini nuptias orationem publicabat, velut ex Hiſtoriæ ſuæ Libro IV & V depromptam. Enimvero poſt illius mortem patuit, eum ne quidem de ſimili opere unquam cogitaſſe, v. *Lettres de Paſquier*. SER.

ſe componimus, rariſſime videmus conſpirare. Herodianus Alexandrum Mammææ filium accuſat, quem laudant Lampridius aliique; Juliani virtutes commendant Ammianus Marcellinus & Montanus, cujus vitia perſtringunt alii: Dio facta Bruti & Caſſii damnat, probat contra Plutarchus: Paterculus Sejanum extollit, plerisque aliis exoſum: Claudianus Ruffinum proſcindit, Arcadii præceptorem, quem Zoſimus, Zonaras, Eutropius & Paulus Oroſius ſummis laudibus afficiunt. Sed miſſis

Rariſſime videmus conſpirare] At hi fere ſunt, quibus unice fidem habemus in iis, quæ tradidere. Ergo Pyrrhoniſmo hiſtorico opus eſt, de quo ſubinde eleganter egit Bælius in *Dict.* SER.

Ad rectius intelligendam hujus Pyrrhoniſmi neceſſitatem, relationes modo legendæ ſunt de iis rebus, quæ ante oculos noſtros geſtæ ſunt. Hiſtoria ſupra citata de Lud. XIV hic inſpicienda eſt, probeque notandum, autorem ejus promittere, ſe fidum, accuratum & æque a partium ſtudio remotum futurum, ac ipſe Suetonius fuiſſe dicatur. I. GALL.

Summis laudibus afficiunt] Sunt etiam Hiſtorici, qui veritatem ſcribere plane non volunt, ſed orbem eruditum decipere ultro conantur; qualis, præter Varillaſium Gallum, Polyd. Vergilius fuit, de quo ingenioſe Owenus *L. IV Epigr.* 49:

Virgilii duo ſunt, alter Maro, tu, Polydore,
Alter, tu mendax, ille Poeta fuit.

Talis fuit Poggius Florentinus, de quo itidem non male Sannazarius ap. Voſſium *de Arte Hiſt. C. X p.* 56:

Dum Patriam laudat, temnit dum Poggius hoſtem,
Nec malus eſt civis, nec bonus Hiſtoricus.

missis his, in quibus enarrandis dies nos citius, quam dicendi materia deficiet, eorum quoque attingenda est temeritas, qui in re Genealogica ad primam stirpem descende-

Alii e contrario non possunt, etiamsi velint, veritatem dicere, vel propter intellectus vitium & judicii defectum, vel quod oculi cœco quodam affectu obfuscati, eorum scelera non dignoscant, quos venerantur, vel illorum merita non agnoscant, quibus infensi sunt. Aliqui veritatem ex proprio commodo metiuntur, largis pollicitationibus inducti, ut Annales condant. Ejusmodi perversi mores non possunt non Lectorem cautum reddere & diffidentem. Quippe haud vereor, pluribus recentioribus pariter & antiquioribus Historicis applicare verba Terentii ex Andriæ Prologo:

Historicus cum primum animum ad scribendum appulit,
Id sibi negotii credidit solum dari,
Populo ut placerent, quas fecisset, fabulas.

Pari jure in hunc censum referendi sunt multi Ephemeridum scriptores, qui sine ullo aut judicio aut delectu excerpta compilare & superfluis suis insulsisque alieni laboris sive censuris, sive Panegyricis mercedem menstruam promereri soliti sunt &c. I. HALL.

Alii id curant tantum, ut suos ipsi libellos, eosque qui ex officina Typographi sui prodeunt, extollant, ceteros omnes, præstantissimos licet, carpunt & sugillant, quo id consequuntur, ut Autores, velint nolint, sua scripta offerant gratis Censoribus illis, ut vel levi saltem censura afficiantur, vel indicta certe maneant. Ita sunt, qui J. Clericum accusant, quod nullo alio fine tot annis scripserit suas Ephemerides, quam ut scriptis suis digne recensendis ac vindicandis, aliorum vero, quibus male vellet, carpendis locum faceret. VAND.

Ad primam stirpem descendere audent] Sic Johannes le Maire Gallorum Regum originem ad Trojanos refert, teste Sorello in *Bibliotheca p.* 294. In Oppido Heverlea, haud procul Lovanio, est templum & in hoc marmorea Principum Crojorum & affinium monumenta. Ibi Genealogiam Ducum de Areschot ab Adamo usque ad præ-

ſcendere audent. Nam ut taceamus veterum Gentilium inſaniam, qui Principes ſuos Deorum ſanguine procreatos mentiebantur, aut eorum, qui gentium origines tradidere, & Hiſpanos a Tubale Japeti filio, Cambros a Gomero, altero ejusdem filio, Britannos a Bruto, Francos a Francione, Priami aut Hectoris filio, Brandenburgicos a Brenno, ab aliis alios, arceſſiverunt; illud profecto dignum riſu ac multo cachinno, Franciſcum Sandovallium, Hiſpanum, Caroli V Imp. Wilhelmum Slatyer, Anglum, Jacobi I Angliæ Regis, & Joannem Meſſenium Regum Sueciæ familias inde ab Adamo, primo omnium parente, non interrupta per tot capita ſerie, deduxiſſe. Neque felicius, ut arbitror, operam ſuam collocarunt Jacobus Zabarella, qui Joannis Caſimiri Poloniæ Regis, & Godofredus Siegfried Megander, qui Chriſtiani Saxoniæ Ducis, cum Regibus ac Principibus Europæ tantum non omnibus cognatio-

Oeuvres de la Mothe le Vayer T. I ed. in fol. Nicholſon Scotch Hiſt. Lib. p. 140.

ſentes ultimos videbis in choro ad latera, uti teſtatur Gölnitius in *Itinerario Belgico-Gallico p.* 114. SCRIB.

Mais qui m'aſſurera qu'en ce long cercle d'ans
A leurs fameux Epoux vos Ayeules fideles
Aux douçeurs des Galans furent toujours rebelles?

Boileau Sat. V. I. GALL.

gnationes, descriptis pluribus tabulis, delinearunt.

Accedo ad Poetas, genus hominum lepidum & facetum, sed & inflatum & arrogans, de quibus, nisi alia dicenda superessent, latissimum utique haberem disserendi campum. Nimirum ex quo ita persuasum fuit nonnullis, quasi ex ipso Poetarum patre Homero rerum omnium humanarum

Delinearunt] Non inepte forte illi quoque accenseri ceteris poterant, qui arcana aularum sollicitius rimantur & nova identidem ac inaudita crepant, velut ea effutientes, quæ e sanctiori consilio accepissent. Quem in censum ex Italis Gregorium Letum & e Gallis Michaelem le Vassor aliqui referunt, quorum hic tamen illo multo ingeniosior est. SER.

Genus hominum lepidum & facetum] P. I. Beronicium, quem P. Rabus in Carminum ejus, quam adornavit, editione incomparabilis Poetæ titulo insignivit, ad Poetas Charlatanos merito referas. Hunc enim, cum stupenda prorsus carminis extemplo fingendi vi polleret, versusque furore quodam quasi percitus funderet non ineptos, sæpius Thrasonis instar de ingenii sui promtitudine mira narrasse, artisque suæ documenta nimium ostentasse aliisque obtrusisse tradit Ant. Borremansius *Var. lect. cap.* 6, qui præterea caminos verrendo, cultros acuendo, & similibus artium mechanicarum vilissimis, imprimis autem agyrtam agendo & populo vendendo fumos, vitam ipsum tolerasse scribit. Conf. *Act. Erud. Suppl. T. II pag.* 161. TRIVULT.

Patre Homero] Quantæ annis superioribus de Homero lites inter ejus fautores, Daceriam, Gacon, aliosque, & Homeromastiges, de la Motte, Terrasson &c. ortæ fuerint in Gallia, non attinet hic repetere: plena de iis sunt diaria. Carmina, quæ ad hanc litem spectant, imprimis diligenter exhibet Autor Novorum Liter. (*Nouvelles Lite-*

rum atque divinarum fontes derivari possent, incredibilis profecto fastus invasit cunctos, qui in re poetica fuere vel leviter exer-

raires) quæ Hagæ Com. A. 1715 singulis septimanis prodire cœperunt. Ceterum ut taceam eos, qui Theologiam ipsam ex Homero petunt, & in ejus descriptione cesti Veneris Iliad. Ξ v. 215, 216, 217 mysteria & ænigmata multa contineri putant, teste Eustathio in Schol. ad Hom. l. c. p. 979, (qua de re videri poterit Autor noster in Diss. περὶ τȣ̃ ἀρέσκοντος, seu *de eo quod placet* § 8); ecquis putet, contra morbos quoque remedia ex Homero peti posse, quod patet ex ejus Scholiaste Latino, qui testatur, versum illius Iliad. B. v. 95

Τετρίχει δ' ἀγορὴ ὑπὸ δ' ἐστεναχέξετο γαῖα

podagræ mederi. VAND.

Quod vero Homero inter Græcos obtigit, ut plura sæpe invenisse sibi in eo videantur Lectores, quam ipse Homerus perspecta habuit, idem fere etiam Virgilio inter Latinos accidit. Nam ut de sortibus Virgilianis nihil dicam, non desunt sane, qui Physices, Oratoriæ &c. præcepta atque argumenta ex eo deprompserunt, qualis Casp. Knittelius e Soc. Jes. qui in Regia Via ad omnes artes & scientias, primum Æneidos Virgilianæ versum:

Ille ego qui quondam gracili modulatus avena,

septem verbis constantem, totidem argumenta de humilitate dicturo subministrare docuit. Conf. *Acta Erud. A.* 1682 *p.* 336 & Morhof. *Polyb. P. I Lib. II pag.* 353 *seq.* CHAR.

Non miror, omnium scientiarum principia in poetarum scriptis requiri; cum ad componendam Iliada sive Æneida utique omnibus fere artibus, doctrinis & scientiis tinctum esse deceat. Non sufficit esse Theologum, Mathematicum, Astrologum, Historicum, Architectum, Geographum, Politicum, Genealogum; &c. nisi etiam Pictor, Artifex, Operarius & Agricola simul fueris. Nec miror, quæsitas esse in carminibus quæstionum quarundam decisiones, futurique scientiam,

Novit namque omnia Vates
Quæ sint, quæ fuerint, quæ mox ventura trahantur.

Virg. *Georg.*

exercitati. Nam ut olim Accium Lucium Poetam, cujus vix nomen ad nos propagatum est, Julio Cæsari, in Collegium Poetarum venienti, nunquam assurrexisse constat, quod tantum Imperatorem in carmine multo se putaret inferiorem; ita inventi sunt sequioribus temporibus longe plurimi, qui neminem poematis gloria parem ferre potuere, nedum superiorem. Unus nobis instar omnium erit Belmontes Cagnolus, Abbas Italus, qui cum Aquilejam captam soloque æquatam carmine descripsisset, nomen suum in toto orbe celebratum arbitrabatur, eoque, si literatus aliquis ei continuo non assurrexisset, elatus iracundia hisce hominem verbis increpabat: Itane? Abbas Cagnolus, eversæ Aqui-

Quia nimirum Poesis lingua Deorum audit, Poeta divinis effatis prodendis os ministrat; nonne verisimillimum fuit in scriptis eorum omnia inveniri, quæ frustra alibi quæruntur? Istud vero admirationi mihi fuit, inventum esse Poetam quendam non parum arrogantem, suique maximum admiratorem, qui fassus fuerit, egregium Poetam non magis Reipublicæ necessarium esse, quam lusorem peritum. Aliter sensit Boilavius, cum ita ad Lud. XIV Epist. I:

Grand Roi, poursui toujours, assure leur repos
Sans elles un Heros n'est pas long tems Heros,
Non, a quelques hauts faits que t'apelle,
Sans le Secours soigneux d'une Muse fidelle,
Pour t'immortaliser tu fais de vains efforts.

I. GALL.

Aquilejæ & tantorum carminum Autor, tuam potuit notitiam effugere? non ſit veriſimile; cumque in Humoriſtarum cœtu carmina quædam horrida & inculta recitans omnium in ſe riſus excitaſſet, quid ridetis, inclamabat, inſani? ego ſum ille Abbas Cagnolus, omnium, qui ſunt in hoc numero, multo antiquiſſimus, quique ex dirutæ Aquilejæ poemate tantam mihi gloriam famamque collegi, ut nullus in terra vivat, cujus nomen ſit apud omnes illuſtrius & clarius. Et quid mirum criſtas erexiſſe Poetas, quos ab ipſis ſummis Principibus aliisque ſpectatiſſimis in Republica Viris longe plurimis in delitiis habitos magnisque honoribus ac præmiis affectos fuiſſe novimus. Alexander M. cum ad tumulum conſtitiſſet Achillis, eum hoc uno beatum prædicabat, quod præconem virtutum

Cujus nomen ſit illuſtrius & clarius] Tria Epigrammata veterum Poetarum, Nævii, Plauti, Pacuvii, quæ ſepulchris incidenda ipſi ſibi ſcripſerunt, plena faſtus & ſuperbiæ legenda ſunt apud Gellium *L.* 24 *Noct. Attic.* De Suffeno Catullus Epigr. XXII:

- - - *Neque idem unquam*
Æque eſt beatus, ac Poema cum ſcribit,
Tam gaudet in ſe tamque ſe ipſum miratur.

Cicero proinde T. Q. V, 22: *Adhuc neminem cognovi Poetam (& mihi fuit cum Aquinio amicitia) qui ſibi non optimus videretur.* Scrib.

tutum suarum Homerum nactus esset; &
nisi Ilias exstitisset, inquit Tullius, idem
tumulus, qui corpus contexerat, nomen
quoque obruisset. Augustus versus in
laudem Æneidos ipse componebat, ut ve
sic absterreret illos, qui ad ipsius Maronis
moribundi præceptum præstantissimum
poema igne cremari ac subduci posteritati
cupiebant. Et ut alios taceam inter re-
centiores, qui modicis carminibus ingen-
tes divitias collegerunt, non possum certe
hoc

Divitias collegerunt] Huc referri possunt Malaherba
cui Maria Medicea 15000 librarum pensionem annuam
procuravit, teste Menagio *Rem. sur les Poes. de Malherbe*
p. 378; & Desportes, de quo ita loquitur le Pays *Nouv.*
Oeuv. T. II p. 180: *Un seul Sonnet luy fit payé de dix mil*
francs par l'Amiral de Joyeuse & enfin après s'estre bien
lassé à faire des vers, sa Muse acquit un repos de dix mille
ecus de rente. M.

Philippus Desportes pro parvo poemate a Carolo IX
centum aureos nummos & pro paucis versibus ab Henri-
co III mille unciales accepit. Vid. Baillet *Jugement.*
T. IV P. IV p. 84. Jo. Baptistam Marinum pro *Adonide*
Maria Medicea, Regina Galliæ, munere 100000 floreno-
rum donavit, quod ipsi tamen non longe post furto abla-
tum fuit, quasi ipse tam magnum non meritus esset. Vid.
d. l. p. 204. De Barlæo in Sorberianis p. 40 hæc legun-
tur: est tamen vir inter magnos ævi nostri numerandus:
elogium scripsit Cardinali Richelio, quinque millibus flo-
renorum repensum. Ipse Barlæus ad Jacob. Petitium
Epistol. XXXVIII inter eas, quas Jo. Brant, ineditas an-
te, Amstelodami a. 1702 vulgavit: *Illic per triduum Ha-*
gæ Comitis, evocatus ab illustrissimo Oxenstirnio Legato
qui lacrimas meas, quas superiori æstate in obitum Regi
Gustavi effudi, abstersit aureo sindone. Sane hæc ex Aquilone

hoc loco præterire Petrum Ronſardum, qui non modo tanta apud Regem Carolum IX gratia florebat, ut cum illo carminum certamen inire non detrectaret, ſed & ob unam poematis gloriam ab Eliſabetha Angliæ Regina adamante pretioſiſſimo, & a Maria Scotica ſupellectile aurea & ar- Nouv. Oeuvr. de M. le Pays T. II p. 182.

mihi tempeſtas non fuit gravis. Expediet reges ſic mihi ſæpe mori. Idem, cum e Britannia regium munus accepiſſet, ita ad Godofredum de Hæſtrecht læto calamo ſcribit: *Ante pauculos dies ad me miſit Legatus Britannicus, Sereniſſimi Regis nomine, aureum torquem, δῶρον verè βασιλικόν. Jactet vetuſtas laureatos aut hederaceos Poetas; ego auratus eſſe malim.* v. *Epiſtol.* 58 inter Barlæanas, quas Gerhardus Brandt vulgavit; ſed idem tamen Baudii conditionem tangit, non æque feliciter auro inhiantis, ita ſcribens *Ep.* 61: *Baudii ſortem memoras, cui minus feliciter ſucceſſit poeticum hoc negotium. Memini Scaligerum abituienti illi in Angliam cum ingenti Jamborum mole ad Jacobum Regem dixiſſe:* Baudi, tu abis in Angliam gravis ſpe, ſed redibis levis ære. *Nec fefellit vatem augurium iſtud.* SCRIB.

Occaſione carminum horum, meminiſſe juvat illius etiam diſtichi, quod *Colletet* Cardinali Richelio offerebat:

Armand, qui pour ſix vers m'as donné ſix cens Livres,
Que ne puis je à ce prix te vendre tous mes Livres?

I. GALL.

Supellectile aurea & argentea] Naudæi Maſcurat p. 185 de Mazarino ſuo: *Balſac & Corneille l'ont remercié publiquement; le premier, de ce qu'il luy faiſoit payer ponctuellement une penſion de quinze cens livres, & l'autre de ce qu'il luy en avoit donné une de cent piſtoles. - - Mais crainte que tu ne me ſerves d'un vel DUO vel NEMO venons, je te prie, aux autres. L'Ode de Monſieur Chapellain, n'a t'elle pas eſté recogneüe d'une penſion de cinq cens eſcus? la preface des poeſies du preſident Maynard ne luy valut-elle pas milles livres? le Cordelier de du Boſc

gentea donari meruerit, dictumque vulgo fuerit, nunquam Galliam ex tristi luctu, quem ob captivitatem Francisci I Regis sui conceperat, recolligere se potuisse, nisi Ronsardus eo ipso die, quo Franciscus captus est, miraculo quodam in lucem editus fuisset. Memoratu dignum est, quod de Camillo Querno refert Scriptor diser-
Elog P. II p. 156.
tus, Paulus Jovius. Is, inquit, e Monopoli Leonis X Pont. fama excitus, quum non dubiis unquam præmiis Poetas in honore esse

n'a-t'il pas esté gratifié d'une pension de six cens? &c. De Desportesio conferri meretur Menagius in *Anti-Bail. T. I p.* 385, & ipse Bailletus *T. I p.* 558, qui a p. 556 usque 562 plura talia exempla cumulavit. Ex his illa tantum nostra facimus, quæ p. 562 leguntur, ut constet, quandoque & Baviis regalia dona cessisse: *Mr. de Balzac avoit raison de loüer ce Dictateur Roman, qui donna de l'argent à un mauvais Poëte, qui luy avoit presenté des Vers, à condition, qu'il n'en feroit plus à l'avenüe. Et l'on estimera toûjours un trait de la sagesse & de la generosité de la Reine de Suede, qui recompensa un froid & pitoyable Harangueur, pour avoir fini.* THEM.

Non enim optima semper sunt opera, quæ maximis præmiis autores suos ditaverunt. Novi Autorem tertii Tomii S - - - epistola dedicatoria centum librarum anglicarum stipendium annuum retulisse. Interim ex hoc argumento a multis de pretio librorum judicia fiunt. *Il est étrange,* inquit la Serre, *qu'on parle mal de mes Ouvrages après le bon argent que j'en ai reçû. Quand un Ouvrage est bien païé, n'est ce pas une Heresie de douter de son merite? Et y a t-il de meilleures pensées, que celles, qu'on recompense au poids de l'or?* Hac ratione magnus ille Cornelius, Gallus, de opusculorum suorum bonitate judicare solebat, teste *de la Bruyere.* I. GALL.

esse didicisset, in Urbem venit, lyram secum afferens, ad quam suæ Alexiados supra viginti millia versuum decantaret. Arrisere ei statim Academiæ sodales, quod Apulus præpingui vultu alacer, & prolixe comatus, omnino dignus festa laurea videretur. Itaque solemni exceptum epulo in insula Tyberi Æsculapio dicata potantemque sæpe ingenti patera, & totius in-

Potantemque sæpe ingenti patera] Scilicet ut Flaccus ait:

Nulla placere diu nec vivere carmina possunt,
Quæ scribuntur aquæ potoribus.

& Plutarchus in *Symposiacis* testatur, ideo Æschylum Tragœdias potando scripsisse, quoniam vini calor inveniendi vim excitat, quæ in sobriis torpet aliquando: imaginationes movet, impetumque & fiduciam ministrat. Atque ideo, vel Platone & Aristotele etiam docentibus, Bacchus quidam est furoris Deus, sine quo vates & Poetæ parum proficere gentiles arbitrabantur. v. Gyraldum *de Poetar. hist. Dial. VI Opp. T. II p.* 345. Et hanc ob causam hedera olim non minus ac lauro coronatos fuisse Poetas, ostendit Borremansius *de Poetis & Proph. p.* 24 *seq.* De Anacreonte nemo dubitaverit, qui ejus Odam XXXIX legat, ad quam vide interpretis Galli Longepierre Notas p. 200. Nec minus de Propertio constat, fuisse vini amantem, siquidem *Lib. III Eleg. XV, ad Bacchum*, ita loquitur:

Quod superest vitæ, per te, & tua cornua, vivam:
Virtutisque tuæ, Bacche, poeta ferar.

E recentioribus exempla plurima prostant eorum, qui genium mero provocarunt. De Mureto certe, quem merito Poetis accensemus, refert Erythræus *Pinac. n* 5, quod interdum vino se ad ebrietatem oneraverit. Cæsar Urtinus, *Vir sane carus*, ut Anagramma habet, Bacchi furore multa se scripsisse fatetur in Præfatione *Macaronicorum*,

genii opes pulsata lyra proferentem, novo serti genere coronarunt: id erat ex pampino, brassica & lauro eleganter intextum, sic, ut tam salse quam lepide ejus temulentia brassicæ remedio cohibenda notaretur, & ipse publico consensu *Archipoetæ* cognomen, manantibus præ gaudio lacrymis, lætus acciperet, salutareturque itidem cum plausu, hoc repetito sæpe carmine:

Salve brassicea virens corona,
Et lauro, Archipoeta, pampinoque,
Dignus Principis auribus Leonis.

Nec multo post tanto cognomine percelebris productus ad Leonem, infinita carmina in torrentis morem rotundo ore decantavit, fuitque diu inter instrumenta eruditæ voluptatis longe gratissimus, cum cœnante Leone porrectis de mensa semesis obso-

quæ sub nomine *Magistri Stopini* edidit, & in *Poem. I* Johannem Bocerum post cœnam sæpe, ac Ennii exemplo bene potum magnam optimorum versuum copiam fundere sine ullo labore & sine lituris se vidisse, testatur David Chytræus apud Jo. Goes *Opusc. de Westphalia p.* 26. Pontus de Thiard, Poeta Gallus, capacissimos calices exhausit, nec unquam cubitum ivit, quin mero se totum proluerer, ut testis est Baillet *Jug. sur les Poet. n.* 1367. Dominicus Baudius passim πολυπότης audit, quem & ideo, ut notum est, Jac. Arminius *scandalum* vocabat *Academiæ Leydensis.* Conf. Arnd *Bibl. Pol. Herald. p.* 133. De Beronicio vero (de quo paulo ante)

Vitam cui vinum præbuit, unda necem,

vide *Acta Erud. Lips. l. c.* VAND.

obſoniis ſtans in feneſtra veſceretur, & de Principis lagena perpotando, ſubitaria carmina factitaret, ea demum lege, ut præſcripto argumento bina ſaltem carmina ad menſam tributi nomine ſolverentur, & in pœnam ſterili vel inepto longe dilutiſſime foret perbibendum. Itaque cum aliquando, ut idem Jovius teſtatur, de ſe canere juſſus, in hunc hexametrum erupiſſet:

Archipoeta facit verſus pro mille Poetis,

& demum hæſitaret, illico Pontifex perargute addebat pentametrum:

Et pro mille aliis Archipoeta bibit.

K 4 Etenim

Subitaria carmina factitaret] Quotusquisque eſt Poetarum, qui, ubi ſtans pede in uno centum aut mille verſus effuderit, non glorietur maxime & exſultet? Inſtar omnium ille apud Horat. Serm. L. IV, 14 fuerit:

Criſpanus nummo me provocat: accipe, ſi vis,
Accipe jam tabulas: detur nobis locus, hora,
Cuſtodes: videamus, uter plus ſcribere poſſit.

Nummo lego tum Cl. Bentlejo, non *minimo*, quæ fuit hactenus recepta lectio. SAM.

Jovius teſtatur] Refert id quidem de Andrea Marone, Poeta, ſed haud dubio errore, Caſpar Ens *Epidorpidum T. I p.* 248. M.

Archipoeta bibit] Mireris merito, obmutuiſſe tam cito Poetam in argumento adeo grato fecundoque, quod & ad laudes ipſius ſpectabat. Fortaſſe Papa pariter ingenioſi reſponſi aliquid ab eo exſpectabat. Sed e compoſito colluſiſſe videntur. Quid enim non faciant mortales, ut ingenii laudem deportent. Et cur ergo Poeta tum non cogebatur ad bibendum vinum dilutum, quemadmodum

Etenim & longe plures commemorari po-
terant Poetæ, qui genium mero sollicitare
paulo largius consueverunt, nisi temporis
habenda esset ratio. At de Poetis laurea-
tis

antea conventum erat? Num Papa horum omnium oblitus erat, quod gauderet de proprii ingenii promtitudine? Verum fallor utique. Leo enim potius justo severior judex, Poetam omni potu prohibebat: huic etenim, secundo aut potius tertio versiculo errorem suum reparaturo, sicque canenti:

Porrige, quod faciat mihi Carmina docta falernum.

Pontifex extemplo regerebat:

Hoc etiam enervat debilitatque pedes.

En novum collusionis documentum, immo Charlataneriam apertissimam. Ultimus hic versiculus Virgilianum epigramma quoddam de Vini Amorisque usu imitatur. Constat interim, Leonem X non raro ex tempore carmina fudisse; nec tamen victoriam semper reportabat. Vix quisquam ingenio fuit magis histrionico quam hic Pontifex. vid. *Bayle* in D. H. C. Art. Leo X. I. GALL.

Habenda esset ratio] Non levis quoque est Gallorum ineptia, arbitrantium, sola sua patria vina sufficere ad excitanda & alenda elegantiora ingenia, nec inde fieri posse, ut genuinus Germanus sit genuinus Poeta. Atqui confundant illos, non refutent Viri præstantissimi & ingeniosissimi, Hofmanswaldau, Besser, Neumeister, alii. Doctissimus Gundlingius hæc de Gallis illis Thrasonibus C. I p. 79 edit. primæ, *Otiorum* monuit: Galli Germanorum Carmina legere nesciunt, eo quod linguam nostram militibus saltem convenire existimant, & hinc est, quod suspicantur, nulla nobis Poëmata esse, quam quæ callidas *Reinicke* vulpis technas exponunt, aut boni illius *Sachsii* Rhythmologias, quas Phonasci hodienum in pretio habent. I. HALL.

Quid inde mirum, quod ignorantes hi osores nobis quoque impudico ore oganniunt Distichon, quo Gambaram, Poetam Antwerpiensem, paucis mutatis lusit Muretus:

Credite, Vestratum merdosa volumina Vatum
Non sunt Nostrates tergere digna nates.

tis nonnihil hoc loco dicendi peropportuna nobis naſcitur occaſio, quippe qui non minus ac victores in Olympicis, ſibi placent, & quendam quaſi in Poeſi dominatum erigunt. Ipſe Petrarcha, qui primus fere honorem illum conſecutus eſt, non alio in loco Romæ, quam quo Imperatores Romani conſueverant, coronari voluit; & con-

Nouv. Oeuvr. de M. le Pays T. II p. 186.

Sed faceſſant bardi illi & inficeti. Condigne tamen ipſorum convitiis reſponderunt poſt Lanſium, Cramerus in *Vindiciis*, Bernhardi *in Meditat. Acad. de Germania artibus literisque nulli ſecunda*, Richey *in Judiciis quor. Gallorum iniquitatis convictis*, Gryphius *in Schediaſm. anecdoto de erroribus Gallorum Geographicis*, & alii; de quibus olim ex inſtituto. Q. MARC.

De Poetis laureatis] Utique hic ſibi maximopere placebant, cum ſe laurea caput cincti in ſpeculo vel ære conſpicerent.

Beatus Fannius, ultro delatis capſis & imagine.

Hor. *Serm. IV*, 21, 22.

Ceterum de Poetis laureatis vide Berneggerum *Obſerv. hiſt. pol.* 1 in fine, Taubmannum in *Diſſert. de Latina lingua* & Jac. Thomaſii & Th. Reineſii *Epiſtolas duas* Mareſianis ſub finem additas. SAM.

Legatur etiam annotatio V. C. Coſtæi ad traductionem hujus verſiculi Horatiani, quam Tarteronius edidit. Ridiculum ibi exſtat de Poeta quodam Anglo vanitatis exemplum. I. GALL.

Quendam in Poeſi dominatum erigunt] Taubmannum adhuc Alumnum Meliſſus laurea donavit; vid. Eraſmi Schmidii Orat. in memoriam Taubmanni in *Memoriis Philoſophorum Wittenii Decad. I p.* 83, qui tamen in diſſertatione *de Latina lingua P. I*, 109 Poetæ doctiſſimi Adami Theodori Siberi meminit; qui nomen ſuum Poematibus ſubſignaturus, ſe Poetam non laureatum ſcripſit. SCRIB.

& conſtat de Ludovico Arioſto, quod, cum ab ipſo Imperatore Carolo V lauream accepiſſet, tanto repente gaudio fuerit perfuſus, ut velut œſtro percitus per omnes plateas curſitaverit, ipſo *Rolando furioſo*, quem carmine deſcripſerat, longe furioſior. Henricus Loritus Glareanus, cujus & ſupra mentionem fecimus, a Maximiliano I Imp. corona poetica donatus, cum peregrinos aliquos ſe ipſum viſendi gratia acceſſiſſe audiviſſet, tum laurea indutus & aurea torque ornatus ac conclave elegans & amplum ingreſſus, & in hemicyclum ſe recipiens, ſedebat immotus, perinde atque illos

Laſſel Voy. d'Ital. T. II p. 244.

Paravicini Singul. de vir. cl. p. 81.

Longe furioſior] Hetruſcum eſt poema, quod *Orlando furioſo* inſcribitur: dedicaverat illud autor Duci Ferrarienſi, ſed nihil aliud ab eo retulit præter verba illa: *Signor Arioſto dove per Dio habete pigliato tante coionnerie?* v. Le Pays *l. c. p.* 184, & ridetur ſalſe Arioſtus ab autore libri *Hiſt. Poet. de la Guerre entre les Anc. & Mod. Liv.* 5 M.

Sedebat immotus] Non multum abit, quod de Barthio habet Paravicinus Cent. III Singul. N. 4. Ille, ut erat in plurimis moroſus, ita exteris acceſſum, ad ſe videndum, non facile permittebat. Cum tamen aliquando ipſum Anglus quiſpiam inviſeret, intentis eum oculis aſpiciebat, ſed clauſo ore; denique ſe avertens ajebat: *Si me a parte anteriore contemplatus es, contemplare nunc etiam a poſteriore.*

Quantum vero ad Dachium, certiores nos fecit Vir gravis & fide dignus, nihil ſibi horum, cum ante annos jam bene multos Regiomonti degeret, de optimo viro innotuiſſe, quin potius contrarium ſe teſtari poſſe: quod ſcilicet Dachii memoria apud omnes cum Academiæ tum op-

los non videret, qui accesserant, atque a etiam abire patiebatur. Et relatum accepimus de Simone Dach, cujus est in Borussia nomen celebratissimum, nunquam um in publicum prodiisse, quin corona ac eteris ornamentis, quæ Poetam laureatum ecent, fuerit insignitus. Deinde illud uoque præcipuum habent Poetæ, quod ngenii sui fœtus, perinde ut canis catulos uos, amant & lambunt, & præmaturo sæpe partu in lucem protrusos centies prælegunt amicis suis ac patronis, & cum alios non

idi Cives, ut Viri moderati & placidi in summo honore uerit. Neque ipse diffiteri possum, mihi similem pæne arrationem de nescio quo *Hombergio* Poeta Germano, actam esse. Quanquam & de hoc nihil certi affirmare usim. THEM.

Simone Dach] Indicta hæc cupio, postquam me douit Cl. *Mich. Lilienthalius*, ne quidem lauream unquam npetrasse Dachium; v. Ejusd. *Erlæutertes Preussen* T. I p. 187.

Centies prælegunt amicis suis] Equidem & veteribus d solenne fuit. Unde Plato Antimacho sua poemata ecitanti omnium instar fuisse perhibetur. Conf Rob. Titii Bergensis *Prælect. in* Catull. *p.* 601. Quintilius liberrime corrigebat, quæcunque ipsi prælegebantur, carmina, fidelissime admonens morigeros, sed cum obstinatum videret Poetam, tacite illum, nullo addito verbo, dimittebat. Vid. Robortelli *Comm. in Poet. Horat. p.* 18. Et Ferdinandus Fürstenbergius in Poem. p. 99 scribit:

Sic Venusinorum sermonum candidus audit
Judex Tibullus, & suos
Nasoni solitus recitare Propertius ignes
Arbitrio illius stetit.

non invenerint, quorum aures obtundan
novem Musas cum Apolline provocant, u
numerum faciant. Quin & nova com
miniscuntur carminum genera Choriam
tic

Sed ea est plerumque Poetarum arrogantia, ut pauci æqu animo ferant amicorum admonitiones: verum plausi tantum ac præconia quærunt, eoque ad alteram idem dem strophum in sinu quasi gaudentes oculos in auditu res suos conjiciunt, ut illis se placuisse intelligant. VANN

Aures obtundant] Quod si quæris, unde hic Poetaru pruritus sua opera cunctis prælegendi nascatur, & cur i fere proprius sit? respondeo, inde hoc fieri, quod int omnes ingenii humani fœtus nullus æque philavtiam ex citare valeat, ac poema. Numerus, rhythmus, & harm nia versuum, immo sermo ipse a communi loquendi co suetudine recedens: hæc omnia, inquam, hominem se ipso magnifice sentientem ita delectant, capiunt, r piuntque, ut non possit non aliorum plausus sollicitare.

Il poursuit de ses Vers les passans dans les rües.

Boil. Sat. VIII. I. GAIL

Ut numerum faciant] O felices quondam Poetas R manorum, qui, cum recitandum esset poema aliqu certos alebant homines, qui recitantibus plauderent! J venalis *Sat. VII*:

Scit dare libertos extrema in parte sedentes
Ordinis, & magnas comitum disponere voces.

SAM

Comminiscuntur genera] Germanos præ reliquis h jus pruritus insimulat Naudæus l. c. p. 213, ubi perso tus *Saint-Ange* ad *Mascuratum* suum: *Je m'etonne tou fois, qu'ayant parlé de celles* (Poesies Macaroniques) *Italiens & des François, tu ne dis rien des Allemands Flamands, qui sont naturellement portez à toutes ces sor des Badineries* &c. Etenim, si verum fatendum,

Nil intentatum nostri liquere Poetæ;
Sed minimum meruere decus

carminibus suis hieroglyphicis, cancrinis, pyramidalib cruci- & calici-formibus, aliisque genuinæ Poeseos deh nestamentis. Ut mirer sane, Virum litteratum ante M

ca, Aſclepiadica, Dicola, Diſtropha, Te-
raſticha, Acroſticha, & neſcio quæ alia,
in

os annos peculiarem Commentarium *de Poeſi Germano-
um Symbolica* publicaſſe. Taceo Poetaſtros & Rhythmi-
ædalos, qui in ſutrina ſua vel ad textorium ſedentes Mu-
s vim inferre, verſuumque, ſi Diis placet, Myriades pro-
undere non verentur. Talis fuit ſciolus ille Pædotriba
uſticanus, qui tantum non Megalenſia celebrari fecit,
ut munera accolis ſuis edidit, cum poſt quinque & quod
xcedit dierum ſudores, diſtortum denique hunc Penta-
netrum enixus eſſet:

Quæ non mutari, ſunt toleranda, queunt.

temque bonus iſte Andr. Colbius, qui, quod porcus ma-
tatus erat præpinguis, atque ei & anſer & capus & galli-
a ſuppetebant, lepus etiam piſceſque ex ſententia ade-
ant, admovendum omnino dubiæ Cœnæ putavit Petr.
Paganum, veterem Fautorem, iſtumque his verſiculis in-
itatum voluit:

Domine Petre, Domine Pagane,
Colbius rogat, velis, ut, Andreas,
Veſperi quarta mactabimus ſuem,
Ad ſe venire.

Belliſſime omnia! nec enim hoſpites opiparum convivium
ecuſarunt, ſed laute cœnatum eſt, crateresque in ſeram
uſque noctem everſi. THEM.

Cancrinos verſus, qui retrogrado ordine legi poſſunt,
nemo ante Joannem Henricum Riſium, in comitatu Spon-
heimenſi natum, aggreſſus eſt, qui Epigrammata cancrina
Viris eruditis primus ſcripſit, teſte Frehero *The. Vir.
clarор. p.* 690. De verſibus Leoninis plurima lectu ju-
cunda collegit S. R. Rechenbergius in *Diſſ. de ineptiis
Clericorum Romanenſ. literariis pag.* 590 *ſeqq. in Diſſ.
Acad.* CHAR.

In medium proferamus exempla quædam hujusmodi
carminum.

Retrogradum:

Proſpicimus modo, quod durabunt tempore longo
Fœdera, nec nobis pax cito diffugiet.

in quibus non quod pueri in faba invenit se sibi videntur. Taceo vesanam illorum fingem

Inverso ordine vocum
Diffugiet cito pax nobis, nec fœdera longo
Tempore durabunt, quod modo prospicimus.

Versus Leoninus:
Filius hic, pater hic, & Avus & Proavus isthic.
(qui quatuor Personarum epitaphium eadem ope absolvit).

item:
Ad primum morsum si non potavero, mors sum &c.

Versus Macaronici:
Helas Helas! Pater a cornibus,
Pleurer nous faut privati dolio,
Le Piot manquant perit Relligio,
Adieu vous dis Fratribus omnibus.

Versus quos Galli vocant *rapportez:*
Vir simplex, fortasse bonus, sed Pastor ineptus
Vult, tentat, peragit, plurima, pauca, nihil.

Versus Echo imitantes:
Quel est l'auteur de ces maux avenus? Venus.

Versus *à rimes Emperieres:*
En grand remort - - mort - mort.
Ceux qui parfaits - - faits - faits.
Ont pour effort - - fort - fort.
Des Clercs tous frais - rez - rais.

Versus *à rimes Fraterniers:*
Metsovile au vents-eingle vers nous, Caron;
Caron *t'attend puis quand seras en* tente,
Tant & *plus boy bonum vinum* Charum,
Qu'arons *pour vrai Donque sans longue* attente,
Tente *tes piez à si décente* sente.
Sans te *fâcher; mais en sois content*, tant,
*Qu'en ce faisant nous le soyons au*tant.

Acrostichon:
Amour au cœur le Nom d'Anne imprimA
Nom tres heureux d'une que j'aime bieN
Ni de nous deux cet amoureux lieN
Autre que mort defaire ne pourrA.

fingendi ac mentiendi libidinem, qui vel cum Ariosto illo, de quo modo diximus, cum hippogryphis ex Luna descendunt, vel cum Typhone apud Nonnum, se aurigaturos cœlum, imo octies majus effecturos, quod hoc nostro capi satis non possent, & novis nuptiis copulaturos stellas, ut cœlo plenior sit soboles, ineptissime somniant. Nec quidquam addam de *Furore*, quem vocant, *poetico*, cui Θεῖον quippiam inesse sibi persuadent: quamvis illum In Dionysiac.

Versus discerpti, Gallice *Coupés:*

Je n'aimai onc - - - Anne ton accointance,
A te deplaire - - - Je quiers incessamment,
Je ne veux donc - - A toi prendre alliance,
Ennui te faire - - - Est tout mon pensement,
Te donner blame - - Est mon esbâtement,
Je ne prie ame - - A te faire service,
Le Diable entraine - - Cil qui est ton Amant,
Qu' il t' a en haine - - Dieu conserve & benisse.

Versus Literales:

Germanus quidam, Porcius dictus, in pugnam porcorum poema Latinum trecentorum vel quadringentorum versuum composuit, cujus singulæ voces per P incipiunt, e. g.

Porcorum Placuit Parvam Præfigere Pugnæ
Pagellam &c.

Des Accords, Autor Libri *des Bigarrures*, ejusmodi plura exempla producens ait, ei, qui sex versus ejus generis contorserit, merito ad respirandum haustum porrigendum esse. I. GALL.

Inesse sibi persuadent] Maxime in Anagrammatibus nescio quid peculiare & ominosum quærunt ista Vervecum capita. Atqui divini nihil nullumve θεῖον in illis latere, vel ex eo solo clarum fit, quod Eruditi etiam in scriptis eristicis adversarios suos iisdem traducere non du-

lum quoque facillime trahi posse in rem nostram, nemo ibit inficias.

Nunc

bitarunt. Sic Emericus Cruceus, a Joh. Frid. Gronovio forte lacessitus, hæc ex ejus nomine elicuit; *Ego unus, cor asini ferens, rudo:* quibus & hoc Distichon superaddidit:

Lucius inversus hominis sub pelle Gronovi
Occultas asinum, quem procul ire jubes.

Evolve otia Gundlingiana, ubi C. VI lepidum Epistolium de Anagrammatum Admiratoribus & p. 255 edit. vet. singulare illud de Gronovio & Cruceo legitur. Possent hic afferri plura aculeata Anagrammata, quæ mores ejus, quo de sermo est, non male exprimunt; quia vero & illa ipsa potius animi exacerbati & infesti, quam excellentis ingenii inventa fuerunt, nobis quidem ista tangere nefas esto. I. Hall.

Lipsiæ quidem in anagrammatibus multam olim operam posuit quidam M. Frenzelius, qui, cum funus duceretur Viri honoratioris, illud uno saltem anagrammate, si non pluribus, prosequi suevit. Sed referunt, tam difficiles ipsi partus hos exstitisse, ut, quoties in anagrammate inveniendo laboraret, toties humi se projecerit toto corpore, atque ita se mirum in modum contorquens & nunc huc nunc illuc volutans, nunquam cessaverit, quin aliquid elicuisset, invita licet sæpius Minerva. Vand.

Egregie depinxit hunc Anagrammatistarum cruciatum *Colletet* his versibus:

Menage, sans comparaison,
J'aimerois mieux tirer l'Oison,
Et même tirer à la rame,
Que d'aller chercher la Raison
Dans les replis d'une Anagrame.
Cet exercice Monachal
Ne trouve point son vertical,
Que dans une tête blessée,
Et sur Parnasse nous tenons,
Que tous ces renverseurs de Noms
Ont la Cervelle renversée.

Ceterum non pauci primi ordinis eruditi his quisquiliis inhiarunt. Nec ad vituperium minus quam ad laudes ad-

Nunc ubi ad doctrinam Logicam, & Metaphysicam delabimur, proh quantum ubique ineptiarum deprehendimus! Quis enim ferat tot vanas & inutiles digladiationes, de formalitatibus, hæcceitatibus, quidditatibus, intentionibus, suppositionibus, Conf. Agr. de Van. Sc. Cap. 8.

hibitæ fuerunt. Poetæ imprimis ex amicarum suarum nominibus anagrammata composuerunt, quibus hic proferendis supersedeo. Dantur præterea versus, in quibus omnes Alphabeti literæ occurrunt, qualem Scaliger composuit :

Vix Phlegetum Zephyri, quæres modo flabra Mycillo.

Quod Gallice etiam a nonnemine tentatum est:

Qui flamboyant guida Zephyre sur ces eaux.

Exstant etiam Chronographa aliaque infinita, ut taceam ea, quæ *Neufgermain* excogitavit, quæque iis semper finiebantur syllabis, ex quibus nomina eorum constabant, quorum laudes prædicandas sibi sumebat. Hæc jam sufficere poterunt. I. GALL.

Ad doctrinam Logicam] Meum hic facere poteram versiculum, quem, teste Naudæo in dialogo *le Mascurat* p. 393. Cœlestini monachi Parisiis cœnobii sui foribus inscripsere :

Linquo Coax ranis, Cra corvis, vanaque vanis;
Ad Logicam pergo, quæ mortis non timet ergo.

Autor ejus perhibetur quidam Silo seu Serlo, Professor Log. in Academia Parisiensi circa An. 1181, qui a discipulo quodam harum ineptiarum studiosissimo, ut convenerat inter ipsos, post mortem de pœnis infernalibus admonitus, missis sophisticationibus, & adscito habitu religioso, hoc ipso versiculo ultimum vale dicebat auditoribus suis. Conf. Ant. Wood *Athen. Oxon. in Fastis T. I pag.* 833. M.

De formalitatibus, hæcceitatibus &c.] Alia id genus vocabula, tum & quæstionum stolidarum & inutilium exempla, qualia barbara secula olim pepererunt, suppedita-

bus, exponibilibus, reduplicativis, particularisationibus, suppositis, mediatis & immediatis, complexis & incomplexis, (jam spiritus me deficit) breviter, tot intolerandis subtilitatibus, cum quibus si Cleanthis aut Chrysippi argutiæ una cum Daphitæ, Euthydemi, Dionysiodori circumventiunculis componantur, penitus crassæ rusticanæque futuræ sunt. Enimvero etsi jam pridem a nostris explosas novimus Scholastico-

bit Rostochiensium celeberrimus Theologus, Dn. Joh. Fechtius in Dissert. *Joh. Reuchlini Vitæ*, a Majo conscriptæ, præmissa. *A.* 5, 6. SCRIB.

Incomplexis] Multo magis barbari dantur termini, quam hi, ab Oratore nostro adducti; immo tanto prostant numero, ut justus Calepinus exinde facile confici possit. Interim haud magna opus fuit opera, ad monstra hæc ejicienda: solus enim contemtus ad barbarismos hos eliminandos abunde suffecit. *vid.* Baillet *Jugem. des Sçav. T. II p.* 188. *Ces Subtilitez,* inquit Rapinus, *n'ont lieu, que lorsque les bonnes raisons ont manqué. On s'attacha à des Formalitez, quand on n'eut plus rien de reel à dire. On ne chercha plus la verité, mais l'art de faire des Objections & d'y repondre, à la faveur de cent termes de nouvelle fabrique que les Philosophes n'entendoient pas eux mêmes.* vid. dict. *Bælii* Art. Thomæus, remarque A. Hæc est mentis humanæ natura; ad vana & ridicula delabitur, si viribus destituitur ad solida prosequenda. vid. hac de re celeb. *Baco* in libro de augm. scient. I. GALL.

Subtilitatibus] Adde passionabilitates, ampliationes, coessentiationes, futuritiones potentionabilitates, virtualitates, fœmineitates, bestialitates, equeitates, petreitates & similes, tum distinctiones inter κατα ποδι aliter & restrictive &c. CHAR.

Scholasticorum quæstiunculas] Addamus nonnullas illustrationis ergo: Utrum Logica sit scientia rationalis una

lasticorum quæstiunculas, tot bellissimis Sophisticationibus involutas: *utrum* scilicet *Deus in firmamento sit in aliquo prædicamento? num Magister nostrandus, an noster Magistrandus dici debeat? Quodnam majus sit miraculum, an, si elephas æque exiguus fuerit ac pulex, an vero, si pulex magnitudine sua æquaverit elephantem?* aut *num chimæra in vacuo bombillans possit comedere secundas intentiones?* adhuc tamen monstra illa verborum perterrefaciendis pueris inventa, *barbara*, scilicet;

& ab aliis distincta? utrum sit modus sciendi? utrum Logica sit acquisita per Logicam? quodnam sit principium individuationis? quomodo ens se habeat ad Deum & creaturas, ad substantiam & accidens, an univoce, an æquivoce, an analogice? an Physicæ objectum sit ens mobile, an corpus mobile; si hoc, an qua mobile, an vero qua naturale? an materia prima sit pura pura potentia? utrum materia sit actus entitativus? quomodo privatio principiet corpora naturalia? utrum inter materiam & formam, quando uniuntur, detur duplex unio? an primæ qualitates sint formæ elementorum? num, si quis duobus collegiis interfit, dici de eo debeat: iste est *membrum* duorum collegiorum, an vero: iste est *membra* duorum collegiorum, & reliqua. CHAR.

In Barbara & Celarent] B. Scherzerus pulchro epigrammate primæ Figuræ modos complexus est. Scripserat non nemo novam Logicam, atque in ea novitatis studio primum modum in prima Figura, quem *Barbara* vocant Logici, omiserat; accidit vero, ut idem postea Gothæ Barbaram, virginem, imprægnaret, quam uxorem ducere jubebatur a Principe. Itaque his in eum versibus lusit:

Novam qui scripsit Logicam,
Figuram negat unicam,

celarent, *darapti*, *ferison* & ſimilia ſtudioſe colimus ac tuemur. Prorſus ut ad noſtra quoque tempora accommodatum videatur epitaphium, quod barbaris ſæculis quisquiliarum harum patrono poſitum accepimus:

Naudé Hiſt. des Fr. de R. C. p. 92.

Hic jacet Magiſter noſter,
Qui diſputavit bis aut ter,
In barbara & celarent,
Ita ut omnes admirarent,
In fapeſmo & friſeſimorum,
Orate pro animas eorum.

Memini B. Parentem meum ita olim his ineptiis occupatum fuiſſe, ut ſæpe poſtea exſe-

Gothanam nempe Barbaram.
Quam vellet, ut celarent *nunc,*
Quam concupivit dari *tunc!*
Hanc tu figuram ducito;
Dicit Princeps, aut ferio. VAND.

Ferison] Conſtat equidem multos Logicorum hos terminos non niſi Charlataneriæ cauſſa adhibuiſſe, certiſſimum tamen etiam eſt, eos in uſu, cui deſtinati ſunt, nihil ridiculi in ſe habere, ſed contra admodum commodos eſſe, ad indicandam unica voce quadam certam ratiocinandi rationem, quam ſine iisdem terminis technicis prolixa oratione vix explicare poſſemus. Nolim itaque credere, Oratorem noſtrum ex eorum numero eſſe, qui frigido ſatis ſale *Barocco* & *Felapton* hoc fricantes, id prorſus rejiciunt. Aſſerere potius auſim, eum non niſi illos hic perſtrinxiſſe, qui myſteria in iisdem vocibus crepitant, aut in diſcurſibus ſuis expreſſe innuunt, ſe argumentum aliquod in *Bocardo* aut *Feriſon* propoſituros eſſe. *vid. la Log. de Port-Royal.* I. GALL.

exſecratus fuerit tot horas atque dies futili labori conſecratos, quos multo rectius inſumſiſſet illis ſtudiis, quæ deinde, cum ad ſe rediiſſet, non ſine aliqua laude tractavit. Et dignus eſt auribus veſtris titulus; Auditores, thematis prope inextricabilis, quod admodum juvenis ad capeſſendum inter Magiſtros Jenenſes locum (nam jura ipſa Magiſterii apud nos jam adeptus fuerat) publice in Academia Salana propoſuit: *de Præciſione inter creata realiter identificata, num objectiva ſit, an vero tantum formalis?* Etenim audax facinus & temerarium viſum eſt omnibus, quod Vir imberbis & aliunde in hanc alterca-

Creata realiter identificata] Quis credat etiam hodie, & quidem in media Gallia, illa politioris literaturæ ſede, deprehendi, qui rerum extra ſe omnium realitatem negent? Refertur enim in Memoriis Trevoltienſibus, Pariſiis novæ ſectæ autorem (cujus quidem nomen non additur) exiſtere, qui ex Malebranchii Metaphyſicis plus nimium ſapiens, eo proceſſerit, ut ſtatuat, ſe ſolum re vera exiſtere, ceteros homines & creaturas omnes ſuos eſſe conceptus, vel rectius, ſomnia. Atque is quidem nactus eſt diſcipulos, *Egoiſtas* dictos, quorum ſingulos pariter de ſe ipſis credere tradunt, quod ſoli ſint in mundo, cetera omnia tantum in ipſorum cogitationibus exiſtant. VAND.

Où eſt l' homme (inquit *Bælius* in Dict. Art. Rorarius Rem. B.) *Où eſt l' homme, qui oſeroit dire, qu'il n'y a que lui qui penſe & que touts les autres ſont des Machines?* Ejusmodi hominem poſtea inventum eſſe in Gallia, ex antecedenti obſervatione patet, qui ne quidem machinarum titulo dignos arbitratus eſt alios homines. I. GALL.

tercationis ſphæram delatus, rem usque adeo perplexam & abſconditam in cathedram deducere & cum exercitatiſſimis vitilitigatoribus ac logodædalis in arenam deſcendere non dubitaret. Gloriabatur ante alios ex Adjunctorum, quos vocant, Facultatis Philoſophicæ ordine aliquis (quem, neſcio num ſubtilitatibus iſtis, ad dementiam demum adactum conſtat), Vir utique acutiſſimus, quem, non ſecus atque olim Raymundum Lullum, radium mundi & virum illuminatum vocabant diſcipuli, ſe Lipſienſem iſtum Juvenem mire depexum daturum & ducturum ad abſurdum. Fit pugna; torquentur in noſtrum tela acerrima, intermixtis haud parce ſcommatibus, quæ probe norunt Athletæ iſti, quantum faciant ad excitandos riſus & cachinnos. Sed non minus ille fortiter cuncta excipiebat & juvenili paulatim ardore inflammatus hoſtem crudeliſſimum redigebat ad incitas, victoriamque omnium confeſſione luculentiſſimam deportabat. Pungebant hæc non parum Adverſarium, quare, ut novum æmulum in invidiam adduceret apud ſtudioſos juvenes, proximo ſtatim poſt pugnam die ex valvis publicis indicabat, ſibi propoſitum eſſe, docere juventu-

ventutem, qua ratione non tantum Opponens & Reſpondens, verum & Præſes maxime in congreſſibus diſputatoriis prudenter ac modeſte ſe gerere debeat. Quibus vix auditis, noſter ex iisdem valvis annuntiabat ſcholas novas, in quibus, quo ordine, quave modeſtia non modo Præſidem & Reſpondentem, verum & præcipue Opponentem uti conveniat, demonſtraturum ſe pollicebatur; id quod incredibili omnium concurſu haud infeliciter præſtitit. Sed juſto longius me abduxit dulciſſima Parentis mei memoria, cujus hic mentionem me feciſſe eo minus indecorum arbitror, quod ipſe, quoties iſta narraret, fateretur ingenue, ſe illo tempore, quo tenerum animum invaſerant nugæ illæ, fuiſſe omnium quos Sol adſpicit, ſtultiſſimum. *Nihil* enim, ut Sarisberienſis loquitur, *eſt infelicius, quam in eo, in quo minimum proficias, plurimum laborare.* In Policratico.

L 4 De

Omnium quos Sol adſpicit ſtultiſſimum] Ita B. Chriſt. Weisſius in Epiſtola ad Balbinum non obſcure ſuam vicem deplorat, quod octodecim annorum adoleſcens Lipſiam deductus, totos dies, totas noctes ſæpe Suareſii, Oviedonis, Ariagæ, Dantis lectioni dediſſet, eoque terſe ſcribendi rationem non parum corrupiſſet. Vid. *Epiſt.* ejus nuper ed. *p.* 58. SCRIB.

Plurimum laborare] Poſſent de illis aliqua addi, qui ſive dicant, ſive ſcribant, meros ſyllogiſmos loquuntur;

De diſciplinis practicis nihil dicam; ecquis enim ineptias quæſiverit inter eos, qui primi omnium animum hominis ad ſapien-

quaſi vero ſcitum argumentum non absque addita etiam *Majore* valide concludat. I. HALL.

Immo addi & ii poterant, qui methodos ſingulares in tradendis diſciplinis crepant. Nonnulli in rebus incertiſſimis Mathematicam ſecuti ſunt methodum, quem nec ſatis videntur habuiſſe perſpectam. Quo loco non poſſum prætermittere Yvonem Gaukes M. D. qui in Diſſertatione *de Medicina ad certitudinem Mathematicam evehenda* Amſt. 1712 methodum Mathematicam ſequi conſtituit, e qua tamen nihil adhibuit, præter verba illa, *Definitio, Propoſitio, Poſtulatum, Scholium,* quæ diſcurſibus ſuis addidit, & probationibus, quæ nihil habent cum Matheſi commune, citationes nonnullas inſeruit. Atque ita tamen caſus e praxi clinica demonſtrare auſus eſt; e. g. probat Propoſitionem: *febris decem dies duravit*, ex eo, quia decem dierum ſpatio remota fuit cauſa febris; item illam: *Homo quidam triginta annorum febrem accepit*, ex eo, quia hominis triginta annos nati ſanguis calidior ſit, quam aliorum. Conf. *Acta Erud. Lipſ.* 1715 *p.* 33, 34. VAND.

Philoſophia perperam tractata multis profecto nocuit, hocque Sapientiæ falſo ſic dictæ ſtudium plurimos reddidit ſtultos, quod *Rapinus* V. C. exemplis ſelectiſſimis probatum dedit, in *Reflex. ſur la Philoſ. Art XXVII* ſeqq. Imino majus quid alibi me obſervaſſe memini. Majus inquam, cum ſanam mentem quam vitam amittere præſtet. Narrat nimirum *Muretus*, Philetam quondam ſanitati ſuæ offeciſſe mortemque ſibi acceleraſſe vanorum Sophiſmatum Logicorum amore nimio. Equidem *Bælius* (vid. Dict. Art Philetas) in dubium revocat hanc mortis ejus cauſam, verum ipſa Athenedi verba Mureti ſententiam confirmare videntur. Non morabor quidem diu in recenſione totius facti, haud tamen ingratum multis fore arbitror, ſi *ſophiſma* illud *mendax*, quod mortem illi attuliſſe dicitur, paucis in medium proferam. Argumentum nimirum eſt, cujus termini id, quod probandum eſt, de-

pientiam & virtutem componunt? Quamvis nec hic quidem prorſus ſterilis nobis futurus ſit ager, ſi vel unam de affectibus doctrinam conſideremus, cum alii in perſpiciendis aliorum affectibus lynceos oculos, alii in frenandis eradicandisque propriis vires Herculeas jactitent. Notæ ſunt

ſtruere videntur, ſive aliquod ratiocinium, quod per probationes ſuas ſe ipſum deſtruit. Bælius ex Cicerone hoc exemplum ſuppeditat: *Si vous dites que vous mentez, & ſi en le diſant vous dites la verité, vous mentez. Ou vous dites que vous mentez, & en cela vous dites la verité, donc vous mentez, en diſant la verité. Il eſt aiſé de voir, que ce n'eſt qu'une ſubtilité puerile. Ariſtote cependant declare, que le Menteur ſe jette dans une extrême perplexité; mais Seneque ſe moque de la multitude des Livres, qui ont été faits ſur ce Sophiſme.* I. GALL.

De Logicis ita Bohusl. Haſſenſteinius in opuſc. de Miſ. hum. p. 31: *Torquent enthymemata Logici, Syllogiſmorum ſtruunt ſylvas, ut captioſis argumentorum ambagibus mentibus imperitorum illudant. Irridet hos Socrates apud Platonem. Dion eos Eunuchis comparat, Origenes per Cyniphes & ranas, quibus Ægyptii ſunt percuſſi, vanam dialecticorum garrulitatem intelligit.* Ad hæc quæ *de Stoicis* imprimis *ſpinoſis, qui ſolam habuere doctrinam de argumentatione*, Commentator Haſſenſteinii Henningus Succovius monuit p. 184 ſeq. legi merentur. VAND.

Vires Herculeas jactitent] Hi homines nobiliſſimum DEI donum neque recte cognoſcunt, neque grati agnoſcunt. Quemadmodum enim aqua ſtagnans vix a corruptione absque motu conſervatur, ſic humani corporis machina ſine affectuum adjumento in ſtatu ſuo ſubſiſtere haud poteſt. Abuſus, etſi permagnus, rectum tamen uſum, tot egregia præſtantem, non tollit. Affectati in exſtirpandis affectibus Heroes aut ſe ipſos decipiunt, aut alios; crebro utrosque. Dantur homines ejus ſimplicitatis pariter & audaciæ, ut aliis perſuadere conentur, ſe affectibus, voluntate, concupiſcentia, imo cogitationibus ipſis &

Stoicorum nugæ, qui ſapientem crediderr neminem, niſi qui perturbationum prorr ſus expers, hoc eſt, homo marmoreus aut ſtipes

ſenſibus, (quidni & ratione?) carere. Illis addenda vi dentur Ingenia ſympathetica, quæ ſeſe hominem ex odo re, viſu vel voce dijudicare poſſe, jactant, utrum ſibi ſimili lis ſit, & affectuum domitor? At, ô quam verum eſt no ſtrum illud: *Mundus vult decipi.* Eandem Epigraphen ii quoque merentur, qui conjecturas aliquot morales, vi levem probabilitatem inferentes, ſumma cum fiducia pro certiſſimis criteriis venditare audent, quibus inſtructus abditos cujusque hominis affectus felici ſucceſſu conje ctare queas. Ecquod vero, ſodes, neceſſarium vinculum eſt inter alicujus pronunciationem, ſtylum, inceſſum vultus colorem, inter capillos denique, pedes & manu cum ejusdem motibus internis? Hoc nihil obſtante tan firmus eſt in ſua arte Claramontius, ejusque digniſſim ſucceſſores Cajus, Lucius & Sylveſter, ut tibi certas con jectandi regulas præſcribere nulli dubitent. I. HALL.

Stoicorum nugæ] Nonnulli veterum Philoſophorum omnes affectus malos adeoque tollendos contendebant ἀπάθειαν ſtatuentes, ut Stoici, vide Lipſium *manud. a phil. Stoic. lib. II. Diſſ. VII p.* 120 *ſeqq.* quidam duriores Stoicorum voces *tollere*, *eradicare*, *carere* emollienda eſſe cenſuerunt, ut in gratiam redeant cum reliquis phi loſophis, vid. Rappoltum *ad Horatium p.* 1224. Alii in alterum extremum prolabentes ἐμπάθειαν aſſeruerunt quæ Epicureis vulgo tribuitur ſententia, quanquam con ſtet aliunde, quæ Epicuri mens de hac re fuerit. Tem perandos eſſe affectus, reliqui exiſtimabant Philoſophi Pythagorei, Platonici, & Peripatetici, conf. Buddei *Inſt Theol. moral. I*, 1, 6, 31 *p.* 303. Atque hic quoque erro recentiorum quorundam Philoſophorum, illorum præ cipue, qui Carteſium ſequuntur, debet ſubnotari, qui ver ſantur in ea opinione, quaſi omnes affectus ſint indiffe rentes. CHAR.

Antiſthenes apathiæ autor fuit; Diogenes autem ſi non primus, illuſtriſſimus tamen ejus ſectæ Martyr dicendus & ipſe Alexander M. Indiam aggreſſurus ſpe victoria

ſtipes fuerit. Quos imitati ſunt quodammodo Aloyſius Luiſinus, Lælius Peregrinus, aliique ſexcenti, qui ad compeſcendas ſuffocandasque feras animi libidines duriſſimas leges propoſuerunt. Et quis neſcit noſtris temporibus exſtitiſſe plures, qui

jam plenus, optaſſe fertur, ut Diogenes eſſet. *A dire vrai*, Autor hujus obſervationis pergit, *c' eſt un etat etrange que cette Inſenſibilité. Et il a toujours bien couté cher à quiconque y eſt arrivé. Diogene y arriva: l' Antiquité eſt trop formelle la deſſus, pour y avoir été trompée. Diogene dis je, parvint à cet etat de Philoſophie, après avoir compris que pour vivre comme il falloit en ce monde, il falloit être inſenſible, il falloit oppoſer la nature aux coutumes, & entrant dans ſes deſſeins ſe rendre ſemblable aux bêtes, pour être un veritable enfant de cette bonne mere.* En Stoicum ſapientem vel Cynicum potius: aut, ſi mavis, ſtultum potius hiſtrionemque. Quemadmodum autem circumforaneum non facilius de impudentia ſua conviceris, quam ſi coegeris eundem, ut unguentorum theriacorumque ſuorum experimentum in ſe ipſo faciat: ita nec Stoicum noſtrum melius de dolore conviceris, quam ſi vel minimum ejus digitum flammæ candelæ ardentis per aliquod tempus immiſeris. Dolor hic non paucos ad abjurandos errores ſuos, immo ad aliud extremum, minus quidem abſurdum, aſt magis pudendum commovit. Vid. *Bayle* Dict. H. C. Art. Denis Heracleotes Rem. A. & Art. Pereira Rem. C. I. GALL.

Lælius Peregrinus] Lælius Peregrinus, cujus liber *de noſcendis & emendandis animi affectionibus* prodiit Romæ CIↃ DCVII, Vrſellis CIↃ DCIII, Argentorati CIↃ DCXIV, cum libris *Ethicorum* Abrahami Sculteti, & Lipſiæ MDCCXIV cum Placcii *moralis ſtudii ſuccincta hiſtoria*, hanc effectuum doctrinam pro ratione illius temporis multum illuſtravit & ad vitæ uſum accommodavit. Sed maxime abeſt a Scholaſticorum nugis, nec leges, quas tradidit, adeo ſemper ſunt duriſſimæ. CHAR.

qui novam quandam artem exploratoriam commenti, intimos mentis humanæ recessus perreptarunt, & iræ, avaritiæ, cupiditatis nunc semiunciam, nunc assem deprehendisse sibi visi sunt. Nec Politici deessent,,

Artem exploratoriam] Hæc ars etiam dicitur *characteristica*, item σημειωτική. Continet *signatum*, id est, intellectum & voluntatem, cujus vires, propensiones, affectus non solum, sed infimos quoque illorum gradus se noscere quidam sibi videntur, imo ex stilo de internis animi propensionibus judicare contendunt; & *ipsa signa*, quæ dividunt in caussalia, & hæc iterum in naturalia & moralia. Ad naturalia etiam pertinent physiognomica. En! ex naso, ejusque magnitudine, ex incessu, ex coma, ex barba, quum modo sit longa, modo crassior, modo suavior, ex manibus, ex oculis, ex colore cognoscunt interiores mentis propensiones; quæ? qualis? quanta connexio? hac ratione ars characteristica nullius esset negotii. CHAR.

Itaque Physiognomiæ guaros esse oportet, lineasque ac ductus oris diligenter annotare, qui homines intus & in cute nosse, eorumque adeo ingenio se attemperare rite velint. Sed non sola morum doctrina ea arte indiget; ipsa historia & antiquitates ab illa lumen quoddam mutuantur. Quam probe certe cum fide historica conspirent nummi, ex iconibus Principum in nummis repræsentatis, ipsisque adeo Physiognomiæ regulis, non ineleganter docuit Sponius in Miscell. cur. Antiqu. (*Recherches curieuses d' Antiquité*) Dissertatione XXIV. VAND.

Nec Politici] Fraudes Politicorum sunt multi generis, quo pertinet *Pacifici a Lapide homo politicus*, hoc est, consiliarius novus, officiarius & aulicus, secundum hodiernam praxin, Cosmopoli 1665 4 plag. 7. Auctor pestilentissimos Pseudo-politicorum artes protulit, minime vero animi sui sensa. Vide Placcium *in Pseudon.* n. 1977, & Heumannum *in Schediasmat. p.* 95. Becanus *lib. V manualis controversiarum*, egit de controversiis Politicorum, quas ita describit: *qui pluris faciunt politiam, quam*

ſent, qui cuncta ad Reipublicæ Platonicæ, quam nuſpiam niſi forte in Utopia invenerint,

fidem Chriſti. Adjungi poteſt *Stapletoni* oratio: an Politici horum temporum ſint in numero Chriſtianorum habendi? CHAR.

Politica Chriſtianiſmum certa ratione ſpectatum non deſtruit, nec vice verſa, hic illam, ſed amico conſenſu junguntur. Hinc illuſtris quidam Eccl. Gall. Epiſcopus librum edidit, evicturus, inveniri in S. Literis omnes boni Regiminis regulas. Quod ſi vero alio ſenſu accipias vocabula Politici & Chriſtiani, de altero affirmantur, quæ de altero negantur. Unde Præſul quidam Germanus pro concione eos ſalvari poſſe negabat, qui ad Politicæ regulas vitam componant, prorſus ita cum *Stapletonio* in not. præc. conſentiens. Notandum autem eſt, eundem Præſulem, qui, quamdiu non niſi ſimpliciter *P. Emericus* audiebat, his regulis adeo infenſus fuerat; iisdem ipſum uſum eſſe, poſtquam eorum locum occupaſſet, quibus ſupplantandis operam dederat. *Vid. Preface de Mr. Amelot pour le Princ. Machiavel.* Vide, quo pacto Empirici contra Medicinam, vel Medici contra Empiricam declamant. Hoc ſenſu vocabula Chriſtianiſmi & Politicæ cupiens Coſmus de Medicis dixiſſe fertur: *Status publici non tenent Pater noſter.* Addere poſſumus, ſecundum Machiavellum, etſi Principem deceat eſſe quam maxime Charlatanum, quantum ad ſacras ceremonias, aliter tamen eum inſtituendum, quoad conſilia politica (*coups d' Etat*). Corona dignus eſt Princeps, qui in ipſo victoriarum curſu colligit, quæ in via ſtrata reperit *Pater noſter.* Ut tandem finiamus prolixam hanc animadverſionem, cum Platone & Xenophonte exiſtimamus, licere Principi Charlatanum agere & boni publici cauſa mentiri, idque tanto magis, quod, teſte *Valerio Maximo* Libro VII C. 3, *eſt factorum dictorumque genus a ſapientia proximo deflexu ad vafri nomen progreſſum: quod, niſi fallacia vires aſſumpſerit, fidem propoſiti non invenit, laudemque occulto magis tramite, quam aperta via petit.* Sed mittamus has obſervationes, quas maleferiati ad Societatem Miſſiſippicam aliasque applicare poſſent. I. GALL.

nerint, formam metientes, beatitudinem nobis, qualem vel Dii invideant, perfectissimam pollicentur. Sed properandum est ad alias disciplinas.

Gravina Orat. I p. 126. Succedant itaque Mathematicæ, quæ mentes ordine certo a certis quoque du- cunt

Ad Reipublicæ Platonicæ formam] Respublicas tales ideales finxerunt Autor *des Staats des Königr. Ophir*, Jacobus Harringtonius in *Oceana* Londini 1700 fol. edita, Baco Verulamius *Novam Atlantidem* emittendo, & alii, de quibus doctissimus Polyhistor J. A. Fabricius in *Bibliographia Antiquar. XIV*, 16 *p.* 490. SCRIB.

Mathematicæ] Ut usum Matheseos eximium facile agnoscimus, ita non dissimulamus, inter eos, qui in circulo occupantur, multos quoque circulatores deprehendi, qui sua inventa paulo nimis jactitant. Nihil enim hos magis pungit, quam si gloriam inventionis sibi ab aliis præreptam vident; at quanta gaudia, quum problema intra temporis, quod is, qui dedit, præfixerat, spatium solverint. Atque hic omnes animi vires intendunt, ut nomen consequantur. Quæ ambitio movit haud dubie Georgium Joachimum Rheticum, ut de Martis motu assequendo desperans, malum genium invocaverit, qui eum capillitio arreptum capite ad imminens laquear allisisse, rursusque ad pavimentum deturbans amarulenter irrisisse fertur, additis verbis: *hic est motus Martis*; quamvis Keplerus in Epistola dedicatoria ad Comment. Martis, putet illum conturbato e perplexitate rei spiritu furibundum de sella se prorupisse caputque allisisse ad parietem. VAND

Thuanus & Teisserius referunt eum catarrho, quem in cubiculo recenter dealbato contraxerat, Morerius autem apoplexia exstinctum perhibet. I. GALL.

Etenim Mathematici eo audentius reliquis mortalium imponunt, quo pauciores sunt profundioris Matheseos ita gnari, ut probrosas Circulatorum myriotechnas aggredi, larvaque, sub qua securus latet impostor, detracta, Eruditorum sibilis eundem exponere audeant. Quotus quæso annus elabitur, in quo non repentinus aliquis Archi-

cunt ſimplicibusque principiis, unde obſcura diluuntur, diſſolutaque componuntur, & compoſita in ſuas dirimuntur partes; ut hac recta diſſerendi conſuetudine mens aſſueſcat ſemper inſiſtere ipſis rebus, atque ita omnis cogitatio, ſeriesque omnis argumentorum progrediatur a veris, & mens exuat ſibi ſenſim, quod e vulgari judicio temere ac ſtulte conceperat, neque deinceps admittat, niſi quod ordine illo expenſum fuerit & exploratum. Etſi vero tantum omnino utilitatis habeant illa ſtudia, ut eleganter diduxit ornatiſſimus Gravina, inſunt tamen & plurima, quæ *nec ignoranti nocent, nec ſcientem juvant.* Lactant. Ep. 45 Lib. 6.
Longum foret, per ſingulas Matheſeos partes

medes εὕρηκα canat, corvosque hiantes ſive *Quadratura circuli* recens inventa, ſive *latitudine Maris* exactiſſimo calculo emenſa, ſive expetito tot ſeculorum votis *Perpetuo Mobili* exſtructo deludere præſumat. Imo vero, ſi quandoque genuinus albæ gallinæ filius inſigne quid præſtitit, mirum eſt, ut ex quovis ſtatim angulo proſiliat *novus Rhombodidaſcalidiſaciarius*, qui quaſi ſtipendio conductus quosvis optimi hominis conatus arrodere, extenuare, & quantum quidem in ipſo eſt penitus evertere allaborat. Verum; *Crabrones ne temere!* THEM.

Longum foret per ſingulas Matheſeos partes ire] Neque tamen temperare nobis poſſumus, quin mentionem hic injiciamus Optici cujusdam jactabundi, *Cornelii van Drebbel*, qui in Epiſtola *ad Iſebrandum a Rietwick* ita loquitur: *Ego, inquit, in camera manifeſte ſedeo ſolus, nemine mihi adſiſtente. Et primo veſtitum meum transformo in præſentia & adſpectu illorum omnium, qui in cubiculo*

partes ire, in quibus me fateor mediocriter esse versatum; Arithmeticos tantum & Astrologos tangam. Atque illi quidem nihil tam immensum putant ac nullo limite circumscriptum, cujus numerum inire posse desperent; itaque & cœli stel- lass

sunt. Nunc induor totus nigro holoserico, & momenti spatio, imo tam confestim, quam aliquis cogitatione assequi possit, holoserico viridi ac rubro amictus sum, in colores omnes mundi me transmutans. Nec solum hoc, sed commuto meam vestem cum qualibet specie pannorum, qua ipsemet volo: nunc bombycina seu sericea colorum omnium, tum ex villis texta omnium colorum: nunc argento, nunc auro variegatis vestibus utor: nunc regis ornatu, & adamante ac omni gemmarum specie sum splendidus, at in momento postea mendici habitum assumo, pannis obsitus ac deformis: cum in illo actu unicam duntaxat vestem habeam, quam abs me non depono. Præterea converto memet in arborem naturalem, contra quam aliter aliquis animadvertere queat, folia hinc inde motantem quasi vento agitaretur. Nec solum in formam arboris, sed in omnia genera arborum, prout mihi placuerit. Postea formam mutuor cujuslibet rei creatæ, quamcunque cupio, ut jam muter in Leonem, jam in Equum, jam in Ursum, in Vaccam, in Ovem, in Vitulum, in Porcum &c. Et præter hæc apparere facio, quasi terra aperiretur; & spiritus ex ea provenirent; primum in forma nubis, & postea se vertentes in aliam speciem, quam illis impero, & uti quæque mihi bona videntur, ut in personam Alexandri M. vel alterius Principis, aut Regis, pro arbitratu meo. Quin & hoc exhibeo, ut Gigantes veteri ævo cogniti ex terra prodire videantur, viginti ac triginta pedum longitudinem exæquantes, qui tam miris modis ac ea perfectitudine corporis sui membra librent ac moveant, quasi naturaliter viventes. Atque hæc omnia in medium produco nova inventione, quam beneficio Opticæ excogitavi, cujus vi res mirabiles ac pulcherrimæ præstari possunt, quas longum hic memorare foret. V. Epist. a Colomesio Clementinis additas. TRIVULT.

las & calculos omnes ad littora maris, nescio an non & atomos ac ipsas exhalationum particulas, per analysin infinitorum exactissime computant, & ad sacra conversi ipsum

Ad littora maris] Qua ratione Archimedes coram Gelone Rege Siciliæ arenarum numerum syllogistice voluerit inferre, e Clavii *Sphæræ c.* 1 Weberus ostendit, in *Arte discurrendi p.* 13. SCRIB.

Analysin infinitorum] Non ignoravit forte Autor, quantum hic Leibnitius & Newtonus, magna lumina, præstiterint, sed Wyerum Guilielmum Muys videtur arguere, qui quantitates infinite parvas, seu infinitesimas pro veris entibus habuit, eoque docuit, extensum magnitudinis finitæ non modo secundum unamquamque dimensionem in infinitum, sed in infinities infinitum, immo in infinities infinities infinitum & sic porro sine fine divisibile esse, eademque ratione augmentabilitatem extensi non modo in infinitum, sed infinities infinitum sine fine admittit. Qua in re falli Virum eruditum, in *Actis Erud. Lipsiensibus A.* 1711 *p.* 394, 395 demonstratum est. Neque minus huc spectare videtur Guido Grandus, qui unus nunc inter Mathematicos Italiæ triumphat, cum eandem lineam infinities positam & infinities subtractam relinquere sui medietatem, atque adeo nullitates infinitas aggregare quantitatem, statuit, quod quantum repugnet sanæ Geometriæ legibus, patet ex iisdem *Actis A.* 1715 *p.* 42 *seq.* Idem fervide satis defendit, dari spatia plusquam infinita, quæ Wallisius per præcipitantiam statuerat, & ideo insultavit Varignonio, qui errorem correxerat, approbante Ill. Leibnitio. Vid. *Acta Erud. A.* 1714. VAND.

Ad sacra conversi] Parum plerumque feliciter in re sacra versantur Mathematici. Et quamvis Mersennus, Leibnitius, Bernardus & pauci alii de religione Christiana immortaliter meriti sint, plures tamen, quum cogitationibus suis ea, quæ sunt a sensibus remotissima, assequi se posse intelligunt, divini Numinis omnipotentiam & attributa alia mirari desinunt, ut taceam, eos, qui Apocalypsin

ipsum flagellorum, quibus laceratus est sanctissimus Salvator, numerum designant, & in corona spinea mille aculeos numerant, atque

Naudé l. c. p. 7.

suppofuere calculo suo, merà somnia dedisse & redactos aliquando fuisse ad insaniam. VAND.

Johannes Craig, Mathematicus Scotus, *Theologiæ Christianæ Principia Mathematica* edidit Lond. 1699, 4. In eo libro de viribus & diminutione probabilitatis agit. Omne *testimonium humanum*, sive ex inspiratione proveniat, sive minus, probabile dicit. Supponit, hanc probabilitatem hoc magis decrescere, quo magis proceditur ab eo tempore, quo testes illi vixerunt. Itaque adhibito calculo Algebraico, reperisse se prætendit, quod Religio Christiana possit adhuc durare 1454 annos, iis absolutis eam cum ipsa probabilitate nullam futuram. Credit autem, paulo ante eum terminum Christum venturum ad judicium, ut *eclipsin* illam præveniat, & quæ sunt alia otiosi ingenii deliramenta. vid. Bælii *Epist.* 176 *pag.* 670 *seqq.* CHAR.

Bodinus, qui durationem rerum se calculo investigasse affirmat, bene cavet, ne Religioni vim inferat; sapientior hac in re Scoto illo, cujus in Obs. præc. mentio injecta est, cum non nisi ad Imperiorum mutationes calculum suum extendat. *Toutesfois*, inquit lib. IV C. 2 de Rep. & p. 561 usque ad finem Cap. *c' est bien chose merveilleuse de la Sagesse de Dieu qui a tellement disposé toutes choses par nombre que les Republiques mêmes apres certaines années prennent ordinairement fin: comme il est besoin de montrer, ce que personne n' a fait par ci-devant - - Je mettrais seulement six ou sept nombres entre dix mil, aux quells le plus souvent avoient changement aux Republiques, c' est à savoir, les Nombres quarrez & solides de sept & neuf, & ceux qui sont engendrez de la multiplication de ces deux Nombres & le Nombre parfait de* 496. Paullo antea allegaverat monitum Platonis circa Rerumpublicarum mutationes, refutaveratque Germanum quendam *Foresterium*, qui pessime id interpretatus erat. Qui hunc Bodini locum consulturi sunt, invenient ibidem jucunda quam plurima de numero nuptiali, de Harmonia & Potestate Musices, &c. I. GALL.

atque ipsius sacrosanctæ Trinitatis mysteria rimati, eam ex numeri ternarii ratione sollicite explicant; tum & novam de Nihilo doctrinam longe, si Diis placet, utilissimam construunt, & nunc cum Demonsio *de quarta parte nihili* argute philosophantur, nunc cum Bouvellio *de plusquam nihilo* vasta volumina conscribunt. Præterea de Sole ac Luna & stellis omnibus veluti de patrimonio suo liberrime transigunt. Nam ex quo Hevelius Lunam accurate dimensus, perelegantes nobis dedit tabulas Geographicas Lunares, montesque & sylvas, lacus & flumina detexit; id sibi reliquum putavit Ricciolus, ut novum hunc Orbem in certas provincias distribueret, & unam Copernico, alteram Galilæo, tertiam Keplero assignavit, sibi ipsi vero tractum optimum ac maxime conspicuum animo nequaquam novercante vindicavit. Isti nimirum sunt, qui non modo Pomum Imperiale, Sceptrum Brandeburgicum, Enses Saxonicos & insignia alia pro suo in Principes affectu cœlo inferunt & astris appen-

id. p. 14. p. 15.

Selenogr. p. 226.

In Almag. 204.

Hevelius Lunam dimensus] Lunæ incolas tribuit Hoel Anglus, in *Epistolis* vernacula lingua scriptis, *Volum. II ep. 9 p. 409*; at Luna ipsa indigna multa de se confingi & proponi queritur ad Menippum apud Lucian. *T. I Opp. pag. 701.* SCRIB.

pendunt, verum & apotheoſeos jura ſibi ſumunt, ac nova conſecrandi ratione, quoscunque velint, ſive vivos, ſive mortuos, inter ſidera collocant; cujus quidem aſſentationis luculentiſſima afferri poſſent exempla, niſi parcendum eſſet nominibus. Præcipue vero hoc loco de iis dicendum eſſet, qui rerum mortalium omnium eventus ex aſtris portentoſa ratione derivantes, ut lucellum captent, quod volunt, vitam, ſalutem, honores, opes, potentiam, victoriam, ſanitatem, ſobolem, amicos, conjugia, magiſtratus & ſimilia prædi-

Vivos inter ſidera collocant] G. K. ſtellæ nebuloſæ, a ſe detectæ, imponebat nomen *Ile*, amici ſui, qui & ipſe inter ſtellas magis, quam inter homines habitabat.

VAND.

Ratione derivantes] Quam periculoſum ſit aſtra, futuri nuntios, conſulere, ſuo nos Cardanus exemplo docere poteſt: qui, quod ſe annum ætatis *ſeptuageſimum quintum* non ſuperaturum ex natalitio Themate prædixiſſet, inedia perire, quam fallere voluit. Longum foret tot Aſtrologorum præſtigias recenſere, longius easdem refutare; ſed gaudeant brevitate moderni, indeque nihil addo, præter ludicrum diſtichon, quo Latomus jocatus eſt apud Jovium in Joh. Manardum, Uladislai Regis Ung. Proto-Medicum, qui decrepitus ſenex ex intemperantis Veneris uſu ſibi mortem acceleravit, quamvis, neſcio quis Circulator aſtroſophus ſevere hortatus eſſet bonum Virum, ut ſedulo ſibi a fovea caveret lapſuque: hinc Poeta:

In fovea qui te periturum dixit Aruſpex,
Non eſt mentitus, Conjugis illa fuit.

THEM.

prædicunt, & ab iis drachmam petunt, quibus regna pollicentur. Verum de præstigiatoribus iſtis, qui eo audaciæ proceſſere, ut ipſius Chriſti horoſcopum conſtrue-

De Præſtigiatoribus iſtis] Utique Mathematicos imprimis technis uti convenit, ſi Auditores velint allicere. Nimirum exſpatiandum in campos, foſſæ ducendæ, fortalitia excitanda, oppugnationes inſtituendæ, tentandi inſultus, per luſum quidem omnia & jocum. Hæc ſi neglexeris, raros invenies Auditores vel nullos; cuncti te hominem moroſum exclamabunt, qui in re nullius ponderis vel uſus ſollicite nimis labores. Dici hic poſſet de Erhardo Weigelio, qui Mechanicis inventis corvos hiantes deludebat, prudentiorum vero provocabat ſatyras. Ejus ligneos equos curſorios D. Becherus ridet *in der närriſchen Weisheit*, inventa alia alii. Ridicula imprimis fuit ejus puerorum inſtitutio, quos petauro (*Schaukel, Knebel*) hinc inde agitatos, & lanceis inſtructos, literas alphabeti e ſacharo efformatas petere jubebat, ſimulque ſingulari adhibita admodulatione (nam literas alphabeti ſingulas ut conjugationes & declinationes notis muſicis adornaverat) quam petere vellent, literam intonare, quam ſi lancea ſuſtuliſſent, comedebant, ut ita plane in ſuccum & ſanguinem converterent. Accidit autem ſiniſtro fato, ut diſcipulus non immorigerus, idemque unicus e familia nobili hæres, petauro non ſatis obfirmato, e feneſtra decideret ac miſere vitam finiret. Idem Weigelius in Philoſophia Mathematica multa obſcura vocabula effinxit, ut maxime vulgaria tanquam ſingularia & ſublimia proponere poſſet. Neque tamen Hugenium probo, qui in ſuo exemplari Actorum Eruditorum recenſioni libri hujus hæc verba adjecit: *Novi & conveni hunc Virum; erat ſenex nugivendulus & Mathematum imperitus.* VAND.

Ipſius Chriſti horoſcopum] Fecit iſtud etiam Tiberius Ruſſilianus Sextus; vid. Naudæus in *Judicio de Auguſtino Nipho*; & Paulus Jovius Lutheri hæreſin, ut vocat, ab occulta cœli poteſtate & maligno ſiderum concurſu vult proveniſſe. *Hiſtoriar. L. XIII pag.* 239. SCRIB.

ſtruerent, & virtutes ejus ac miracula ex eo repeterent, quod Saturnum habuerit in Geminis, mortemque ipſam humano generi tam Salutarem Martis opus fuiſſe fabularentur, malo vos, Auditores, e Jo. Pico Mirandula, Henrico Cornelio Agrippa, atque aliis, quorum plena ſunt de his volumina, accuratius cognoſcere.

Libr. XII adverſus Aſtrologos. De Van. ſc. Cap. 31 ſeq.

Nec magis morabor Phyſicos, quorum aliqui nihil omnino in rebus, quæ ſub Sole ſunt, inacceſſum, nihil impervium putant, adeo

Mortemque ipſam] Notum eſt Cardanum Chriſti geneſin conſtruxiſſe, quam cum defendendam ſuſcepiſſet Jo. Bapt. Morinus in Aſtrologia Gallica, eam vel hanc ob cauſam ipſi Chriſto inſcripſit. M.

Duabus epiſtolis dedicatoriis hic liber inſtructus eſt, altera nimirum ad Serv. Noſtrum ab autore confecta, altera ad Hungariæ Reginam ab anonymo conſcripta, utpote quæ ſumtus huic libro imprimendo ſuppeditaverat. *vid. Bæl. Dict. Art. Morin.* Naudæus quatuor Autores indicat, qui dudum ante Cardani tempora de Horoſcopo Jeſu Chriſti erigendo cogitarunt. Unde concludit, Thuanum Scaligerumque immerito Cardanum infamia inventionis notaſſe. Poſito autem, ab obſcuris quibusdam hominibus rem adeo impiam excogitatam eſſe, num propterea illum abſolvere licebit, qui ex tenebris protractam, omnibus in univerſum ob oculos ponit? Immo hoc magis notandus, quod inſtaurator veteris inventionis anteceſſorum ſuorum nullam prorſus mentionem injecerit. *Vid. Bæl. dict. Art. Card. remarque B.* I. GALL.

Nihil impervium putant] Quemadmodum Mathematici mirum in modum ſe torſerunt hactenus, ut quadraturam circuli, gradus longitudinis & lineam hyperbolen in ſpeculo cauſtico invenirent, fruſtra quidem hactenus, ita Phyſici operam fere incredibilem in eo poſuere, ut

adeo ut non modo in his, quæ ante oculos posita sunt, ad insaniam usque scrupulosi sint, verum &

tentare cavas uteri & terebrare latebras

assueti, in ipsum terræ centrum descendant, ignisque subterranei vires causticas explorent, imo & ipsum tentent primum mundi chaos, ac præterea in Luna homines, dæmonesque & gehennam quærant in Sole. Tum nemo est in his rebus paulo nasutior, qui non nova sibi fingat rerum naturalium principia, quibus tanquam firmissimo fundamento Systema Philosophiæ naturalis integrum superstruat, tam parum

virtutem molliendi vitra, liquorem Alcaheſt, lumen æternum, lapidem Philosophorum & Mobile perpetuum detegerent. Motum perpetuum artificialem ita inventu difficilem imo impossibilem judicant Itali, ut qui eum quærere tentet, *Matto perpetuo* appellant, ut testatur D. Becher *in der närrischen Weisheit* p.160, qui & refert p.162, Hartmannum quendam Lipsiensem, de inveniendo motu perpetuo demum desperantem, ipsum e triangulo infausto motum perpetuum in litera longa Erasmi, ut loquitur, factum esse. VAND.

Litera hæc longa, τὸ φ Græcorum indicat. Conferatur *Art. XXVIII du Pere Rapin Reflex. sur la Philosoph.* ubi plura exempla invenias eorum, qui infelici exitu studia tentarunt. I. GALL.

Quærant in Sole] Infernales tenebras, quæ nemini hactenus mortalium viventi patuere, in Sole lucidissimo deprehendisse sibi nuper visus est oculatissimus Anglus Anonymus, de quo vide *Acta Erud. Anni* 1715 *Mens. Mart. p.*107 *sq.* M.

ſæpe ſibi conſtans, ut vix exſtructum dementiam prodat Architecti, & ad leviſſimum venti ſufflatum corruat. Ita Thales Mileſius, primus ſapiens ab oraculo judicatus, ex aqua omnia conſtare voluit: ejus auditor & in ſchola ſucceſſor Anaximander rerum principia dixit infinita; illius autem diſcipulus Anaximenes infinitum aerem eſſe rerum principium adſtruit. Hipparchus, Heraclitus Epheſius, Archelaus Athenienſis ignem, Anaxagoras Clazomenus infinita principia tanquam particulas minutas & confuſas, ſed divina mente in ordinem poſtea redactas, Parmenides calidum & frigidum, tanquam ignem qui moveat, & terram quæ formet, Leucippus, Diodorus & Democritus plenum & vacuum, Diogenes Libertus aerem, divinæ tamen rationis compotem, Pythagoras numeros, Empedocles litem & amicitiam ac quatuor elementa, Epicurus atomos & inane, Plato ac Socrates Deum, ideas, materiam, Zeno Deum, materiam & elementa, Ariſtoteles materiam, formam & privationem, & Hebræorum Philoſophi materiam, formam & ſpiritum, pro primis rerum principiis venditant. Nec major recentiorum conſenſus eſt, quos inter

Agrip. l. c. C. 50.

Lincol-

Lincolniensis radios, Reuchlinus Cabalam, Campanella calorem, frigus & spatium, Verulamius instantias, Chymici denique sal, sulphur & mercurium substituunt; ut taceam centum alios, quorum deliria si repetam, vereor ne & aures vestras obtundam, Auditores, & crabrones irritem. Quid alias memorem Physicorum sententias, ut Sanctorii, qui transpirationis insensibilis quantitatem exactissime ponderabat; Fusilii, qui Jul. Cæs. Vaninum in medio rogo constitutum fumo potius suffocatum quam igne absumptum affirmabat, quoniam, ut loquitur, in *Mastigophoro*, ignis multo magis frigidus est, quam calidus; Suisseti, qui tanta subtilitate res naturales explicavit, ut ipse Cardanus, subtilitatis autor, fateretur, *in ejus unico argumento, quod contra experimentum de ratio-*

Naudé l. c. p. 100.

Id. p. 16.

Lib. 16 de Subtil.

Deliria si repetam] Possent hæc inter referri etiam, quæ veteres Scholastici in Physica sua disputarunt de appetitu materiæ, de ipsius potentionabilitate, subjicibilitate, transmutabilitate, componibilitate, resolubilitate, aptitudinabilitate, de prædicatis essentialibus caussæ, de prædicato prioritatis debito caussæ, de prædicato indistantiæ debito caussis, de præexistentia formarum in materia, de distinctione actionis creativæ a re creata, de compositione continui successivi. Legi possunt Jesuitæ *Thomæ Mlodzianowsky* prælectiones, in octo libros physicorum Aristotelis, Lesnæ anno MDCLXXI fol. CHAR.

ratione est, solvendo, totam posteritatem laborasse. Quibus nescio an non accen- seri possint Aristotelici, qui suas qualitates occultas tantopere jactitant, Cartesianii, qui bruta animantia sensu prorsus carere, & automati in modum agere somniant, ac nostro tempore Angli quidam, qui in re- ... bus

Totam posteritatem laborasse.] En duplicem Cardani Charlataneriam. Gloriatur de re sibi nunquam intelle- cta, immo ipsi Autori, unde eam hausit, ignota. Librum porro allegat, nec lectum, nec visum a se, uti videtur; quia autoris nomen mutat & corrumpit. Quippe, quem Cardanus *Joannem Suisset* appellat, is *Richardus Raymundus Suisseth* nominatur, qui ex doctissimis sui temporis Angliæ Doctoribus fuit. Liber ejus Venetiis 1520 prodiit, & admodum rarus est. Tanta autem ejus obscuritas est, ut eo scopo scriptus esse videatur, ne a quoquam intelligeretur. *vid. Card. de Incert. Scient. Cap. XVIII.* I. GALL.

Automati in modum] Memini me inter literas Dn. d'Her, quæ sunt inter opera Dni *de Fontenelle*, elegans epistolium legisse, in quo satyrici ingenii mulier familiarem suum, Cartesianæ Philosophiæ addictum, lepidissime exagitat. Illa percepisse se scribit, eundem Cartesii asseclam factum esse, sicque nullum apud se dubium restare, quin ipse quoque animalia bruta pro meris machinis artificiosis habiturus sit, quæ sensione & perceptione destitutæ, velut alia avtomata per internam partium structuram moveant se & moveantur. Verum ne hujus assertii experimentum desit, rogare se, ut binas ejusmodi affabre factas machinas, canem e. c. marem & fœmellam per aliquod tempus committere velit, brevi numerum suum duplicaturas, atque tertiam quartamque & quintam sibimet ipsis simillimas machinas producturas. Ex quo (pergit illa) colligat, simplicesne machinæ credenda sint bruta, aut pro meris avtomatibus habenda? Ego quidem lubens concedam fœminæ argutissimæ, multum in hoc passu brutis animalibus cum hominibus convenire. I. HALL.

bus omnibus *vim* quandam *attractricem* deprehendisse sibi visi sunt. Et *quæ beatitudo erit mihi proposita*, ut cum Lactantio loquar, *si scivero, unde Nilus oriatur, vel quicquid Physici de cœlo delirant?* Ceterum non esset forte ab hoc loco alienum de iis nonnihil commentari, qui ad exemplum Midæ, cuncta quæ contrectant, in aurum converti posse sperant, & bona dilapidant omnia pro lapide, nisi hæc constaret ab aliis jam pridem occupata & explosa.

Cap. 8. Lib. 3 divin. instit.

Quamobrem ad Medicos, qua proxima via est, transeo, quibus hoc charlataneriæ vitium adeo familiare & veluti proprium est, ut difficulter admodum distinxeris Empiricos

In aurum converti] Alchymistarum artes nemo magis graphice descripsit autore libri rhythmici vernaculi, sub tit. *Froschmæusler* editi, qui in dedicatione præmissa vocatur *Marcus Hüpfinsholz von Meusebach, der jungen Fræsch Vorsinger und Calmeuser im alten Mæschenwigk.* Ceterum de iis forte hic etiam agi potuisset, qui de præsagiis, quæ ex Cometis, Eclipsibus &c. petuntur, de magis item, sagis, spectris & id generis aliis parum apte, quod Physica ignorarent, egerunt. CHAR.

Difficulter distinxeris Empiricos] Si exemplum Empirici seu Agyrtæ desideres, dabit id Gargilius Mamurra, seu Petrus de Montmaur, Græcæ linguæ Parisiis quondam Professor, de quo lege Menagium in ejus Vita, qui ita inquit: *Mamurra, qui Aristotelem pharmaca vendidisse acceperat, nec erat nescius, ut quisque inter Agyrtas loquendo pollet, Medicinæ licet imperitum, maximi illico fieri, cum circulatoriam quandam volubilitatem haberet,*

piricos a probis & doctis Medicis. Etenim non ignoramus, optimos quosque ex filiis Æſculapii ingenue fateri, admodum inſtabilem, fallacem & lubricam eſſe hanc artem, cum & morborum cauſæ ſint incertiſſimæ, & expeditiſſima remedia non raro ſpem Medici fallant. Adeo ut idem de Medicis dici poſſit, quod de Haruſpicibus Cato quondam pronuntiavit, ſcilicet *mirari ſe, quod non rideret haruſpex, haruſpicem cum vidiſſet.* Nulla certe iis formula ſolennior præter illam:

Cic. Lib. I de Nat. Deor.

Si vis ſanari de morbo neſcio quali,
Accipias herbam, ſed quam vel neſcio qualem,
Ponas neſcio quo, ſanabere neſcio quando.

Nam cum omnia profundiſſime neſciant, ſuas tamen pillulas, ſyrupos, guttulas, & neſcio

Avenione περιοδευτικὴν *cœpit profiteri: ubi pharmacum quoddam, quod panchymagogum vocabat, venditando, quæſtus fecit uberrimos:*

Πολλὰς δ' ἰφθίμους ψυχὰς ἄϊδι προΐαψεν.

Vide *Hiſt. de Montmaur par* Sallengre *T. I p. 52 ſeq.* V. AND.

Nam cum omnia profundiſſime] De his Grimaret in Vita Molerii ita ſcribit: *On m'a aſſuré, que Moliere definiſſoit un Medecin un homme que l'on paye pour conter de fareboles dans la chambre d'un malade, juſqu'à ce que la nature l'ait gueri, ou que les remedes l'ajent tué.* v. la Vie de Moliere p. 15. Notum eſt illud Medici cu-

nescio quæ alia arcana, ceu panaceas, cunctis propinant tanta impudentia, ut vel mortuos in vitam se revocaturos pollicea̅ntur. Interim pro immensa, qua valent, potestate impune occidunt, felices utique dicendi, quod prosperos ipsorum successus Sol adspiciat & illustret, adversos autem terra contegat. Exemplum luculentum

jusdam Itali de quodam suo ductu juxta regulas artis mortuo effatum: *e morto canonicamente, e con tutti gli ordini*, ut citatur in libro Anonymi: Germania milite destituta. Vid. *Collectio librorum rariorum fascicul. II p.* 314. SCRIB.

Terra contegat.] De his vere *Mantuanus Ecl. VI.*

His etsi tenebras palpant, est facta potestas
Excruciandi ægros, hominesque impune necandi.

Namque

Nuper erat Medicus, nunc est Vespillo Diaulus,
Cœpit, quod potuit Clinicus esse modo.

sive, ut alii:

Quod Vespillo facit, fecerat & Medicus.

Satis id intellexit Petrarcha, non vulgaris Medicæ gentis adversarius, quando ad verba, *Ars longa, vita brevis*, quibus Aphorismos suos auspicatur Hippocrates, ita commentatus est: *Hi vero*, (Medici) *vitam dum brevem dixerunt, brevissimam effecerunt.* Neque dissentit Menagius T. I Menagian. p. 294 sic differens: *Senéque disoit autrefois de la multitude des Livres:* Distrahit animum librorum multitudo, onerat discentem turba, non instruit; *la quantité en est plus onereuse qu' utile. Il est bien plus vrai de dire de la quantité des Medecins*, onerat ægrotum turba, non solatur: idemque pag. antecedenti se ipsum ceu exemplum allegat his plane verbis: *Je devrois être immortel, car les Charlatans & les Medecins n' ont pû venir à bout de me faire mourir. J' ai eu jusqu' à treize Medecins de la Faculté à la fois. Ils m' avoient condamné à ne point étudier & à ne jamais écrire, disant*

C. Ens Epid. p. 342. lentum præbet Andreas Baccius, Medicus Florentinus, artis ſuæ probe gnarus, ſed cerebroſus, qui ad fœminæ cujusdam curam vocatus, explorato arteriæ pulſu, qui vehementis febris indicium faciebat, inter alia tandem de ætate rogavit: cumque illa ſexaginta tres annos ſe natam diceret, rejecto ægræ brachio, quam diu, inquit, tu in hoc mundo ſupereſſe cupis? & irato ſimilis pro-

que ce ſeroit le moïen de me faire mourir plûtôt. Depuis que je n' ai plus eu beſoin d' eux, j' ai plus étudié & plus fait imprimer qu' auparavant. Caute igitur Princeps ægrotus ad Medicaſtrum ſummam artis ſuæ peritiam jactantem: *non ego alium recipio Medicum, niſi qui triginta homines occiderit*; cui Medicus: *Parum abeſt, nunc enim jamjam omnino XXIX contumulari feci.* Ad quod iterum Princeps: *Tu igitur mihi quidem idoneus non es, cum timendum ſit, ne ego numerum completurus trigeſimus fiam.* THEM.

Sexaginta tres] *Tous les anciens ont remarqué que le Nombre ſoixante-trois, qui eſt multiplie de ſept par neuf, & de neuf par ſept, tire apres ſoi ordinairement la fin de vieillards, & même l' Empereur Auguſte eſcrivant à ſes amis, Prenons, dit il, courage, puisque j' ai echapé le ſoixante & troiſiéme an*; ita Bodin *Republ. Livr. IV Chap. II.* Hic annus per excellentiam *Climactericus* appellatur, obſervatum etiam eſt Eruditis; eum præcipue fatalem fuiſſe: *& il ſemble que cela etoit ſignifié par les Anciens, qui avoient conſacré ſept à Apollon & neuf aux Muſes*, vid. *loc. cit.* Si rationem rei inquiras, idem reſpondebo, quod Plutarchus, qui poſt multas rationes philoſophicas, quibus certo cuidam problemati ſatisfacere conatus fuerat, tandem: *Fortaſſe*, inquit, *hoc propterea ita fieri ſolet, quia verum non eſt.* vid. Bælius *Penſées diverſes* § XLIX. I. GALL.

Irato ſimilis &c.] Mihi artis ſuæ non multo peritior fuiſſe videtur, quam alter ille, qui cum ægro de certa

protinus discessit. Porro cum non ignorent isti, quanta sit vis imaginationis, nunc cum Kenelmo Digby pulverem sympatheticum extollunt, nunc cum Leonardo Turneissero simplicia sub certis cœli constellationibus colligunt, nunc cum Joanne Floyero nova adhibent horologia, ad quæ pulsuum motum examinant, & cum circulatoribus aliis lotium in consilium advocant; & ex colore, tactu, pœne dixerim, etiam ex gustu de morbi constitutione sententiam ferunt. Narrabo vobis rem ridiculam, Auditores, quam a Viro fide digno ac gravi relatam memini. Jactabat Em-

Naudé l. c p. 14.
Act. Er. 1711, p. 4.

pecuniæ summa pro pellenda febri tertiana pactus erat. Verum cum illi hæc brevi post in semitertianam degeneraret, parentes decumbentis Medicastrum ulterius ferre noluerunt. Ille igitur indignabundus, solvite saltem, inquit, dimidiam promissæ mercedis partem, cum & ipse febrem jam partitus semitertianam ex tertiana fecerim. Existimabat scilicet Idiota tertianam febrem graviorem esse & magis malignam, quam ipsam semitertianam. I. HALL.

Protinus discessit.] Multo tamen Baccius hic felicior, immo & prudentior Andr. Vesalio, celeberrimo cetera Medico, fuit, qui Nobilem quendam Hispanum obiisse credens, cadaver ejusdem concedentibus necessariis cultro anatomico dissecuit; sed postquam pectus aperuisset, cor palpitare, & hominem vivere cum horrore deprehendit. Sed ægre ob id civile pariter & sacrum Inquisitionis judicium evasit, eoque peregrinationem religiosam in terram sanctam instituit. Adeat, qui plura vult, Paravicinum, in Singular. rem fusius Huberti Langueti verbis exponentem, *Cent. II p.* 224. THEM.

Empiricus quidam, ſe ex ſolo urinæ adſpe-
ctu non ſolum de morbis omnibus, ſed &
de illorum cauſis, quæcunque demum illa
fuerint, ſive natura, ſive ſors tuliſſet, cer-
tiſſime cognoſcere; interim ille ita inſtru-
xerat ſervulos ſuos, ut callide homines ad
ſe accedentes explorarent, & de his, quæ
comperta haberent, clam ad ſe referrent.
Accedit mulier paupercula cum lotio ma-
riti, quo vix viſo, *Maritus tuus*, inquit,
per ſcalas domus infauſto caſu decidit.
Tum illa admirabunda, *iſtudne*, ait, *ex*
urina intelligis? Imo vero, inquit Empi-
ricus, *& niſi me omnia fallunt*, *per quin-*
decim ſcalæ gradus delapſus eſt. At cum
illa, *utique viginti ſe numeraſſe* referret,
hic velut indignatus quærit: *num omnem*
ſecum urinam attuliſſet, atque illa negan-
te, *quod vaſculum materiam omnem non*
caperet; itaque, ait, *effudiſti cum urina*
quinque gradus illos, qui mihi ad numerum
deerant. Ecquis vero artes omnes ediſ-
ſerat ac technas ad fallendam plebem ex-
[illegible] cogi-

Ecquis artes omnes ediſſerat] Cl. Autor largius de
Charlataneria medicorum potuiſſet diſſerere, niſi id a
propoſita brevitate fuiſſet alienum. Plures dantur Pſeu-
do-Medici, quam veri artis hujus ſtatores; plures men-
daces, quam doctores; plures profeſſores falſitatum, quam
veritatum. *Rodericus Caſtellanus* Hiſpanus, Epiſcopus

cogitatas, quibus illi vulgo utuntur, quorum commune ſymbolum eſt: *Mundus vult decipi, ergo decipiatur.*

Aſcen-

Zamorenſis, Referend. Papæ Pauli II, in *ſpeculo vitæ human.* fatetur, vidiſſe ſe plures, heri aromatarios, hodie medicos: heri barbarum raſores, hodie morborum gravium cenſores: heri herbas ceteraque materialia in apothecis commiſcentes, hodie in principum aulis morbos dijudicantes. Huc pertinent verſus illi:

Singuli ſe Medicos doctos, Idiota, Sacerdos,
Judæus, Monachus, hiſtrio, raſor, anus.
Miles, Mercator, Cerdo, nutrix & arator, &c.

Levinus Lemnius in ſimil. Bibl. cap. 41 ait, noviſſe ſe quendam plumbei ingenii ſacrificulum qui cineres buxi, deuſtæ atque ſecundum ritum eccleſiæ romanæ dominica die palmarum conſecratæ, aquæ luſtrali immerſos, adhibito ridiculo quodam & inani exorciſmo, ad diſpellendas, ut adſtantibus perſuaſerat, febres & vermes expellendos, cuidam adoleſcentulo ebibendas propinarit. Verum paullo poſt febrim quidem depulſam, aſt adoleſcentem morte ſopitum fuiſſe, adeo ut auctor fuerit ſuis civibus, ne quis ſimile quiddam iterum tentaret, quum buxeæ frondes ſint exitiales & propter gravem ac viroſum earum odorem, ſaporem amarulentum, corpori humano noxiæ atque pernicioſæ. Romanis feminæ medicæ erant, *Gruterus Inſcript.* p. 635, 636; immo ſervi Romæ medicinam profeſſi ſunt, quamvis *Sponius miſcell. erud. antiq.* p. 144 indigne ferat, Robortellum ejusque ſequaces aſſerere, Romæ tantum ſervos medicinam exercuiſſe. Athenienſes lege caverunt, *ne quis ſervus aut femina medicinam diſceret*, ut Hyginus refert fab. CCLXXIV. CHAR.

Athenis lege cautum erat olim, ne quis ſervus amori intentus eſſet. Reminiſcor hac occaſione, quod tempore Caroli VII demum in Gallia Medicis conjugia permiſſa fuerint. I. GALL.

Acta Erudit. A. 1702 p. 84. Ascendimus ad JCtos, quos *invictissimos juris in orbe Monarchas* superioribus seculis dictos deprehendimus; & quotusquisque est hodie inter Doctores vel infimi subsellii, qui non *ex utroque Jure Cæsar* appellari gestiat? Enimvero *dignitas* Cic. Or. pro Mur. *in tam tenui scientia quæ potest esse?* (utor verbis potentissimi Romanorum Oratoris, non meis) *res enim sunt parvæ, prope in singulis literis atque interpunctionibus verborum occupatæ. Deinde etiamsi quid apud majores nostros fuit in isto studio admirationis; id enuntiatis vestris mysteriis totum est contemptum & abjectum. Itaque irati aliqui, quod sunt veriti, ne dierum ratione pervulgata & cognita, sine sua*

Ascendimus] Lis quondam fuit de Proedria inter Medicos & Jureconsultos, festiva admodum ratione terminata, uti Agrippa refert. Judex nimirum ex litigantibus quærebat, *quo ordine fures carnificesque ad supplicii loca procederent?* Una hic erat omnium responsio, *præcedere fures, insequi Carnifices. Bene responsum,* Judex inquit: *præcedant ergo Legum periti, Medici vero eos insequantur.* Bene igitur Orator noster a Medicis ad Jureconsultos progressurus, *Ascendimus*, inquit, *ad Jureconsultos.* I. GALL.

Quos invictos Juris in orbe Monarchas] In Vita Renati Choppini, JCti apud Gallos celeberrimi, cujus *de Jure Cœnobitarum* opus Francof. A. 1709 iterum excusum est, tale ipsi tribuitur elogium: *Lugete, Pan magnus oraculorum forensium occidit, Choppinus ille, scrinium legum, Canonum sacrarium, lux Juris Gallici, fax municipiis, Orator causarum pius, verus, elegans, mirabilis!* SCRIB.

ſua opera lege poſſet agi, *notas quasdam compoſuerunt, ut omnibus in rebus ipſi intereſſent.* Has vero notas atque formulas, quas ubi edidicerint noſtri homines, tum jura omnia ſe devoraſſe arbitrantur, idem Tullius *inaniſſimas prudentiæ, fraudis autem & ſtultitiæ pleniſſimas*, nuncupat, *totamque eam ſcientiam ex rebus fictis & commentitiis conſtare* pronuntiat, ac poſtremo ſcite admodum in hæc verba prorumpit: *Itaque, ſi mihi, homini vehementer occupato, ſtomachum moveritis, triduo me Juriſconſultum eſſe profitebor.*

Intereſſent.] Oratoris inſtar Cicero hic loquitur, omnia ad ſcopum facientia corrogantis; alia occaſione omnia contraria defenſuri. Sic Medici remedia quædam mox maximi, mox nihili facere, pro temporum ratione didicere. Sic Philoſophi aut *pro vacuo* aut *contra vacuum* arma ſumunt, breviter: ſic ubique Charlataneria viget. Interim cum venia Bartoli fatendum eſt, ſtudium de verborum ſignificatione vel maxime eo facere, ut quis Jureconſultus eximius evadat. Immo, ne forte quis ſuperbire præſumat, idem de aliis fere ſcientiis dicendum eſt, quippe quæ omnes nonniſi circa rerum Nomina occupantur, nec unquam ad naturam rerum ipſam penetrant, obſervante auctore quodam Anglo. Quid enim præter notitiam terminorum Medicorum, Theologicorum, Philoſophicorum, Juridicorum &c. aliud requiritur, ut pro Medico, Theologo, Philoſopho & Jurisperito habeatis? *L'on excelle plus ou moins dans les Sciences, à proportion que l'on ſait plus ou moins les Noms des choſes, & que dans nos Raiſonnemens nous les aſſemblons bien ou mal ſelon les conventions que nous avons faites à notre fantaiſie touchant leurs ſignifications*, inquit Autor *de l'Art de penſer Chap. I.* I. GALL.

Quæ cuncta mentior nisi nostris temporibus sint admodum accommodata. Equidem sunt alii, qui paulo magis supra vulgus sapientes solicitius exercent crisin, & Græca continuo crepant, & cum hariolationes suas a Codice Pandectarum Florentino, cana senectute venerabili, non prorsus abludere intellexerint, tum vero Diis se simillimos arbitrantur. At verendum est sane, ne hi ipsi sæpius, dum in emendandis legibus omne ponunt studium, sanas leges corrumpant, corruptas lacerent penitus & pervertant. Sed magis tamen illi etiam videntur ridiculi, qui, quum pro rostris dicendum est ac legibus agendum, ne leguleji videantur, veterum Philosophorum aut Poetarum sententias crebro in

Veterum Philosophorum sententias] Quod e Balsacio hic refertur exemplum, optime quadrat ad ea, quæ Menagius de Mamurra (*Montmaur*) supra inter Medicos memorato, qui postea ad Themidos sacra accessit, narrat. Dignus est locus, quem integrum huc transscribamus. *Solebant illis temporibus*, inquit Menagius, *Parisienses Advocati, quoties locum aliquem ex antiquorum scriptis protulissent, qui belle in adversarium conveniret, Horatii verba subjungere:*

Mutato nomine de te
Fabula narratur.

At Pragmaticus noster, haud contentus ea rei qua de agebatur, similitudine, nomina ipsa Litigantium in libris Antiquorum investigabat. Hujus rei exemplum unum aut alterum temperare mihi non possum, quin hic adscribam.

in medium adducunt; qualem se audivisse Balsacius alicubi testatur disertissimum, ut creditus est, fori principem ita differen- Epist. sel. Lat. pag. 272 ss.

 tem:

Forte fuit quædam litigatrix nomine Titié: *monuit Mamurra ejus Advocatum, de illa agere* L. Titiæ 36 D. Legat. 1. *Fuit & alia nomine* Neæra, *clara in foro litibus femina: docuit & Patronum Adversarii, de ea accipiendos esse versus nonnullos Tibulli in Neæram. Ita factum est, ut a plerisque Caussidicorum, quibus hoc annominationum genus mire arridebat, multum coleretur: & quoties una cœnitarent; nam*

Et certare solent simul & cœnare Patroni,

numquam non vocaretur: vixque ullus fuit, qui non secum male agi putaret, si in Mamurræ amicitia locum aliquem non obtineret: adeo isti μαμυῤῥισμοὶ *(sic enim vocabantur) omnibus placebant. Sed eos tandem fugavit e foro hujus figuræ crudelis eventus. Meaudrum quendam, dubiæ hominem nobilitatis, immunem capitis tributo, ob plurima sua in patriam merita, cum Judices Pedanei pronuntiassent; ad supremam Vectigalium Curiam Vicani provocarunt. Ut literarum* n *&* u *& similitudo inter se maxima est, & facillima alterius in alteram mutatio, forte in titulo sacculi litigatorii, nec non in plerisque litis instrumentis,* Meander *scriptum fuerat, non* Meauder. *Vicanorum Advocatus, qui sic re vera Adversarium vocari existimabat, illum de Popularibus quidem bene meritum fatetur: at liberum idcirco a tributo negat esse oportere, idque cœpit accepto a Mamurra Mæandri fluvii exemplo confirmare: qui cum in Deorum numerum quondam voluisset referri, licet universæ Lydiæ valde commodus esset, quam non modo opimo limo fœcundaret, sed etiam ita amaret, ut ab ea discederet quasi invitus, quod sinuosis suis recursibus testatur satis superque; tamen propter maximam pecuniam, quæ in hanc Apothesin erat impendenda, prohibitus est a Regionis incolis. Dum hæc magna contentione Rusticorum Advocatus loquitur, dicentem interpellavit, qui in hac homonymia litis summam versari existimabat, ineptus quidam Meaudri Procurator, monuitque Judices, clientem suum non* Meandrum, *sed* Meaudrum *vocari: quod terque*

tem: *Docebit vos, o Procuratores, officium veſtrum Homerus Iliados K, & Euſtathius Scholiaſtes Homeri in illos verſus;* quos memoriter ad decem vel duodecim recitabat, nulla numerorum & accentuum habita ratione. Aliis nec Juſtinianus, nec Tribonianus ſatis placet, homines quippe, ſi illis credas, ineptiſſimi & vix obelo digni, qui ſi Jus naturæ, tantopere hoc ſeculo decantatum, a noſtris hominibus addidiciſſent, longe aliud ac emendatius Juris corpus nobis dediſſent. Itaque nihil admittunt a Legislatore ſapienter conſtitutum & tot judicum calculis firmatum, quod non ad naturæ, quam ſibi fingunt, legem dijudicent, quam ſi quisque rationem ſequi pro libidine velit, ecquid tandem æquum aut

Conf. Agr. l. c. C. 91.

quaterque magna voce clamavit: unde tam magnus repente riſus exortus eſt, ut perorare vix licuerit Advocato. Atque ex eo tempore nemo amplius auſus eſt μαμυρρίζειν. Vid. *Hiſt. de Montmaur par* Sallengre *Tom. I p. 56 ſeq.* VAND.

Ineptiſſimi] Neminem quidem hic nominat Orator noſter; credo interim, criſin ejus pertinere ad Franciſcum Hottomannum, qui tractatum ſub Antitriboniani titulo edidit, monſtraturus, Tribonianum non ſatis eruditum fuiſſe, ad exſequendum tanti momenti negotium, quale compilatio Juris Romani. Libellus hic ſæpius recuſus, *libellique aurei* elogio a multis mactatus eſt. * Suidas, voce *Tribonianus*, malæ fidei eum accuſat, qui Juſtitiam commodis ſuis privatis accommodaverit.

I. GALL.

aut justum futurum existimatis, Auditores? Alii, cum materia aliqua juris deducenda est, & sive consilium sive sententiam rogantur, omnes omnium JCtorum libros evolvendos sibi putant, totaque citatorum, quæ vocant, plaustra colligunt, quibus suas dissertatiunculas, responsa, decreta non tam ornant, quam onerant. Id quod suo etiam sæculo vidit Erasmus, qui, inter eruditos, ait, Jurisconsulti sibi vel primum vindicant locum, neque quisquam alius æque sibi placet, dum Sisyphi saxum assidue volvunt, ac sexcentas leges eodem spiritu contexunt, nihil refert quam ad rem pertinentes, dumque glossematis glossemata, opiniones opinionibus cumulantes efficiunt, ut stultum illud omnium difficillimum videatur. Quicquid enim laboriosum, illud protinus & præclarum existimant. Jam de illis dicendum erat, qui Causidicinam seu Rabulisticam exercent, artem Enc. Mor. p. 96.

Justum futurum] Modo non nimius sit Juris Romani amor, qui nos leges patrias, mores Germaniæ, ipsumve jus Naturæ negligere faciat, nullis etiamsi convenientissimis argumentis eo perducendos, ut vel latum unguem a SS Romanorum jure secedamus. Talis fuit egregius ille Disputator, qui verbis initialibus: *In Nomine Domini nostri Jesu Christi* studiose subjunxit allegatum necessarium: *juxta Proœm. Institutionum.* I. HALL.

Causidicinam] Ita vocat Scioppius, qui ante alios in *Consultat. de Scholar. & studior. ratione*, de artibus Jureconsultorum meretur conferri p. 40 sq. M.

artem mentiendi ab Ariſtotele dictam; iſti cum neceſſitati ſimiles, hoc eſt, ſine legibus ſint, literarum tendiculas & aucupia verborum vibrantesque ſententiolas ſectantur, quibus cauſas belliſſime circumducunt, donec emunxerint penitus ſuos clientes; aut ſi id fieri non poſſit, propter illorum opulentiam, litem ex lite trahunt, a ſeris demum nepotibus finiendam aut potius deſerendam. Longæ ſunt lites, longæ

Sine legibus ſint] De his dici poſſunt noti verſus:

In Inſtitutis comparo vos brutis,
In Digeſtis nihil poteſtis,
In Codice ſcitis modice,
In Novellis cæciores eſtis catellis,
In den Reichs-Abſcheid
Seyd ihr kommen nicht weit,
Et tamen creamini doctores.
O tempora, o mores!

Alii ineptas protulerunt & interpretati ſunt quæſtiones e. g. an is, cujus gladio caput abſciſſum, ſi reviviſceret, eodem iterum ſit afficiendus pœnarum genere? *Finckelth. præfat. ad obſerv. practic.* n. 12; vel, num Lazarus ridivivus uxorem ſuam repetere queat? cui proprium ſit ovum, quod a variis gallinis in eodem nido poſitum? *Hering. de fideijuſſ. c.* 10 *n.* 102. Zwingerus *de Barbarie ſuper. ſeculor. oratione p.* 121 dicit: *Ludovicus XII Galliarum Rex Chriſtianiſſimus ſæpius dicere ſolitus fuit, leges Juris-conſultorum ſimiles eſſe corio ſutorum. Ut enim hi corium, ſi brevius aut denſius ſit, quam conveniebat, dentium morſibus fricent, ſtringant, atque diſtendant: ſic & Juris-conſultos ſuas leges diſtrahere, ſtringere, contorquere & artibus mirabilibus tornare, donec propoſito iniquo reddant accommodas.* CHAR.

Deſerendam] Cauſæ quantumvis peſſimæ nunquam Patronis, legibus, rationibus deſtituuntur. Hic autem

longæ ambages & cetera de genere hoc, adeo ſunt multa, loquacem delaſſare valent Fabium.

Denique dum ad Theologos accedo, præcipua mihi circumſpectione opus eſſe video, ne, dum Pſeudo-Theologos in theatrum produco, eorum tangam ſacrum caput, quos profundiſſima animi religione cum piis omnibus proſequor: quare, etſi noſtros nequaquam fatear omni vitio canere, ab iis tamen potiſſimum dicendi materiam petere conſtitui, quorum par fuerat non minus perverſos mores quam doctrinam deſtituiſſe. Hic itaque illi primum mihi memorandi ſunt, qui cum ſint flagitioſiſſimi, pietatis tamen larvam induunt, eoque continuo ad aram Lavernæ Deæ adgeniculantes exclamant:

Pulcra Laverna,
Da mihi fallere, da juſtum ſanctumque videri, Horat. Epiſt.
Noctem peccatis & fraudibus objice nubem.

 Hinc

maximus eſſe videtur Charlataneriæ gradus, quando eadem lege facta prorſus contraria defendere ſumma cum impudentia conantur advocati. Contradictionum manifeſtarum convinci poſſet maxima eorum pars. Conf. *Bæl.* Dict. Art. *Antoine* l'Orateur Rem. A. B. C. & Art. *Deiotarus* Rem. D. I. GALL.

Larvam induunt] *In nomine Domini committitur omne malum:* Hoc proverbio Judæi ſæpius uti ſolent. Fiat applicatio. I. GALL.

De Van. Sc. C. 20. Hinc tot, ut cum Agrippa loquamur, Stoicæ ſimiæ, tot inſolentiſſima poſcinummia, tot palliata mendicabula, tot cucullata monſtra, barbigeri, funigeri, reſtiferi, ſaccogeruli, loripedes, lignipedes, nudipedes, atrati, nigritæ, griſones, albichlamides, verſicolores, multipelles, linoſtolii, retiarii, palliati, chlamydati, pullati, paludati, præcincti, brachati, ac id genus aliorum turba hiſtrionum, qui cum de rebus humanis nullam fidem habeant reliquam, (ob monſtroſæ veſtis habitum creduntur illis divina,) hodieque ſacrum religionis nomen ſibi ſolis uſurpant, ac ſe Chriſti ſodales Apoſtolorumque contubernales jactant: quorum vita ſæpe ſceleſtiſſima eſt, avaritia, libidine, gula, ambitione, temeritate, petulantia & omni ſcelere referta, ſed religionis prætextu ſemper inulta. Mathanaſius p. 129. S. Vitalis lupanaria frequentiſſime ingrediebatur, ſcilicet ut meretriculas ad bonam mentem adduceret; Id. p. 81. at hoc multo audacior Robertus de Arbriſſellis cum ſacris virginibus, ſi quæ pulcriores illi viſæ eſſent, ſecure decumbens, quicquid erat titillationum ac prurientium libidinum, velut arietes ad expugnandam caſtitatem admovebat, nimirum ut de tot tentationibus eo glorio-

ſius

ſius triumpharet. Deinde de illis dici poterat, qui cum e ſacro ſuggeſtu verba faciunt liberrime, nec quenquam timent, qui illis palam refragari auſit, non tam illud curant, quemadmodum officii ſui rationes impleant, quam ut auram popularem captent, eoque in hos, a quibus ſe haud ſatis profunda latria coli exiſtimant, ſatyram perpetuo exercent, quoscunque volunt, ita depingunt, ut manibus palpari queant; quod dum faciunt, tum demum expergiſcuntur, eriguntur, inhiant omnes. Aniles porro fabellas, quas a nugaciſſimis mulie-

Verba faciunt liberrime] Charlataneriam Concionatorum ſui temporis reprehendit ſæpius *Eraſmus* in ſcriptis ſuis, inprimis in *Eccleſiaſte S. libr.* 4 *de ratione concionandi*, nec non in *Colloquiis*. Quodſi quis complures eloquentiæ illius circumforaneæ flores colligere velit, adeat libros Anglica lingua conſcriptos: *Scotch Presbyterian Eloquence or the foolishneſs of their teaching discovered &c. The Grounds and Occaſions of the Clergy and religion enquired into.* TRIVULT.

Conferatur Panegyricus Grutero dictus a Venatore p. 222, citatus a *Bælio art. J.* Gruter *Rem. D. lett. f.*

Fabellas] Quidni etiam aliquid dici poterat de ineptis illis Theologorum imprimis Pontificiorum diſputationibus? e. g. quomodo Deus diligat contraria & quomodo poſſibilia nunquam exiſtentia? quomodo Deus poſſit plura ſcire quam ſcit? utrum Deus poſſit aliqua facere, quæ nec fecit, nec faciet? utrum conveniens fuerit eductio carnis Chriſti de viro & muliere? utrum corpus virginis Mariæ fuerit expoſitum influentiis ſtellarum? utrum convenientius fuerit, Angelum apparere Mariæ in ſpecie humana, an vero ſerpentina aut columbina? an in ſalu-

mulierculis accepere, tanta fiducia narrant, ut centum ad minimum rei gestæ testes juratos habere dixeris; quæ nihilominus, si accuratius introspiciantur, mera deprehenduntur mendacia ac deliramenta. Imprimis vero ut plebeculam territent, im-

por-

tatione Angelus genu flexerit? cur Adam extra paradisum creatus, Eva in paradiso, angelus in cœlo empyreo? utrum in statu innocentiæ æqualis semper numerus fuisset virorum & mulierum? utrum Christus sit tantus in una parva hostia, sicut in una magna? &c. CHAR.

Ut plebeculam territent] Convenientissimæ querelæ! Unus sæpe Cometa tot malorum prodromus esse perhibetur, ut mirum non sit, simpliciorem plebem, ultro in superstitionem pronam, magis magisque in eadem confirmari. Nihilominus tam pertinax est horum Virorum mala præsagiendi pruritus, ut cum Sempronio, urbis non incelebris Pastori, aliqui objicerent, nullum malorum, quæ cometam nunciare prædixerat, subsecutum fuisse; ille publice & pro concione protestaretur his verbis: *Quodsi nunc eventus nondum respondet, nemo tamen novit, quid intra proximos quinquaginta annos futurum sit.* Stolidiores adhuc sunt illi, qui ventum concitatiorem, eclipsesve solares, Titii more, ceu tristiorem casuum nuncios allegant. Demus enim, post phænomena ejusmodi pure naturalia, dura quandoque tempora incidisse, eadem tamen illorum signorum, quæ libri Pufendorfiani de O. H. & C. culpa est, quod studiosus quidam atra bile laborans vitam spontaneo suspendio finierit: quamvis & hoc ipsum Clerus quidam, helleboro indigens, constanter asseruerit. I. HALL.

Scilicet *non semper maximi Clerici sunt maximi Sapientes*, seu ut *Regnier Sat. III: Ainsi les plus grands Clercs ne sont pas les plus Sages.* Fateor tamen, tantam sacri ordinis reverentiam penes me esse, ut paucorum aliquot vitia, & si quidem cadunt in viros Theologos, gesticulatorias artes honesto silentio obtegere, quam talia revelando, reliquorum odium incurrere malim. Unum

portentis fingendis frequentiſſimi ſunt, nunc piſcinas clamantes in ſanguinem mutatas, nunc puteos ſponte ſua commotos, nunc ejulatus nocturnos, quæ certiſſima bellorum, incendiive aut peſtis præſagia interpretantur; quibus tamen rebus, ſi eventu deſtituantur, valde vereor, ne Atheiſmum facilius quam morum emendationem provehant, & fidem apud prudentiores penitus amittant. Jam ſi exempla

ſaltem Naudæi de Cometarum Interpretibus locum non addidiſſe pigeret, quem, (niſi ille feſtinanter quærentis oculis ſe ſubduxit) Bælius in egregiis ſuis Meditationibus aut in partes vocare oblitus eſt, aut neſcivit. Verba Naudæi ſic jacent p. 422 cit. ſæpius Dial. *Comme* (explosa erant pagina antecedenti reliqua futuri mali omina, Inundationes &c.) *des Cometes, de quibus etſi dicat Poeta, nunquam viſum impune Cometen, tamen Puteanus, Griſaldus, Guiniſius & Paſchalius ont tous prouvé par une infinité de raiſons & d'experience, Cometas indicium eſſe felicitatis futuræ, non ut Vulgus putat calamitatis: Mais pour moy j' eſtime plus veritable, que toutes ces choſes là à nous ne font ny bien ny mal, & qu' elles nous ſont tout à fait indifferentes, au moins pour ce qui eſt des Cometes, car pour les inondations, le mal qu' elles nous font n' eſt que trop ſenſible; auſſi eſt ce à mon advis, ce qui a donné lieu à noſtre proverbe: de grand Seigneur, grande Riviere & grand chemin, fuis ſi tu peux d' eſtre voiſin.* Q. MARC.

Penitus amittant.] Religio obſtat, quo minus colophonem addere jubeam Diaconum Wurmsfeldenſem, qui poſtquam terribiliſſima quæque auditoribus ſuis retuliſſet de Vitulo recens nato Anthropocephalo, illa demum ſubjunxit: *Et quodſi denique falſus etiam fuerit de monſtroſo hoc vitulo rumor: vos nihilominus, o Mei! perſuaſiſſimi eſtote, hunc & ſimiles caſus certa ſigna eſſe*

pla poſcitis, non eſt, ut ea copioſius ediſſ ſeram, quæ de Nicolao Riccardio, Franciſco Panicarola, Thoma Rhedonenſi, vulgo Conette dicto, Joanne Capiſtrano, & clamoſiſſimis hominibus aliis, narrant Scriptores fide digni; domeſticum afferam longe luculentiſſimum. Venerat Lipſiam ſuperiori ſeculo callidiſſimus impoſtor, homo Italus, qui Comitem de Pompejis mentiebatur, & ſe religionis cauſa huc delatum ſimulans, diligenter adibat Miniſtros eccleſiæ, ne pecuniæ quidem in loco parcens, quod, quanta illorum ad commovendos opulentiorum animos excutien-
[illegible]
[illegible] dosque:

appropinquantis judicii ſupremi. (*Solte ja dergleichen Kalb nicht gebohren ſeyn, ſo glaubet doch ſicher, meine Werthen, es ſind dieſes alles Zeichen vor dem lieben jüngſten Tage.*) THEM.

Clamoſiſſimis hominibus aliis] De Riccardio & Panicarola vide Erythræum *Pinac. C.* 22 *&* 46; de Thoma Conette, qui ſæpe habuit Auditores 20000, tantoque in honore habitus eſt, ut quocunque iter faceret, magiſtratus & populus ex urbibus illi velut Principi obviam procederet, vide Bayle *Dict. T. I p.* 891 *ed.* 1, & de Capiſtrano refert Manlius *Comm. rer. Luſat. MS. L. V C.* 78, quod artem geſticulandi tam probe percalluerit, ut ex auditoribus, quos habebat innumeros, illi etiam, qui longiſſime abeſſent, ita ut nec verbulum percipere poſſent, largiſſimas nihilominus lacrymas profuderint. Ceterum in percenſendis Pſeudo-Theologorum ineptiis otium nobis fecit Eraſmus in Encomio Moriæ, qui cum ipſe fuerit Theologus incomparabilis, non paſſus tamen eſt illis ob characterem indelebilem ſtultitiæ immunitatem concedi. M.

dosque loculos vis esset, probe intelligeret. Eo delectabatur ante alios gravissimus quidam dioeceseos nostræ Antistes, eundemque, ceu e Magni Pompeji lumbis justa posterorum serie procreatum, pro ea, qua pollebat, facundia auditoribus suis enixe commendabat. Enimvero cum paulo post audiret, clarissimum Historicum, C. F. F. in familiari sermone asseverasse, quod e certisſimis historiarum monumentis constet, jam tum ante mille quingentos fere annos penitus defecisse stirpem Pompeji Magni; tum vero Antistes, denuo se prorumpens in suggestum, Pompejum suum vehementius extollere & tantum non diris devovere omnes, qui de prosapia illius dubitarent, adlegatis in rem suam verbis Salvatoris: *Si terrena dixi vobis, & non creditis, quomodo, si dixero vobis cœlestia, credetis?* Sed manum de tabula. Joh. III v. 12.

Quin

Manum de tabula.] Cum de circumforanea maxime Eruditorum jactantia agere constituerit Autor, non erat abs re inter Pseudo-Theologos, quos vocat, memorare Quirinum Kuhlmannum, qui in libro Lugduni Batavorum 1674 vernacula lingua edito, cujus titulus: *Neubegeisterter Böhme &c.* plusquam 1000000000 quæstiones, quas vocat, Theosophicas h. e. uti cap. XXI p. 374 rem explicat, infinitas quæstionum myriadas, omnibus Theologis atque Eruditis solvendas, proposuisse sibi visus est. TRIVULT.

Quin ad id potius me converto, cujus gratia hanc cathedram conſcendi. Nunc enim vos mihi compellandi eſtis, doctisſimi Domini Candidati, qui veſtrum in bonis litteris ſtudium & induſtriam Excellentisſimis Dominis Examinatoribus abunde probaſtis, eoque digni eſtis habiti, quibus ſuprema in Philoſophia laurea a Spectatisſimo Facultatis noſtræ Decano in hac

Si placuiſſet Oratori Charlataneriam Concionatoriam ſeparato pertractare articulo, multa profecto ſatisque curioſa exempla in medium proferre potuiſſet. Conferatur interim Præfatio *de la Defenſe du Nouv. Teſt. de Mons Edition de Cologne* 1668. Exſtat ibidem Analyſis Concionis cujusdam P. Maimburgii ſuper varia Canum genera, ad Concionatorum diverſas claſſes applicata. Idem videri poteſt in *Bæl.* Dict. Art. *Maimburg*. Rem. C. Coronidis loco apponere juvat ſequentia verba ex præfatione libri *la Bibliotheque des Predicateurs: Quel genie eſt aſſez heureux pour tirer de ſon fond tout ce qui eſt neceſſaire à remplir de longs & de ſolides diſcours ſur tant de differens ſujets. Il y en a qui ſe contentent d'un Langage poli, & de Termes etudiez plus propres à l'Academie que de la Chaire; ſans ſe mettre en peine, pourvû qu'ils parlent bien, ſi leurs diſcours eſt inſtructif, bien conduit, bien raiſonné, & en un mot capable de perſuader & de toucher l'Auditeur. D'autres ennemis de la peine & du travail, ne ſe font point un ſcrupule de precher les Sermons d'autrui au peril de paſſer pour Plagiaires, & pour des gens qui vivent d'induſtrie; deſorte que contens de la peine qu'ils ſe donnent d'aprendre & de reciter ce qu'ils ont acheté des Copiſtes ou de ceux qui ſont trafic des pieces qu'ils compoſent, ils s'en croient paiez de voir qu'ils s'en font ſouvent à peu de frais une vogue & une ſuite des Predicateurs d'un vrai merite ne peuvent avoir, que par des diſcours de leur faſon.* I. GALL.

hac ſolenni panegyri conferatur. Quare pro ea, quæ a Sereniſſimo Principe ac Domino, Domino MAURITIO WILHELMO, Duce Saxoniæ, Juliæ, Cliviæ, Montium, Angriæ & Weſtphaliæ, Poſtulato Adminiſtratore Epiſcopatus Martisburgenſis, Landgravio Thuringiæ, Marchione Miſniæ, ut & ſuperioris & inferioris Luſatiæ, Comite Principali dignitate Hennebergico, Comite de Marca & Ravensberg, Domino in Ravenſtein, Academiæ noſtræ Cancellario Perpetuo, Domino meo Clementisſimo, mihi clementisſime demandata eſt, poteſtate, ego D. J. B. M. - - & ad hunc actum conſtitutus Procancellarius, Vos Philoſophiæ ac Bonarum Artium Baccalaureos, Te - -

Vos inquam numero XXX Philoſophiæ ac Bonarum Artium Licentiatos facio ac creo, factosque renuntio, tribuens vobis jura omnia, quæ huic ordini conveniunt, idque in nomine Patris & Filii & Spiritus S. Amen.

Tandem ad Te convertor, Vir Spectatisſime, Excellentisſime atque Amplisſime, Domine Ulrice Juni, Mathematum in hac Academia Profeſſor Publ. celeberrime, ut & Mathematice Regie, Collegii Maj. Princ.

Collegiate, & h. t. Fac. Phil. Decane, Domine Collega, Compater ac Fautor multis nominibus colende, tibique porro potestatem facio his a me modo renuntiatis Dominis Licentiatis supremos in Philosophia honores publice & solenni ritu conferendi; Deus faxit feliciter!

EPIPHONEMA LECTORIS FEBRICITANTIS AD CHARLATANERIAM MENCKENII.

Obe, jam satis est, obe, libelle,
Tandem desine Charlataneriis,
Doctis quisquiliis ineptiisque
Tantorum mihi cranium virorum
Ægro rumpere nugivendulorum:
Cessent Demonsius, Politianus,
Segerus, reliqui cum Buccaferro,
Nil te jam retinet, rudens aselle,
Cum sessore furente Glareano,
Formet Menckenius Licentiatos:
Nugis quippe satis febriculosis
Repletum est mihi languido cerebrum:
Cum sanus fuero, magis placebis.
Obe, nunc satis est, obe libelle.

METROBRAVIUS.

SEBA-

SEBASTIANI STADELII AD JANUM PHILOMUSUM EPISTOLA DE CIRCUMFORANEA LITERATORUM VANITATE.

Non festivas solum, quod soles, *Philomuse*, superioribus diebus ad me misisti literas, & ingenii tui & tranquilli animi indices, sed etiam libellum non ita pridem editum, quo (ita me Musæ ament!) nihil esse potest festivius. Quo magis doleo, quam voluptatem ex ejus lectione capere potuissem, quo minus solida ea esset, imperiosis Tuis Te precibus impediisse, a me exigentem, ut epistola non nimis brevi tria rescribam, *primum* quid existimem de illo libro, vel potius de illo Satyrarum pari, quas nuper vulgavit MENCKENIUS, *Vir Tuæ laudis*, (uti scribis,) *non indigus, sed sua luce radians*, in *Charlataneriam*, quam vocat, *eruditorum*; *deinde* an non barbara ista appellatio alio possit permutari vocabulo, scilicet pure Latino: *denique* si plura *Charlatanismi* ex-

empla forte mihi ſuppetant, ut opiparum eorum ferculum Tibi apponam.

Poteram, Vir optime, moleſtum hunc & invidioſum laborem recuſare, ne vel *Menckenii*, ſi de ejus Satyris libere, quod ſentio, dixero; vel Charlatanorum illorum, quorum ulcera tractanda ſunt manu immitiori, iras provocem & aculeos. Cum enim *Menckenius* vix par ſit Charlatanorum, quos irritavit, inſidiis, quid me futurum putas, ſi utrique impetum in me faciant, conjunctisque ſignis tam imbecillem homuncionem adoriantur. Noſtin' illud: *Veritas odium parit.* Et alterum ejusdem Comici: *Omnia aſſentari is quæſtus nunc eſt multo uberrimus.* Quid ergo? Reſcribam, ut Tibi: tacebo, ut mihi gratificer. Reſcribo ſcilicet Tibi, taceo aliis. Scis, quid velim? Tibi ſoli hæc dicta ſunto, ut & amicitiæ legibus ſatisfaciam, nec alios temere offendam.

Terent. Eunuch. II, 2, 22.

Ut igitur primo loco meam exponam de Menckenianis Orationibus ſententiam, ſcias, eas hactenus vel maxime mihi probari, quod Auctor celeberrimus vitioſos literatorum mores docto ſale conſperſit. Quippe hoc pacto non ſolum impeditur, quo minus vitia literatorum ipſis literis

ali-

aliquid infamiæ affricent: ſed etiam ipſi literarum cultores ſive exuere ſua ſive non imitari aliorum vitia pœnæ Satyricis dandæ metu coguntur, atque ita ſuus literis honos, ſua literatis exiſtimatio ſervatur illibata. Præterea fatendum eſt mihi, non adverſante Genio effuſas eſſe illas Satyras, ſed naturali lepore, profluenti ſermone, docto delectu, caſtis facetiis lectorum animos vi quadam dulci & grata ad ſe rapere.

Tria tamen ſunt, quæ peccaſſe videri poſſit *Menckenius*. Nam *primum* injurius quodam modo eſt in literatorum ordinem, cum ne obiter quidem Charlataniſmi a cæteris ordinibus exerciti meminit, adeoque noſtrum ordinem in ſuſpicionem adducit, quaſi in eo ſolo ridiculum illud genus hominum inveniatur. Scilicet vel tribus verbis indicare debebat, turpem illam artem, *Charlataneriam* quam vocat, non coli a ſolis eruditis, ſed Charlatanorum plena eſſe omnia: ſe vero jam Charlatanos duntaxat eruditos mordaci fodiendos ſtylo ſuſcepiſſe. Perſpecte obſervavit *Puſendorfius*, *Pædantiſmum mentis, non literarum aut ſectæ alicujus vitium eſſe, ſed omnis generis, conditionis & ordinis homines perambulare.* Idem veriſſime de Lib. II de Jure Nat. & Gent. c. IV § extrem. p. 256.

 Char-

Charlatanifmo dici poſſe, haud dubie non neſcivit, ſed tamen non monuit *Menckenius.* Qui enim ignoraret, quod jamdudum præter ſingulorum dierum experientiam docuit *Petronius, totum orbem exercere hiſtrioniam*, id eſt, Menckeniano vocabulo, Charlataneriam. Quod ſi verbulo indicaſſet, illiterati non poſſent abuti ejus optimis alioqui Satyris in contumeliam literarum, ſed ſecum recordati, idem vitium propriis naſci in hortis, moderatiores ſe præberent in eo, quod ex Cadmæa hac pugna capiunt, gaudio.

Alterum, quod in Menckenianis deſidero Satyris, illud eſt, quod, neglecto *Ciceronis* præcepto, nulla apparet Charlataniſmi definitio, quæ naturam ejus plane deſcribat, ac Charlataniſmum a ceteris literatorum vitiis ſejungat. Ita enim factum eſt, ut, maxime in poſteriori oratione, permulta non tam Charlataniſmi, quam Pædantiſmi, exempla afferantur. Ergo, inquies, Tu utrumque fini & diſtingue. Accipe igitur imaginem utriusque vitii, quam concepi animo. *Pædantiſmus eſt ambitio ex ejusmodi eruditione nata, quæ verſatur in rebus non maximi momenti.* Hæc ambitio, quia inopiam judicii prodit,

non

non poteſt non gignere facta ineptiſſima & quæ largam præbeant ridendi materiam: verbi gratia, cum illud Criticorum par de quæſtione, utrum *emtum* an *emptum* ſcribi fas eſſet, non verbis, ſed telis, digladiaretur: cum Poeta ille, *Menckenio* laudatus p. 133. ſcilicet, ne Cæſari quidem aſſurgere dignaretur: cum Grammaticus ille Suetonianus ſecum natas, ſecum morituras quiritabatur literas: cum Nero imp. citharam, hiſtrioniam & poëſin doctiſſimus, morti propinquus identidem exclamaret: *Qualis artifex pereo!* *Pædantiſmus* igitur arguit ſimplicitatem mentis: *Charlataniſmus* in impoſtores cadit, qui more circulatorum id agunt, ut decipiendis hominibus quæſtum faciant. *Pædantæ* igitur ſe ipſos prius, quam alios, decipiunt, vana neſcio cujus ſapientiæ opinione turgidi: *Charlatani* contra non tam ſibi, quam aliis, imponunt, animumque habent quæſtum inde faciendi. Ambitio quidem certe a Pædantiſmo ſeparari non poteſt, Charlataniſmus poteſt; quippe non omnis ambitio lucrum & applauſum ſpectat, ut vel ex allatis Pædantiſmi exemplis facile intelligitur. Ita *Segerus* ille miſerabilis fuit Pædanta, Charlatanus non fuit. *Charla-*

Suetonius in Vita Neronis cap. 49.

vid. Menckenius p. 15.

tanus igitur *literatus* (en definitionem!) eſt homo vix mediocriter eruditus, qui immoderata ſcientiæ ſuæ jactantia, hiſtrionicis interdum facetiis mixta, hominum applauſum captat, eo conſilio, ut aliorum ſtultitia fruatur ad famam opesque ſuas augendas. Talem illum ex ſutore Medicum
Lib. I Fab. 14. ſive Charlatanum deſcribit *Phædrus*: tales videmus circulatores in nundinis: tales ergo oportet eſſe, quos Charlatanorum literatorum appellatione inſignire jure velis.

Tertium ſupereſt, quod in Menckenianis Satyris reprehendere auſim. Scilicet cum oſtentatio faciat Charlataniſmum, interdumque ſcurriles accedant facetiæ, cave, quasvis facetias a bono doctore abeſſe oportere putes, nec omnem ſcientiæ oſtentationem ab ejus perſona alienam judica. Hoc igitur eſt, quod præteriit *Menckenius*. Quid? oſtentationem ſui honeſtam a vitioſa, itemque εὐτραπελίαν ſive laudabilem ſermonis jucunditatem ab hiſtrionalibus ſcurrilibusque facetiis non diſcernendo, ipſam eruditorum prudentiam invidiæ & obtrectationi expoſuiſſe videtur. Nimirum non quivis jocus hiſtrionem facit, ſed ſapientiſſimus quisque hoc interdum con-

dimento utitur veritatis cibum præbens auditoribus. *Duplex*, inquam, Doctoris *dos* est, quod *aurem capit*, & quod *errorem corrigit mortalium.* *Duplex*, inquam cum *Cicerone*, *omnino est jocandi genus: unum illiberale, petulans, flagitiosum, obscœnum: alterum elegans, urbanum, ingenuum, facetum: quo genere etiam philosophorum Socraticorum libri referti sunt.* Deinde nec omnis ostentatio est bono viro indigna, sed est omnino ars quædam, virtutes suas aliorum ingerendi oculis salva modestiæ lege, eoque tantummodo fine, aliorum ut commodis eo magis consulere possis. Ignoti nulla cupido, nulla æstimatio. Quare prodeundum sane in publicum est, mercesque exponendæ, nullos alias inventuræ sive amatores, sive emtores. *Non parva est prudentiæ prærogativa*, (agnosce perspicacissimi illius *Verulamii* verba,) *si quis arte quadam & decore specimen sui apud alios exhibere possit, virtutes suas, merita, atque fortunam etiam (quod sine arrogantia aut fastidio fieri possit,) commode ostentando: contra, vitia, defectus & dedecora artificiose occultando.* Plura in hanc rem ibidem edisserit, quæ suo loco, si libet, leges.

Phædrus lib. 1 proleg. v. 3. Item lib. II proleg. v. 3 & 6.

Lib. 1 de offic. cap. 29.

Lib. VIII de Augm. Scient. cap. 2 p. 433.

Habes, *Philomuſe*, meam de *Menckenii* libro ſententiam, vel potius leves in tam pulchro corpore nævos. Nihil enim addo, ne calamum crimineris cenſorium, aut πολυθρύλλητον illud occinas: Ῥᾷον μωμεῖσθαι. Sequitur, ut appellationem plane Latinam nec ipſis priſcis illis Romanis inficiandum circumſpiciam, quæ, quod *Menckenius Charlataneriam* vocavit, declaret. Ac ſane dubito, an uno verbo vis barbari illius nominis ſatis exprimi poſſit. Venit mihi in mentem *Thraſoniſmi*, item Scioppiani * *Solipſismi*. Sed neutrum ſatisfacit, nec omnes *Charlataneriæ* receſſus pandit. Nec tamen tam inops eſt ** Latium, ut *Charlataniſmum* in civitatem cogatur recipere. Poterat *Menckenius*, quod & in præfatione fatetur, librum ſuum inſcribere *de circulatoriis* *** *literatorum* *arti-*

* Scioppius adſcito *L. Com. Europæi* nomine contra Jeſuitas ſcripſit *Monarchiam Solipſorum*.

** Quod ad Græcam linguam attinet, ea Charlatanos Philoſophos vocat σοφιςάς. Σοφιςὴς, inquit *Ariſtoteles* Lib. de Elenchis ſophiſticis cap. 1 § 8, eſt χρηματιςὴς ἀπὸ φαινομένης σοφίας, ἀλλ᾽ οὐκ οὔσης, id eſt, qui falſam illam philoſophiam in quæſtum ſuum convertit.

*** Hæc appellatio jam *Lipſio* arriſit & *Bælio*, quorum ille in *Seneca* Epiſt. 88 ita legit: *Appion ſub C. Cæſare tota circulatus* (pro *circumlatus*) *eſt Græcia*; eumque Appionem *agyrtam* fuiſſe *& circulatorem*, ſcilicet literatum, ſcribit; Hic *Lipſio* ſubſcribens eundem Appionem

artibus: poterat, quod mihi placuit, *de circumforanea literatorum vanitate*: poterat *de aretalogis * literatis*: poterat denique *de ſeplaſiariis literatorum artibus.*

Poſtremum reſtat, idemque moleſtiſſimum, ut, ſi qua alia hujus furfuris exempla in promptu habeam, Tibi liberaliter ac toto, quod ajunt, horreo admetiar. Neque vero, *Philomuſe*, ad faſtidium usque Te obruam, ſed *Menckenium* imitatus potiora ſeligam, hoc Te Catone contentum fore confidens. Repetas autem & ob oculos tibi ponas velim, ne a janua aberremus, allatam modo definitionem *Charlatani literati.* Scilicet is eſt *homo vix mediocriter eruditus, qui immoderata ſcientiæ ſuæ jactantia, hiſtrionalibus interdum facetiis mixta, hominum applauſum captat, eo conſilio, ut aliorum ſtultitia fruatur ad famam opesque ſuas augendas.*

Ut de hiſtrionalibus facetiis prius dicam, eæ claro honeſtoque viro indignæ ſunt,

(Diction. v. *Apion* not. D.) vocat *un Charlatan & un Saltinbanque.*

* Recordor, hanc appellationem jam *Morhofio* in mentem veniſſe, qui Lib. 1 Pol. lit. c. 9 § 12 *Aretalogorum & Thraſonum litterariorum* meminit.

ſunt, ideòque pauciores ex literatorum ordine producere potero honoris ſui tam prodigos, ut ſcurrilibus nugis applauſum & opes quærerent. Nam ipſi quoque Medici Charlatani gravitate ſua indignum judicant, riſum captare ſtultiloquio, sed ſannionem ſibi adjungunt, qui ridiculis geſtibus ac fabulis populum delectet. Interim nec tales literati moriones deſunt. Cui enim ignotus eſt *Taubmannus*, cui *Abrahamus a S. Clara?* In celebri quadam Academia ſacerdotio Bavarus quidam fungebatur, qui in ſacris concionibus tam lepidus erat ac feſtivus, ſæpe ut in cachinnos ſolveretur auditorium. In eadem alius, & Philoſophi perſonam ſuſtinens & Theologi, tantos in ſcholis riſus ciere quotidie ſolebat, ut jurares, ipſum Titi Imp. illud ſuum feciſſe; *nullum debere triſtem ab ipſo diſcedere.* Adeo enim ipſe in riſum effuſus erat, ſuisque auditoribus & exemplum & materiam ridendi præibat, ut quovis morione eum facetiorem eſſe facile aſſentireris. Verum, ut dixi, pauci literati a ſe impetrare poſſunt, ut rideri gaudeant ſermones ſuos. Ceterum haud pauci in admirationem Sui rapere ſtudent alios, ac *digito* gaudent *monſtrari & dicier:*

HIC

HIC EST. Charlatanismi hujus sequentes potissimum sive artes sive genera deprehendi.

Aliis pulchrum visum est, suas ipsorum laudes ebuccinare more Astydamantis. Hoc faciebat ille paucis ignotus, qui tres esse sua ætate eruditorum principes dictitabat, quorum duos nominans, tertium se proferre nolle addebat, scilicet ut auditoribus proclive esset adjungere magistrum. Ipse novi quendam Philosophiæ Professorem, magnæ famæ hominem, novitios ad se a Depositore adductos hac adhortatione dimittere solitum: *Frequentate, quæso, meas scholas: quippe princeps ego Philosophorum sum in hoc Lyceo, nec meliorem ducem nanciscemini alium.* Atque is quidem imitari malebat notum illum in Saxonia circulatorem, qui cum prodit in scenam & populo fit spectaculo, hoc statim procemio fascinat circumfusam turbam: *Ego sum celeberrimus ille Sideropogon;* quam Socratem, qui rogatus a quodam, quis optimus esset Philosophiæ magister, eum in alius Scholam prosequebatur. In poetis maxime notatur illa sua laudandi impudentia: inter quos eminere *Malherbium* notat *Bælius.* Talis olim fuit *Apion* Diction. voc. Malherbe not. C.

pion ille, qui *Polyhiſtor* appellatus eſt. Hunc enim *in prædicandis ſuis doctrinis maximum venditatorem* fuiſſe, teſtis eſt *Aulus Gellius.* Idem auctor alium producit jactatorem; *qui ſe unum & unicum lectorem eſſe enarratoremque Salluſtii dicebat, neque primam tantum cutem ac ſententiarum ſpeciem, ſed ſanguinem quoque ipſum ac medullam verborum ejus eruere atque introſpicere penitus prædicabat.* Annon *Caſpar Barthius* in præfatione *Adverſariis* ſuis præfixa *Appionis* veſtigia preſſerit, aliis permitto arbitrandum.

Noct. Att. L. V c. 4.

Lib. XVI cap. 4.

Ad eos, qui, quam magnifice de ſemet ipſi ſentiant, manifeſtum facere non erubeſcunt, eos quoque refero ſuo merito, qui nomen infantibus inditum mutant longe auguſtiore. *Vaninus* ille *Julii Cæſaris* nomen ſtolidiſſimo faſtu adſcivit: *Philippus Bombaſtus* latet ſub ſplendido tegmine *Aureoli Theophraſti Paracelſi.*

Ad eandem caveam pertinent, qui nominibus ſuis omnes ſuos titulos, quorum plerique inanes ſoni eſſe ſolent, longa ſerie ſubjiciunt. Quid eſt enim hoc aliud, quam Charlatanorum illud: *Sechter meine Herren!* Talibus non ſufficit, quod ſcriptæ a clientibus epiſtolæ illam titulo-

rum

rum pompam præferunt: ſed ipſi *omnes* * *triumphos ſuos, omnia ornamenta honorum, monumenta gloriæ, laudis inſignia*, repræſentant oculis legentium quavis occaſione, immemores Tulliani ** illius: *Inſignia virtutis multi ſine virtute aſſecuti ſunt.* Horum hominum propterea me miſeret, quod *Sycophantam* illum Plautinum imitantur, qui nomen ſuum rogatus ita reſpondebat: *Si ante lucem ire occipias a meo primo nomine, concubium ſit noctis, priusquam ad poſtremum perveneris: opus face eſt & viatico ad meum nomen.* Sarſinati is ideo *ſolide ſycophanta* viſus eſt, mihi illi *ſolide Charlatani* videntur.

Trinummo IV, 2, 43.

v. 41.

Vos quoque in hanc Charlatanorum tribum adſcriberem, niſi veſtra timerem graphia, Clariſſimi Domini *Magiſtri atque Doctores*, qui ſoluta impudenter pecunia licentiam emitis vos appellandi Magiſtros Philoſophiæ, (vah quam nomen hoc magnificum eſt!) Doctores *** Theologiæ vel [illegible] Juris-

* Agnoſce verba Ciceronis Orat. III in Catil. cap. XI.
** Lib. III Epiſt. 13. Idem Cicero Lib. X Ep. 6 *Dignitatis inſignia* diſcernit ab *honorum vocabulis*.
*** Eraſmus Charlatanicum hunc morem averſatus, nunquam nomini ſuo præſcripſit ſacroſanctum illud D, cum tamen creatus eſſet in Academia Taurinenſi Theologiæ Doctor. Hodie multi idem ſpectare videri poſſint, cum *Magiſtri* titulum abdicant, niſi conſtaret; eos non ſplendore, ſed vilitate hujus tituli adductos id facere.

Jurisprudentiæ vel artis Medicæ. Ecquis non misereatur virginis, se ipsam formosam appellantis, suæque formæ testimonium magna pecunia redimentis? Quid, quæso, vos facitis aliud? Facite vero, ut, quemadmodum puellæ pulchritudo, sic eruditio vestra incurrat in oculos, ac de semet ipsa irrefragabile edat testimonium. Præsta, inquam, Te virum, præsta Te Doctorem, præsta Te Magistrum. Quid opus est verbis, quid titulis, ubi rerum adesse debent testimonia? Pythagoras ne *sapientem* quidem se ab aliis appellari patiebatur. Vos vobis non videmini solum, sed vocari gestitis, non *sapientes*, sed *sapientiæ magistri*. Valde ridebatur Roterodamensis ille Medicus, sacerdotis simul munere fungens, cum hæc vatis antiqui verba ædibus inscripsisset suis: *Ich bins, der Gerechtigkeit lehret, und ein Meister zu helffen.* Annon vestrum quisque, quoties cum elogio nomen suum emittit in publicum, hoc ipsum dicit: *Ich bins?* Sed indicta sunto, quæ dixi. Nolo namque propria vineta cædere, nec optare, ut proscriptio hujus Charlatanismi iis Academiis fraudi sit, quæ more majorum sumunt pecuniam & mittunt *Doctores Magistros-*

Jesaiæ LXIII, 1. Teste *August. Pfeiffero in Theol. Medic.*

gistrosque in patriam; maxime cum satis gravibus rationibus Academiæ permoveantur ad illam titulorum erogationem continuandam.

Ceterum libet hac occasione de titulorum magnificentia, qua quidam literati, pariter in hunc Charlatanorum ordinem referendi, gaudent, addere non nulla. Inter hos haud dubie immodestiores sunt, qui semet ipsi magnis exornant titulis: sed nec illi intra modestiæ limites consistunt, qui titulos justo majores ab aliis sibi tributos non recusant. Utriusque generis exempla, quæ occurrunt, afferam. *Vaninus* principe loco poni meretur, cujus Charlatanismum vix quisquam superavit. Suis enim in *Dialogis* modo *acutissimum Doctorem*, modo *ingeniosissimum Philosophum*, modo *Philosophorum Principem* se appellat. *Nec sane* (quæ *Parkeri* verba Disp. I de sunt,) *tenui isto Sophista (Vanino) quævis* Deo § 26 pag. 77. *hominum ætas virum peperit, qui, tanta de se opinione & scientiæ ostentatione, minus intellexerit.* Nec modica vanitas proditur isto Epitaphio, quod etiamnum in quodam urbis Patavinæ templo visitur: *Paulo de Castro, Avo, & Angelo, Patri, Comiti Palat. Utr. Jur. Doctoribus & in*

orbe Monarchis, Nicolaus de Castro, Utr. Jur. Doctor, Canonicus Paduanus, Apost. Cubicul. & Comes Palat. fieri fecit MCCCCLXXXVIII. Quam inscriptionem cum nescio quis Lipsiensi luce dignam judicasset, recte hanc ἐπίκρισιν subjecit: *O quantam voluptatis titillationem sensisse credamus Nicolaum, dum Monarchas qualescunque inter suos progenitores numerare potuit!* Recordor opportune ejusdem valoris titulum, quem *Stephano Riccio* in epistolis ad eum datis tribuebat *Thomas Naogeorgus*. Appellabat enim eum *Imperatorem Scholæ Salfeldensis, Læbero* teste. Sic quis nescit, quam vulgati usus hodie in Italia sit titulus *Viri illustrissimi,* cum olim *Illustris* titulo contenti fuerint potentissimi Francorum reges? Adi sis *Michaelis Piccarti Observationes historicas & politicas*, in quibus singulare deprehendes Caput, quo ambitionem quorundam circa titulos salse exagitat, inter alia his utens verbis: *Principes olim* optimos & clarissimos *dicere multum erat: At quis hodie contentus illis sit ludimagister?* Pari acrimonia titulorum pompam insectantur *Buchnerus*, Germanos addens præ ceteris gentibus hoc morbi genere laborare.

in Actis Erudit. A. 1702 pag. 84.

Hist. Eccles. Orlamund. p. 403.

Mabillonius L. II de re Diplom. Decade IV c. 10. Pag. 222.

Libr. I Epist. 126 p. 302.

borare. *Solent*, inquit, *Belgæ & Galli videre Germanos, cum legunt talia, nosque hebetioris cujusdam nec ſatis politi ingenii damnare.* Quam exoſa *Jo. Michaeli Bruto* fuerit hæc titulorum arrogantia, vel *Bælius* Te docere poteſt. Eadem *Franciſco Hotomanno* mens fuit, qui cum a *Scipione Gentile* rogaretur, *unde Excellentia ipſius advenerit: Quam tu*, inquit, *Excellentiam mihi nominas? Dic potius: Tua miſeria, tua calamitas, tuum naufragium.* Hoc ipſe *Gentilis* refert in epiſtola quadam, quæ inter epiſtolas *ad Jo. Hotomannum* & ab eo ſcriptas eſt centeſima trigeſima quinta. Non adeo his aſſentationibus adverſus eſt clariſſimus vir *Thomas Crenius*, qui, cum aliquot abhinc annis eum convenirem, non unas mihi prælegebat literas ad ſe datas, in quibus *Excellentiæ* titulus ipſi tribuebatur. Experiebar & ipſe ejus patientiam, an *Excellentiæ* titulum æquis auribus excipere ac ferre poſſet. Ferebat vero fortiter &, ut credo, in ſinu ſibi applaudebat. Unam adjungo hiſtoriolam, cujus ipſe pariter teſtis ſum αὐτήκοος. Græcus quidam Abbas paucis abhinc annis in quandam delatus Academiam accedebat ad Profeſſorem

Diction. v. Brutus Not. H. & I.

Theologiæ in ordine ſuo ultimum, mixtisque variis ſermonibus cum diſceſſurus erat, rogabat, quonam in iſta Academia fungeretur munere. Ἐγώ εἰμι, inquiebat ille ipſiſſimis hiſce verbis, ὁ ἀρχιδιδάσκαλος τῆς θεολογίας.

Charlataniſmum quoque redolet, imo fœtet, mos eorum, qui tabulas amicorum encomiaſticas in fronte librorum ſuorum ſuſpendunt, iſtoque præjudicio admirationem lectoris excitare ſtudent. Enimvero vino vendibili non opus eſſe ſuſpenſa hedera, tritum ſermone comprobatumque ab omnibus proverbium eſt. Ridicule vero prorſus faciunt, qui emendicata iſta ſuffragia valere putant ad fidem in re dubia, faciendam adverſariisque ſuis hæc teſtimonia tanquam Meduſæ caput obvertunt. Quaſi vero tam impolitum ſit ſæculum noſtrum, ut neſciat, civilitatis eſſe, etiam ea, maxime rogatum, magnis efferre laudibus, quæ vix mediocri digna eſſe tecum intus in animo judices. Proinde ſapientiæ ſuæ documentum dedit *Samuel Werenfelſius*, epigrammatibus, quæ amici ipſius *Diſſertationibus Theologicis* præfixerant, hoc ſubjungens ἐπιφώνημα:

Nemo

Nemo fidem veſtris habebit laudibus:
Hic non amicis nec poetis creditur.

Huc pertinent ii, qui ex amicorum ad ſe ſcriptis epiſtolis encomia ſuæ eruditionis ſuorumve librorum publicant. Quam parum enim fidei ſubſit talibus judiciis, *Bæ-lii*, *Salmaſii* & *Buchneri* exemplis probatum legi in *Eruditorum Actis*, quæ Lipſiæ quot menſibus in lucem emittuntur. A. 1714 p. 441 & 412.

Aliud Charlatanorum genus eſt eorum, qui libris ſuis glorioſos, & ad quos vel vadimonium deſeras, præfigunt titulos. Noſti, *Philomuſe*, fuiſſe tempus, cum omnis ferme libellus *curioſitatis* lenocinio prima ſtatim fronte ſe commendaret legentibus: nec deſunt hodie, quibus eadem fraus pia arridet. Quot libris inſcripta eſt hæc formula ſalutaris: *Liber omnibus cujusque Facultatis ſtudioſis utilis ac neceſſarius?* Jam olim *Gellius* riſit eos, qui libros ſuos inſcripſerant *Cornu copiæ*, *Pandectas*, &c. Lib. XX cap. ult. *Jacobum Gaddium* notat *Morhofius*, quod magnificum ſuis libris titulum impoſuerit, Polih. L. II cap. 16 *ut ſolent* (en ἐπίχειρον Morhofianam!) *plerumque eſſe verborum prodigi, qui rerum ſunt parci.* Scilicet *Phædri* verbis, Lib. IV proleg. v. 5, 6.

Non ſemper ea ſunt, quæ videntur: decipit
Frons prima multos.

cap. cit. Idem *Morhofius* parem *Claudii Verderii* Charlataniſmum exagitat. *Is*, inquit, *librum ſcripſit exiguum magnifico hoc titulo:* Cenſio autorum omnium veterum & recentiorum. *Quis non de locuplete penu hujus Pantoſophiſtæ præclara omnia & tanti promiſſoris hiatu digna ſibi ſponderet? Sed miſere ille corvos deludit hiantes.* C. XVII. Alibi *Ludovici Jacobi* Librum *De Bibliothecis* producens cum integro titulo, hæc addit: *Magnam hic rem agi credideris: ſed ſi, quod res eſt, dicendum, amphoram titulus inſtituit, liber exit in urceum.* Eodem capite de ſimili *Galleſii* libro, grandiloquum pariter præferenti titulum, ita judicat: *Magnos ille titulus ſtrepitus facit: ſed pro theſauris carbones.* Idem Cap. IX. alio ejuſdem libri loco ita ſcribit: *Aliqui, ut docti videantur, inauditos librorum titulos nominumque monſtra crepant.* Plura poſſem addere, ſed claudat agmen * Hiſpanus,

* Hiſpano jungere liceat Luſitanum, eodem ſub Sole calentem, cujus ingens exſtat volumen hoc præſignatum elogio: *Elyſius jucundarum quæſtionum Campus omnium literarum amœniſſima varietate refertus, Medicis imprimis, tanquam in quo luxuriantis naturæ ſpectatiſſimi flores erumpant, & admiranda illius opera contemplentur, maxime delectabilis: Theologis deinde, Juris peritis, & omnium denique bonarum diſciplinarum ſtudioſis, Philoſophis, Philiatris, Philologis, Philomuſis, ſumme utilis ac*

ſpanus, qui, vitio ſuæ gentis immodicus æſtimator ſui, librum hoc titulo inſignitum emiſit: Πεντηκόνταρχος, *ſive quinquaginta militum ductor, ſtipendiis Laurentii Ramirez de Prado* conductus, cujus auſpiciis varia in omni literarum ditione monſtra profligantur, abdita panduntur, latebræ ac tenebræ perveſtigantur & illuſtrantur.*

Perſtringendi mihi ſunt & illi Charlatani, qui πολυγλωττίαν jactantes ſcriptis ſuis præfigunt compendia ſcribendi Rabbinica, vel inſerunt aliorum verba autorum, Rabbinico, Anglico, Gallico, Hiſpanico, Syriaco, Arabico (cur non & Utopico atque Sevarambico?) ſermone ** uſorum. Adjungendi his ſunt, qui in allegationibus, quas hodie vocant, modum excedunt, ac, *Baudio* judice, *hoc unum gloriæ choragium fectantur, ut multos libros evolviſſe videantur.* Jam olim in *Thoma Meſſanenſi* id vitii caſtigavit *Petrarcha*, ſic ad ipſum ſcri-

Cent. I Epiſt. 83 p. 138.

Lib. IV Epiſt. 9 p. 148.

ab omnibus expetitus: Autore Caſpare a Reies Franço, *Illuſtriſſimæ Urbis Carmonenſis Medico Jurato.*

* Hujus *Ramirezii* circulatoriam δοκησισοφίαν in præſenti libro oſtenſam graviter exagitat *Gatakerus* Lib. de ſtylo N. T. c. 23.

** Huc pertinent quoque, qui in concionibus ſacris Græca & Latina Patrum, Hebraica Rabbinorum, &c. teſtimonia recitant: vel *Propoſitiones*, quas vocant, Latinas afferunt: quem morem recte notat Benthemius Holl. Stat. P. I cap. 8 §7 p. 260.

ſcribens: *Animadverti, te in ſcriptis tuis omni ſtudio, ut appareas, niti. Hinc ille diſcurſus per ignota volumina, ut ex ſingulis aliquid decerpens rebus tuis interſeras. Plaudunt tibi diſcipuli, & omniſcium vocant, innumerabilium autorum nominibus attoniti.* Addit autem, hunc doctis morem minime placere. JCtorum fere proprium eſſe hoc Charlataniſmi genus, in vulgus conſtat. Nec dubitat *Morhofius* inter eos, qui ineptis allegationibus magnos conſtipant libros, primum locum tribuere JCtis, *qui* (inquit) * *notiſſima quæque infinitis teſtimoniis confirmant.* Addit, ludibrium propterea debuiſſe JCtos *Paulo Sarpio*: cui adjungerem *Pag. Gaudentium*, niſi conſultius eſſet, Juris conſultorum inconſultas allegationes domeſticis inſectari damnationibus. Reprehendunt enim hoc moris ipſi JCtorum principes, *Diodorus*, *Tuldenus*, *Leibnitius*, *Thomaſius*, *Boineburgius*, cujus de *Tilemanno* JCto ſententiam ipſius verbis proferam: *Fuit is vir*, inquit, *utique pereruditus: at pravo ſui & ævi & ordinis more tam vanus in alienis dictis citandis & coacer-*

Obſtetr. lit. Diſſ. III p. 29.

Lib. III de cogn. ſui cap. 3 pag. 275. In Nova meth. Juris prud. Diſp. de Crim. Magiæ § 21.

* Pol. Lit. Lib. I cap. 22. Ubi addit, hoc allegandi cacoethes a Germanicis frequentari potiſſimum.

coacervandis est, ut fastidium sui cieat. Ex Actis lit. Struvii T. III p. 51.
Concludam testimonio *Struvii*, qui maximi JCti filius, ipseque JCtus, ita disserit: *JCtis hoc fere proprium videtur, qui scripta sua tot allegatis munire solent, quæ tamen plerumque unus ex altero haurit. Pruritus* (Charlatanismus inquam,) *hic est sane non laudandus, cujus finis potior hic est, ut quis videatur instructus insigni bibliotheca, & multæ lectionis, cum tamen vix centenam quandoque librorum possideat.* Introd. ad rem lit. c. V § 4 pag. 200 sqq.

Volui, *Philomuse*, epistolam scribere. Quare ne liber fiat, paucis cætera Charlatanorum literatorum genera accipe. In hunc censum igitur porro illos refero Philosophos dicam an Sophistas, qui sapientiam suam ænigmatum symbolorumve velamentis involvunt. Sciunt scilicet, verum esse Lucretianum illud:

Omnia enim stolidi magis admirantur amantque,
Inversis quæ sub verbis latitantia cernunt.

Hi ænigmatici scriptores (ita recte judicat non infimi subsellii philosophus,) arbitrantur, *res inficetissimas, ne dicam falsissimas & maxime flagitiosas, grandium myste-* Art. cogit. P. I c. 13 fine.

mysteriorum instar æstimatum iri, ubi vocibus ultra communem hominum captum inintelligibilibus, amictæ prodierint in lucem. Hac fraude in primis Alchymistæ utuntur, de quorum libris merito usurpaveris illud *Plauti: Nisi Sibylla legat, interpretari alium potesse neminem.* Ad hos arcanorum venditatores refer eos, qui commercium cum Genio quodam jactitarunt, uti *Plotinus, Porphyrius, Brunus, Cardanus,* alii. Junge his Caballisticos nugivendulos, e.g. *Scalichium*, de quo multa dabit *Morhofius.* Nec omittendi sunt *Scholastici*, terminis suis obscurissimis tanquam ignorantiæ involucris totum orbem infatuantes. Scilicet ea est vulgi natura, ut, ubi nihil videt, eo magis spem suam inflet ac maxima sibi bona promittat, nec nisi post damnum & ludibrium suum sapiat. Non possum facere, *Philomuse*, quin hic acceptam ab aliis historiolam Tibi narrem, ut videas, Charlatanicas artes nec infimis quidem hominibus incognitas vel inusitatas esse. Erat in oppidulo quodam bubulcus, homo ultra suam sortem nequam, cui per aliquot annos homines querquera laborantes feliciter, curanti, non contemnendo quæstui

Pseudolo I, 1, 23 seq.

erat

erat civium ſtultitia. Dabat autem ægris, ſoluta quarta imperialis nummi parte, amuletum ex collo ſuſpendendum, cui ineſſe aliquid præſentiſſima præditum efficacia, ſerio jactabat. Ac ne fraude prodita lucrum ceſſaret, vultu ad ſanctiſſimam ſeveritatem compoſito prædicere ſolebat, qui auſus eſſet amuletum profane curioſis manibus reſolutum inſpicere, eum febri nunquam cariturum, quoad viveret. Tandem denique quidam ſuperſtitione vacuus, forte in id oppidum delatus, aperiebat ſacrarium iſtud, in quo nihil offendebat præter ſchedulam his inſcriptam verſiculis:

Der ſchielende Valten heiſs ich,
Sechs Groſchen krieg ich, das weiſs ich,
Ein Zippel-Pelz und ein Filz-Hut,
Die ſind im Winter vors Kalte gut.

Proximos his colloco eos, qui vanarum ſcientiarum doctrinas *Abrahami*, *Hermetis*, *Zoroaſtris* nomine præſcribunt: item, qui per plagium * literarium vel aliud impoſturæ genus alienæ laudis hæreditatem cernunt.

* Talem plagiarium ſcite deſcribit *Themiſtius Orat. I pag.* 24 *edit. Denzellini*, hunc in modum, quod aliena cum ab altero didicerit & paululum immutarit, tanquam Autolycus furta, ea ſecum circumferat, jactans ſe atque oſtentans apud eos, quibus eorum autor & inventor eſt ignotus.

cernunt. Notum satis est *ignavum* hoc *pecus*, *fuci*, qui apum deprædant alvearia. Qualis, ut vel unum adducam, erat *Ouzelius* in suis ad *Minucium Felicem* annotationibus. Ejus omnia furta singulis paginis & lineis annotaverat in suo exemplari *Paulus Terhaarius*, teste *Boxhornio*.

Epist. p. 235.

Charlatani, ut merces suas majoris vendant, ceterorum medicamina contemnunt, & invidiosissimis traducunt nominibus: id quod jam olim proverbio locum fecit: *Medicus medico invidet*. Quis jam dubitet literatos illos vocare Charlatanos, qui eundem morem sua in arte sequuntur? Merito hic sisto *Aristotelem*, qui gloriæ studio, quosvis alios Philosophos despicatui habebat, ratus, *se regnare haud tuto posse, nisi more Ottomanorum fratres suos omnes contrucidasset*. An *Democritus* quoque Charlatanismi sive circumforaneæ vanitatis reus sit, qui suum jactasse dicitur pharmacum, quo pulchri, fortunati, prudentes & docti efficiantur homines, alii viderint. *Paracelsi* vero illius vanitas nimis in aprico est, qui minimo suo in digito plus dictitabat inesse scientiæ medicæ, quam in toto Hippocrate & Galeno. Huc eos refero, qui magnis & illustri laude conspicuis

Verulamius Lib. III de augm. scient. cap. 4 pag. 166.

ſpicuis viris bellum inferunt, Alexandri exemplo credentis, *magnitudinem ſuam clariorem fore, quo majores fuiſſent, quos ipſe viciſſet:* multoque majori jure eos, qui aliis doctoribus exitialis erroris (*hæreſin* vocant,) infamiam adſpergere geſtiunt. Memini, me olim videre librum neſcio cujus Theologi ita inſcriptum: *Abſurda abſurdorum abſurdiſſima, Calviniſtica abſurda.* Vidi alium librum JCti, cujus pariter nomen non ſuccurrit, qui *Millenarios errorum* in fronte præferebat. Adjungo Medicum, *Jo. Freitagium*, cujus exſtat *Detectio & refutatio novæ ſectæ Sennerto-Paracelſicæ.* Ipſum *Hieronymum* his darem ſocium & collegam, niſi ejus inter Divos relati autoritas plus ponderis apud me haberet, quam criminationes *Clerici.* Curtius.

Nec parum Charlataniſmi ineſt in pleriſque Diſputationibus Academicis. Fere enim, qui cathedram conſcendunt, publice demonſtratum eunt, ſeſe invictos eſſe gladiatores: poſteaque quam inani verborum ſtrepitu duas tresve horas auditoribus ſuffurati ſunt, triumphantium ritu muſeum repetunt, & ſolennes amicorum congratulationes exſpectant: imo ſæpe ante victoriam triumphum canere jubent amicos, quo- In Diſſ. de argum. Theologico ab invidia ducto.

quorum ἐπινίκια Disputationibus associant. Quam acri sale hunc morem perfricent *Caselius* atque *Morhofius*, alibi legas licet. Illustrius Charlatanismi hujus exemplum non succurrit, quam *Jo. Pici*, Mirandulani Comitis, qui (ut ipse *Jo. Franciscus Picus* fatetur,) *humanæ laudis & gloriæ cupidus*, & ingenium *ostentare* cupiens, Romam evocavit omnium gentium atque ordinum literatos, de thesibus nongentis secum disputaturos. Caruit res successu. Ceterum satis scio, a Davide quodam hunc Goliathum prosterni potuisse. Adeo inepta multa & falsa insunt in illis thesibus. Memoratu nec indignus est *Franciscus Macedo*, de cujus Charlatanismo disputatorio haud pauca tibi ridenda propinabunt *Morhofius* ac *Bælius*. Exstat contra *Macedonem* illum exasciatissima Satyra summi viri *Henrici Norisii*, Amstelodami A. 1709 sub hoc titulo recusa: *Thraso seu miles Macedonicus Plautino sale perfrictus.*

Morhof. Pol. L. II c. XI § 15 & 16.

L. I Pol. lit. c. 22. Diction. v. *Macedo.*

Ab Academico Charlatanismo ordo me deducit ad Scholasticum. Scholastici enim doctores *tanquam piscatores eam imponunt hamis escam, quam sciunt appetituros esse pisciculos*, (id est, discipulorum parentes,) *alias sine spe prædæ moraturi in scopulo.*

pulo. Agnoſces verba Petronii, qui in Satyrico ſuo libello ſatis id genus hominum depexum dedit. Neque vero unquam hi tales deſiderabuntur, quamdiu non intermorietur ſpes lucri. Quot enim quotidie propemodum videmus Programmata Scholaſtica, in quibus imberbes oratores (perinde quaſi arduo huic muneri pueri ſufficerent,) non ſolum producuntur, ſed tantis laudibus onerantur verius quam ornantur, vix ut quicquam ad perfectam eruditionem deeſſe credas hiſce diſcipulis, ex quorum invidendis ſcilicet profectibus metientur (ſi nimirum ſapiunt) lectores magiſtri magnitudinem. Illud vero obſcœnius multo, quam Charlataniſmi, nomen meretur, cum iidem umbratici doctores diſcipulos jubent publice declamare Græco, Syriaco, Hebraicove ſermone, & oratoribus & auditoribus ignoto. Sed profecto *omne ignotum pro magnifico eſt*, adeoque nunquam deſunt, qui talibus & magiſtris & diſcipulis frigidam ſtultæ admirationis & aſſentationis ſuffundant, & in ſocietatem inſaniæ veniant. Pertinet huc jactatio omnipotentiæ, ut ita loquar, oratoriæ, quorum Thraſonum familiam ducit *Gorgias* ille *Leontinus*, jam *Menckenio* notatus.

Tacitus Agric. XXX, 4.

Non

Non ſunt prætereundi glorioſi promiſſores librorum edendorum, quorum cum integri catalogi proſtent, unum tantummodo * adducam *Andream Mullerum Greifenhagium*, qui intimam linguæ Sinicæ peritiam jactitabat, ejusque *Clavem* magno promittebat hiatu, ſed, ut eventus docuit *Jobum Ludolfum* **, eam tenebat juxta cum ignariſſimis, adeoque *magna minatus extricavit nihil.* Phædr. V, 22, 4.

Tandem illi Charlataniſmi ſe reos faciunt, qui in Academiis, quando diſciplinam aliquam docere aggrediuntur, in præfatione ſolenniter præmiſſa mirificis elogiis ſuam celebrant Helenam, ſcilicet ut ceteræ diſciplinæ ad hanc nihil eſſe videantur, & auditorum vel potius emtorum augeatur numerus. Eadem chorda oberrant Criticorum permulti, qui ſolos artis criticæ peritos *eruditos* vocant, ceteros tanquam umbras contemnunt. Idem Charlataniſmus in quibusdam Mathematicis deprehenditur, meliora docendis a *Cleri-* vid. Poiretus Lib. de erud. falſa § 63.

* Non plane prætermittendus, ſaltim in margine laudandus erat *Quirinus* ille *Kuhlmannus*, cujus impudentiam in promittendis vaſtiſſimis operibus mirari cogetur, quisquis vel Morhoſium evolverit Pol. Lit. lib. II cap. 5.

** Hujus duas lectu jucundiſſimas hac de re epiſtolas exhibet Struvius Act. lit. T. VI pag. 47-51.

Clerico. Horum Princeps *Archimedes* non leve Charlataniſmi ſpecimen edidit, cum ab Hierone Rege peteret, ut locum ſibi quempiam extra has mortalium ſedes daret, ſe tunc artis ſuæ viribus totum terrarum orbem ſuo loco moturum eſſe. Logic. P. III c. 3 § 13 14, 15.

Ohe! jam ſatis eſt, *Philomuſe.* Unum adjicio, quod ex recenti orationis *pro lege Manilia* lectione adhuc memini: *Veſtra admurmuratio facit, Quirites, ut agnoſcere videamini, qui hæc fecerint. Ego autem neminem nomino. Quare iraſci nemo poterit, niſi qui ante de ſe voluerit confiteri.* c. XIII. Accipe & illud Poetæ uno verbo mutatum, nec Tibi tamen, ſed Charlatano neſcio cui, dictum: Lib. IV Triſt. Eleg. 4 v. 7 ſqq.

Quod minime volui, poſitis pro nomine ſignis
Dictus es. Ignoſcas laudibus ipſe tuis.
Nil ego peccavi: tua te mala cognita produnt.
Si, quod es, appares, culpa ſoluta mea eſt.

Vale, *Philomuſe*, ac ſalve! Scrib. Cal. Sept. A. C. 1715.

PROGRAMMA DECLAMATIONI PRIMÆ PRÆMISSUM.

DE APPLAUSU ERUDITORUM.

Jam pridem Eruditis obſervatum eſt plauſum & acclamationes e theatro in ſcholas atque auditoria migraſſe, & Rhetores olim Sophiſtasque ac Declamatores cœnis ſportulisque datis plauſum redemiſſe, domique aluiſſe acclamantium & plaudentium chorum, qui dicturo aut recitaturo ſemper adeſſet, prodeuntem comitaretur, & in ipſa etiam deductione acclamaret; imo & magnificas potentiorum ædes conduxiſſe & numeroſa poſuiſſe ſubſellia, quo major alliceretur auditorum numerus; qua de re Viri omnium confeſſione doctiſſimi, Ludovicus Creſollius *a* & Franciſcus Bernardinus Ferrarius *b*, pereleganter atque erudite commentati ſunt, ut taceam Joſephum Laurentium, libelli perexigui *c* autorem haud prorſus contemnendum. Enimvero non minori hodie cura atque ſollicitudine Eruditi de plauſu ſibi conciliando laborant, eoque artibus propemodum utuntur iisdem, quas mimi atque hiſtriones in theatris ad concitandos populi plauſus & cachinnos adhibere con-

a Theatr. Rhet. L. III C. 20.
b De veterum Acclam. & plauſu L. III.
c De Acclamationibus ap. Gronov. Theſ Gr. T. VIII. Conf. & Gauden-

consueverunt. De qua captatione plausus, quam uno, quanquam barbaro, vocabulo *Charlataneriam* Eruditorum dixeris, quum in ipsa Magistrorum Panegyri proxime verba facturus sim, nunc tantum Programmatis loco quædam de iis præfari constitui, qui miro quodam ac insolito Auditorum applausu sive in prælectionibus sive declamationibus gavisi sunt. Et ut veteres prætermittam, ut THEOPHRASTUM Eresium, apud Laertium, aliosque, qui ultra bis vel quater mille auditores habuere, primus quidem hic occurrit PETRUS ABÆLARDUS, qui quum in ea incidisset tempora, quibus sordebant bonæ literæ spississimisque tenebris obvolvebantur, auditores nactus est prope innumeros, qui non ex Gallia tantum universa, verum & Hispania, Italia, Germania, Belgio ac Britannia certatim ad illum convolabant, & rusticationis causa Lutetia emigrantem tanta frequentia comitabantur, ut si ipsi credimus *d*, *nec locus hospitiis, nec terra sufficeret alimentis.* Nec minor postea PETRI RAMI applausus fuit, qui cum Aristotelicos fortissime oppugnasset, clarissimæ sectæ, quam plurimi inde, in Germania inprimis, An-

tii Obstetrix Litter. p. 70.

d Operum p. 19. Conf. Bayle Dict. Critic. *Foulques.*

gliaque & Scotia, ſecuti ſunt, autor exſtitit. Is vero, cum aliquando contra Carpentarium vehementius excanduiſſet, *ubi ſunt*, inquiebat, *illa tempora, ubi duo millia hominum, qui Ramum volentes audire, non potuerunt e?* Circa eadem tempora florebat in Italia lepidiſſimum JOANNIS ANTONII CAMPANI ingenium, qui vir quanto hominum concurſu Peruſiæ, cum primum ſcholas aperiret, declamaverit horas tres, ex ejusdem Epiſtolis a nobis editis jucundiſſime patet. Ita enim, ut alia nunc prætermittamus, loquitur *f*: *XII Kal. Novembris orationem habui apud Peruſinos longe glorioſiſſimam. Aderat Beneventanus Antiſtes urbis; aderant & JCti octo & quadraginta: quid tibi dicam Medicos, Grammaticos, Oratores pæne innumerabiles? quales ſunt Oratores hodie, ſi ſolum non barbare illatineque loquantur. Præterea hominum plusquam tria millia, qui ad me, de quo aliqua præceſſerat exſpectatio, audiendum convenerant frequentia incredibili.* Et paulo infra: *Effeci, ut totum triduum ingens quidam in civitate ſtupor ac tumultus eſſe videretur, omnes me loquebantur, digitis me, quocunque irem, oſtendebant.* Quin &

e Naudée dans le Maſcurat p. 111.

f L. II Epiſt. I p. 50 ed. noſtræ.

& teſtatur Michael Fernus in Vita Campani *g*, Guidum Grammaticum ex eo tempore Peruſiæ publice docere haud auſum. Quanta & Florentiæ eadem ætate FRANCISCI PHILELPHI fuerit exiſtimatio, ipſe alicubi *h* gloriofius prædicat, ubi non tantum ipſas nobiliſſimas fœminas honorandi ſui gratia via cedere ſibi, verum & auditores eſſe quotidie quadringentos & amplius, & hos quidem magna ex parte viros grandiores & Senatores, teſtatur. De JANO PARRHASIO referunt, eum tanto Mediolani plauſu docuiſſe, ut inter juvenes Auditores Senex Trivultius, ſummi nominis & autoritatis Imperator, conſpiceretur *i*. Et ſcribit de ſe ipſo AN-

g Operibus Ven. 1502 f. editis præmiſſa.

h Lib. II Epiſt. 2.

i Jac. Gaddius Script. non Eccl. T. II p. 18.

Senex Trivultius] Huc pertinet, quod de M. Muſuro Eraſmus teſtatur L. I Ep. 23, ubi de Raph. Regio loquutus, pergit: *Erat tum, ut opinor, non minor annis LXX* (Regius ſcil.) *& tamen nulla hyems fuit tam aſpera, quin ille mane hora ſeptima adiret M. Muſurum Græce profitentem, qui toto anno vix quatuor intermittebat horas, quin publice profiteretur.* Et Theodorum Bezam coram XX aut XXX millibus auditorum verba facere ſolitum fuiſſe, ex Epiſtola anecdota probamus, quam anno ſexageſimo ſecundo ſeculi XVI Car. Cluſius Antw. ad Cratonem, trium Imperatorum Archiatrum, Lutetia miſit, & ex qua hæc transſcribimus: *Religionis negotium, tametſi Satanas, quantum poſſit, impedire conetur, ſatis belle procedit; conveniunt enim ſingulis diebus ad XX vel XXX hominum millia, ad verbum DEI audiendum, quibus Dn. Theod. Beza concionatur, nonnunquam Franc. Parucellus.* THEM.

k in Miscell. c. 19. GELUS POLITIANVS *k*; cum Catullum forte Veronæ in officina quadam, Viris nonnullis Literatis pæne cogentibus, explicaret, non minus multos ſpectata doctrina Viros, quam magnam ſcholaſticorum manum pronis auribus cuncta accepiſſe ac identidem clamaſſe: *demiſſum cœlitus Angelum ſibi, qui Poetam con-*

Demiſſum cœlitus Angelum] Artes, quibus Angelus ille Baſſus, a Patria Politianus, in parando auditorum plauſu uſus eſt, egregie tradit Franc. Duarenus, ad Fr. Balduinum ſcribens, pag. 1478 Operum Editionis 1484: *Non poſſum*, inquit, *mihi temperare, quin tibi nunc referam, quod Budæus noſter de Angelo Politiano quondam nobis domi ſuæ narrare ſolebat, idque ſe ex Jano Laſcare, qui Politiani fuerat æqualis, crebro audiiſſe confirmabat. Cum enim Politianus Florentiæ Interpretationem Homericæ Iliados in magna celebritate aggrederetur; non ſine ingenti oſtentatione, quæ de Homeri Poemate perſcripta ſunt ab Herodoto, auditoribus ſuis e ſuo genio recitabat, quo tempore Herodoti liber Græce ſcriptus, a nullo adhuc converſus in linguam Latinam, nec Typographorum formis excuſus erat. Itaque Laſcaris, qui tum honoris cauſa auditorum numerum augebat, cum paucis quibusdam aliis Græce doctis hominibus, qui non ignorarent, unde omnia, quæ pro ſuis recitaverat, hauſiſſet, is igitur paulo poſt ad hominem converſus, eumque ſeducens, Dic mihi quæſo, inquit, Politiane, quo ore Herodoti opus inſigne, quod ante tot ſecula conſcriptum eſt, in tanto cœtu, ut tuum recitaſtis. Cui mox ſubridens Politianus, Nunquam, inquit, putaſſem ſane hominem Græcum adeo ejus artificii rudem & ignarum eſſe, quo apud multitudinem exiſtimatio & fama comparari ſolet. Quaſi vero, inquit, non ſatis intelligam, tres aut ſummum quatuor fortaſſis vos hic adeſſe, quibus Herodoti libros aliquando inſpicere contigerit. Sed quænam hic ſit turba nobis applaudentium & in cœlum laudibus ferentium, vides, apud quos ſi exiſti-*

conterraneum interpretaretur. His proximus JULIUS POMPONIUS LÆTUS fuit, Vir Latini ſermonis ac veteris hiſtoriæ gloria illuſtriſſimus, qui etſi in familiari conſuetudine hæſitante lingua balbutire ſolitus eſt *l*, tanta tamen eloquentia tamque expedite ac venuſte e ſuggeſtu ad cupidam juventutem verba fecit, ut auditores a media nocte ad præoccupanda ſubſellia in auditorium concurrerent *m*. Quod idem ferme de ſummo Theologo JOANNE MALDONATO teſtantur ſcriptores, qui duabus quotidie tribusve horis certatim diſcipulos ſubſellia occupaſſe prius, tradunt, quam ille ludum ingrederetur, ſæpeque eum in aperto atque adeo in viis publicis docere coactum eſſe, ob multitudinem auditorum, quos nullæ exhedræ capiebant *n*. Quemadmodum vero Maldonatus inter Theologos, ita inter Jureconſultos illa ætate JACOBUS CUJACIUS, quem per eminentiam *Jureconſultum* appellatum fuiſſe Thuanus autor eſt, incredibili nationum omnium concurſu *o* docuit, ac id imprimis impetravit,

l Paul. Jov. Elog.

m Vigneul Marville Mel. d' Hiſt. & de Litt. T. I p. 126.

n Anton. Bibl. Hiſp. Nov. T. I p. 558 & Teiſſier Add. aux Elog. de Thou T. III p. 303

o Toll. de infel. Lit. in noſtri Anal. p. 474.

mationem noſtram (quod minime ſpero) vel tantillum lædere volueritis; oratio profecto veſtra non multum fidei ponderisque habitura eſt. Hucusque Duarenus apud Colomeſium κειμηλ. Litter. c 31 pag. Opp. 304. THEM.

travit, ut in tanto Auditorum numero nemo vel minimum obſtrepere auſus fuerit *p*. Spectatque huc, quod Menagius refert, Cujacium, cum Maldonatum, qui prior illum inviſerat, reſalutaret, *corona octingentorum juvenum ſtipatum q* proceſſiſſe, quos nunquam non auditores habuerit. Sed non inferior Cujacio fuit ANDREAS ALCIATUS, qui in Epiſtola ad Calvum ita loquitur: *Octingentis & eo amplius auditoribus profiteor; atque in his cum Epiſcopi, tum Abbates, Comites aliique proceres ſunt, ſed & de remotiſſimis nationibus quam plurimi, qui ob ſolius Alciati nomen confluxerunt qq*. Ita prorſus de FRANCISCO BALDUINO, doctiſſimo JCto, refert Sammarthanus *r*, teſtis oculatus, quod ſæpe eum viderit Lutetiæ profitentem, *cum ad ejus auditorium permulti primæ notæ homines, Epiſcopi, Senatores, Equites libenter & maxima frequentia confluerent*. Et ut taceam JOANNEM CORRESIUM *s*, quem Toloſæ jura profitentem quater mille juvenes ſtudioſos audiviſſe ferunt, reliquis haud immerito ſubjungimus HIERONYMUM BUCCAFERRUM, Juris in Italia decus, de quo juvat audire Erythræum:

p Scaligeran. 2.

q *A la tête de 800 ecoliers.* v. Menagiana Vol. I p. 13.

qq Epiſt. doct. Vir. e Bibl. Gud. Ep. 3 p. 78.

r Elog. L. II p. 101.

s Cl. Weiſ de fatis Er. in aula c. 1 § 5.

thræum t: *Duos & quadraginta annos, quibus jus civile docuit, tanti ad eum concursus fiebant, ut non modo locus in subselliis mature occuparetur, verum etiam schola, atque adeo ambulacrum scholæ adjunctum, auditorum frequentia compleretur: tantum a corona silentium fiebat, ut nemo ne mutire quidem auderet; tam multæ assensiones, tam crebræ admirationes oriebantur, ut qui procul adspexisset, summum esse in schola magistrum & tanquam in scena Roscium intelligeret &c.* Verum nemo auditorum numero superavit AZONEM Bononiensem, cujus, pristina jura primum revocantis, *celebritas ex omnibus Italiæ regionibus excibat auditores; ita ut Bononiam attraxerit juvenum fere decem millia*, ut loquitur elegantissimus J. V. Gravina *u*. Nec Medici exemplum deest, JACOBI SYLVII, qui cum ne gradum quidem Doctoris obtinuisset, in ipsa tamen Parisiensi Academia tanto plausu docebat, ut de illo J. Vævræus *x* caneret:

t Pinac. n. 46.

u De ortu & progr. Jur. Lib. I n. 151 p. 180.

x ap. Morell. in vita Sylvii.

Quem certa methodo medicis de rebus agentem
Assidue in ludo totius principe terræ,

 Mille

Mille acri assidue spectabant lumina visu;

Quanquam ipse tantummodo *auditores* numeravit *circiter quadringentos y.* Cui forte adjungi posset CAROLUS PATINUS, qui cum juvenis admodum cadaver fœmininum cultro Anatomico subjecisset, maximo applausu gavisus est; id quod de illo pater Guido z his verbis testatur: *il a un si grand nombre d' Auditeurs, qu' outre le theatre, la cour est encore toute pleine.* Et quoniam hactenus de Gallis tantum Italisve dictum est, e Germanis nunc producamus PHILIPPUM MELANCHTHONEM, quem auditores interdum mille quingentos habuisse tradunt *aa.* Neque incommode huc referas, quæ de illo refert Jacobus Verheiden *bb*: *Tantus*, inquit, *studiosorum hic concursus atque frequentia: tanta Ministrorum Ecclesiæ & Ludimagistrorum multitudo ex una Melanchthonis schola progressa, ut amplissima Germania vicinæque regiones doctos piosque ministros ac præceptores, beneficio Melanchthonis, passim suis in locis habuerit, ita ut non immerito ministrorum præceptorumque Pater dictus sit.* Ita JOHANNES REUCHLINUS, vulgo

y Præf. libri de Ossibus.

z l'Esprit de Guy Patin p. 57.

aa König in Bibl. p. 527.

bb Præstant. Theol. Effig. & Elog. p. 29.

vulgo CAPNIO, qui inter Melanchthonis familiares præcipuus fuit, in Epiſtola ad Jo. Secerium *cc* fortunam ſuam prædicat, dum eſſe ſibi ſcribit in Scholis Græcis & Hebraicis quotidie auditores prope quadringentos, numerumque augeri indies. His addi poſſent multo plures, ut Eobanus Heſſus, aliique, etiam recentiores, qui plauſum ut meruerunt, ita nacti ſunt longe maximum. Quibus adjungi hoc loco illi etiam poſſent, qui cum omnium primi plauſum meruiſſent, illo tamen ita deſtituti ſunt, ut, qua hora diſcipulorum multitudini doctrinæ præcepta tradenda erant, a corona derelicti ante ſcholæ oſtium cum uno aut altero obambularent; id quod de Aldo Manutio diſertis verbis teſtatur Erythræus. Cui Paulum Benium, Julium Pacium JC. ipſumque Lipſium, Puteanum aliosque addere poſſemus; niſi ad id nunc propius accedendum eſſet, cujus cauſa hæc præmiſimus. Nimirum producimus Viros juvenes, doctrina & moribus admodum exultos XXXIV, quibus, cum hactenus in examinibus ſtudia litterarum nobis probaverint maxime, Bonarum Artium & Philoſophiæ Magiſtri titulum, jura & honores, autoritate ac juſſu Sereniſſimi hujus

cc Præmiſſa eſt *Xenophontis Apologiæ Socratis* Gr. Hagen. 1520, 4 a Secerio editæ.

Acade-

Academiæ Cancellarii, tum & ſpectatiſſimi Procancellarii, impertire conſtituimus.

Itaque ut publicam hanc Panegyrin, ad diem proximum IX Febr. celebrandam, ſua præſentia illuſtriorem reddere non graventur, Rectorem Academiæ Magnificum, Comites Illuſtriſſimos ac utriusque Reipublicæ Proceres & Cives ea qua par eſt obſervantia rogamus atque invitamus. Dab. Lipſiæ Dom. V poſt Epiph. MDCCXIII.

* * * * * * * * * * * * * * * * *

PROGRAMMA DECLAMATIONI SECUNDÆ PRÆMISSUM.

DE DIGNITATE MAGISTRI, PRÆSERTIM LIPSIENSIS.

DUm ad capeſſendos ſupremos in Philoſophia honores juveniles animos erigere atque incitare conſtituimus, id agendum nobis videtur, ut nec eorum probemus timiditatem, qui perpetuo ad pedem Heliconis hærentes dignitates omnes faſtidiunt, & faſtum reprimamus illorum, qui ad ſplendidos Magiſterii titulos non ſecus atque ad tiaram vel diadema rapiuntur. Etenim ſi primam vocis in Romana Republica conſuetudinem contueamur, principes ex omni ordine viros Magiſtros appellatos

latos fuiſſe deprehendimus. Habebant Romani *Magiſtrum Officiorum*, quem ſequiori atque ipſa Caroli M. ætate *Magiſtrum aulæ Imperialis*, & hoc tempore in aula Rom. Pontificis *Magiſtrum Sacri Palatii* dictum, novimus: *Magiſtrum Scriniorum*, qui *Magiſtros Memoriæ, Libellorum, Epiſtolarum, Diſpoſitionum* complectebatur: *Magiſtrum Archivi*, cui *Archeota* ſucceſſit: *Magiſtrum Admiſſionum*, quem *Oſtiariorum* poſtea dixere. Quid referam *Magiſtrum Populi*, ſeu *Dictatorem*, *Magiſtrum* porro *curiæ*, *cenſus*, *ſocietatis*, *pagorum*, aut *vicorum*, ſeu *Vico-magiſtrum*, tum in re ſacra *Magiſtrum Collegii Augurum*, *Larum*, *Saliorum*, *Fani*, denique *Magiſtros militiæ*, *navium*, *armorum*, *equitum peditumve*? Quin & *Magiſter* erat *plauſus*, qui Muſicam ordinabat, & *Magiſter bibendi*, qui leges ferebat bibiturientibus, ut alios taceam longe plures. Tranſiit inde nomen ad ſcholas, primaque Pariſienſis Academia *Magiſtros* habuit *Scholarum*, quorum princeps *Magiſtri Maximi* elogio ſuperbiebat. Non memorabo eos, qui *Magiſtri* nomine in re literaria fuere illuſtres, *Magiſtrum Sententiarum* Lombardum, *Magiſtrum Decretorum* Gratianum, *Magiſtrum Hiſto-*

riæ

riæ Scholaſticæ Petrum Comeſtorem, tum & Græcos, Thomam *Magiſtrum*, Simeonem *Magiſtrum* Logothetam, aliosque; illud mihi præcipue viſum eſt memoria dignum, quod tanta olim Seculo XII in univerſa Gallia *Magiſtri* fuit exiſtimatio, ut nemo ad ſuprema in Eccleſia & Republica munia admitti poſſet, qui *Magiſtri* honores non eſſet conſecutus, ipſiqueCardinales & potentiſſimi in curia Regia viri titulum hunc ceteris omnibus anteponerent, quod diſerte docet doctiſſimus Bulæus in *Hiſt. Acad. Pariſ. T. II p. 369.* Atque id & alibi eveniſſe obſervamus, quoties ipſe Princeps amaret bonas literas, quod Anglorum imprimis Annales teſtantur. Ita Jacobo I imperante, Magnæ Britanniæ Rege, quem ob ſingularem in ſtudia ardorem Henricus IV Galliæ Rex *Magiſtri (Monſ. le Maitre Jacques)* elogio compellare conſueverat, nemo erat paulo in aula ſpectatior, quin publico ac ſolenni ritu *Magiſterii* honores capeſſeret; & quo quis fortius ſub Carolo I in obſidioneOxonienſi cauſam optimi Principis tuebatur, (pugnabant vero certatim pro Rege ſtudioſi juvenes) hoc promtius conſequebatur *Magiſtri*, vel Doctoris titulos ac privilegia, ſcilicet ne laurea deeſſet

in

in utroque campo, Martis &Apollinis, ſtrenue decertantibus. Equidem & fuere tempora, cum perexigua haberetur Magiſtrorum ratio, ſive quod Magiſtelli immenſo numero veluti fungi una nocte propullularent, ſive quod optimarum literarum amor barbaris & obſcuris ſeculis refrigeſceret. Nam & Michael Montanus ſuo tempore idem fuiſſe narrat *Magiſtri* atque *Pædantæ* cognomen, teſte Hubero *Or. X*, &, ſi Naudæo credimus, in Dial. *Maſcurat p. 6*, ſpectatur Romæ epitaphium, cujus hæc inſcriptio:

Hic jacet Jodocus,
Qui fuit Romæ coquus,
Magiſter in Artibus
Et Doctor in partibus;
De gratia ſpeciali
Mortuus in Hoſpitali.

Atque ita fit utique, ut nihil ſit tam eximium, nihil tam laudabile acglorioſum, quod, ubi abuſus acceſſerit, deriſioni haud exponatur ac deſpectui. Noſtra certe Academia eam hactenus ab æquis rerum arbitris ipſisque adeo exteris laudem obtinuit præcipuam, quod bardos, ſtupidosque ac inficetos & vervecum e patria natos a ſummis honorum titulis longiſſime arceat, iique

demum

demum docti probi literisque perpoliti & subacti vulgo censeantur, qui ex alma Lipsiensi Academia lauream deportarunt. Quodsi vero & jura atque privilegia, quæ nostris competunt Magistris, perpendere paulo diligentius velimus: nullam omnino esse Academiam, quæ cum nostra componi penitus queat, vix erit quisquam qui dubitare ausit. Non urgebo nunc illud, quod *Rex Potentissimus* ceterique Academiæ *Nutritii clementissimi* in Literarum, quæ ad Academiam mittuntur, inscriptionibus (*dem* Rectori, Magistris *und* Doctoribus *der Univers. Leipz.* &c.) Doctores Magistris postponant, quod olim & a Carolo V factum fuisse, apud Goldastum in *Const. Imp. p. 245* legimus. Id enim ex eo ortum constat, quod superioribus seculis, qui supremum in Theologia gradum consecuti essent, Magistri potius Theologiæ, quam Doctores appellarentur. Idemque in Jure etiam ac Medicina antiquissimis temporibus obtinuisse proclive est, quandoquidem Seculo demum XIII Doctoris vocem auditam fuisse, observarunt Viri eruditi. Quamprimum itaque, ut reliqua persequamur, Magister fueris salutatus, nullis tibi ambagibus utendum, nec quod,

fit

fit alibi, a præceptore in cathedram inferiorem deducendus es: ſuprema patet; neque enim decorum eſt ex hac ipſa, quam jam ſemel ſuperaveras, rurſus ad infima deſcendere, ut loquuntur leges noſtræ; atque ita ſumtuum quoque compendium facies. Cum probe depugnaveris, nulla ad docendum indulgentia opus habes; utere jure tuo, & ad ſcholas Philoſophicas publice invita juvenes ſtudioſos: nam & lubens volensque Decanus Facultatis noſtræ, & gratis, calculum apponet. Licebit vero philoſophari libere: dudum enim a nobis exulavit lex crudelis jurandi in verba Magiſtri; id caveas tantum, ne aut rationem aut ſanctam religionem lædas; nugivendulis enim & obſcœnis Divini Numinis contemptoribus nullum in Philuræa præſidium. Patet hinc aditus ad ſacros Patrum conſeſſus; quoties vel Rector eligitur Academiæ Magnificus, vel Canonicus, vel Syndicus, vel Decemvir, vel Senior, vel Aſſeſſor Concilii, non erit minoris ponderis ſuffragium tuum, etiamſi infimum locum tuearis, quam vel Primicerii, vel Secundicerii, aut cujuscunque e Decemprimis, ut vocabulis utar ſcholæ veteris. Deinde habes paratam ad ho-

nores & præmia viam: nam ubi bina disputatione dignum te præstiteris, adlegeris in consortium Assessorum Facultatis Philosophicæ, tumque & locus tibi patebit inter Quatuorviros in Concilio perpetuo, quo tota regitur Universitas, quem honorem tanti habitum fuisse a Viris haud obesæ naris meminimus, ut quamvis alibi summis muneribus præfecti, adduci tamen haud potuerint, ut titulum *Assessoris Concilii Lipsiensis Perp.* abjicerent. Et quotusquisque ignorat, sæpissime Magistros nostros, spectatissimis ex omni ordine, etiam Professorio, Viris insuper habitis, in Collegiatorum numerum adscitos, eoque illorum rei familiari pulcre fuisse prospectum. Enimvero hæc ita comparata sunt, ut facile allicere possint Viros juvenes ingenuos, doctos, probos, diligentes, quibus de meliori luto finxit præcordia Titan. Nam cum *Princeps Serenissimus, Dominus, Dn. MAURITIUS WILHELMUS, Dux Saxoniæ, Juliæ, Cliviæ, Montium, Angriæ & Westphaliæ, Postulatus Administrator Episcopatus Martisburgensis, Landgravius Thuringiæ, Marchio Misniæ, ut & Superioris ac Inferioris Lusatiæ, Comes Principali dignitate*

gnitate Hennebergicus, *Comes de Marca & Ravensberg*, *Dominus in Ravenſtein*, Academiæ noſtræ *Cancellarius*, munus Procancellarii nuper mihi demandaverit, eoque ſub auſpicium Februarii anni proxime inſtantis diſtribuendi a me ſint ſupremi in Philoſophia honores, eos tantum hoc programmate publico invitamus, qui literis, ut par eſt, ſedulo incubuerunt, ſuaque ſtudia ac doctrinam Examinatoribus probabunt, ceteros vero, qui crudis ſtudiis præmia deberi autumant, ſerio obteſtamur, ne ſacros cancellos irrumpere & repulſæ periculum facere audeant. Valete. Dabam Lipſiæ Domin. I Advent. M DCC XIV.

* * * * * * * * * * * * * * * * *

INDEX AUCTORUM ET RERUM.

A.

B.

Baccius

I. Jac-

Maim-

N.

O.

Stumpfii

* * * * * * * * * * * * * * * * *

EXCUDEBAT ULRICUS CHRISTIANUS SAALBACHIUS.

